

KOLTUK SAVAŐI

(roman)

Bürokrat-iş adamı- siyasetçi üçgeni

Abdurrahman SAĞKAYA

KOLTUK SAVAŐI
Ormancılık ve Tabiatı Koruma Vakfı Yayınıdır

Bu Kitabın yayın hakları **Abdurrahman SAĞKAYA**'ya aittir.
© **Abdurrahman SAĞKAYA**, Ankara, 2005
Yayıncının yazılı izni olmadan kısmen ya da tamamen hiçbir yolla çoğaltılamaz.

---

1. Baskı: Ankara, Ekim 2005
ISBN: 0000000-X

Editör
Müjgan ATINÇ

Yayına Hazırlayan
Abdurrahman SAĞKAYA
abdsagkaya@yahoo.com

Kapak Tasarım
Zeki ÖZBEN

Dağıtım
Ormancılık ve Tabiatı Koruma Vakfı
And sokak no 6/3 06680 Çankaya/Ankara
Tel: 0312 467 6616 - 467 6898
Fax: 0312 427 5365
abdsagkaya@yahoo.com

Baskı
ART OFSET
Matbaacılık Yayıncılık Organizasyon San. ve Tic. Ltd. Şti.
2. Cadde 38. Sokak No: 8/11 Balgat/Ankara
Tel: 0312. 284 41 25 Fax: 0312. 284 29 89
www.artofset.com.tr • zozben@artofset.com.tr

Ekim 2005 – Ankara

Bu roman hayal mahsulüdür. Yer ve şahıs isimleri gerçek dışıdır. Romanın eksenini oluşturan olaylar, Kurgu akışı içinde objektif bir şekilde değerlendirilmeye çalışılmıştır. Olayların gerçeğe ne kadar bağdaştığı, okuyucunun hayal gücüne bırakılmıştır. Bu konuda kararı okuyucunun şaşmaz sağduyusu ve düşünce gücü verecektir...

MÜSTEŞARLIKTAN GENEL MÜDÜRLÜĞE

Abdullah Salman son beş yıldır Doğa Koruma Bakanlığında müşavirlik yapıyordu. Bakanlıkta iki türlü müşavir vardı; aktif olan, danışılanlar; pasif olup, danışılmayanlar. Abdullah Salman ikincisine dahildi. Beş yıl içinde kendisinin bilgi ve tecrübesine hiç mi hiç başvurulmamıştı. İşe gitmeden, bankamatik memuru olmanın sıkıntısı içinde okuyor, yazıyor, dünyayı takip ediyor, Batıda yeni çıkan kitapları okuyarak kendini yeniliyordu. Abdullah Salman okumaya ve spora çok önem verir, dünya olaylarını takip etmekten geri kalmazdı. Fransızca'yı, kırk yaşına gelmesine karşın İngilizce'yi de öğrenmişti. Yabancı dil bilgisi bu öğretilerde en büyük yardımcısıydı.

Dünyadaki değişim hızıyla, Türkiye'nin değişime direnen statüko ısrarı, Salman'ın üzüntü kaynağıydı. Kendisini üst görev için hazırlamıştı. Yönetime geldiğinde yapacakları kafasında adım adım şekillenmişti. Zevk aldığı tek şey, başarıydı. Başarmak, hedeflediği konularda neticeye ulaşmak en büyük haz kaynağıydı. Bütün hırsı; bir şeyler yapma, başarılı olma, hedefleri yakalama üzerine kuruluydu. Yönetimde bir etkin olabilse!.. Neler yapacaktı, neler!...

Salman, Türkiye "Vizyon-2023" hayallerine dalmıştı... Toplumumuzun tamamı, kalkınma ve çağı yakalama kararlılığını bir zihniyet olarak ortaya koymuştu. Toplumun bütün katmanları

bir araya gelerek kalkınma ve değişim kararı almış, küresel devlet olmayı hedeflemişti. İktidar, muhalefet, işçi ve işveren kuruluşları, din temsilcileri bir araya gelmiş, kalkınma konusunda "sosyal mutabakat" sağlamışlardı. Sosyal ortaklar bir araya gelerek Türkiye'nin 5, 10, 20, 50 Yıllık geleceği üzerinde mutabakat ve eylem planı ortaya koymuşlardı. Bu mutabakat ile ülkemizin temel sorunları ortaya konarak, çözüm yolları birlikte projelendirilmiş, uygulamalar hızla sürmekteydi...

Bütün toplum "Vizyon-2023" üzerine çalışıyordu. Cumhuriyetimizin 100. yılında 90 milyonluk bir Türkiye; fert başına düşen geliri 23.000 \$, GSMH 2 trilyon \$, ihracatı 700 milyar \$, üniversite mezunu toplumun %40'ı, göstergelerini yakalamış, küresel devlet olma yolunda güçlü Türkiye hedefi. Maddi hedeflerin yakalanması yanında, "yükselen toplum"a sahip bir Türkiye herkesin hayallerini süslüyordu. Toplum, bu hayallerin gerçek olması için çalışıyor, çalışıyor, çalışıyordu...

Çağın dinamiklerini kavramış, teknolojiyi "insan beyni" olarak algılamış bir Türkiye'yi yeni ufuklar bekliyordu. İletişim, ulaşım ve finans konusunda gelişmiş, bu sektörlerin alt yapısını kurmuş bir Türkiye, hızla zenginleşiyor ve gelişıyordu. Geleceğin sanayileri olarak gösterilen; biyoteknoloji, yazılım mühendisliği, nanoteknoloji ve telekomünikasyonda dev adımlarla ilerleyen bir Türkiye... Bunların hepsi beyin gücüne dayalıydı. Nasıl yetişeceğini, geleceği yakalayacak beyin gücünü nasıl örgütleyeceğini çok iyi bilen bir Türkiye... Gelecek yüzyılın üstünlüğü insanın ta kendisi olacağından, bu insanların üstün beyinleri 2023'e odaklanmıştı...

Bilgi Çağında her şey insan, "insan beyni" üzerine kuruluydu. Bu insanların yetişecekleri çevre değerleri büyük önem kazanmıştı. Artan nüfus, etrafı kirleten sanayi, çevreyi yaşanır olmaktan çıkarmıştı. Bu nedenle doğa koruma dünyanın öncelikli

konularından, en başta geleniydi. Doğa koruma, çağdaş yöneticilik ve çağdaş bilgiyle yükselebilirdi. Popülizm ve politika doğanın amansız düşmanlarıydı. Doğayı korumak için, yetersiz yöneticilere bir son vermek gerekiyordu. Salman bu konularda kendini hazırlıklı ve yeterli görmekteydi. Eksik olan, Salman'ın etkili bir göreve gelmesiydi...

Salman hayal kurmanın dayanılmaz zevkini yaşarken, olaylar bir anda gelişmişti... Hasan Kabasakal, Sentez Danışmanlığın sahibiydi. Abdullah Salman ile yakın akrabalığı vardı. Güneşli bir bahar günü, Sentez şirketinde her zamanki gibi beyin fırtınası yapıyorlardı. Ülke geleceği için yapılacak "değişim" konusunda devamlı fikir üretiyorlardı. Devlette yeniden yapılanma, modern devlet oluşturma, "Bilgi Devleti" konusunda projeksiyonlar geliştiriyorlardı. Gelişmiş ülkelerin değişim ve reform modellerini inceleyip, Türkiye ile ortak noktalar bulmaya çalışıyorlardı. Bu konulara daldıkları zaman, hayal aleminde sörf yaparlardı...

Her şey bir anda gelişti, Hasan Kabasakal'ın beyninde yeni bir fikir şimşek gibi çaktı,

– Abi, niye müsteşar olmuyorsun! Dedi...

– Odada bir an sessizlik oldu...

– Olabilir...Doğru... Hasan! Bu işi kıvrabilir misin? dedi, Abdullah ümitle!...

– Başbakana ağırlığımı koyarım, olur bu iş abi!... Senden yeteneklisini mi bulacaklar?...

Hasan son iki yıldır Başbakan baş danışmanlığı yapmaktaydı. Yeni fikirler üretmeye, yaratıcı olmaya bayılırdı. Konulara herkesin baktığından farklı yaklaşırdı. Analizleri, geleceği ışıklandırır, sorunlara çözüm getirirdi. Başbakan onu dinlerken rahatlar, sorunların çözüldüğüne inanırdı. Her sabah telefonda yarım saat konuşurlar; Hasan'ın analizleri, sorunlara yaklaşımı, Başbakana terapi gibi gelirdi. Hasan, Başbakan nezdinde büyük bir prestije sahipti. Bir müsteşar tayin ettirmek ona göre çok

kolaydı. Yakın çalışmasına karşın, şimdiye kadar Başbakan'dan ciddi bir istekte bulunmamıştı.

Abdullah Salman politikaya yatkın olmayan, bürokratik bir karaktere sahipti. Çok iyi bir değişim mühendisiydi. Dünyada bir çok ülkeyi gezmiş, incelemelerde bulunmuştu. İngiltere'deki altı aylık üniversite eğitimi onu çok değiştirmiş, bilgilendirmiş ve ufkunu açmıştı. İngiltere dönüşü, sorunlara yaklaşımı değişmiş, kendine güveni artmıştı. İngiliz devlet yapısına, işleyişine ve hizmet anlayışına hayran kalmış, devletimizin başarısızlığını mukayeseli olarak, hep sorgulamıştı. İngiltere'de gördüklerine kıskançlık, hasetle bakmış; "Benim ülkem niçin böyle değil?" Sorusu kafasında çakılı kalmıştı!... Yurtdışı seyahatleri, ne aradığını bilenler için çok faydalıydı. Ülkemizde üst kademe görevleri için, bilgi ve becerinin yeterli olmadığını biliyordu. Türkiye'de müsteşarlık ve genel müdürlük gibi bürokrasinin üst kademeleri için siyasi destek şarttı; bu makamlar siyasileşmişti.

İki gün sonra... Hasan Kabasakal Salman'a ilk müjdeyi vermişti. Başarmıştı!.. Heyecanla,

– Abi, Başbakanla görüştüm, iş tamam!

– Gerçekten mi? Sahi mi söylüyorsun?... Nasıl oldu? Anlat sana?...

– Konuyu Başbakanla görüştüm. Seni uzun uzun anlattım. Sana kefil olduğumu söyledim. Kabiliyetlerini yarım saat dinledi!...

– Peki, bir görevim falan demedi mi?...

– Görme gereği duymadı!... Ben o kadar iyi anlattım ki, "Böyle bir bürokrat neden dışarıda kalmış." dedi.

– Hasan, iyi de, ben müsteşar olacağım!.. Gene de bir görüşmesi gerekirdi!...

– Sen merak etme abi, iş tamamdır. Sayın Başbakan bana çok güvenir. Benim hatır için konuşmayacağımı çok iyi bilir. Hem, zaten ben onun özel danışmanı değil miyim?... Sen şimdi Bakandan gelecek telefonu bekle...

– Teşekkür ederim Hasan, İnşallah ülke için yararlı olurum...

Başbakan beklenildiği gibi danışmanını kırmamış, Abdullah Salman'ı görmeden! Tanımadan! Doğa Koruma Bakanına telefon edip, Bakanlık Müsteşarlığına ataması talimatını vermişti. Bu durumda, iş bitmişti... Abdullah Salman, Bakan tarafından çağrılacak, bakanlık müsteşarı olacaktı.

Ertesi gün beklenen telefon gelmiş, Bakan Abdullah Salman'ı evden aratmış, kısa bir telefon konuşmasından sonra, bir gün sonrası için randevu vermişti.

Abdullah Salman saat 16.00'da bakanlık özel kalemine gitmiş, Özel Kalem Müdürü tarafından hürmetle içeri alınmıştı. Özel kalem müdürleri, içeri aldıkları kişilerin önem derecesini iyi bilirlerdi. Gösterdikleri ilginin derecesi, gelen kişinin gücü konusunda ipucu verirdi. Özel kalemde bekleyenler, Abdullah Salman'ın bir göreve atanacağını sinyalin almışlardı. Bürokratik dilde bakan randevusu, ilgili bürokrata bir görev verileceği anlamına gelirdi.

Görüşme bir saate yakın sürmüş, Abdullah Salman, Bakanlıkla ilgili görüşlerini ve yapılması gerekenleri Bakana anlatmış, birikimini göstermek istemiş, Bakan dinlemede kalmıştı. Bu anlatılanların Bakan nezdinde çok da önemi yoktu. Bakan, Abdullah Salman'dan Başbakan ile yakınlığının ve tanışıklığının nereden geldiğini öğrenmek istiyordu. En çok merak ettiği de; Abdullah Salman'ın Başbakana yakınlık derecesiydi!.. En sonunda Bakan, çok merak ettiği soruyu sordu:

– Abdullah bey! Sayın Başbakanı nereden tanıyorsun?...

Zor soru!.. Tanımıyorum, yakın akrabam söyledi dese, Salman güç kaybına uğrayacaktı... Mecburen bir beyaz yalan söyledi:

– Geçmişte bazı reform projelerinde, Sayın Başbakan ile yakın çalışmamız oldu!... O zaman tanışmıştık, dedi.

Abdullah Salman bunları zorlukla söyledi. Bakan dikkatli baksa, Abdullah Salman'ın yüzündeki kızarıklığı fark etmekte güçlük çekmezdi. En sonunda Bakan:

– Abdullah bey birlikte çalışacağız!...
– Memnuniyetle... Ben çalışmaya hazırım, Sayın Bakanım...
– Abdullah Bey, Önümüzdeki günlerde müsteşarlıkla ilgili kararnameyi hazırlatıp Başbakanlığa göndereceğim. İhtiyaç olursa seni gene ararım.

– Ben buralardayım, bana bir emriniz var mı Sayın Bakanım?...

– Teşekkür ederim, görüşelim!.. Abdullah Bey, dedi.

Konuşmayı noktalamıştı. Samimi bir el sıkışmasından sonra, Abdullah Salman bakanlıktan sevinçle ayrıldı.

Abdullah Salman eve doğru yol alırken sevinçle karışık bir burukluğu da yaşamaktaydı. 25 yıllık bürokrasi tecrübesine sahipti; bürokraside kararname çıkıp, tebellüğ edilip, makama oturmadıkça, konuşulanlar bir değer taşımazdı. Kararnamesi çıktıktan sonra göreve başlatılmayan bürokratlar vardı. Başbakan ve Bakan karar birliği içinde, Doğa Koruma Bakanlığına müsteşar olarak atanmasını kararlaştırmışlardı. Bu nedenle korkuya yer yoktu; aklına gelen kötümserlik, kuruntuydu!..

Kararnamenin hazırlanması ve Cumhurbaşkanı'nun imzasından çıkması, normalde on gün sürerdi. Bu müddet içinde yapılması gereken, ortadan kaybolmaktı. Bakanlık mensupları kararname hazırlandığını duyduklarında, engellemek için çeşitli ayak oyunlarına başvurabilirlerdi. Geçmişte üst makamlara, kararnamesi gönderilen bürokratlarla ilgili ihbar! şikayet! mektupları yağdırmıştı. Bürokratin parolası, "Ben olmuyorsam, kimse olmasın!"dı. Aynı şekilde, Başbakanlığa ve

Cumhurbaşkanlığına Abdullah Salman'ın sahtekarlığı!, dolandırıcılığı!, vatan hainliğiyle! ilgili şikayet mektupları yağabiliyordu!...

Müsteşarlık, her bürokratin rüyasına giren en yüksek makamdı. Abdullah Salman çok dikkatliydi. Yakınlarından gelen telefon ve ziyaretlerde sorulan sorulara kaçamak cevap veriyor; Bakanın kendisinden doğa koruma ile ilgili bilgiler aldığını söylüyordu. Kendince ihtiyatlı davranıyordu! Kararname Başbakanlığa gitmişti. Başbakanlıktaki ilgili genel müdür kararnamenin geldiği bilgisini, Abdullah Salman'a ulaştırmıştı. Bürokrasi bu konularda dikkatliydi. Üst göreve gelen kişilere daima işleri düşeceğinden, önceden irtibat kurmak için her fırsatı kullanırlardı. "Sayın müsteşarım, kararnamenizi yukarıya hemen gönderiyoruz!.." diyerek, kendince, Salman'ın göreve gelmesine katkıda bulunuyordu!

Her şey yolundaydı. Beklemekten başka iş kalmamıştı. Bu tür beklèmeler gerçekten can sıkıcıydı. Herkes, değişik bilgiye, yoruma ve hayal gücüne dayalı tahminler yapıyordu. Hava, borsa gibi iyimserlikle kötümserlik arasında dalgalanıyordu. En önemlisi, bir şey yapamadan beklemek, gerçekten sıkıntılı bir ruh haliydi.

İki gün sonra... Zayıf görülen ihtimal gerçekleşmiş, Abdullah Salman'ın kuruntusu doğru çıkmıştı! Bakan kararnameyi Başbakanlıktan geri çekmişti!.. Abdullah Salman haberi duyar duymaz doğruca Başbakan Başdanışmanı Hasan Kabasakal'ın Sentez Danışmanlık şirketine gitmişti. Hasan'a olanları anlatmış; fakat işin içinde ne olduğunu çözememişti. Hasan Kabasakal Salman'ı dinledikten sonra, yerinden fırlamış,

– İmkansız! Olamaz böyle bir şey!.. Bakan kararnameyi nasıl geri alabilir?.. Abi, Bakan sana bilgi vermedi mi?..

– Hayır, hiç bir şey söylemedi!... Hasan, bakanlıkta bir şeyler dönüyor; ama anlayamadım, gitti...

– Merak etme, abi!.. Bu işi bitmiş bil... Başbakanın emrine aykırı bir şey nasıl yapılır, anlayamıyorum... Durumu şimdi anlatırız, dedi.

Arkasından, Başbakan Özel Kalem Müdürünü aradı... Başbakanlığın da olanlardan bilgisi yoktu!..

On dakika sonra... Başbakanlık Özel Kalem Müdürü aradı, kararnamenin geri alındığını doğruladı. Kararnamenin geri alınma sebebini Hasan Kabasakal'a uzun uzun anlattı...

Hüseyin Bostancı!.. Başbakanın yakını, DKP'nin (Düz Kaldırım Partisi) en güçlü adamı ve genel başkan yardımcısı. Kendisi doğa koruma mühendisi. Doğa Koruma Bakanlığında etkin olmak en önemli işiydi. Daha önce Doğa Koruma Bakanlığı yaptığından, Devleti; Doğa Koruma Bakanlığı olarak algılıyordu! Bu Bakanlık, Hüseyin Bostancı için her şeydi; geçmişte binlerce hemşehrisini bu bakanlıkta işe aldirmiş, bir takım akçalı işleri buradan yapmış; bunlar basına konu olmuş, ismi lekelenmişti. Milletvekilliğiyle ilgili siyasi yatırımlarını, bu bakanlık üzerinden yapmaktaydı. Bu nedenle bu bakanlıkta göreve gelecek bürokratlar, Hüseyin Bostancı'yı yakından ilgilendiriyordu! Hüseyin Bostancı, mevcut Bakanın milletvekili seçilmesinde yardımcı olduğundan, Bakan üzerinde çok etkiliydi; Bakanın, onun isteklerine hayır deme imkanı yoktu!..

Abdullah Salman'ın müsteşarlığı, Hüseyin Bostancı için bir umutsuzluk, bir tehlikeydi! popülizmden uzak, istenenleri yapmayan! Dikkafalı! Uyumsuz Bir bürokrattı!.. Salman ile Hüseyin Bostancı geçmişte bir arada çalışmışlar, birbirlerini hiç mi hiç sevmemişlerdi!... Hüseyin Bostancı bu bakanlığa bürokrat olarak tayin ettirmek maksadıyla bir kaç kişiyi Başbakana teklif etmiş, kabul görmemişti. Bu durumdan dolayı da, bir kırgınlığı vardı.

Başbakan Özel Kalem Müdürünün verdiği bilgiye göre; Hüseyin Bostancı kararname haberini alır almaz doğruca Doğa Koruma Bakanı Nafiz Erdem'e gitmiş, Abdullah Salman'ı müsteşarlığa atayamayacağını, aksi halde ilişkilerinin bozulacağını söylemiş, rest çekmişti. Bakan Nafiz Erdem konunun Başbakan'dan geldiğini söylemesine rağmen, Hüseyin Bostancı'nun tayini engelleme isteğini yok edememişti. Hüseyin Bostancı, Başbakanla görüşeceğini ve onu ikna edeceğini söylemiş, kararnamenin Başbakanlıktan geri alınması konusunda, Bakana emrivaki yapmıştı. Bakan, kaderini bağladığı, milletvekili seçilmesinde yardımcı olan, Hüseyin Bostancı'ya teslim olmaktan başka çare bulamamıştı.

Olanlar olmuş, Abdullah Salman müsteşarlık ümidini kaybetmişti!.. Son bir ümitle, Doğa Koruma Bakanına gitmiş, Özel Kalemde uzun süre beklemek zorunda kalmıştı. Bu, iyiye işaret değildi!.. Nihayet, Bakan Abdullah Salman'ı asık bir yüzle kabul etmiş,

- Buyur kardeşim! diyerek, soğuk bir tavırla karşılamıştı.
- Sayın Bakanım, geçen defa konuşmamızda, görüşelim, demiştiniz...
- Tabi, görüşelim... Senin bana söylemek istediğin bir şey var mı?..
- Hayır, efendim. Sadece bir uğradım, bana bir emriniz var mı? Diye...
- Teşekkür ederim, şimdilik önemli bir durum yok...

Abdullah Salman havanın soğukluğunu görerek, müsaade istemiş, Bakanın makamından ayrılmıştı. Bakan, soğuk tavır ve davranışlarıyla, görüşmeden rahatsız olduğunu hissettirmişti. Bunun nedeni ise, daha önceki görüşmede söylediklerinin tersini yapmasıydı. Bakan, Salman'a karşı mahcubiyet duyuyordu. Salman, görüşmenin bir netice vermeyeceğini algılamakta gecikmemişti...

Siyasiler, kullanamayacağı, söz geçiremeyeceği her bürokrata karşıydılar. Bir de bürokrat kendine güvenen, şahsiyetli bir kişiliğe sahipse, siyasilerce hiç sevilmezdi! Çünkü bu tür bürokratlar, siyasilerden çok bilgilerine, kendilerine güvenirdi. Şahsiyetli oldukları için, inanmadıkları işlerin altına imza atmazlardı. Makam hırsları sınırlı olup, koltuğu terk etmekten çekinmezlerdi. Siyasiler bu bürokratları çok iyi tanıyorlardı!... Bu nedenle Türk Bürokrasisinde sadakat-liyakat dengesi, hep sadakatten yana bozulmuştu!... Siyasiler hep sadık! olanları tercih etmişlerdi. Sadakatin gizli şifresi, "Bizden!"di. Sadık, her denileni itiraz etmeden yapan, bilgisiz ve ehliyetsiz bürokratlar, siyasilerin gözdesiydi. Bu bürokratlar, ellerinden bir şey gelmeyen "sadık köleler"di; ama gene de görev konusunda siyasiler, tercihlerini onlardan yana kullanıyordu! Bu günkü Türkiye'ye bakıldığında, bu tip bürokratları görevde görmek, geleceğimiz adına bir talihsizlikti!...

Başbakan Başdanışmanı Hasan Kabasakal olanları Salman'dan dinlemiş, olaya çok kızmıştı. Morali bozulmuş bir durumda, derhal Başbakanla temas kurmuştu. Telefonda,

– Sayın Başbakanım, saygılar sunuyorum, efendim.

– (...)

– Teşekkür ederim, Efendim. Rahatsız etmemin nedeni, Doğa Koruma Müsteşarlığı için Abdullah Salman için emir vermişsiniz, kararname geri alınmış, Efendim...

– (...)

– Ama, devreye Hüseyin Bostancı girmiş, herkes işini yapmalı Efendim. Bu iş onu niçin ilgilendiriyor? Efendim.

– (...)

– Tabi güveniyorum, Efendim. Emredersiniz, Sayın Başbakanım, geliyorum, Efendim...

Başbakan, telefonda, Hasan Kabasakal'a kendisine güvenmesini, bu işi mutlaka neticelendireceğini kesin bir dille belirtmiş, Hasan Kabasakal'ı konuta çağırılmıştı. Hasan Kabasakal,

Başbakanla bir iki gün konu üzerine görüşmüştü. Başbakan nezdinde yaptığı teşebbüsler olumluydu; Başbakan Salman'ı müsteşar yapmak konusunda samimiydi... Başbakan, en yakını olarak gördüğü kişiye, verdiği sözü tutamama konusunda sıkıntılıydı. Kendine göre ilkeleri vardı; bir kere verdiği emri, ikinci defa tekrar etmeyi uygun bulmuyordu. Başbakan, kafasında çözümü bulmuş, 2-3 ay içinde konuyu halledeceğini söylemişti.

Başbakanlığın parti kongresi sonrası, kadroları yeniden değerlendirmeyi düşündüğü anlaşılıyordu. Doğa Koruma Bakanına kırgındı. Verdiği emir yerine getirilmemişti. Başbakana bilgi vermeden kararnamenin geri alınması Başbakanı rahatsız etmişti. Bu arada Hüseyin Bostancı'da boş durmamış, Başbakanla ne görüştüğü konusunda bir bilgi alınamamıştı. Başbakan, danışmanını bir kenara çekerek, "Hasan sen acele etme! Bu işi en kısa zamanda çözeceğim!" demiş, söz vermişti.

Geçen üç aylık sürede parti kongresi yapılmış, sürpriz bir şekilde hükümet yıkılmış, yerine yenisi kurulmuştu. Başbakan Doğa Koruma Bakanlığında olanları unutmamıştı! Yeni kabinede sadece Doğa Koruma Bakanının yerini değiştirmişti. Başbakan siyaset diliyle konuşmuş, gerekli mesajı vermişti!.. Doğa Koruma Bakanlığına sadakatinden emin olduğu, Hayri Ovalı'yı getirmişti. Başbakan danışmanına verdiği sözü yerine getirmekte gecikmemişti; hükümet, güven oyu aldıktan bir süre sonra, Bakan Hayri Ovalı'ya ilk emrini, Abdullah Salman'ın müsteşarlığa tayini konusunda vermişti.

Birkaç gün sonra, Abdullah Salman'ın telefonu çaldı. Arayan, Abdullah Salman'ın arkadaşı bir bakanlık bürokratu, Kahraman Uzun'du. Saat 18.00'de odasına gelmesini, daha sonra kendisini Bakanla görüştüreceğini söylüyordu....

Abdullah Salman tam 18.00'de Kahraman Uzun'un odasındaydı. Kahraman Uzun tecrübeli bir bükrattı. Burnu

hassastı; iyi koku alırdı. Bakanla randevu 18.30'da idi. Kahraman Uzun yarım saati kendine ayırmıştı. Öyle ya, çorbada onun da tuzu olmalıydı!... Kahraman Uzun görevde en uzun kalan başarılı! Bir bürokrattı. Yeni gelen bakanlarla çok çabuk iletişim kurma becerisine sahipti. Hatta, Bakanın eşini arayıp, "Hanımefendi ben Kahraman Uzun, Doğa Koruma Konularında sizi aydınlatmamı ister misiniz?" diyerek, bilgisini, nazikliğini ve kibarlığını hanımefendiye gösterir, aileye nüfuz ederdi! Kahraman Uzun Bakanla olan görüşmesini gizemli bir üslupla arkadaşı Abdullah Salman'a anlatmaya başlamıştı; Bakan iyi bir bürokrat arıyormuş! Kahraman Uzun'a sormuş? O'da Abdullah Salman'ı tavsiye etmişti!... Abdullah Salman'ın ne kadar yetenekli bürokrat olduğunu anlatmış, Bakan da ikna olmuş, görüşmek istemişti!... Bürokratik dille; bu görüşmeyi ben sağladım!.. Yaptıklarımı göreve geldikten sonra, bir şekilde ödersin! diyordu, Kahraman Uzun... Ancak, Abdullah Salman bir sorunun cevabını bulamıyordu?.. Kahraman Uzun kendi dururken niçin Abdullah Salman'ı tavsiye ediyordu?... "Her bürokrat önce kendine çalışır!.. Kendinden daha iyi, daha bilgili bir bürokrat olamazdı!.."

Kahraman Uzun'un anlattıkları yukarıdaki temel kuralla taban tabana zıtlık taşıyordu. Bürokrat ancak ve ancak kendisine oynardı. Bürokratin arkadaşlığı, partisi, sadakati tek kutsal olan koltuğundan sonra gelirdi!... Tarafsızlığı sevmezdi, taraflıydı; hep güçlüden yana olurdu!.. Sadık diye göreve getirilen bürokratlar, güç dengeleri değişince, yeni güç odağının yanında yerlerini almakta gecikmezlerdi. Sloganları; "Kral öldü!.. Yaşasın Kral!.." dı. Bürokrat çok çabuk saf ve görüş değiştirirdi. Siyasetler, bürokrasiyi bir türlü anlayamamıştı. Bürokrasi: kasaplık, terzilik, kunduracılık gibi bir meslekti, bir uzmanlık dalıydı. Bürokratin şu görüşlüsü, bu görüşlüsü olurdu; ama zihniyeti ve çalışma şekli hep aynı olurdu. Terziler arasında da farklı görüş sahipleri olmuştu; ama elbise dikiş metotları değişmezdi. Nasıl ki terzi terziyse; bürokrat da, bürokrattı...

Salman seneler önceki bir olayı hiç unutmamıştı; Daire Başkanlığıydı, odunlar tahsisle satılıyordu. Bu durum, kimilerinin haksız kazanç sağlamasına neden oluyordu. Salman bundan büyük rahatsızlık duyuyordu. Bir gün konuyu Müsteşara götürdü; bu tür satışlarda teşkilat mensuplarının şaibe altında kaldığını, odunların serbest pazar ekonomisinde “ihale” ile satılması gerektiğini anlattı. Müsteşar bu teklifi geri çevirdi. Çünkü birkaç arkadaşına tahsis yapmaktan mutluluk duyuyordu!... Salman ne kadar ısrarlı olduysa, Müsteşara kabul ettirmesi mümkün olmadı. Aradan zaman geçti... Bakan değişmiş, Müsteşar, Genel Müdür ve Salman yeni Bakanın huzurundaydılar. Salman Bakana:

– Sayın Bakanım, hükümetin ekonomik programı “serbest pazar ekonomisi” bu durumda tahsisle odun satmak hükümet programına aykırı!... İhale ile satılmalı, dedi.

Bakan:

– Elbette... Odunlar “ihale” ile satılmıyor mu?... Ne biçim iş bu!... Bundan sonra ihale ile satılsın, dedi.

Kenarda durumu izleyen ve Salman’ın ihaleli satışı bir türlü kabul ettiremediği Müsteşar, hemen söze girdi:

– Sayın Bakanım!.. çok isabetli bir karar verdiniz... Sizden önceki Bakana “ihale”li satışı, kaç defa önerdik, arkadaşlarımız şaibe altında kalıyor, dedik, bir türlü kabul ettiremedik!..

Salman dondu kaldı!... Pes doğrusu... Müsteşar birden fikir değiştirmişti?! Tahsisli satışın faturasının kendine çıkacağı tehlikesine karşı, tedbirini almıştı!.. Koltuk bu... Fazla sallamaya gelmezdi!... Bürokrat buydu... Tek kutsalı, koltuğuydu, balık gibi elden kayardı. Bürokrat her kılığa girerdi. Bakan, “yarın amip ol, gel!” dese, bürokrat amip olurdu!... Bu durumda Salman’a söyleyecek fazla bir şey kalmamıştı. Bu olay hiçbir zaman aklından çıkmamıştı.

Abdullah Salman ve Kahraman Uzun, Bakanın makamına gittiler. Bakan Hayri Ovalı nazik bir şekilde karşıladı, oturmaları için işaret etti. Bir süre sohbetten sonra, Bakan kibarca,

– Kahraman bey, Abdullah beyle bizi biraz yalnız bırakır mısın? dedi.

Kahraman Uzun bu tür muamelelere alıştı. Bürokraside hep ikinci adam olmuş, hazımlı olmayı öğrenmişti. Yarım saat önce Abdullah Salman'a söylediklerinin tutarsızlığı ortaya çıkmıştı!... Olsun, bir önemi yoktu. Kahraman Uzun bu tür olayları, kahramanca göğüslemişti!.. Kahraman Uzun odayı terk ettikten sonra, Bakan:

– Sayın Başbakanım telefon etti. Ben parti disiplinine sahip bir insanım. Başbakanımın emirlerini aynen uygulayım. Seninle birlikte çalışacağız Abdullah bey, dedi.

Abdullah Salman:

– Teşekkür ederim! Sayın Bakanım, dedi. Sonra, birikimlerinden bahsetti. Bakanlığı iyi tanıdığını, sorunları ve çözümlerini iyi bildiğini ortaya koydu. Bürokratların halkın refahına yönelik projeler yaparak üretimde bulunmaları, siyasetçilerin de bunları halka anlatarak pazarlamaları gerektiğini, adam işe alınarak, eleman tayin edilerek bir yere gidilemeyeceğini kısaca anlattı.

– Ben seni iyi tanımıyorum. Temelde aksi sabit oluncaya kadar insanlara güvenirim, seninle de güven içinde çalışırız, dedi.

– Sayın Bakanım, zamanla birbirimizi daha iyi tanıyacağız. Ben size çok çalışacağıma ve sizi politik olarak öne çıkaracak değişim projeleri üreteceğime söz veriyorum.

Bu ifadelerden duyduğu memnuniyetin yüzüne vurmasından, Bakanın çalışma ve değişim konusunda duyarlı olduğu anlaşılıyordu. Yumuşak bir ifade ile,

– Abdullah bey! Sayın Başbakanım seni müsteşar olarak atamamı söyledi. Ancak, bir müsteşar var. İstersen, onu görevden almalıyım. Doğa Genel Müdürlüğü boş, sence de uygunsuz, daha aktif bir görev olan ve Bakanlığın beyni olan bu Genel Müdürlüğe atayalım seni, dedi.

Abdullah Salman bu teklifi bekliyordu. Gerçekten Doğa

Genel Müdürlüğü 30.000 çalışanı, özel bütçesi ve çok geniş görev alanı itibarıyla dev bir genel müdürlüktü. Bir başka önemli husus, bir bürokrati görevden aldırıp yerine gelmek, etik olarak da uygun değildi. Abdullah Salman beklemeksizin yanıtını verdi:

– Taktir sizin, Sayın Bakanım!.. Bence uygun, dedi.

– Abdullah Salman bürokrasiyi iyi biliyordu. Müsteşarlık devletin en üst makamı idi. Ancak, icra görevi sınırlı, idarecilik görevi daha ağır basmaktaydı; müsteşar, aşağısına ve yukarısına rica etmek durumundaydı. Türk yürütme erkinde iki icra makamı vardı; bakanlık ve genel müdürlük. Bakanlıktaki genel müdürler aynı zihni yapıya, değişimci zihniyete sahip olmadığında, müsteşarların başarı şansı zayıftı. Doğa Genel Müdürlüğü idarecilik ve icra görevi aynı oranda yüksek, bağımsız bir genel müdürlüktü. Burada başarıyı yakalayıp kendini göstermek daha kolaydı. Abdullah Salman bu düşünce düzleminde gezinirken, Bakanın beklenen sorusu geldi:

– Abdullah bey! Sayın Başbakanı nereden tanıyorsun?...

– Abdullah Salman bu defa cevap vermekte tereddüt etmedi, yüzü de kızarmadı; çünkü aynı yalan tekrarlandıkça, insanın kendisi de bu yalana inanıyor, yalan doğru gibi oluyordu!...

Salman;

– Reform projeleri üzerinde çalışırken, Sayın Başbakanla birlikte olduk!.. Sayın Bakanım, dedi. Beyaz yalanını tekrarladı.

Bakan da haklıydı!.. Başbakandan sorup öğrenme şansı olmayan, çok merak ettiği bu sorunun cevabını öğreneceği tek kişi, Abdullah Salman'dan başkası değildi. Fakat Salman'ın yalandan yana hiç şansı yoktu. Çok nadir olsa bile, ağızından kaçan yalanların doğruları hep ortaya çıkmış; mahcup olmuştu!... Bu yalanı da öyle olmuştu. Görüşmeden epey bir zaman sonra, Muğla'ya bir törene gidilmişti. Başbakan, bakanlar, Doğa Koruma Bakanlığı üst yönetimi toplantıda hazır bulunuyorlardı. Başbakan, Bakan Ovalı ve Bakanlık üst kademesi otel lobisinde birlikte sohbet ediyorlardı. Başbakan aniden sordu:

– Burada, Doğa Genel Müdürü kim?...

Salman ayağa kalktı,

– Benim, Sayın Başbakanım! Dedi.

Tekrar yerine otururken Bakan Ovalı ile göz göze geldiler. Salman o kadar mahcup olmuştu, o kadar utanç duymuştu ki, kelimelerle anlatılması imkansızdı!... Bakan Ovalı çok olgun bir şahsiyetti. Konuyu hemen unutmuş, Salman'ı daha çok mahcup etmemişti...Yalan böyleydi... Mum yatsıya kadar yanıyor, daha sonra söniyor, yalan ortaya çıkıyordu. Salman hayatı boyunca çok az da olsa yalan söylemişti. Hayret!... Hepsi de bir süre sonra ortaya çıkmış, mahcup olmuştu. Allah, hiç kimseyi yalan söylemeye mecbur etmesin!...

Salman, yeni bakana ısınmıştı. Hani, öyle denir, “Yıldızım barıştı.” Bakan Hayri Ovalı'nın da Salman'a karşı kanı kaynamış, yıldızı barışmıştı!... Aslında Bakan iyi niyetli, pozitif bir şahsiyetti,

– Abdullah bey! Kararnameni hemen yazdırıp, elden Başbakana imzalatırdıktan sonra köşke çıkaracağım. Derhal göreve başlamanı istiyorum, dedi.

Ayağa kalkarak, sevecen bir yüzle Abdullah Salman'ın elini sıktı, uğurladı. Daha önce Başbakanlığa, müsteşar olarak gönderilen Salman'ın kararnamesi, bu defa genel müdür olarak yollanıyordu. Bürokraside her şey olabilirdi ve her ihtimal geçerliydi.

Abdullah Salman tekrar Kahraman Uzun'un odasındaydı. Kahraman Uzun heyecanlı bir bekleyiş içindeydi. Hemen sordu:

– Ne oldu!.. Nasıl geçti görüşme?..

– Önemli bir şey konuşmadık. Sayın Bakan senin benimle ilgili söylediklerinden çok etkilenmiş?.. Tavsiyen için teşekkür ederim!... Bakanlıkla ilgili bir rapor hazırlamamı istedi!.. Önümüzdeki günlerde çok çalışmam gerekecek gibi görünüyor!..

– Benim bir katkı olursa, memnuniyetle yardıma hazırım!..

– Teşekkür ederim Kahramancığım!.. Yardım edeceğinden eminim... Biz hep iyi arkadaşız!

– Abdullahçığım, merak ettiğim konu; hazırlayacağın rapor, Doğa Koruma Genel Müdürlüğünü mü, yoksa Bakanlığın tümünü

mü kapsayacak?..

– Hayır!.. Her ikisi de değil!.. Daha çok bakanlığın diğer sektörlerle turizm, tarım, bayındırlık, sanayi, çevre vb. ilişkileri üzerine bir çalışma istiyor!..

Kurt bürokrat Kahraman Uzun kokuyu almıştı. Yanılmazdı. Ancak bir tereddüdü vardı; görev Müsteşarlık mı, Genel Müdürlük mü? Bunu kestirememişti... Olanları öğrenmeye yönelik sorduğu teknik sorulara teknik cevaplar almış, konuyu daha çok kurcalamaktan vazgeçmişti. Muhabbet koyulaştı... Geçmiş günlere... Üniversite hayatına, hatıralara kadar uzandı... Geç vakitlerde Bakanlığı birlikte terk ettiler...

Günler günleri kovalıyor, kararname köşkten bir türlü imzalanıp, gelmiyordu. Abdullah Salman gene ikirciklenmeye başlamıştı. Cumhurbaşkanlığı'nda ne gibi bir sorun olabilirdi. Bir türlü cevap bulamıyordu. Bu düşünceler altında Sentez Danışmanlığa giderek, Hasan Kabasakal'ı bulmuş, çeşitli senaryoları birlikte analiz ediyorlardı. Hasan Kabasakal siyasi olaylara hakimdi; Başbakan ile Cumhurbaşkanı'nın arası biraz gergindi. Bu gerginlik kararnamenin imzalanma sürecini etkilemişti. Biraz gecikecekti... Merak edilecek bir şey görünmüyordu...

Bir süre sonra Bodrum'da büyük bir doğa felaketi meydana geldi. Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakan felaket bölgesinde incelemelerde bulunuyorlardı. Bakan Hayri Ovalı Cumhurbaşkanı'na hitaben:

– Sayın Cumhurbaşkanım felaketin boyutları çok büyük!.. Ancak başka bir felaket konusu; bu felaketten sorumlu kuruluşun Genel Müdürlüğü hala boş!.. Genel Müdürün kararnamesi on gündür köşte bekliyor, dedi.

Cumhurbaşkanı mesajı almıştı!.. On gündür köşte beklettiği,

yakınları vasıtasıyla soruşturduğu Doğa Genel Müdürünün kararname, basın diline düşebilirdi. Mesuliyetli bir durum ortaya çıkabilir, yangının bedeli kendisine yüklenebilirdi...

Hiç bilgisi yokmuş gibi davranarak:

– Demek on gündür köşkte bekliyor!.. Hayret!.. Benim niye bilgim yok?.. Kararnameyi derhal Bodrum'a faksolasınlar, hemen imzalayayım! dedi.

Bir saat içinde kararname imzalanmış, atama gerçekleşmişti. Kararname ertesi gün Resmi Gazete'de yayımlanmış, Abdullah Salman Doğa Genel Müdürü olmuştu...

BÜROKRAT KALIPLARLA DÜŞÜNÜR

Salman erkenden uyanmış, Allah'a yönelmiş, şükürle dop dolu, iyi bir görev ve gelecek için dua etmişti. Ruh ve bedenini birleştirerek, tek bir noktaya odaklanmıştı; önüne çıkacak şartlar ne olursa olsun, makamın gücünü hiç bir şekilde kötüye kullanmayacaktı. Çok ağır bir sorumluluk yükleniyordu! Büyük bir sınav verecekti; inancına, kendisine, ailesine, teşkilatına ve ülkesine karşı sorumluluklarını yerine getirecekti. Derin düşündüğünde, ne ağır bir sınav!.. "Allah'ım! Ancak, senin yardımınla bu sınavda başarı kazanabilirim! Bana yardım et!..." Diye dua etti. Salman, muhafazakar bir aileden geldiği için, maneviyata değer verirdi. Allah'tan başkasına kulluk yapmamayı ömrü boyunca ilke edindiğinden, adı "Dikkafalı" ya, "Aykırı" ya çıkmıştı. Salman bunlardan hiç rahatsızlık duymuyordu; yeri geldiğinde en büyük uyumu ve özveriyi gösterecek bir karaktere sahipti. Takım ruhu içinde kademeyi önemsemez, her zaman nefer olarak çalışırdı. Doğru bildiklerini her kim olursa olsun söylemekten çekinmezdi...

Daire Başkanlığında Doğa Genel Müdürlüğünün helikopter alımı vardı. ihale iki defa iptal edilmişti... Bir türlü sonuç alınamıyordu... Sonunda, Salman'ı isteği dışında, onu teknik komisyon başkanı yaparak, ihaleyi bitirmek istiyorlardı... Salman

on beş gün Kara Kuvvetlerinin tesislerinde helikopterleri incelemiş, sormuş, okumuş, helikopterin bütün teknik detaylarını öğrenmişti. En iyi helikopter olan Eurospecial helikopterlerinin, öncelikle alınması için rapor hazırlamıştı. Raporunda; Augusto Bell ve BMM helikopterlerinin teknik şartnameye uygun olduğunu, Polonya RCK helikopterlerinin uygun olmadığını, elenmesi gerektiğini belirtmişti. Polonya lobisi çok güçlü olduğundan ortalık karışmıştı. Başbakanın en yakınlarından bakana baskılar gelmeye başlamıştı. Genel Müdür, Salman'dan kararı değiştirmesini rica etmiş, kabul ettirememişti. Bakanlıkta terör esiyordu... Bakan her geleni fırçalıyor, gönderiyordu!... Genel Müdür, Müsteşar, Salman'a durumu Bakana anlatması ricasında bulunmuşlar, Salman da kabul etmişti. Salman bilgi vermek üzere Bakan Makamındaydı. Baskılar karşısında bunalan Bakan, Salman'ı fırçalamış , kızgın bir şekilde,

- Ne biçim teknik rapor bu?...
- Anlatayım, Sayın Bakanım...
- Kardeşim sen satınalma komisyonu değilsin ki, nasıl en iyiyi tespit edersin!.. Sen sadece helikopterlerin teknik şartnameye uygun olup olmadığını belirtmekle görevlisin; fakat öncelikle Eurospecial alınmalı diye yazıyorsun!... Bunu nasıl yazarsın?...
- Sayın Bakanım, ben kendime alsaydım, öncelikle onu alırdım!.. Ancak, satınalma komisyonunun önünde üç alternatif var. Satınalma komisyonu, elenen dışında diğer üç helikopterden istediğini alabilir. Ben satınalma komisyonunun önünü kapatmış değilim!...

Salman ifadelerinde, kendinden çok emin bir görüntü sergiliyordu. Bakan, gittikçe kızıyor, köpürüyordu!... Yüksek sesle,

- Polonya RCK'ları da elemişsin!...
- Kalitesiz ve standart üretimi yapılmıyordu, yedek parça garantisi yoktu. Polonya teknolojisi yeterli değildi, onun için eledim, efendim.
- Şimdi söyle bakalım... Sen kendime satın alsaydım

Eurospecial alırdım, dedin. Niçin?... Bunun gerekçesini anlat bakalım?...

– Anlatayım, Sayın Bakanım!... Bir kere palleri kompozit materyalden yapıldığı için sonsuz uçuş yapabiliriz. Diğerlerinin palleri her bin saatlik uçuşta değişmek mecburiyetinde. Her biri ikiyüzellibin dolar maliyet yüklüyor. Eurospecial'in dört paline giden otomatik yağlama tesisi var, öbürlerinde dört pal de ayrı ayrı yağlanacak ve aynı seviyede olması temin edilecek. Eurospecial'in kuyruk palinin motor bağlantısı tek aktarma organıyla çalıştırılıyor. Diğerlerinde bu bağlantı, iki aktarma organıyla sağlanıyor. Bu durum tamiri, bakımı zorlaştırırken, yedek parça kullanımını artırıyor... Sürati... Hafifliği... Hower durumu... vb...

Bakan, Müsteşar, Müsteşar Muavinleri, Genel Müdür ses çıkarmadan, merakla dinlemişler, tatmin olmuşlardı. Salman dersine çok iyi çalışmış, konuya hakim olduğunu göstermişti; sanki bir helikopter teknisyeni gibi bir durum sergilemişti. Bakanın sorduğu sorulara, yerinde cevaplarla, teknik komisyon raporunun hazırlanma gerekçesini, mantıklı bir şekilde ortaya koymuştu. Bir saatlik bir izahtan sonra, herkesin gözü Bakanda... Bakan ne diyecekti?... En sonunda bakan,

– Teşekkür ederim, Abdullah Bey!... Hazırladığın teknik komisyon raporu uygun!... Demişti. Herkes derin bir ohhh! Çekmişti...

Bakan, bir İzmir seyahatinde Ege Ordu Komutanından satın alınan helikopterlerle ilgili övgü almıştı. Bu övgü neticesi, Salman'ı mükafat olarak Danimarka seyahatine götürmüştü. Salman kararından vazgeçmemiş, inandığını yapmıştı. Önceleri kızgın olan bakan, yapılanların bilinçli ve kurum menfaatine olduğunu anlayınca teşekkür etmişti. Salman inandığını yapar, her yerde de savunurdu!.

Makam, onun için bir hedef değil, birikimlerini ortaya koymak için bir fırsattı. İnsanlar iki şey için makam peşinde koşarlardı; önemsenmek, kimlik kazanmak, adamdan sayılmak! Menfaat elde etmek veya planı, projesi olup, bunları uygulamak, hizmet etmek. İnsanlar nefis denen güçlü bir duyguya sahipti; "hırs". Hırs bir hedefe yönlendirilmeliydi, yönlendirilmediği takdirde kötü yola düşebilirdi. Hırsın en iyi yönlendirileceği konu "başarı"ydı. İnsan başarı elde etmeye bir kere alıştı mı, ondan bir türlü vazgeçemezdi. Başarıyı kazandıkça mutluluk duyar, bundan en büyük "haz"ı alırdı. Başarıyı tatmamış nefisler, hırslarının esiri olurlardı. Bu esaret onları para, kadın, kumar gibi çıkmaz sokaklara sürüklerdi!... Bundan büyük zevk alırlar, kendileri ve ülke zarar görürdü!... Bu noktadan sonrası , "hırs" canavarının "akıl" üzerine hakimiyet kurmasıydı. Bu kişilerin, dümeni olmayan gemi gibi, nereye gidecekleri, hangi limana demirleyecekleri meçhuldü.

Salman kimliğiyle, şahsiyetiyle oynanmasından hiç hoşlanmazdı. Şimdiye kadar şahsiyetiyle ilgili, kimseye söz söylettirmemiş, kimliğini ve değerlerini özenle korumuştur. Kendine göre çalışma anlayışı vardı. 24 saat çalışacak enerjiye sahip olup, takım çalışmasına yatkındı. Tek adama, kahramana, vatan kurtarmaya hiç inanmazdı. Herkes üzerine düşeni yaptığında, vatan da kurtulmuş olurdu. Özgün olmaya çok dikkat ederdi. Taklitten hoşlanmazdı... Batıya hayranlık duyup, teslim bayrağı çekenlerden hoşlanmazdı. Batıya ancak kıskançlık duyulurdu. Tabi bu kıskançlık; çalışma enerjisini ateşleyen, Türkiye için ne yapabilirim diye 24 saat düşünen, sorgulayan bir potansiyeldi.

Makama, paraya, şöhrete karşı kendisini güçlü hissederdi. Geçmişte makama gelen insanların nasıl iyi niyetle, dürüstlikle işe başlayıp, sonunda yolsuzluk ithamlarıyla mahkemelere verilerek, görevi terk ettiklerini biliyordu. Genel müdürlerin etrafını saran,

yağcılar da çok iyi tanıyordu. Bu yağcılara kapılan yöneticilerin ayaklarının yerden kesilişine, kendi kimliklerinden kopuşuna, başarısız oluşlarına, defalarca şahit olmuştu. Ancak çok iyi biliyordu ki, “şeyh uçmaz, mürit uçurur!...” diye bir söz vardı!... Kendine hakim olamayanları yağcılar uçuruyorlardı!... Yüksek makamlardaki kişilerin etrafında doğruları söyleyenler, hoş gitmeyenlerdi! Tecrübeli bir yönetici, gerçek dostunu, kendisini tenkit edenlerin içinden arayacak bilgiğe sahip olmalıydı.

Salman, Uzun uzun iç muhasebesi yaptıktan sonra, Doğa Koruma Bakanlığının yolunu tuttu, doğruca Bakan odasına gitti. Bakan Bodrum'dan henüz dönmemişti. Bakanlık özel kaleminde müsteşar Hüseyin Barkın'la karşılaştı. Hüseyin Barkın Salman'ı görünce ileri atıldı, hararetle kucakladı... Öpüştüler, tebriklerini ilettiler. Hüseyin Barkın, son dört aydır çok zor günler yaşamıştı. Dört yıldır oturduğu müsteşarlık makamı yedi şiddetinde depreme kapılan bina gibi sallanmış, bu depremden yara almadan kurtulmasını bilmişti. Salman'ın Doğa Genel Müdürü olmasıyla koltuğunu sağlama alan, Hüseyin Barkın'ın eski neşesi yerine gelmişti. Salman'ı daha bir samimiyetle kucaklamıştı!.. Salman'ın koluna girmiş, müsteşarlık makam odasına doğru yol almışlardı.

Hüseyin Barkın iyi niyetli, sempatik, kibar bir şahsiyetti. Güçlü karşısında eğilir, denileni yapardı. Eğlenmeyi ve iyi giyinmeyi severdi. Bakanlık işlerine fazla kafa yormaz, beynini de bu işler için kullanmak zahmetine katlanmazdı. Her ne olursa olsun, okumaktan hoşlanmazdı. Tecrübe ve sağduyusuyla yolunu tayin ederdi. Siyasetçilerle iyi iletişim kurar, eş dost işi takip etmeyi severdi. Yolsuzluk konularına adı bulaşmamıştı. Düz Kaldırım Partisinin (DKP) en güçlü milletvekillerinden Niyazi beyin akrabası olduğu için müsteşar olmuştu. Her konuşmasında Niyazi abisinden bahsetmeyi ihmal etmezdi!...

Salman'la Müsteşar birbirlerini sevmezlerdi. Geçmişte, mesleklerini icra ederlerken zaman zaman karşı karşıya

gelmişlerdi. Birlikte çalışmadıkları gibi, belli konularda da fikir birliktelikleri yoktu. Ancak üst kademelere gelindiğinde bu münakaşa ve uzlaşmazlıklar unutulurdu. Müsteşar Barkın en güçlü rakibinin Genel Müdür olmasıyla, koltuğunu kurtarmanın sevincini yaşamaktaydı. Kolay değildi, Hüseyin Barkın'ın koltuğu altından kaymak üzereyken, geri gelmişti! Büyük bir sıkıntıdan kurtulmuştu!... Koltuğu kurtarmanın sevinci, Müsteşarın gözünde Genel Müdür Salman'ı daha bir sempatik göstermekteydi.

Doğa Genel Müdürlüğü Doğa Koruma Bakanlığının bütçe, eleman ve iş hacmi itibarıyla %80'ini oluşturmaktaydı. Dev gibi bir genel müdürlük; bir milyar dolar bütçe, 30.000 personel, ülkenin üçra köşelerine kadar yayılmış teşkilat, Türkiye'nin dörtte bir arazisinin yönetimi. Doğa Genel Müdürünün müsteşara ihtiyacından çok, müsteşarın Doğa Genel Müdürüne ihtiyacı vardı. Bir önceki Genel Müdür, müsteşarla araları açık olduğundan, Müsteşarın Genel Müdürlükteki hiçbir işini yapmamış, adeta ambargo koymuştu. Salman hedefini iyi biliyordu. Müsteşarın birkaç tayinine ambargo koyarak, çatışmaya gitmek istemiyordu. Bu zihniyet ile bir yere varılmazdı. Göreve başladıktan sonra ilk emri; Müsteşar Beyin isteklerinin derhal yapılmasıydı. Müsteşarı iyi tanıyordu; kanunsuz işlere asla girmez, bunlar üzerinde de ısrarcı olmazdı. Müsteşar Salman'ın kendisiyle ilgili verdiği emri duyduğunda, çok mutlu olmuş, beklemediği bir sürprizle karşılaşmıştı!...

Müsteşar telefonla Bakana ulaşarak, Salman konusunda görüşlerini almıştı. Saat 13.00 de göreve başlamasına karar verilmişti. Müsteşar Barkın ve Genel Müdür Salman kol kola, neşeli tavırlarla bakanlık binasının alt katında bulunan Doğa Genel Müdürünün makam odasına birlikte gitmişlerdi. Salman makam koltuğuna oturmuş, Müsteşar tekrar tebrik etmiş, "Hayırlı olsun! Abdullahcığım" demiş ve ayrılmıştı. Oldukça büyük makam odası daha şimdiden çiçeklerle dolmuştu. Kartlara bakmış, bir çoğunu tanıyamamıştı. Genelde, şirketlerin gönderdiği çiçeklerdi. Bu

durum, görevin zor olduğunun ilk işaretiydi. Şirketler bu kadar çok ilgi gösterdiklerine göre, akçalı işler yoğunlukta idi! Salman makam koltuğundaydı, odada yalnızdı...

Bir an, düşüncelere dalmıştı... Uğruna meydan savaşları verilen "makam koltuğu!" şu anda altındaydı!... Bu makamı kendine nasip ettiği için Allah'a şükretti. Manevi dünyası ile iletişime geçti... İnsan makama oturduğunda öyle bir haleti ruhiye içinde oluyordu ki; sanki hiç bu koltuktan inmeyecekmiş, koltuk hep altında olacakmış gibi geliyordu. Şeytan öyle bir tablo çiziyordu ki, İnsan ölünceye kadar koltuktan hiç kalkmayacaktı; hatta kıyamete kadar bu koltukta oturacak, göreve devam edecekti!... Makam insana gizemler dünyasının sanal kapılarını sonuna kadar açıyordu; vay bu sanal kapıdan içeri giren zavallıların haline!. Makama geldikten sonra karakteri değişen! Arkadaşlarını terk edenlerin psikolojisi başka türlü izah edilemezdi! Maneviyat bu noktada gerekiyordu; çünkü her şeyin bir sonu vardı... Koltuğun bile!... Bu sanal dünyaya girme gafletinde bulunanlar önce dost ve yakınlarını, sonra da kendilerini kaybediyorlardı!...

Bu koltuk, Salman'ın hep altında olacaktı!... Hiçbir zaman o koltuğun üstüne çıkmasına izin vermeyecekti!... Nefsinin isteklerine karşı koymak kolay değildi!... Manevi gücü olmaksızın tek başına fiziki dünyasıyla, teklif edilenlere karşı koymak, imkansız olmasa bile çok zordu... Bunun için nefesine hakim olması ve ona hükmetmesi gerekiyordu. Ruh ve bedenini birleştirerek dimağını tek bir noktaya odakladı ve oraya bir mim koydu. Koyduğu bu işaret; koltuğun hep altında kalması, vücudunun yukarısına çıkmasına izin vermeyeceği anlamına geliyordu!.. Daha sonra arka odada yalnız kalarak Allah'a yöneldi, tekrar tekrar şükretti... Yerine geçti, zile bastı. Sekretere, bekleyenleri içeri almasını söyledi. Büyük bir kalabalık tek sıra halinde tebrik için gelmişlerdi.

Tebrikler üç gün aynı yoğunlukta devam etti. Bir taraftan da çiçek yağmuru devam ediyordu. Bu durum az gelişmiş ülkelere has bir alışkanlıktı. Yönetici, göreve başladığı ilk günlerde, çok çalışma ihtiyacı içindeydi; ancak ziyaretçiden başını alması mümkün değildi. Tebriklerin yazılı mesajlarla yapılması, yöneticilerin görevlerini daha iyi yapmalarına yardımcı olacaktı.. Ziyaretçi yoğunluğu ve çiçek yağmuru bile, insanın “Ben ne büyüğüm!..” demesi için yeterliydi!... Böyle durumların nedenini kavrayabilmek, makamı sindirmek açısından önem kazanmaktaydı. Salman tecrübeliydi. Bu ilgi ve alakanın kendine değil, makamına gösterildiğinin ayırtındaydı. Nasrettin Hoca yıllarca önce bunları görmüş, günümüze kadar gelen, o güzel ve anlamlı özdeyişini söylemişti: “Ye kürküm, ye!...”

Salman, daha önce de genel müdürlük yapmıştı; bu durumlara alıştı. Genel Müdürken devamlı arayıp soranlar, görevden ayrılınca arayıp, sormuyordu. Bunu bilen kimi bürokratlar, koltuğu kaybetmemek için her şeylerini veriyorlardı!.. Bürokrat makamda uzun süre kaldığında, makam, yaşam tarzına dönüşüyordu. Bu durumdaki bir bürokrat koltuğunu korumak için her şeyini!.. Ama her şeyini! Vermekten çekinmiyordu!... Salman daha önce görevden alındığı için, düşmeye başışıklıydı. Geçmişte, yüksek ilgi ve alakanın makama değil de, kendisine olduğunu zannedenlerden bir çoğu bunalıma girmişlerdi. Bu nedenle tecrübe ve maneviyat çok önemliydi...

Salman’a, göreve başladığının ertesi günü, elinde bond çanta, bir ziyaretçi geldi. Bu şahıs, dünya çapında bir otomobil kuruluşu “MERSAN” ın temsilcisi Erhan Öztan’dı. Tebrik faslından sonra, çantasından altın bir tabak ile, değerinin yüksek olduğu pırlantisından anlaşılan bir saat çıkardı,

– Abdullah bey! Bunlar zatâlinize kuruluşumuzun hediyesidir. Kabul ederseniz mutlu olacağım, dedi.

Bir süre sessizlikten sonra.... Salman:

– Teşekkür ederim Erhan bey, bu hediyeleri lütfen çantanıza koyun. Ben Genel Müdürlüğüm esnasında, kesinlikle hediye kabul etmeyeceğim. Tekrar teşekkür ederim! Genel Müdürlüğümüz firmanızla iyi ilişkilerini sürdürmeye devam edecektir, merak etmeyin!...

– Sayın Genel Müdürüm! Lütfen yanlış anlamayın. Bu hediyeleri bir maksada matuf vermiyoruz! Firmamız bunu bütün müşterileri için yapıyor. Siz bizim en iyi müşterimizsiniz. Esasen geleneğimizde de hediyeleşmek vardır. Kabul ederseniz mutlu olacağız!...

– Erhan bey, lütfen!.. Ben şu anda Genel Müdürüm. Görevim süresince sadece sizden değil, hiç kimseden hediye kabul etmeyeceğim!.. Bu bir prensip meselesidir; fakat görevden ayrıldıktan sonra bir hediye getirirseniz memnuniyetle kabul ederim...

Dedi ve konuyu noktalamıştı...

Gerçekten de Salman Genel Müdürlük görevi esnasında en küçük bir hediyeye geçit vermedi. Bürokraside hediye konusu çok önemliydi! İki türlü sıkıntıya yol açıyordu: Hediyeyi veren bir iyilik yapmış olarak, alacaklı psikolojisinde, her teklifi kolayca önerme hakkına sahip oluyordu!.. İkincisi, bir kimlik sorunu yaratıyor, genel müdür, iş adamı karşısında kendisini ezik ve borçlu hissediyor, bu durum icraat ve davranışlarına yansıyor!... Hediyeye vermek, iş adamlarımızın geliştirdiği bir rüşvet metoduydu. Tahribatı ise büyük oluyordu. Genel Müdürü devamlı takip eden, taşra teşkilatı hediye konusunu bir mesaj olarak algılıyor, serbest davranma hakkı kazanıyordu!.. Siz, Genel Müdür olarak hediye alırsanız, teşkilattan dürüstlük beklemeye hakkınız olamazdı! Doğa Genel Müdürü olarak hediye almadığınızda, teşkilatta algılanan mesaj, pozitif; yolsuzluğa bulaşmayı aklından geçirenler, bundan vazgeçiyorlar. Yolsuzluğu eskiden beri yapanlar ise, bu faaliyetlerini erteliyorlardı. Durum ciddi!.. Genel Müdürün bu konulara müsamahası yok! Teşkilat mesajı doğru

algılıyordu!.. Bir Atasözümüz; "Balık baştan kokar!" diye, ne güzel ifade edilmişti!... Bakan, Müsteşar ve Genel Müdür hediye kabul etmemeliydi!... Hediyeenin önemi; maddi değerinden çok, aşağı kademelerde yol açtığı tahribatla ilgiliydi... Ancak itiraf etmek gerekirdi ki, bürokrasimizde hediye konusu kurumsallaşmıştı! Salman prensibini uygulamakta zorlanmıştı!...

Konuşma başka alanlara kaydı, Derdodos marka kamyonların performansları konuşuldu. Doğa Koruma Genel Müdürlüğü satın alınan kamyonların performanslarından memnundu. Ancak teşkilattan kaynaklanan ciddi bir sorun vardı. Yüzbin doların üzerindeki bu kamyonların şoförleri geçici işçilerdi! Bunlar, kamyonları kullanmak için eğitimden geçiyorlardı. Maliye Bakanlığı kadro vermediğinden, mecburen geçici işçiler şoför olarak görevlendiriliyordu. Bir yıl sonra geçici işçi değişince şoför de değişiyordu. İşletme hatasından kaynaklanan yüzlerce sorun ortaya çıkıyor, kamyonlar acemi şoförlerin elinde harap oluyordu!... Devletimizin yanlışı çoktu; denizi geçiyor, ırmakta boğuluyordu...

Tam bu esnada, Salman'ın fakülteden arkadaşı TAHSAN Ltd.'in sahibi iş adamı Hasan Hayri Sayan odaya girdi. Salman'ı tebrik ettikten sonra, Erhan Öztan'la kucaklaştılar. Davranışlarından samimiyetleri belli oluyordu. Kısa bir sohbetten sonra Erhan Öztan müsaade aldı, ayrıldı. Hasan Hayri Sayan:

– Abdullahcığim! Arka odada yalnız görüşebilir miyiz?
Dedi, "Arka oda" ya geçtiler.

Hasan Hayri Sayan söze girdi:

– Abdullahcığim! Erhan beyi tanıyor musun?

– Hayır, Tanımıyorum. İlk defa görüyorum!

– Önemli değil, ben tanıyorum. Dürüst bir iş adamı.

Kendisiyle her türlü işe girilir!...

Bir süre sessizlikten sonra... Hasan Hayri Sayan devamla,

– Abdullahcığim! Sizin kuruluşun yüzlerce yangın kamyonu

ihtiyacı var. Erhan Beyin firması en kaliteli ürünü satıyor. Kullanırken başın ağrımaz. Ben çok ucuz kredi bulabilirim. Burada bizim de önemli bir komisyonumuz olacak; yarı yarıya paylaşmaya hazırım.

– Hasancığım, Şu anda ihtiyaç olup olmadığını bilmiyorum. İlk üç aylık dönemde bir satınalmaya gitmek istemiyorum. Komisyon konusuna gelince; ilgine çok teşekkür ederim. Sen de biliyorsun ki, şimdiye kadar memur olarak hiç para almadım. Bundan sonra da almak niyetinde değilim. Eğer satınalmaya gidersek, eşitler arasında seni birinci yaparım, merak etme!..

– Abdullahcığım, ben şimdiden söyleyeyim dedim!.. Aklında bulunsun... Dedi ve konuyu değiştirdi.

Konuşma eski günlere kaydı... Ne günlerdi o günler!.. Hasan Hayri Sayan müsaade istedi, kucaklaştılar ve ayrıldı.

Salman yorulmuştu! Koltuğa oturdu, gözlerini kapadı. Düşünmeye başladı... İşi çok zordu!... En yakınları, çeşitli isteklerle geliyorlardı. Hem hayır demek, hem de eski arkadaşlarını kırmamak çok zordu! Ne olursa olsun, ilk sınavını başarmıştı; hiç zorlanmamıştı. Son yarım saatte olanları düşündükçe, sıkıntılanıyordu!.. Erhan bey ve Hasan Hayri Sayan dışarıda konuşmuşlar, anlaşarak gelmişlerdi. Erhan bey komisyon teklifi yapacak samimiyete sahip olmadığından, vazifeyi Hasan üzerine almıştı. Olanlar başka türlü düşünmeye imkan bırakmıyordu... Arkadaş hatırına yapılan işlerde dikkat gerekiyordu. Sizin hatır için yaptığınız bir iş, dışarıda para ilişkisiyle başka birine devredilebilirdi!... Zorluklara önceden odaklanmak insanı güçlü kılıyordu. Bu gücün adı; bilgi ve tecrübeydi. Dalgın bir şekilde olayları değerlendirirken, sekreterin sesiyle kendine geldi:

- Ziyaretçiler bekliyor efendim, içeri alayım mı?
- Al, gelsinler...

Genel Müdür Abdullah Salman, Doğa Genel Müdürlüğünde uzun süre daire başkanlığı yapmıştı. Bilgi toplumuna, dünyanın

girdiği yeni çağa çok meraklıydı. Bilgi toplumu insanı gelecek odaklı yaşıyordu. Dün, bugün, her şey gelecek için, gelecekte yol haritası hazırlamak için önemliydi. Geçmişe çakılıp kalan toplumlar, geçmişini konuşa konuşa oldukları yerde sayıyorlardı. Halbuki, dün geçmişte kalmıştı, yaşanacak olan yarındı. Salman, daima geleceği düşünür, yarına odaklanır, hayal kurardı. Daire başkanlığında genel müdür olursa neler yapacağını hep düşünmüş, birlikte çalıştığı genel müdürlerin eksikliklerini gözlemlemişti. Zihin olarak kendisini, genel müdür veya müsteşarlığa odaklamıştı. İlk günden yapacaklarını, icra planını çizmekte zorlanmadı. Başarı, kafasında gelecek vizyonu olan insanların elde edebileceği bir hedefti. Etrafta görülen birçok zeki insanın başarısızlıkları, odaklandıkları bir hedef olmaması ile izah edilebilirdi. Hedefe odaklanmayanlar ne kadar zeki olurlarsa olsunlar, gel-git yaptıklarından enerjilerini boşa harcıyorlardı.

Dört genel müdür muavini arka odada toplanmışlardı. Genel Müdür Salman hiç uzatmadan söze başladı: "Arkadaşlar! Görev dağılımına göre kendi konularınızda tam yetkilisiniz! Genel müdür vekili ilk üç ay için Recep Sarıca'dır. (Recep Sarıca ile öğrenciliğinden beri birlikteydiler. Kendisini çok iyi tanıyordu. Recep Sarıca güvenilir, yolsuzluğa bulaşmamış bir elemandı; ancak sosyal ilişkileri biraz pürüzlüydü. Recep Sarıca'nın taşra çalışmalarını yakından izleyen Salman, bu çalışmalarda onu başarılı buluyordu.) Her üç ayda, bir genel müdür muavini sırayla genel müdüre vekalet edecek. Görev dağılımını daha sonra yazılı olarak göndereceğim. Hiçbir rutin iş bana imzaya gelmeyecek!... Rutin konularda mutlaka genel müdür imzası gerekiyorsa; adımı yazın, yerine deyin imzalayın, bana getirmeyin! Her konuda tam yetkilisiniz! Rutin icrayı yapın, bitirdikten sonra bana bilgi verin. Çalışmalarımızda "güven" esas olacak; hepinize aksi sabit oluncaya kadar tam güveniyorum. Biz bir takımız, ben de orkestra şefiyim. Herkes işini iyi yapar, aletini iyi çalarsa, ortaya çıkan müzik kaliteli olur. Birimizin aksaması, enstrümanı hatalı çalması

ahengi bozar, takımı aksatır. Çalışma düzenimizi bu bilinç içinde kuracağız. Yarın saat 19.00'da toplanalım! Personel, maliye, üretim, koruma, eğitim, teftiş konularının genel politikalarını birlikte kararlaştıralım. Bu konulara hazırlıklı gelerseniz memnun olurum. Kapım her zaman açıktır. Randevulu gelmenize gerek yok. Ne zaman isterseniz görüşebiliriz. Teşekkür ederim. Toplantı bitmiştir.”

Genel müdür muavinleri şaşkın bir vaziyetteydi. Bir önceki Genel Müdür Mehmet Öztuna alabildiğine merkeziyetçi, septikti. Bütün yetkileri kendinde toplardı. Genel müdür muavinleri akşama kadar hiç iş yapmadan odalarında otururlardı; bütün işleri Genel Müdür yapardı! Mehmet Öztuna'nın masasındaki imza kartonlarının duvar şeklinde dizilişinden, kafası görünmezdi! Akşama kadar bıkip, usanmadan imza atardı. Şimdi, eski düzen 180 derece değişmişti. Kısa süren toplantıda söylenenler Genel müdür muavinlerini çok mutlu etmişti. Genel müdür muavinlerinin üçü, Salman'ın fakülteden sınıf arkadaşıydı. Birbirlerini çok iyi tanıyorlardı; doğrusu, bu kadarını beklemiyorlardı. Toplantı herkesin yüzünde mutluluk ifadeleriyle sona ermişti.

İnsanlara nasıl değer verdiğiniz; onlara nasıl davrandığınızın yanında, sorumluluğu nasıl devredip paylaştığınızla, yetkilerinizi nasıl devrettiğinizle anlaşılır. Liderler kendi davranışlarından sorumlu olan ve bağımsız davranabilen astlar oluşturmak zorundadır. Bu yalnızca kendi işini yapma özgürlüğü değil aynı zamanda işini tanımlama özgürlüğüdür. Yetki devri sadece iktidar ile bağlı olmayıp, sorumlulukla da ilişkilidir. Rutin işlerle uğraşan bir genel müdür, hiç bir şekilde bütünü yakalayamaz, kuruluşuna faydalı olamazdı. Bütüne, hep bütüne doğru yol alınmalıydı!... Üst yöneticilerin en önemli görevi: “Eğitici”, “Öğretici” ve “Birleştirici” olmasıydı. Üst yönetimde idarecilikten ziyade “yaratıcılık” vurgulanmalıydı. Başarı için, yönetimdeki insanlara en geniş

sorumluluk ve bağımsızlık tanınmalıydı. Bunların çalıştıkları işlerin büyümesine ve başarılarına paralel yükselmelerine imkan verilmeliydi. Yöneticilere bilgi toplumunun gereği olarak devamlı eğitim ve gelişme şansı verilmeli, çünkü bilgi toplumunda esas olan DÖY tekniğiydi; Düşün, Öğren ve Yarat!...

Yapılması gereken ikinci önemli iş; kuruluşun gelir gider cetvelinin incelenmesiydi. Bir kurumun ekonomik ilişkileri ve bu ilişkilerin verimliliği bilançoya yansımaktaydı. Gelir gider cetveli çalışma performansının da bir göstergesiydi. Salman sorgulayacaktı; gelirler niçin daha çok değil?... Niçin giderler daha az değil?... Bir kuruluştaki yapılacak ilk iş bilanço hesaplarının incelenmesiydi. Buradan yürüyerek, kurumun aksayan yönlerini ortaya çıkarmak mümkün olacaktı. Kurumu bütün olarak görmek, bilançoyu incelemekle mümkündü. Salman işe satışlar dairesinde yapılan işlemlerden başlayacaktı...

Satışlar Daire Başkanı Osman Ortaç anlatıyordu.... Ancak anlatılan tablo iç açıcı değildi!. Kurumun ürettiği malların %25'ine alıcı çıkmıyor, satılıp paraya çevrelemiyordu. Çok ciddi bir sorun! Kurumun 800 Milyon dolar yıllık satışından 200 Milyon dolarlık kısmı paraya çevrelememiş, açık alanda değer kaybına, çürümeye terkedilmişti. Mutlak bir çözüm bulunmalıydı!... Daire Başkanı Osman Ortaç 45 dakika anlattı; Rusya damping yapmış, bizim maliyetler pahalı olduğundan rekabet edemiyor ve malımızı satamıyor musuz!... Kısa sürede maliyetleri aşağı çekmek mümkün olmadığından, yapacak bir şey yokmuş!... Sorunların çözümü yoktu!... Osman Ortaç çözümsüz sorun getirdiğinden, ilk sınavını kaybetmişti!...

Salman sordu:

- Osman bey! Bu neticenin alınmasında üretim veya satış sisteminde bizden, yani kurumdan kaynaklanan bir hata var mı?...
- Hayır, yok efendim!...

– Osman Bey, İyi inceledin mi?.. Emin misin?..
– Evet efendim, konuyu biliyorum!.. Yapılacak çok fazla şey yok!...

– Peki, Osman bey, yarına kadar konuyu arkadaşlarla birlikte bir daha gözden geçir... Yarın saat 10.00'da bu sorunu daha geniş görüşelim, hazırlıklı gel!.. Teşekkür ederim, gidebilirsin!...

Ertesi gün saat 10.00'da daire başkanı Osman Ortaç, bir gün önce söylediklerini tekrar etmekteydi... Durumdan emindi, yapılacak bir şey yoktu!... Genel Müdür zaman kaybediyordu!... Bürokrata fikir değiştirmek çok zordu... Bürokrat çerçeveli düşünürdü; onu kafasındaki kalıbın dışına çıkarmak çok zordu. Bu nedenle de hata üzerine hata yapıyordu. Bu durumda bir dış müdahaleye ihtiyaç vardı... Çaresiz, Genel Müdür Salman sorgulamaya başlamıştı:

– Osman bey! Satışları nasıl yaptığınızı, baştan anlat bakalım?...

– Efendim, otsu bitkilerin satışında %50 peşin, kalana aylık %7 faizden 6 ay vade yapıyoruz. Ancak otsu bitkilerin satışında bir sorun yok hepsi satılıyor. Sorun; odunsu bitkilerde...

– Peki, Osman bey, odunsu bitkileri nasıl satıyorsunuz?.. Onu anlat!...

– Efendim, odunsu bitkilerde de %50 peşin alıyoruz. Kalana %7 aylık faiz, 3 ay vade yapıyoruz.

– Osman bey buraya kadar anlatılanlarda bir yanlışlık görmüyor musun?..

– Nasıl efendim, anlamadım!...

– Osman bey!.. Kardeşim! Satışında sorun olmayan otsu bitkilere 6 ay vade yapıyorsun, satışı sorunlu odunsu bitkilere 3 ay vade yapıyorsun!.. Satışı yapılamayan odunsu malların kalan parasının vadesinin 3 ay değil de 6 ay, hatta 9 ay olması gerekmez mi?...

– E, e, evet!.. Haklısınız efendim!.. Biz bunu görememiştir!!! atlamışız???

– Göremediğin şey, kuruma 200 Milyon dolara patlıyor!...

Yazık değil mi bu ülkeye?.. Şimdi yaz! Odunsu malların satışında da vadeyi 6 aya çıkarıyorum. Kalan miktarı üç ayda öderse %21 toplam faiz yerine 0 faiz alacağız, nakit ihtiyacımız var. Bu emir bugün faksılsın, yarın 30 bölge müdürlüğü, 240 doğa müdürlüğünde işleme başlansın!...

– Emredersiniz efendim!.. Hemen göndereceğim!..

Genel Müdür Salman dört gün sonra Amasya Bölge Müdürlüğünü ziyaret ediyordu. Bölge Müdürü İlhan Güngör'den, satışlar dairesinden gönderilen faksı getirmesini istedi. Hayret! Böyle bir faks gelmemişti... Bir yanlışlık olabilirdi, "Samsun Bölge Müdürlüğüne gelmiş mi? Sorun bakalım!" dedi. Salman, ümitsizlikle karışık kızgınlık içindeydi. Haber geldi; Samsun'a da faks gelmemişti!.. Salman çok sinirlenmişti... Vücudundaki kanın beynine doğru aktığını hissetmiş, kafası ağrılaşmıştı!..

Bir sonraki gün, Salman Osman beye soruyordu:

– Osman bey, kesin emir vermiştim, o gün gönderilecekti!.. Talimatı niçin göndermedin?..

– Dairemizin faks makinesi bozuktuk efendim! Tamir ediliyor efendim. Emriniz derhal yerine getirilecek efendim!..

– Osman bey aylardır arazide, güneş altında mallar çürüyor... Niçin tedbir almadın, geciktin?... Hala gecikmekte ısrar ediyorsun... Sen kimden yanasın!..

– Bütün daire bu konuda çalışıyor, efendim!..

– Ne çalışyorsun, kardeşim. Göndereceğin bir faks! Sende işleri zorlaştırma hastalığı var galiba!..

– Özür diliyorum, Sayın Genel Müdürüm! Faksımız hemen tamir olmak üzere...

– Osman bey! Kurumumuzda 15 adet faks makinesi var!.. Bir genel müdür için en kötü şey nedir, biliyor musun? Emir verdikten sonra işin yapılıp yapılmadığını kontrol etmek!.. Böylece boşa sarf ettiğin enerji ikiye katlanmaktadır. Ben güvene dayalı çalışırım. Şayet bir sorun var idiyse o gün bana söylemeliydin!

Sana güvenimi kaybettim, seninle çalışmam mümkün değil!... Üzülerek seni görevden alacağım!... Hangi birimde çalışmak istediğini bana bildirirsen göz önüne alacağım!..

– Efendim ben hatalıyım... Siz haklısınız!... Bana bir şans daha tanıyın!...

– Hayır! Osman bey. Üzgünüm!.. Gidebilirsin!...

Bürokraside kusur ve hata vardı. Hata yapan, hem de hatanın büyüğünü yapan bürokrati affetmek son derece yanlıştı. Bunu gören teşkilat atalete sürüklenirdi. Daire başkanı seviyesinde bir bürokrat sorgulamasını bilmeliydi! Hata ortaya çıktığında önce kendini sorgulamalıydı! Kusuru kendi dışında aramaya alışmış bürokrat, çağ dışı kalmış, günlük sorunlara çözüm getirecek kabiliyetten uzaktı. Bu tip bürokratlar karar verme kademeleri yerine, çerçevesi çizilmiş işlerin içini dolduran eleman olabiliyordu. Bürokrasinin, açık ve gizli olmak üzere iki dili vardı. Bir takım eylemlerle teşkilata mesaj verilirdi. Bürokrat koltuğu hiçbir şekilde riske sokmazdı; esasen, koltuğunu riske sokmayan adama bürokrat denirdi.

Osman bey yetersizliğinin neticesi daire başkanlığını kaybetmişti. Salman durumdan memnundu. Bundan sonra verdiği emirlerin yapılıp yapılmadığını kontrol etmesine gerek kalmayacaktı. Ceza kesilmişti; müeyyide belli olmuş, teşkilata gerekli mesaj verilmişti. Bundan böyle, kimse böyle bir riske girip koltuğunu kaybetmek istemezdi . Yukarıdaki konuşma yapıldıktan bir saat sonra, teşkilat, en uç noktasına kadar durumdan haberdar olacaktı. Telefonlar akıl almaz bir şekilde çalışır, bütün teşkilat olanları öğrenirdi!

Gerekli tedbirler alındıktan sonra, satışlardaki sorun üç ay içinde çözümlenmişti. Burada önemli olan konu; yüksek kademe yöneticilerin rutin işlere boğulmamasıydı. Yöneticinin görevi, kurumu makro seviyede gözlemlemek; temel sorunları saptayıp,

özüm bulmaktı. Kurumu canlı bir organizma olarak, bütünsel olarak algılayamayan yöneticilerin yapabilecekleri çok sınırlıydı. Yönetici, alt ve orta kademeyi yerleşik doğruları sorgulamaya yöneltmeliydi.

Kurumda her şeyi sorgulayan ve mevcut varsayımları yıkan yöneticiler, mutlak başarıya ulaşıyorlardı. Gelecek planlarının yapılması, bugünden ortaya konan varsayımlara dayanmaktaydı. Bu varsayımlardan birisinin yanlışlığı, bütün planın yanlışlığına sebep oluyordu. Bu nedenle, kurumun doğruları, varsayımları, devamlı sorgulanmalıydı. Toplum değişim içinde olduğundan, dünün doğruları, bugün yanlış hale gelebilirdi. Toplum değiştikçe, istek ve arzuları dünden farklı oluyordu...

İKTİDAR BOŞLUK KABUL ETMEZ

Salman, yoğun bir çalışma temposuyla güne başlamıştı. Daire başkanları ve uzmanlarla yapılacak yenilikler konusunda tartışmış, gelirleri artırmak için hummalı bir çalışmanın içine girmişti. Yeni metotlar uygulayarak üretim sistemini modernleştirmek için hayal dünyasını zorlayarak, yaratıcı fikirler bulmaya çalıştığı esnada, telefon çaldı!... Sekreter telefonda, “Denizli Milletvekili Nazmi Hoşgör arıyor efendim” dedi, telefonu bağladı. Telefonda kaba bir ses:

– Alooo! Sayın Genel Müdür! Bodrum kampından üç adet ünite istiyorum!...

– Sayın Milletvekilim! Bana verilen bilgiye göre, kamplar tamamen doldurulmuş!.. Bodrum’da üç ünite tahsisi imkansız... Ama ben şahsınıza bir ünite için listeyi tekrar kontrol edeyim.

– Niçin doldurdun kardeşim!.. Ben anlamam üç ünite isterim!...

– Sayın Milletvekilim ben göreve yeni başladım! Daha önce doldurulmuş!... Üç ünite imkansız. Tebligatlar yapılmış...

– Ben anlamam kardeşim. Üç ünite bul!... Hem sen orada

niye oturuyorsun!... Bu işleri yapmayacaksan?..

– Sayın Milletvekilim, benim kamp yeri tahsis etmek gibi bir görevim yok!.. Ben Doğa Genel Müdürüyüm!...

– Bana bak!... Böyle en basit konuları gerçekleştiremeyeceksen, oturma orada genel müdürüm diye!..... Tamam, tamam... Ben bakanla görüşürüm!...

Telefon kapanmıştı kapanmasına; ama Salman'ın kimyası bozulmuştu bir kere. Derhal kamplar daire başkanını çağırdı: “Naci bey! Genel müdürlük kontenjanı olarak Bodrum ve Kemer kamplarındaki ünitelerin listesini ver bana; ben hiç kontenjan kullanmayacağım.” Dedikten sonra kamp listelerini eline aldı, üst katta Bakanın odasına girdi. Listeleri Bakanın önüne koyarak,

– Sayın Bakanım! Bu liste, Bodrum ve Kemer kamplarındaki genel müdürlük kontenjanı... Ben kontenjan kullanmak istemiyorum! Size takdim edeyim, siz kimi uygun görürseniz tahsis ediniz!...

– Hayır, Hayır, Olmaz öyle şey!... Bir aya yakın bakanlık yapıyorum, çalan telefonların yarısından çoğu kamp talebiyle ilgili... İşe güce bakamıyorum, Abdullah bey... Bir çaresini bul Allah aşkına!.. Kurtar beni bu beladan!..

– Bu kamplara teşkilat mensuplarımız gidemiyor, yüz üniteden üç tanesi teşkilat mensubu... Başbakanlıktan ve milletvekillerinden bizim personele sıra gelmiyor. Bu iki kamptan kurtulmanın tek yolu, buraları satmaktır Sayın Bakanım!...

– Tamam, Abdullah bey satalım, kabul!...

– Ayrıca buralara yüzbinlerce dolar sübvansiyon yapıyoruz, efendim. Kampta kalanlar yiyip içtiklerinin parasını ödemededen ayrılıyorlar... Bu kamplar bir sorun yumağı oldu, efendim.

– Abdullah bey, bu konuda bütün bakanlık yetkimi sana veriyorum. Ne gerekiyorsa onu yap... Satışı mümkünse, bir an önce bu kampları satışa çıkar lütfen!...

– Emredersiniz Sayın Bakanım! En kısa zamanda sonuçlandıracağım... Saygılar efendim!..

Ertesi gün Doğa Genel Müdürlüğünün Gazi O.P. binasında Genel Müdür makamı; Salman, Baş Hukuk Müşaviri Nalan Yüce ve üç genel müdürlük avukatı Bodrum ve Kemer kamplarının satışının hukuki yönünü tartışıyorlardı...

Nalan Yüce:

– Sayın Genel Müdürüm! Bu kampların bulunduğu yer hazine koruma alanı, buraları satamayız!...

Diğer avukatlar Nalan Yüce ile aynı fikirde olduklarını göstermek için başarıyla Nalan Yüce’yi tasdik ediyorlardı.

Genel Müdür Salman:

– Nalan hanım!.. Tamam!.. Anladım. Biz buraların mülkiyetini satmayacağız. 1386 Sayılı Kanununun 71. maddesi gereği 49 yıllığına kullanma hakkını satacağız!...

– Tamam! Anladım! Onu da yapamayız efendim!.. Kanunen mümkün değil!..

– Bu kanun, hangi kanun? Hangi madde?.. Bana gösterir misiniz? Nalan hanım!..

– Şu anda aklımda değil efendim! Bize yarına kadar müsaade verirsiniz, kanunun ilgili maddesini size takdim ederiz, efendim!..

– Hay, Hay! Memnuniyetle, Nalan hanım! Yarına kadar hazırlığınızı yapın. Saat 11.00’de tekrar toplanalım.

Ertesi gün saat 11.00’de genel müdürlük Baş Hukuk Müşaviri Nalan Yüce ve üç avukat, Genel Müdürün makamındaydılar. Nalan hanım Genel Müdürü selamladıktan sonra, Genel Müdürün önüne bir fotokopi koydu ve devamla:

– Sayın Genel Müdürüm! Kanunlarda sarih bir madde bulamadık!.. Ama satılamayacağına dair Yargıtay’ın bir içtihadını bulduk. Takdim ediyorum efendim!..

Salman bir süre yazıyı okuduktan sonra:

– Nalan hanım!.. Siz lisede mantık dersi okudunuz mu?..

– Nasıl efendim!.. Anlamadım!..

– Arkadaşlar! Bu Yargıtay içtihadında yazılı olanlarla, bizim konumuzun ne ilgisi var? Bana izah eder misiniz?.. Burada bahse konu olan; bir şahsın başka bir şahsa arazisini turizm alanı olarak satış yapması, sonra da mahkemelik olmaları... Satışın iptal edilmesi...

Nalan hanım hızlı bir hamle ile Salman'ın sumen üstüne koyduğu notu aldı:

– Ben arkadaşlara söylemiştim, efendim!.. Arkadaşlar Genel Müdür Beyin görmesinde fayda var dediler. Bir göz atın diye takdim ettik efendim. Elbette bizim konuyla çakışmamakta!.. Benzer konu efendim!...

– Nalan hanım, ben burada benzeyen bir taraf da göremiyorum!..

– Netice olarak, kanunda satabileceğimize veya satamayacağımıza dair açık bir ifade yok efendim!...

– Tamam, ben de buraya gelmek istiyorum... Bu durumu şöyle anlıyorum!.. O zaman kanun diyor ki, genel müdür bu konuda yetkili, isterse satabilir!... Böyle yorumlayabilir miyiz?..

– Yorumlayabiliriz, efendim!..

– Nalan hanım! Burada konuşulanları; 'Bu kampları satın satmamakta genel müdür yetkilidir' şeklinde, hukuki görüşü bana getirin, lütfen!.. Çalışmalarınız için teşekkür ederim!...

Yatırımcı kuruluşlardaki hukuk servisleri, teknik bilgi olmaksızın, masa başında karar vermek zorunda kaldıklarından son derece tutucudurlar. Yatırımcı kuruluşların yöneticileri mühendis olduğundan, hukuk servisleriyle ilişkileri sınırlıdır. Bu durum, hukuk servislerindeki avukatların içe kapanmaları ve kurumdan ayrışmalarını doğurmaktadır. Hukukçuların zaman zaman araziye çıkmaları, sorunları yerinde görmeleri, halkla temas etmeleri, kararların objektifliği bakımından çok önemlidir. Hukuk, toplumun sosyo-ekonomik yapısından ayrı düşünülemez gibi, kültürel yapıdan da etkilenir. Bilgi çağında "çok disiplinli" bir anlayış gelişmiştir. Hukuk; ekonomi,

kültür, sosyal yapı ve teknolojiyle birlikte değerlendirilmektedir. Bugünün soygunları, silahlı soygundan çıkmış, sanal kredi kartı, bankamatik üzerinden yapılmaktadır. Teknoloji değiştikçe, insanların çalışma, düşünme ve yaşama biçimleri değişime uğramaktadır. Hukuk, insan hayatındaki değişimle ilgili olarak gelişmektedir. Bu durumda suç da, değişime uğramaktadır.

Hukukçularımız kararlarında, sanayi toplumunun kabullerini değiştirip, bilgi toplumu dinamiklerini uygulayamazlarsa, başarılı olamayız. Hukuk bir ülkenin her şeyidir. Tutucu bir zihniyete sahip hukuk anlayışı kalkınmanın, değişimin, çağdaşlaşmanın önünde en büyük engeldir. Çağımız kanun devletinden, hukuk devletine doğru değişime uğramıştır. Hukuk devleti olmak, hukukçularımızın dört duvar arasından çıkarak, aktif ve bilgili olmalarına, çağı özümsemelerine bağlıdır. Kanunları; siyasetçiler, bürokratlar ve halk öğrenerek, sindirerek, gönüllü olarak uyguladıkları taktirde bir hukuk devletinden bahsedilebilir. Bu nedenle konu hukukun isteyerek uygulanması olunca; hukukçularımız çağı yaşamada diğer toplum kesimlerinin önünde olmak durumundadırlar. Bunun için de dört duvar arasından, daire-mahkeme ikileminin dışına çıkarak, kendilerini yenilemeleri gerekmektedir.

Konusuna hakim ve kararlı üst yönetici, iş bitiricidir. Bürokratların alışkanlıkları, bir işi yapmamaktan yanadır! Hazırlıksız, vizyonsuz iktidarları yakalayan bürokratlar bütün işleri askıya alırlar. İktidarın boş bıraktığı “muktedir olma” gücünü derhal doldururlar; esasen güç, boşluk kabul etmez. İşleri askıya alanların içinde, göreve yeni gelen iktidarın kendi adamları da vardır!.. Bütün sorun koltuğa oturuncaya kadardır. Göreve başlayan yeni bürokrat, öbürleriyle en kısa zamanda bütünleşir. İktidarlar hep bürokrasiyi ele geçirme mücadelesi verirler! Ancak, şimdiye kadar hiçbir iktidar bürokrasiyi ele geçirememiştir! Bürokrasi ele geçirilemez; yönetilir, yönlendirilir, istikamet verilir.

Geçmişte bir vizyon çizip ona doğru koşan lider ve iktidarlar, bürokrasiyi arkalarından sürüklemiş, başarılı neticeler almışlardır...

Salman bir konuyu takip etmeye başladığında, sonucu almadıkça rahat edemezdi. Aceleci bir huya sahipti. Kamp satışlarının hukuki yönünü çözdükten sonra, sıra teknik uygulamaya geldi. Kampları bir ayda satışa çıkaracaktı, kafasına koymuştu bir defa!...

Teknik Daire Başkanı Serhat Özakar'la satış prosedürünü konuşuyorlardı. Anlaşamadıkları nokta; muhammen bedelin tespit süresiydi. Daire Başkanı, iki kamp için dört adet teknik ekip görevlendireceğini, üç ay süreye ihtiyaç olduğunu, daha önce bitmesinin imkansız olduğunu teknik gerekçeleriyle anlatıyordu... Daire Başkanı konuşmasını bitirdikten sonra, Salman ayağa kalktı, elleri arkasında, düşünceli bir yüz ifadesiyle odayı adımlamaya başladı. Düşünüyordu... Daire Başkanı Serhat beyin söylediklerinden ikna olmamıştı. Tekrar yerine oturdu ve kararlı bir ses tonu ile:

– Serhat bey, sana bir hafta süre veriyorum! Nasıl bitireceksen bitir!...

– Aman efendim, mümkün değil... Yapılacak iş çok fazla. 200 ünitenin birim fiyatları tek tek çıkarılacak, Sayın Genel Müdürüm...

– Serhat bey, kamptan ortalama bir ünite tespit edilsin, o binanın birim fiyatı çıkarılsın, yüz ile çarpılsın; böylece üç günde kampın birim fiyatı belirlenir!..

– Bu şekilde çıkarılan muhammen bedel doğru olmaz efendim. Ortalama bina tespitinde eksik yönde hata yapılırsa, ortaya çıkan satış bedeli düşük olur...

– Peki, o zaman en iyi binayı esas alın, onun birim fiyatını yüz ile çarpın. Muhammen bedeli bu şekilde bulun. Çıkan netice fazla olsun. Sonra bir değerlendirme yaparız; ancak bir hafta içinde neticeyi istiyorum!...

- O şekilde yaparsak olur efendim, yalnız muhammen bedel yüksek çıkar!..
- Tamam, yüksek olsun. Fiyatı bir görelim hele... Teşekkür ederim. Gidebilirsin, Serhat bey.

Selman, bürokrasinin çalışma ve iş yapma mantığına bir türlü alışmamıştı. Kamptaki on yıllık, on beş yıllık binalar yeniden yapılırsa, ne kadara yapılır? Diye hesap çıkacak, bunlar alt alta toplanacak muhammen bedel çıkacaktı!... Ne kadar mantıksızlık, Allah'ım!... Kamp, kapalı zarf usulü açık artırma ile satılacağına göre, değerinin ne olduğunu piyasa kararlaştıracaktı. Bürokraside düşünce sistemi, çerçeveli-kalıp modeliydi. Bu modelde gelenekler önemliydi. Tarım toplumunda olduğu gibi, eylemin temeli geçmişte yaşananlara bağlıydı. Sorgulama ve değişim olmadığından, kalıpları kırmak, varsayımları yıkmak mümkün değildi. Yalnız bürokrasi bir şeyi atlıyordu. Kampın bütün değeri, arsanın konumundan, sahilde olmasından kaynaklanıyordu. Oradaki binaların bir değeri yoktu. Belki de, özel sektör o binaları yıkıp yeniden daha modern binalar yapacaktı. Bu araziler turizme kazandırılacak, devlet bu iki kamp için her yıl yaptığı boya, badana, tamirat, görevlendirilen memurlar ve işletme masrafları vb. için harcadığı yıllık 500.000 dolar sübvansiyondan kurtulacaktı.

Beşinci günün sonunda, Teknik Daire Başkanı Serhat Özakar genel müdürün odasında idi.

- Sayın Genel Müdürüm, işi bitirdik; yalnız muhammen bedeller biraz yüksek çıktı, dedi.
- Ne çıktı?... Serhat bey.

Genel Müdürün yüzüne bakıp, tepkisini ölçmek için, titrek bir sesle,

- Birbuçukmilyon dolar çıktı efendim, dedi.
- Peki... Onu, ikimilyon dolar yapın!... O fiyattan ihale ilanları verilsin, ilanı hemen, bu gün verin.

– Emredersiniz efendim.

Serhat Özakar hiçbir şey anlamamış, şaşkın; fakat memnun bir şekilde, Genel Müdür odasını terk etmişti. Salman iki gün önce, kampların değeriyle ilgili bir fiyat araştırması yapmış, özel sektörden, her birinin değerinin üçmilyon dolar olduğunu öğrenmişti. Bir şirket sahibi, Bodrum kampını üçmilyon dolara alabileceğini söylemişti.

Satış onayı Bakana gönderilmiş, Bakan muhammen bedelin üçmilyon dolar, Kemer kampının ise üçbuçukmilyon dolar olmasını söylemişti. Salman her ikisinin de üçmilyon dolardan satılmasını istemiş; ancak Bakan uygun görmemişti. İhale günü basın ihale salonuna davet edilmiş, satış tutanağı peşin yazılmış, Bakan onayı dahil, ihale komisyonu satış tasdik tutanağını imzalamış, sadece alıcının adı ve satış fiyatı haneleri boş bırakılmıştı. Basın satışa büyük ilgi duymaktaydı; çünkü ilk defa böyle şeffaf bir ihale yapılıyordu. Neticede, iki firmanın zarfı değerlendirmeye layık bulunmuş, orada hazır bulunanların huzurunda zarflar açılmış, Kaya Holding üçmilyonyüzbin dolar ile ihaleyi kazanmıştı. Önceden hazırlanmış satış tutanağına, kazanan firma ismi ve ihale bedeli yazılarak, işlemler bitirilmiş, bürokrasi tarihinin en hızlı ihalesi, salonda gerçekleştirilmişti. Salman'ın tahmini doğru çıkmış, Kemer kampına alıcı çıkmamıştı!...

Bakanın muhammen bedeli bu kadar yüksek tespitinin arkasında, başta müsteşar olmak üzere, bakanlık bürokrasisi vardı. Bu iki kamp yıllardır Bakanlıkla sembolleşmişti. Kampların satışından Bakanlık bürokrasisi ve diğer genel müdürler son derece rahatsız olmuşlardı. Bakanı ikna ederek, (İleride başımız belaya girer!) fiyatların yüksek tutulmasını sağlamışlardı. Bürokrasinin basit ayak oyununa başvurulmuştu; satmak istemediğin gayrimenkulun satış fiyatını değerinin üstünde tutarsan, alıcı çıkmaz, mülk satılmaz!... Geçmişte bir çok özelleştirmede bu taktik, tutucu bürokrasi tarafından, başarılı bir

şekilde uygulanmış, özelleştirme şampiyonu siyasiler seyretmişti!...

Salman'ın bildiği bir şey vardı: hilesiz, hurdasız yapılan hiçbir devlet işi ne karın ağrıtır, ne de baş. "Kendi mülküm olsa nasıl satarım?" anlayışını hissederek devlet işi yapan, herkesin yaptığı doğrudur. 1950'den beri, DP Hükümet Programında, özelleştirme devletimizin gündemindeydi; ancak bir türlü gerçekleştirilemiyordu. Her gelen iktidar satışlarda yandaşlarını kollamak istemiş, devletin özelleştirme politikasını katletmişti. Özelleştirme bir politika konusu; devletin ekonomiden çekilmesi idi. Kanun nizam hakimiyetini sağlayamayan, halka iyi bir sağlık, eğitim, adalet hizmeti veremeyen hükümetlerin, şirket yönetmeleri dikkat çekiciydi! Devlet ekonomiden çıkarak, güvenlik, adalet, eğitim gibi asli görevlerine dönmeliydi. Devlet rant dağıtım yeri olmaktan çıkarılmalıydı. Devlet ekonominin ve üretimin musluklarını elinde tuttukça, rant dağıtım yeri olmaktan kurtulamazdı. Halbuki rant elde etmek isteyenler piyasaya girmeliydi. Piyasada yatırım yapmalı, üretmeli, işçi çalıştırmalı, pazarlamalı, vergi vermeli ve riske girmeliydi. Bu şekilde yatırımlar ve pazarlamalar arttıkça piyasa teşekkül edecekti.

Piyasada risk vardı. Bütün servetinizi kaybetmek durumunda kalabilirdiniz. Türkiye'de olduğu gibi rant dağıtım yeri piyasa değil de, hükümetler olduğunda, herkes siyasetle uğraşacaktı. Bunun sonucu olarak, siyaset yozlaşacak, siyasiler gördükleri kamu hizmetleriyle değil, temsil ettikleri menfaatlerle kendilerini ifade edeceklerdi. Partilerin taşra teşkilatları, il çapında rant kovalar hale geleceklerdi. Kendi asli görevlerini unutacak, devletin rant dağıtan memurlarını kontrol etmek isteyeceklerdi. Böylece rüşvet yaygınlaşacaktı. Hem özelleşmeye karşı olacağız, hem de rüşvet, adam kayırma, iltimastan şikayetçi olacağız!... Devlet yönetiminde merkezîyetçilik arttıkça, bürokrasi çoğalıyordu. Bürokrasinin çok olduğu yerde kokuşma, yolsuzluk vardı.

Bir yanlış da devletimizin teşvik politikalarındaydı. 1980'li yılların başında ülkemizin turizm gelirleri üçyüzmilyon dolar kadardı. Bu durumda, sektörün büyümesi için yapılan her türlü teşvike ihtiyaç vardı. 90'lı yılların ikinci yarısından itibaren turizm gelirlerimiz, onmilyar doların üzerine çıkmıştı. Bu gelişmeyle birlikte teşvik sona ermeliydi! Bu noktadan sonra turizmci arsasını ve otelini kendi parasıyla almalıydı. Sonsuza dek yapılan teşvik, uyusukluğu, çürümeyi ve rekabet edememeyi doğuruyordu. Bu ise sadece bizde görülmekteydi. Teşvike başlanırken bir hedef tespit edilip, o hedefe ulaşıldığında, teşvik olayı sona erdirilip, başka sektöre geçmeliydi...

YA HEP, YA HIÇ

Salman, sekreteri Ferhande'nin getirdiği arayanlar listesini inceliyordu. Ferhande arayanların istekleri hakkında tek tek bilgi veriyordu. Ferhande daha önce Salman'la 8 yıl birlikte çalışmış, 5 yıl aradan sonra tekrar bir araya gelmişlerdi. Çok zeki, akıllı ve çalışkan bir sekreterdi. Kendini işine verdiğiğinde eşini, çocuklarını, hatta dünyayı unutturdu. Genel Müdürlükten giden evrakların nerede olduğu sorulsa, evrakı derhal bulur, getirirdi. Tam bir sekreterdi. Genel Müdürün yükünün çok büyük bir kısmını alır, onları çözümleriyle birlikte geri getirirdi. Sağlam prensipleri vardı. Gece geç vakitlere kadar çalışırken, evine git önerisini asla kabul etmezdi. Genel Müdürlüğün isimsiz kahramanıydı! Genel Müdür çıkmadan daireden ayrılmazdı. Gece 12.00'de ayrıldığında, sabah 7.00'de Salman gelmeden dairede olurdu. Ferhande, Salman'ın en

büyük yardımcısıydı. Türk bürokrasisinde, bu kalitede bir sekreter az bulunurdu.

Uzun, arayanlar listesini tek tek okumak bile zaman alıyordu. Salman merak ediyordu! Akçalı işlerin olmadığı diğer genel müdürlüklerde, mesela; Nüfus İşleri Genel Müdürlüğünde de bu kadar çok görüşme isteği var mıydı?... Ferhande:

– Efendim, TAHSAN Ltd. in sahibi Hasan Hayri Sayan bey iki defa aradı. Önemli bir konu hakkında görüşmek için randevu istiyor, dedi.

Salman biraz düşündükten sonra:

– Geçen sefer Hasan beyi biraz incittik galiba! Hemen, gelsin görüşelim. Eski arkadaşım, kırılmasın, dedi.

Uzun arayanlar listesinde önemli saydığı isimleri işaretleyerek, sekreterinin görüşürmesini istedi.

Hasan bey, hiç vakit kaybetmeksizin gelmişti. Hal, hatır sorma faslından sonra konuya girmişti:

– Abdullahçığım, biliyorsun, Marmaris’te bir günü birlik alan almıştık. Burada epey bir yatırıma gittik. TURBAN’ın “Kaymak Otel”ini özelleştirmeden Konyalı turizmci Özdamar aldı. Otel, on yıldır TURBAN’ın işletmesindeyken bir sorun yoktu! Özdamar oteli alır almaz, Valiliğe müracaat etti; aynı caddedeki otel için sahile çıkış, yani bizim günübirlik alan sahilinin yarısını istiyor. Epey bir siyasiyi de devreye soktu. Bu konuda yardımına ihtiyacımız var, dedi. Konuyu özetledi...

– Anladım, Hasancığım! Benden nasıl bir yardım istiyorsun?..

– Biliyorsun biz bu alanı sizin bakanlıktan aldık. Siz, bu sahil şeridinin bize ait olduğunu belirten bir rapor hazırlarsanız, hukuken öne geçeriz.

– Peki, ama, bu nasıl olacak?...

– Bir emirle, sen bu işi yapabilirsin! Daha önce sen göreve başlamadan, sizin genel müdürlükten bir başmüfettiş görevlendirildi. Nasıl bir rapor hazırladı? Bilemiyorum...

Abdullahcığım, bu işe bir el atmanı rica ediyorum, bu işi ancak sen çözersin!...

– Hasancığım, geçmişte sizin bir çok işinizi takip ettim. Biraz ölçüyü kaçırdım ki, sizin 500 yataklı otele ortak olduğum bile söylendi. Sen de biliyorsun ki, bu konuda epey yıprandım... Yara aldım!...

– Bu konu bizim yüzde yüz haklı olduğumuz bir konu, yıpranacak bir şey yok!...

– O zaman, ben işe girmeyim. Siz nasıl olsa haklısınız, kazanırsınız!...

– Abdullahcığım, karşı taraf çok kuvvetli, senin desteğin olmazsa konu aleyhimize sonuçlanabilir. Gazeteci Yasin Bey vasıtasıyla Başbakan'a ulaştık, Tanıtım Bakanlığı Müsteşarı başkanlığında bir kurul oluşturmaya çalışıyoruz. Bu kurul için senin de ismini verdik!...

– Hasancığım, ben bu işin içine açıktan girmem!.. Kurulacak kurulda da görev almam!... Ben göreve yeni başladım. Tekrar bir dedikodu furçasının konusu olmaya hiç niyetim yok!... Esasen bu işin çözüm yeri de mahkemelerdir.

– Ben seni anlıyorum; ama mahkeme neticede sizin görüşünüzü esas alacak. Sen gene de kesin konuşma. Durum biraz daha gelişince tekrar görüşelim, dedi.

Kızgınlığını belli etmemeye çalışsan, kızarmış bir yüz ifadesiyle vedalaştılar. Bu, son veda olmuştu!.. Bir daha hiç görüşmediler...

Özel sektör zihniyeti! Kısa ve netti, hep kendi işleri takip edilsin isterdi. Bu nedenle özel sektör yolsuzluğa yatkın bürokratlardan yana tavır koyardı. Bu tür bürokratları koltuğunun altında bulundururdu. Siyasilerle özel sektör iç içe olduğundan, güçlü bir firmanın işini takip eden, yolsuzluğa bulaşmış bürokratlar hep görevde olurlardı! Nasıl bürokratin kutsalı koltuk ise, özel sektörün kutsalı da "para" idi! Özel sektör için kazandığı para önemliydi. Bürokratin yıpranması, şaibe altına girmesi vb. iş adamını hiç mi hiç, ilgilendirmezdi! Arkadaşlık, dostluk işin şekil

yönüydü. TAHSAN'ın işlerini takip etmediğin taktirde arkadaşlığın gereği yoktu! Abdullah, geçmişte TAHSAN'ın bir çok işini takip etmiş, onların para kazanmalarına katkı sağlamıştı. O zaman Genel Müdür değildi; ancak ağırlığını TAHSAN'dan yana koymuş, onları kazandırmıştı. Bu işler böyleydi; doksan dokuz işlerini takip edip, yüzüncüsüne hayır dersin ilişkiler biterdi!.. Şimdi Genel Müdürdü, hiçbir akçalı işe karışmamaya kararlıydı. Planladığı şekilde bir icraat yapacaktı. Kurumsallaşmış ahlaksızlıkların konusu olmayacaktı. Her neye mal olursa olsun, kararlıydı!..

Uyuşmazlık konusu gerçekten önemliydi. Günübirlik alana giriş parasızdı; ama hizmet paralıydı. Bilhassa uzun sahil şeridinde, bazen binleri bulan, denize girenlerin ihtiyacı olan yatak, şemsiye ve meşrubat satma hakkı TAHSAN'a aitti. Bu faaliyetler günlük yirmibin dolarlarla ifade edilen bir gelir demektir. Özdamar turizmin verdiği mücadele; bu kaynağa ortak olup, yarısını elde etmekte. Özdamar Turizm gerçekten güçlüydü, birçok etkili milletvekili Salman'a göndermiş, kendinden yana tavır alması için baskı uygulattırmıştı. Etkili siyasetçilerle birlikte, Salman'ın en yakın arkadaşlarını ricacı göndermiş, bakanlığı ablukaya almıştı. Salman gelenlere, bu işe karışmayacağı, tarafsız kalacağı sözü vermişti. Bu söz, Özdamar Turizm için yeterli sayılmış, onları rahatlatmıştı; çünkü Salman'ın geçmişteki TAHSAN'la olan yakınlığını onlar da biliyor, bu durumdan sıkıntı duymuyorlardı.

Salman, başmüfettiş Yunus Kamalı'yı çağırttı. Başmüfettiş Kamalı Marmaris günü birlik alanı incelemiş, bir rapor hazırlamıştı. Salman, raporun mahiyetini öğrenmek istiyordu. Yunus Kamalı odaya girerken, sıkıntılı bir haldeydi!.. tereddütlüydü!..

Salman:

– Yunus bey, Marmaris'le ilgili bir rapor hazırlamışsın! Ne

karara vardın?..

– Sayın Genel Müdürüm, konuyu dosyasından detaylarıyla inceledikten sonra, sahaya gittim, durumu yerinde gördüm... Çok karışık bir mesele!..

– Tamam, karışık mesele de, sen ortaya bir çözüm koymadın mı?.. Bak! Yusuf bey, biz bu konuda tamamen tarafsız kalacağız... Kimsenin kazanacağı para beni ilgilendirmiyor! Vicdanının sesini dinle, ona göre kararını yaz, dedi.

Bunları duyan, Yunus Kamalı koltukta pozisyonunu değiştirdi... Daha bir dik oturdu; rahatlamıştı... Devamla:

– Sayın Genel Müdürüm, benim vardığım karar: ‘Anayasa gereği, bütün sahiller devlete aittir.’ den ibaret, dedi.

Salman’ın tepkisini anlamaya çalıştı. Salman’ın itiraz etmesini bekledi!.. Bir itiraz gelmeyince daha da rahatladı!..

Salman:

– Anlaşıldı, tamam Yusuf bey, teşekkür ederim. Gerekirse tekrar çağırırım. Gidebilirsin, dedi, konuyu noktaladı.

Aylarca sürecek dava konusunun çözümü, 20 sayfalık teftiş raporunun bir cümlesinin yorumuna sıkışıp kalmıştı; “Bütün sahiller devlete aittir” cümlesi Özdamar Turizmi haklı çıkaracaktı. TAHSAN’dan yana olunsaydı, bu ifade değiştirilebilirdi. Salman şöyle bir yorum yapsaydı; “Kardeşim, biz bu günü birlik alanın kullanma hakkını 49 yıllığına TAHSAN’a vermişiz. Verdiğimiz alan da devletin orman alanı. Burasının sahilden ve anayasadaki ifadeden ne farkı var; buralar da devlete aittir! Ayrıca, bu alanın kullanma hakkını TAHSAN’a verirken, alan için ayrı, sahili için ayrı kullanma hakkı mı verecektik?... Biz burayı arazisiyle ve sahiliyle birlikte TAHSAN’a verdik!...” deseydi, Başmüfettiş Yunus Kamalı raporunu değiştirmek zorunda kalacak, belki de TAHSAN öne geçecekti... Ancak, Salman olaya müdahale etseydi, hiç bir menfaati olmadığı halde, Genel Müdür olarak, adı şaibeye karışmış olacaktı... Kimseyi aksine inandıramayacaktı!.. Kendini aklamak için susmak zorundaydı!..

TAHSAN, gazeteci Yasin Akfikir'i devreye koyarak Başbakan'a ulaşıp, tanıtım müsteşarı başkanlığında inceleme heyeti oluşturmuş; ancak gene de istediği neticeyi alamamıştı. Salman Bakana TAHSAN ile yakınlığını anlatmış, kendisinin bu kuruldan çıkarılmasını istemiş, heyete dahil olmamıştı. Tamamen tarafsız kalmış, olayla hiç ilgilenmemişti. Bu konuya müdahalede bulunarak, şaibe altına girmek istemiyordu!.. Hiç kimse Başmüfettiş Yunus Kamalı'nın tek cümlelik yorumunu değiştirememiş, sonunda Özdamar Turizm kazanmıştı!..

Başmüfettiş Yunus Kamalı'nın sonradan Salman'a anlattığına göre; Başmüfettiş Kamalı, Genel Müdür kendisini çağırdığında, Bakanlık Teftiş Kurulu Başkanı Cengiz Aygün'ün yanında oturuyormuş. Konu belli olduğundan, Genel Müdür Salman'ın TAHSAN ile yakınlığı da bilindiğinden, Başkan Cengiz Aygün, Başmüfettiş Kamalı'ya hitaben: "Haydi bakalım başına belayı sardın! Genel Müdülden ne fırçalar yiyeceksin!... İşin zor!" demişti. Başmüfettiş Yunus Kamalı Genel Müdür ile görüşmesinden sonra, konuşulanları anlattığında; Başkan dahil hiçbir müfettiş anlatılanlara inanmamış! Yunus Kamalı ısrarla, "Genel Müdür, ben tarafsızım, bu işe bulaşmak istemiyorum, vicdanına göre karar ver." dedi, demesine rağmen, güçlkle ikna olmuşlardı. Çünkü herkes, Salman'ın TAHSAN'dan yana tavır alacağından emindi!..

Bir kere daha anlaşıldı ki, Salman şüphelerinde ve davranışlarında haklı çıkmıştı. En ufak bir müdahalede, şaibe altına girecekti... TAHSAN'dan menfaat sağlamadığını anlatamayacak, kimseyi buna inandıramayacaktı!..

DEVLETİN MALI DENİZ

Doğa Koruma Bakanı Hayri Ovalı tecrübeli, görmüş, geçirmiş bir politikacıydı. İnsani duyguları gelişmiş, insanları ve ülkesini çok seven bir kişiliğe sahipti. Tecrübesine ve kıvrak zekasına rağmen, iyi niyetinin kurbanı olarak sık sık aldanırdı. İnsanları önce dener, notunu verir, sonuna kadar güvenirdi. Doğa Genel Müdürü Abdullah Salman'ı bir ay süreyle denemiş, güvenilir notu vermişti. Salman'ın yönetim anlayışı ile Bakanınki örtüşüyordu. Bakanda Salman gibi değişimden, yenilikten yana bir zihniyete sahipti. Bulunduğu makamın hakkını vererek, başarıya ulaşmak en

büyük hedefiydi.

Salman kurumun giderlerini çok fazla buluyor, bunları azaltmak için projeler hazırlattırıyordu. Her birime görev vermiş, Doğa Genel Müdürlüğü mensupları hummalı bir faaliyetin içine girmişlerdi. Personel, çalışmaktan çok mutluydu. Genel Müdür yetkilerini paylaştığından, herkese yapacak iş çıkmıştı. Birim amirleri rahatça yetki kullanıyor, kendilerine güvenleri geliyordu. Salman, kafasında bütüne sahip olduğundan ve gideceği yeri iyi bildiğinden, parçaları herkese dağıtıyor, ideal bütüne doğru yol alıyordu. Gözle görülür neticeler elde eden elemanlar, başarının zevkine varıyorlardı. Başarının bir kere tadına varınca, ondan vazgeçmek mümkün değildi...

Türk insanı, gerçekten çalışkan bir millettendir; yeter ki, idarecisini bulsun ve gerekli ortam yaratılabilsin. Bürokrasinin atalet ve tutuculuğunun nedeni, geçmiş yöneticilerin yeteneksizliğidir. Negatif seçimin hakim olduğu üst bürokrasi, bir çok kötü geleneği kurumsallaştırmıştı!... Negatif seçimin sorumlusu, siyasetçi-iş adamı ikilisiydi. Bürokrasinin negatif yapılanmasında siyasetçi kadar, özel sektör de sorumluydu. Devlet imkanları partilere kaynak bulmak için kullanılıyordu. Particilik gerçekten çok pahalı bir işti. Kaynak elde etme konusu özel sektörü ilgilendirdiğinden, derhal "Bürokrat-iş adamı-siyasetçi" üçgeni kuruluyordu! Bu üçgen, ülkeye çok pahalıya patlıyordu. Ülke sorunları bir tarafa atılıyor, bu üçlünün sorunları! Çözüme kavuşuyordu. Bu üçgen her iktidar döneminde aynı işleve sahipti. Bu üçgen kırılmaksızın, uluslararası yarışta geri kalmak kaçınılmazdı!... Türkiye'nin son elli yılda geldiği nokta; şekilde görüldüğü gibiydi!...

Salman işçi adedini görünce rahatsızlığını gizleyemedi. 15.000 işçi çok fazlaydı. Bunların en azından 5000'i oturduğu yerden ücret alıyordu; bunlara verilecek iş yoktu. Üretmeyene veren devletlerin

sonu iyi gelmezdi! Bu israflar, ileride fakir fukaranın ödeyeceği ek vergilerden karşılanacaktı. Çok mesuliyetli bir işti! Bu devletin sonu nereye varacaktı?... Anadolu coğrafyasında yaşamak çok zordu. Bu topraklara sahip olmak için, hep güçlü olmak gerekiyordu. Devletimizin göstereceği en ufak bir zafiyet, bu topraklarda gözü olanlara fırsat verecekti. Babil , Asur, Elam, Hitit, Urartu, Frigya, Lidya, son dönem Sasani, Selçuklu, Bizans ve Osmanlı Anadolu'da medeniyet kurmuş, buralarda yaşamışlardı. Şimdi neredeydiler?... Zayıfladıkları anda, yıkılmışlardı!... Bugün de durum değişmemişti. Dünyanın en iyi topraklarında yaşıyorduk. Devletimiz güçlü olmalıydı. Devletimizi zaafa düşürecek icraatlara birlikte karşı koymalıydık!... Aksi takdirde, büyük bedeller ödemekle yüz yüze kalacaktık!...

Salman'ı ziyarete gelen arkadaş ve siyasilere çoğu, tanıdıklarının işe alınması ricasında bulunuyorlardı. Bir tane bile işçi almak, bu ülkeye yapılacak en büyük kötülüktü! Salman bu işe bir çözüm bulmalıydı! Geçmiş dönemlerde sorumsuzca alınan işçiler kuruma büyük maddi külfetler getiriyordu. İşe girenler, fakir olmaktan ziyade çevresi geniş, maddi durumu iyi aile çocuklarıydı. Bu durum işi daha da vahimleştiriyordu.

Salman kararını verdi, Bakanla açık, açık konuşacaktı!... Bakan taban politikacısıydı, Salman'ın önerisine pozitif bakmayacaktı. Olsun! hiç değilse Salman görevinin gereğini yapacak, vicdanen rahatlayacaktı?... Bu duygularla Bakanın huzuruna çıktı, saygı, hal-hatır faslından sonra söze girdi:

– Sayın Bakanım, işçi konusunda bilgi vermek istiyorum. Şu anda 15.000 işçi var en azından 5000'i fazla, oturdukları yerden ücret alıyorlar. Bu durum, Kurumumuza çok büyük bir mali külfet getiriyor.

– Doğru, haklısın! Ne yapabiliriz, Abdullah bey!...

– Sayın Bakanım, yeni işçi almamalım! Geçici işçileri alırken de biraz azaltalım.

– Abdullah bey, işçi alınarak bir yere varılmaz. Geçmişte

bizim aldığımız işçiler bize oy vermediler. İşçi olarak siyasi netice alınmıyor. Yazık bu devlete, millete!... Tamam, almayalım!... Geçici işçileri de azaltalım. Kabul, dedi.

Salman şaşkınlığını gizleyemiyordu. Hiç beklemediği bir cevapla karşı karşıyaydı!... Salman, devamla:

– Sayın Bakanım, bu işin siyasi yükü çok ağır!... Siz büyük sıkıntıya gireceksiniz!..

– Ben bunları göğüslemeye hazırım!.. Her gün onlarca kişi iş için geliyor. Bu işin sonunu bulmak, gelenleri tatmin etmek mümkün değil. Bir kişiyi memnun ederken, onlarca kişiyi küstürüyorsun. Herkes emsal gösteriyor...

– Sayın Bakanım, bu işi uygulamaya koyacaksak, “bir işçi” üzerinde fikir birliğine varmamız gerekiyor. “Bir”i almamalıyız. Yakın, akraba, vazgeçilmez vb. “bir işçi” alırsak, örnek olur! Gelenleri tutamayız. Bu nedenle, kim olursa olsun “bir”i almamalıyız.

– Tamam Abdullah Bey, ben o “bir”i almayacağım; fakat sen de alma!..

Bakan sözünde durmuş, gerçekten bir işçi dahi almamıştı. Hiç işçi alınmadığı için de, kimse emsal göstererek, kendi adamının alınmasında ısrarlı olamamıştı. İnsan kararlı olup, ülke menfaatlerine kilitlenince, her şey istenilen şekilde gidiyordu.

Mevsimlik işçiler alınırken miktar azaltıldı. Bir önceki seneye göre 3000 daha eksik işçi alınması kararlaştırıldı. Taşradan gelen baskılar o kadar yoğun oldu ki, konu Başbakana kadar ulaştı. Bakan kendi gücünü aşan bu baskılar karşısında daha çok direnemedi. Bir sene önceki işçi sayısının aynen korunması, emrini verdi. Yeni işçilerin alınmasına gelince, Salman tahmininde yanılmamıştı; Bakan, taban politikacısı olduğundan, çok ağır baskılara maruz kalmıştı. Antalyalı seçmen ve delegeler, işçi almayı reddeden Bakana, ateş püskürüyorlardı. Bazen bu kızgınlık, hakarete kadar gidiyordu. Salman, bir gün Bakan

odasında, Antalyalı bir delegenin iki kişiyi işe alması isteğini Bakanın geri çevirmesi karşısında, delegenin: “Bakan bey, iki tane adamımızı göreve alamayacaksan, bu koltukta Bakanım diye oturma!” dediğine şahit olmuş, olayı şaşkınlıkla izlemişti!...

Bakan, delegeye kadroların şişkinliğini, durumun vahametini! Anlatmışsa da, delege ikna olmamıştı. Delege adamları işe alınmadığı takdirde, hiçbir şekilde ikna olma niyetinde değildi!... Vatan, millet, ülke geleceği vb. delege için fanteziden başka bir şey değildi. En sonunda Bakanın sabır hududunu aşmış, Bakandan, çoktan, hak ettiği! Cevabı almış, sinirli adımlarla odayı terk etmişti!...

Bu olaylar milletvekillerinin niçin popülizme kaydıklarını daha iyi anlatıyordu. Partide, seçmen-delege-teşkilat-milletvekili-bakan sıralamasında bir saadet zinciri belirlenmiş, politikacılardan hiçbiri bu zincirin dışına çıkılmasını istemiyordu. Bu zincirin halkaları için devletin her türlü imkanı seferber edilmeliydi!... Buna karşı çıkanların politik gücü sarsıntıya uğruyordu!... Son elli yıllık demokrasi tarihimizde siyaset, bu ilişki biçimini kurumsallaştırmıştı! Herkes devleti zarara sokuyor, sonra da hep birlikte, yüksek sesle şikayet ediyorlardı!... Demokrasi en iyi rejimdi; ama bizim demokrasimizde bir takım sorunlar vardı, bunlar çözümlenmeliydi!...

Salman'ın kafasını kurcalayan ikinci kara delik, tamirhaneler konusuydu. Doğa Genel Müdürlüğü yılda 3000 Km. civarında doğa yolu yapıyordu. Bunun için 17 tamirhane, bu tamirhanelerde de 3000 civarında dozer, greyder, traktör vb. iş makinaları bulunmaktaydı. Halbuki bu yollar özel sektöre ihale yoluyla yaptırılabilirdi. Tamirhaneler ellimilyon dolar zarar etmekteydi. Bu rakamın onmilyon doları 2000 işçiye ödenen ücret, kalanı işletme masraflarıydı. Salman, İşçileri işten çıkararak bir sosyal problem yaratmayı düşünmüyordu; işçileri kurumun başka

yerlerinde görevlendirecekti. Sadece işletme masrafı olarak ortaya çıkan zararı yok edecekti. Zarar edilen kırkmilyon dolar ile, yeni yolların açılması, tamiri, üst yapısı ve sanat yapılarının tamamı özel sektöre yaptırılabilirdi. Bu tamirhaneler kapatılacak olursa, devlet kırkmilyon dolar zarardan kurtulacaktı. Salman işçi konusunda Bakanın gösterdiği yaklaşımdan cesaret alarak, konuyu Bakana götürmeye karar verdi.

Bakan olaylara çok iyi yaklaşıyor, Salman'ın endişelerini paylaşıyordu. Salman Bakanı zor duruma düşürmek istemiyordu. Tamirhaneler kapandığında, DKP'li milletvekilleri ve delegelerden çok sert tepki geleceği kesindi. Bu tepkiler, Bakanı büyük sıkıntıya sokacaktı. Partililer tamirhaneleri kendi çiftlikleri gibi kullanıyorlardı. Karadeniz bölgesinde dağınık yerleşim olduğundan, dozer gönderip partililerin yollarını yaptırıyorlar, politik itibar sağlıyorlardı. Ülkenin diğer bölgelerinde de yapılanlar farklı değildi. Tamirhanede çalışanların bir kısmı parçacılarla anlaşıyor, yeni parça faturası alıyor, eski parçayı takıyor, yeni parça takmış gibi işlem yaparak, parayı paylaşıyorlardı.

Sendikacılar 2000 işçiyi sendikaya kaydetmişler, aidat geliri elde ediyorlardı. Sendikalar tamirhaneler kapatıldığında işçilerini ve aidat gelirlerini kaybedeceklerdi. Kapatma kararı; idarenin, siyasetçileri, milletvekillerini, sendikaları, işçileri vb. gibi, bir çok kişi ve kurumu karşısına alması neticesini doğuracaktı. Tamirhane konusu, karar vermeden önce çok boyutlu olarak düşünülmesi gereken, netameli bir konuydu. Kısaca tamirhanelerde de saadet zinciri kurulmuştu, bu nasıl yok edilecekti. Her yerde oluşan, hatta kurumlaşan saadet zincirleri, devletimizin geri kalmasına hizmet ediyordu! Bunlar bir şekilde kırılmalı, parçalanmalıydı!... Özelleştirme konusu, bu tür saadet zincirleri kırılmadığı için gerçekleştirilemiyordu. Fertlerin menfaatlerini koruyalım, tamam!... Ama bu menfaatlerin, hiç bir şekilde devletin, milletin

aleyhine işlemesine müsaade edilmemeliydi!... Çok güçlü ve kararlı olmak gerekiyordu!...

Salman konunun teknik analiziyle birlikte Bakanın huzurundaydı. Tereddütlü bir şekilde söze başladı:

– Sayın Bakanım!... Bu tamirhaneler konusu çok sıkıntılı! Yıllık zararımız ellimilyon dolar...

– Doğru, sorunlu bir yapılanma var, orada...

– Bu işe bir çözüm bulmalıyız. Bu parayla, yolların tamamını özel sektöre yaptırabiliriz, dedi.

Bakan, teknik analizleri inceledikten sonra, sıkıntılı bir şekilde söze girdi:

– Haklısın Abdullah bey, gerçekten konu çok ciddi. Ne yapabiliriz ki?...

– Bu konuya bir çözüm getirmeliyiz, Sayın Bakanım. Bu kadar paranın sokağa atılmasına gönlüm razı olmuyor!..

– Evet, doğru... Bir çözüm bulmak gerekiyor...

– Buralar tembelhane ve yolsuzluk merkezlerine dönüştü, Sayın Bakanım.

– Doğru söylüyorsun Abdullah bey! Peki, nasıl bir çözüm düşünüyorsun?...

– Tek bir çözüm var! Sayın Bakanım, tamirhaneleri kapatıp, araçları satmak?...

– Çok zor Abdullah bey!... Arı kovanına çomak sokmak gibi bir şey!... Ancak konuya bir çözüm getirmemiz de gerekiyor!...

– Benim çözüm bulamadığım kısmı, siyasi boyutu, efendim. Konunun siyasi boyutu çok önemli!... Milletvekilleri bu işten hiç memnun olmayacaklar. İşçi konusundan daha sıkıntılı olacak sizin için, Sayın Bakanım! Ayrıca işçi sendikası en güçlü konfederasyona bağlı, onlar da devreye girince, ortalık karışacak!...

– Anladım, Abdullah bey! Konuyu bir de Sayın Başbakanla görüşüyüm; bakalım o ne diyecek? Sonra tekrar görüşürüz. Şimdilik aramızda kalsın, duyulmasın, dedi. Konuşmayı noktaladı.

Bakan Ovalı konuya tereddütlü yaklaşmıştı. Bunda da haklıydı. Her yönüyle sorun yumağı olacak bir icraatın yapılması söz konusuydu. Salman'ın, iyi hazırlanmış olduğu teknik analiz, Bakanı ikna etmişti; ama bitmiyordu... Sorun çok yönlüydü! Sorunun teknik boyutunun yanında, siyasi ve sendikal yönü de bir çözüme kavuşturulmalıydı...

İki gün sonra Abdullah Salman odasında çalışırken, Bakan hattı çaldı!... Bakan, sesinde mutlu bir ifadeyle:

“Bir zahmet buraya gelir misin? Abdullah bey!” diyordu.

Salman, makama girdiğinde, Bakanın neşesinin yerinde olduğu her halinden belli oluyordu. İyi bir haber vereceği zaman Bakan Ovalının yüz ifadesi hep böyle oluyordu.

Bakan:

– Gel, bakalım! Abdullah bey, iyi haberler var!... Başbakanla görüştüm, durumu anlattım... Derhal kapatın diye emir verdi!...

– Siyasi sonuçlarını, sendikal sorunları ve karşılaşacağımız diğer sıkıntıları da anlattınız mı, efendim?...

– Anlattım, anlattım... Her şeyi uzun uzun izah ettim... Gene de kapatın, dedi. Bugün kararnameyi hazırlayıp Başbakanlığa göndereceğim.

– Sayın Bakanım, kutluyorum sizi, gerçekten ülke adına çok güzel iş yaptınız. Devlet adamlığı bu olmalı!...

– Tabi canım, bu ülke bizim... Sen tamirhanelerle ilgili satılacak araçların envanterlerini hazırlayıp, detaylandırdın mı?

– Her şey hazır, Sayın Bakanım!... Kapatılma kararı resmi gazetede yayımlanır yayımlanmaz, satışlara başlayabiliriz...

– Teşekkür ederim Abdullah bey!... Bir sorunu da böylece çözüme kavuşturduk...

Genel Müdür Abdullah Salman Bakanın yanından ayrılırken kafası çok karışıkta. Bakan Hayri Ovalı için, taban politikacısı için zor! Antalya dışında bir şey düşünmez! Bakanlığın imkanlarını başkalarına peşkeş çeker! vb. demişlerdi. Bu Bakan, o anlatılan

Bakan değildi. Son birkaç konuda alınan kararlar, benim diyen nice politikacının cesaret edemeyeceği işlerdi... Hele hele menfaatçı bir bakanın yapacağı işler hiç değildi... Her neyse, duyduklarına değil, gördüklerine inanıyordu!...

Bakan, Salman'a her konuda güveniyordu. Bu güven, Salman'ı huzursuz ediyordu!... Bir işi eksik veya yanlış yapma korkusu, Salman'ı daha çok çalışmaya sevk ediyordu. Bakan, müsteşar ve diğer üç genel müdürün hazır bulunduğu toplantılarda, "Bana vatandaşlarla ilişkilerimizi iyileştirecek, onların hayat seviyelerini yükseltecek yeni projeler getirin." diye, talimat veriyordu. Bakan, gerçekten vizyon sahibi bir kimlik taşıyordu...

Tamirhanelerin kapatıldığı haberi Resmi Gazetede yayımlandığı gün beklenen oldu... Kıyamet koptu!.. DKP milletvekilleri sanki bakanlığı basmıştı!... Milletvekilleri, "Tamirhaneleri kapattınız, biz vatandaşlara nasıl hizmet götüreceğiz(?)" diye, ortalığı karıştırıyorlardı. Bakan büyük sıkıntılara giriyor, şiddetli saldırılara maruz kalıyordu... Salman, Bakana, "milletvekillerinin bir kısmını bana gönderin, ben muhatap oluyum, yükün birazını bana aktarın." diye teklif götürdüğünde, Bakan reddetmiş, "Hayır, Abdullah bey ben gerekeni yaparım, kendimi savunmasını bilirim, merak etme!" demişti. Salman, Bakana yardımcı olamamanın üzüntüsünü yaşıyordu...

Salman tamirhanelerde bulunan bütün eski makineleri vakit geçirmeksizin satışa çıkardı. Tamirhane kapatıldığında hesap soran milletvekilleri, dozer ve greyderler açık artırmayla satılmaya başladığında, belediyeler adına tavassutta bulunmaya başlamışlardı. "Şu belediye bizim partili, onlara ucuz verelim." şeklinde teklifler gelmeye başladı. Bu noktada da Bakan sağlam durmuş: "İhaleye girin alın, kardeşim! Size göre özel satış yapamayız." diyerek tavassutların önünü kesmişti. Kısa sürede

satışlar sonuçlanmış, ihalede kazananlar dozer ve greyderlere sahip olmuştu...

Sırada işçi sendikaları vardı! En büyük işçi konfederasyonunun başkanı ve yanındakiler Bakanlığa gelmişler, sert sözlerle Bakanın tamirhaneleri kapatmasını tenkit etmişlerdi. İşçilerini kaybetmek, onları çok kızdırmıştı. İşçilerin eskisi gibi tamirhanede kalmaları, başka yerlere verilmemeleri için pazarlık yapıyorlardı. Devlete kaç mal olursa olsun, sendikalar hep istiyordu!.. Tamirhaneler kapanmış, 2000 işçi oturacak ve ücretlerini alacaklardı. Bu sayede sendika aidatlarını alacak, geliri eksilmeyecekti; kapatılan tamirhane müdürlüklerinin yerine “yedek parça müdürlükleri” kurulmasını istiyorlardı. Bu istek, gerçekten olmayacak bir şeydi. Böyle kurum ve fertlerden oluşan bir ülke için kalkınmak, ayaklarının üzerinde durmak, bölge devleti olmak! Hayal değilse, rüyaydı!... Neyse ki, Bakan bu konularda hiç taviz vermemiş, direnmiş, netice almıştı!...

HER ŞEYİN BİR NEDENİ VAR

Doğa koruma çaba isteyen, özveri gerektiren zor bir görevdi. Doğa yangınları her yıl bir çok yeşil alanı karartmaktaydı. Bu yangınlarla mücadele çok masraflı ve g bir işti. Türkiye gibi az gelişmiş ülkelerde halkın kültür seviyesi yeterli olmadığından, bu yangınlarla top yekn mücadele yapılamıyordu. Buna karşılık

çağımızda, önleyici tedbirler büyük önem kazanmıştı. Sağlıkta, asayişte, doğa felaketlerinde olay meydana gelmeden önleyici tedbirlere başvurulup, olayın meydana gelmesi önleniyordu. Bürokrasimiz bu konuda da yeniliğe kapalıydı. Mesela: sağlıkta, grip aşısı yapılan kişiler bu hastalığa yakalanmıyordu. Bir grip aşısı, 10 YTL idi. Önleyici bir sağlık hizmeti olan grip aşısının parasını devletimiz ödemiyor; fakat gribe yakalanana 200-300 YTL ilaç ve antibiyotik parası ödüyordu. İlaveten memur hasta olduğu için rapor alarak, 5-10 gün de işe gelmiyordu. Devletin zararı katlanıyor, kimse bir değişim ihtiyacı duymuyordu. Bu, tutuculuktuktu... Yeniliklere kapalı olmaktadır...

Bürokraside değişimin önünde, zihinlerde yer etmiş engeller vardır; hayali bir geçmişe duyulan özlem, bilinç eksikliği, işkoliklik, kendini beğenmişlik, gücü kontrol etme ihtiyacı, mükemmeliyetçilik, güven eksikliği, haklı olma isteği, zihinsel kapalılık, başka birisinin değiştirmesini beklemek, kaybetme korkusudur. Değişim bürokrasi için bunaltıcıdır. Bürokratlar, bilinmeyen verebileceği ani, derin acıları yaşamaktansa, işin yada hayatın bildik problemlerinin müzmin baş ağrılarını çekmeyi tercih ederler. Bu da ülkeyi geri bırakır!...

Doğa koruma hizmetlerinde de önleyici tedbirlere başvurulmuyordu. Yangın bütçesinde önleyici tedbirler diye bir kalem yoktu. Her şey yangın sonrası yapılacaklara göre ayarlanmıştı. Halbuki yangın öncesi yapılması gereken bir çok iş ve eylem bulunmaktaydı. Halkın bilinçlendirilmesi, çocuklarımızın eğitilmesi, çocuk yayınlarıyla çocuklarımıza çevre duyarlılığı kazandırılması vb. Salman bu konularda çok değişik atılımlarda bulunmuş, başarılı neticeler almıştı. Mesela: Piknik alanlarının girişinde, ailelerin çocuklarına filmler ve yayımlar yoluyla bilinçlendirme yapıldığında, çocuklar olayı hemen kavıyorlar. Piknik sonrası aileler arabalarına bindiğinde, çocuklar arabadan inip, yakılan ateşin sönüp sönmediğini tekrar kontrol ediyorlardı.

Önleyici tedbirler çok önemli olup, olay meydana gelmeden önlem alınıyordu. Felaketin önlenerek, bedel ödenmeden neticeye varılması, etkili ve ucuz bir mücadele tarzıydı!...

Doğa Genel Müdürlüğü yangına tedbir olarak helikopter ve uçak kullanmaktaydı. Meksika yapımı amfibi, yani göl ve denize inerek beş ton su alıp yangın üzerine su atabilen uçaklar; yangın söndürmede oldukça faydalı hizmet görüyorlardı. Son üç beş yıldır kullanılan bu uçakları kiralayan, Meksika firmasının Türkiye temsilcisi UÇAN Ltd. şirketi idi. Bu şirketin sahiplerinden Uçman Kartal uçakları kiralamak yerine satmaya çalışıyordu. Beş ton su alan bu uçaklardan üç tanesini doksanmilyon dolar! karşılığında, Doğa Genel Müdürlüğüne satmak için kulis yapıyordu. Salman bu uçakları faydalı buluyordu; ancak kiralık olarak kullanmak şartıyla.

Uçakların satın alınması çok pahalıya mal olacaktı. Üç uçak için hangar ve bakım ünitesi onmilyonlarca dolarlara varan bir yatırım gerektirmekteydi. İkincisi uçaklar beş ay kullanılacak, diğer zamanlarda boş olacaktı. Hava taşıtları uzun süre atıl kaldığında, yeni masraf ve sorun yaratmaktaydı. Aynı uçaklardan Yunanistan almış, tanesini onaltımilyon dolara mal etmişti! Meksika uçaklarının Türkiye’de satılması için bir çok aracı devreye girmiş olmalıydı ki, fiyatlar iki katına çıkarılmıştı!...

UÇAN Ltd. sahibi Uçman bey çok güçlü bir lobiye sahipti. Her kademeye rahatlıkla ulaşıyor bakan, müsteşar, genel müdürlük makamlarını baskı altına alıyordu. Doğa Koruma Bakanlığında bakan ve müsteşar anlaşmış gibi, birbirleriyle hiç konuşmadan, bu satınalmayı engellemeye çalışıyorlardı. Bir süre sonra Salman da olaya dahil oldu; Müsteşar, gereği! için, UÇAN Ltd. yetkililerini Doğa Genel Müdürlüğüne göndermiş; Böylece aylar süren bürokratik engelleme süreci devam edip gitmişti... Bu esnada Uçman Kartal, Salman’ın bir çok yakın arkadaşını devreye

sokmuş, “ne istenirse, vereceği!” sözünü vermişti!.. Salman bunları reddetmiş, Uçman beyin kendisine bir teklifte bulunamamasından mutlu olmuştu. Çünkü iş adamları, işleriyle ilgili bürokratların zaaflarını soruşturur ve tespit yaparlardı. Daha sonra bürokratin neye zaafı varsa, para, kadın, kumar vb. oradan hücumla geçerlerdi.

İşadamları için en kötü bürokrat; zaafı olmayan bürokrattı. Üst kademe bürokratlarına bir teklif yapılamıyorsa, o bürokratin tespit edilebilmiş bir zaafı yok demektir. Bu durum bürokrat için bir sağlamaydı. Salman Uçman beye devamlı olarak bürokratik engeller çıkarıyor; “Tamam alalım ama, bütçeye ödenek koymalıyız!” veya “ödenek çıktıktan sonra teknik şartname hazırlamalıyız, ihale sürecini başlatmalıyız!” gibi mazeretlerle konuyu geçiştiriyordu. Ta ki, Bakan Hayri Ovalı’ya bir telefon gelene kadar!... Başbakanın en yakını! Bakana telefon etmiş, uçakların derhal satın alınmasını, olayın Başbakanın bilgisi dahilinde olduğunu söylemişti!...

Talimatı alan Bakan, Salman’ı çağırmış, Salman’a;
– Abdullah bey, uçakları satın almak için kararname hazırlayacağız!...

– Sayın Bakanım, siz de biliyorsunuz ki, bu uçaklar pahalı ve ekonomik değil!...

– Tamam biliyorum, bunları uzun uzun konuştuk... Ama şimdi satınalmaya karar verdik!...

– Sayın Bakanım, bu uçakları satınalmamız imkansız!...

– Hayır Canım, sen beni dinle!... Bir Bakanlar Kurulu kararnamesi hazırla, hemen Başbakanlığa sevk edeceğiz!...

– Sayın Bakanım, kararname Bakanlık katında hazırlanacak, Genel Müdürlükle ilişkisi yok!... Ancak onaltımilyon dolarlık uçakların otuzmilyon dolardan alınması ve bir de üstüne üstlük ihalesiz olarak Bakanlar Kurulu kararnamesiyle satın alınması... Çok baş ağrıtır, efendim!..

– Abdullah bey, bunların hepsini biliyorum!... Gerekli makamlarla bunları uzun uzun konuştum, bana verilen talimat bu!...

– Sayın Bakanım, konu gazetelere geçecek!.. Gündem olacak!.. Başbakan ve siz yara alacaksınız!...

– Abdullah bey, bu makamlarda bazen riske girmek gerekir. Benim bir politikacı olduğumu unutma! Bu konuda hayır deme şansına sahip değilim. Ben, bakanlığa gerekli talimatı veririm. Teşekkür ederim.

Bakan, satınalma konusunda kararlı görünüyordu. Salman gene de, bakana güveniyordu. Salman, Bakanlık katından ayrılırken, ürpermekten kendini alamıyordu. Bu adamların gözü dönmüştü!.. Üç uçağın satın alınması için Bakanlar Kurulu kararnamesi hazırlayacaklar, ihale bile yapmadan, kırksekizmilyon dolarlık üç uçağı, doksanmilyon dolara satınalacaklardı!... Ortada, yüksek yoğunlukta rüşvet döndüğü görülüyordu! Üç kuruş rüşvet almak için devletin, uçakları iki katı fiyata almasına göz yumuluyordu... Salman'ın kafası karıştı!.. Bu işe bir çözüm bulmalıydı ama, nasıl?... Salman'ın bu safhada yapması gereken; konunun gizli kalmasını sağlamaktı... Nasıl olsa, bir şekilde eline fırsat geçecekti!.. Kararname acele olarak hazırlandı, Bakanlar Kurulunun imzasına sunuldu...

Birkaç gün sonra, Salman ilk mutlu haberi almıştı; iktidarın diğer ortağının bakanları, kararnameyi imzalamıyorlardı. Konuyla ilgili teknik izahat istiyorlardı... Bakan Ovalı Salman'ı çağırılmış, durumu ona anlatmış, teknik bilgi vermesi için Devlet Bakanı Fehmi Koyuncu'ya göndermişti. Salman Bakan Ovalı'nın ne düşündüğünü anlamaya çalışıyordu. Bakan bey, gerçekten uçakların alınmasını istiyor mu, istemiyor muydu?... Bu sorunun cevabı, teknik izahat için Bakanın Salman'ı seçmesinde saklıydı. Bakan Salman'ın satınalmaya karşı olduğunu, Devlet Bakanı ile nasıl konuşacağını biliyordu. Devlet Bakanı Fehmi Koyuncu'yu ikna için Salman'ı göndermesi, yukarıdan gelen kesin talimata rağmen Bakan Ovalı'nın bu işe gönüllü olmadığını gösteriydi.

Yoksa, Bakan müsteşarı gönderirdi. Müsteşar en azından, Bakan ne derse onu savunurdu.

Devlet Bakanı Fehmi Koyuncu Salman'ı derhal kabul etti ve konuya girdi,

– Genel Müdür bey, bu konuyu izah eder misiniz? Niçin alıyoruz bu uçakları!...

– Anlatayım Sayın Bakanım, bu uçaklar doğa yangınlarında çok faydalı, bizim yangın söndürme faaliyetlerimizi kolaylaştırıyor. Beş ton su atması da büyük avantaj.

– İyi de, doksanmilyon dolar vermeye değer mi?

– Onu bilemem, Sayın Bakanım!... Yıllık üçmilyon dolara kiralamak mümkün.

– Ben de, onu söylemek istiyorum. Bu uçaklar çok pahalı değil mi?

– Çok pahalı efendim... Yunanistan onaltımilyon dolardan almış!...

– Vay canına!... Bu kararname hükümetin başına sorun getirir...

– (...)

– Abdullah bey, ben bir ABD firmasıyla görüştüm, bir ton su atan yangın uçakları var, tanesi birmilyon dolardan satılıyor. Bu uçakları alsak daha iyi değil mi?..

– Sayın Bakanım, bir ton su atan uçak bizim için yararlı olmaz; çünkü bir ton su yangın merkezine varmadan havada buharlaşır. Ayrıca bu uçaklar için özel havaalanları yapmak gerekir. Pratik değil, kullanılmaları çok masraflı...

– Abdullah bey, sizin üç uçak toplam on beş ton su atıyor. Ben diyorum ki, on beş adet ABD uçağı alsak, bir tondan toplam on beş ton eder. Siz doksanmilyon dolara alacaksınız; ama ben onbeşmilyon dolara işi kapatacağım.

– Sayın Bakanım, Meksika uçaklarının on beş tonu ile ABD uçaklarının on beş tonu yangın konusunda, aynı şeyleri ifade etmez. Teorik olarak, matematiksel doğru görünen bu uygulamada reel değerler, matematik değerlere uymaz. Onlarla

bağdaşmazlar...

– Niçin bağdaşmasın? Muhterem kardeşim... Sen matematik bilmiyor musun? Değerleri ortaya koy, yap matematiksel hesabı!..

– Sayın Bakanım, bazı eşitlikler işlev noktasında mantık dışına çıkar. Mesela; bir gemi Atlantik'i on saatte geçerse, on gemi bir saatte geçer diyebilir miyiz?... Elbette diyemeyiz. Gene on saatte geçerler. Burada olduğu gibi teori her zaman pratiğe uymuyor!...

– Maşallah, ne de çok matematik biliyorsunuz!...

– Suyu havuza döksek, haklısınız!... Yangına atacağız!...

– Şimdi... Meksika uçaklarının alınmasını uygun bulmadığını söylüyorsun. Bunu dışarıda açıklar mısın? Alış fiyatı ile ilgili basına bilgi verir misin?... Çok faydalı olur...

– Hayır, Sayın Bakanım, ben bürokratım açıklama yapamam. Şu noktadan sonra karar karar siyasideir. Konunun kararı ve taktiri size aittir, efendim...

– O zaman bu satınalma uygun değil diyorsun değil mi?

– Demiyorum Sayın Bakanım, ben size teknik bilgi veriyorum!... Bakan bey beni size teknik bilgi vermem için görevlendirdi.

– Peki, anlaşıldı!.. Teşekkür ederim.

Salman, mutlu bir şekilde Devlet Bakanlığını terk etti. Fehmi Koyuncu, kendini ucuzlatıyordu! Uçakların alınmasına karşı olmasına rağmen, siyasi iradesini ortaya koyamıyor, bir bürokrattan medet umuyordu; halbuki Salman konuyla ilgili her türlü bilgiyi kendisine açıklıkla vermişti. Bundan sonrası kolaydı. Bu kolaylığa rağmen, kurnazlıkla, Salman'ı kullanmak istemesi, Fehmi Koyuncu için bir basitlik! Salman, yapılan konuşmaları kendi yorumuyla, istediği kısımları, Bakan Ovalı'ya anlatmıştı. Görünüşe göre, Bakanlar Kuruluna sunulan kararname koalisyon ortağı tarafından imzalanmayacaktı.

Birkaç gün sonra Uçman Bey Salman'a gelmişti. Uçman Beyin söylediğine göre, Devlet Bakanı Fehmi Koyuncu'nun oğlu Seyit

Koyuncu, Uçman Beye gelmiş, kararnamenin imzalanması için bazı maddi taleplerde bulunmuş!... Uçman bey reddetmiş!... Uçman bey, Salman ve Bakanın uçakları satınalmak istediğine inanmaktaydı!... Bakan Ovalı, uçakları almakta gönüllü görünmüş, topu Salman'ın önüne atmış, infazı Salman'a yaptırmıştı. Bürokratin istemediği bir şeyi yapmak mümkün değildi. Daha sonra, Bakan Koyuncu'nun oğlunun bir tonluk ABD uçaklarının Türkiye temsilcisi olduğu ortaya çıkmış, Salman Bakan Koyuncunun ABD bir tonluk uçak ısrarının nedenini anlamıştı. Ankara öyle bir yerdi ki, sebepsiz hiç bir şey yerinden oynamıyor, hareket etmiyordu!...

Aylar geçmiş, uçakların satın alınması bir daha gündeme gelmemişti. Aslında uçakların satın alınmasını önleyen esas neden; Yunanistan'daki uçak fiyatının onaltımilyon dolar, Türkiye satış fiyatının otuzmilyon dolar olmasıydı. Karar vericiler fiyatları öğrendiklerinde korkuya kapılmışlar, durumun ortaya çıkma ihtimali, satınalmaya son noktayı koymuştu. Bir başka kuvvetli ihtimal de; karar vericiler fiyat farkını öğrendikten sonra, Uçman Beyin kazancıyla kendi aldıkları rüşveti mukayese ettiklerinde, aradaki farkı görererek, daha çok talepte bulunmuş, bu nedenle anlaşmayı bozmuş olabilirlerdi...

Meksika uçakları doğa yangınları için faydalı uçaklardı. İşletim sistemi daha akılcı bir şekilde dizayn edilmeliydi. Bu uçakların kiralınması on yıl için yapılmalıydı. Özel sektör de buna göre kredi bulup, on yıllık iş garantisiyle bu uçakları satın alabilmeliydi. Kış mevsiminde de güney yarıkürede, doğa yangınları için bu uçakları kiralamak mümkün olacaktı. Böylece uçak işletmeciliği akılcı bir şekilde özel sektör tarafından yapılmalıydı. Bu tür araçlar bir bakanlıkta, doğal afetler genel müdürlüğünde toplanmalı, yangın, sel, heyelan, deprem gibi her türlü afete müdahale imkanı sağlanmalıydı. Bu uçakların devletçe satın alınması çok pahalıya mal olacak bir işletmecilikti; mutlaka

kiralanmalıydı. Satılmadan şiddetle kaçınılmalıydı, kaçınıldı da...

BÜROKRAT AYRIŞMAYI KENDİ MENFAATI İÇİN KÖRÜKLER

Sağ-sol bölünme her kurumda olduğu gibi, Doğa Genel Müdürlüğünde de vardı. Salman bu bölünmeden çok rahatsızdı. Doğa koruma mesleğinin yarattığı katma değer, milli gelir içinde çok küçük paylarla ifade ediliyordu; %05 idi. Ülkenin dörtte biri

olan yirmi milyon hektar alanda yaratılan bu katma değer çok yetersizdi. Doğa Korumacılığın ülkedeki etkisi çok düşük yoğunlukta idi. Bir de sağ-sol bölünme iç mücadeleyi artırıyor, dışa karşı meslek haklarının korunmasında zafiyet oluşturuyordu. Doğa koruma tek başına yapılacak bir eylem değildi. Kamuoyu desteği almaya ihtiyaç vardı. Başarının ilk şartı, konuyu halka anlatabilmek, onların gücünü harekete geçirmekle ilgiliydi. Bunu etkili bir şekilde yapabilmek için de, meslek içinde birlik ve beraberliğin sağlanması gereği vardı.

Doğa koruma mühendisleri içe dönük olduklarından, yaptıkları hizmetleri anlatmakta zorluk çekiyorlardı. Askeriye benzeri yapılanma içinde, lojmanlarda oturur, lojmanın lokaline gider, dış dünyadan kopuk yaşarlardı. Çalışma alanları kırsal alanlarda olduğundan, şehirle de ilişkileri zayıf oluyordu. Milyonlarca hektar alanda, vatandaşların gözünden uzak yerlerde çalışıyorlardı. Kendilerini anlatma konusunda, yeterinden fazla mütevaziydiler. Bu nedenle doğa koruma konularında, kamuoyu desteği sağlamakta yetersiz kalıyorlardı. Bu yapılanmanın üzerine bir de siyasi bölünmeyi koyduğunuzda, mesleğin anlatılması daha da zorlaşıyordu. Bu bölünmenin hiç faydası yoktu, siyasi mücadelede meslek sorunlarının ikinci dereceye itilmesine neden oluyordu; mesleğe zarar veriyordu. Çağımızda, insanlar meslekleriyle, siyasi görüşlerini birbirinden ayırmak durumundaydılar.

Türkiye'deki sağ-sol bölünme bir çarpıklıktan ibaretti. Dünyada sağ-sol bölünmenin ekseninde ekonomi vardı. İnsanlar ekonomideki yerlerine ve anlayışlarına göre sağcı solcu olmaktaydılar. Türkiye'deki çarpıklık; sağ-sol ayrışma ekseninde ekonomi yerine din olmasıydı. Dini inançları güçlü, dine daha yakın olanlar sağcı; dini inançları daha az, dine biraz mesafeli olanlar kendilerini solcu olarak tanımlıyorlardı. Din bir inanç olduğuna göre, kimsenin elinde dini hassasiyeti ölçecek bir alet yoktu. Din konusunun, siyasi tartışma eksenine konulması son derece yanlış! Ülke bundan çok zarar görmüştü!... Türk Milleti

Müslüman'dı, kimse dini tartışmıyordu. Dinin takdim tarzıyla, uygulama alanı tartışma konusunu teşkil ediyordu. Bu konuları onlarca yıldır tartışmamıza rağmen bir neticeye ulaşamamıştık...

Sadece Doğa Genel Müdürlüğünün değil, bütün Türkiye'nin birliğe, beraberliğe ihtiyacı vardı. Dünyadaki gelişmeler, bilgi çağı ve değişim, uluslar arası mücadelenin şeklini, alanını ve usulünü değiştirmişti. Kalkınamayan, gelişemeyen ülkeler diğer gelişmiş ülkelerin yönetimine girme yolunda ilerlemekteydi!... Tarihe bakıldığında bu durumun sayısız örneklerini bulmak mümkündü. Son olarak ABD'de çıkan Francis Fukuyama'ya ait "**Devlet İnşası**" isimli kitap: "Devletleri ikiye ayırıyordu: Yöneten ve yönetemeyen devletler. Yönetemeyen devletler, kanun ve nizam hakimiyeti sağlayamıyor, halklarına mutluluk veremiyorlardı. Bu devletlerde göç dalgaları oluyor, Batıyı rahatsız ediyordu. Yönetime hakim olamadıkları için, Batıyı tehdit eden anarşi buralarda besleniyordu. Bu durumda, batılı devletlerin bu devletlerin inşasını! Üslenmeleri gerekiyordu?..." Anlamında bir içerik taşıyordu. İleri ülkelerin gelecekte ne yapacakları bugünden tartışılıyor, tepkiler alınıyordu!...

Kalkınmanın en önemli dinamiği bir ve beraber olmaktan geçiyordu. Bilgi Toplumunda, **Sosyal sermaye**; toplumların belirli hedefleri gerçekleştirmek için bir arada çalışma becerisinin ifadesiydi. Bu çalışmanın temeli "**güven**" e dayanmaktaydı. Ülkeler yüksek ve alçak güvenli toplumlar olmak üzere iki grupta toplanmaktaydılar. Büyük işlere, organizasyonlara ve başarılarla imza atan toplumlar, yüksek güvenli toplumlardı. Bilgi çağında demokrasi, katılımcıydı. Katılımcılık tabanda birleşmeye ve insanlar arasında güven duygusunun gelişmesine bağlıydı. Tabanda güvene dayalı birleşmenin olduğu, sosyal ve ekonomik organizasyonlar oluşturabilen toplumlar, bu toplumların iktidarları, büyük eserlere imza atıyorlardı. Bunu yapamayanlar geri kalıyorlardı.

Bilgi çağında, sanayi toplumunun lüzumsuz bölünmelerini sürdürmek, Türkiye'ye yapılacak en büyük kötülüktü. Bölünmüş toplumlar, içeride ve dışarıda güçlü olamıyorlardı. Ayrışmış sağ-sol gruplar bir araya gelerek ülke kalkınması konusunda güçlerini birleştirmek yerine, birinin yaptığını diğeri engellemeye çalışıyordu. Bu nedenle de ülkemiz kalkınma yarışında, 1965'lerde aynı seviyede olduğu İspanya, Yunanistan, Portekiz, G. Kore'nin çok gerilerinde kalmıştı...

Bürokraside ayrışmayı önlemenin yolu; partizan tayinlerden vazgeçip, pozitif seçime gitmekti. Bölünmeyi önleyip güçleri birleştirmek, öncelikle yöneticilerin, iktidarların göreviydi. En iyi ve en liyakatlılere görev verilmeliydi. Görev verilen ehliyetli kişilerin inançları, düşünceleri, politik görüşleri göz önüne alınmamalıydı. Bu yol bürokrasimizi pozitif seçime taşıyacak, ülke kalkınmasını gerçekleştirecekti. Ülkemizi kutuplaştırarak hareketsiz hale sokan ve bıktıran; sağ-sol, laik-antilaik, ilerici-gerici kavgalarının çok ötesinde yepyeni birleştirici bir politika, Türkiye'yi çağa taşıyan yolun yapıtaşlarıydı.

Bürokrasimiz yıllarca negatif seçime uğramış, yeteneksiz kişiler "bizden!" diye göreve getirilmiş, ülke kötü yönetilmişti. Kötü yönetim neticesi son on yılda, bir trilyon dolar yarım kalan, yapıldığı halde ekonomik olmayan yatırımlara, genç emekli maaşlarına, iç borç faiz ödemelerine, sosyal güvenlik açıklarına vb. harcanmış, sokağa atılmıştı!... Bu, yılda yüz milyar doların israfı, kötü yönetimle yok edilmesi demekti. İktidarlar işbaşına gelir gelmez bürokrasiyi ele geçirme mücadelesi vererek, vakitlerini boşa harcıyorlardı. Bilindiği gibi daha önce de, hiçbir iktidar bürokrasiyi ele geçirememişti. Bürokrasi ele geçirilmezdi; yön ve istikamet verilirse o tarafa doğru koşar, görevini en iyi şekilde yapardı. Hazırlıksız gelen, ne yapacağını bilmeyen iktidarlar için bürokrasi bir handikapı. Hazırlıksız iktidarlar yönetimde boşluk bırakıyorlar, iktidar boşluk kabul etmediğinden, bürokrasi boşluğu

derhal dolduruyordu; böylece yönetim bürokrasinin eline geçiyor, iktidarların kabusu başlıyordu!... İktidarlar, görevden ayrılırken, "bürokratik oligarşiyi aşamadık!" sözüyle ürettikleri mazeret, gerçekte bürokrasi karşısında yenilgilerinin ilanıydı!...

Salman Doğa Genel Müdürlüğüne başladığında, genel müdürlüğe Genel Müdür Muavini Haydar Artvin vekalet etmekteydi. Haydar Artvin Hüseyin Bostancı'nın yakın adamı olup, genel müdür olmak için epey gayret sarf etmişti. Haydar Artvin 64 yaşında, fakülteyi bitirdikten sonra bir makale bile okumamıştı. Salman genel müdür olduktan sonra Salman'a geliyor, saatlerce konuşuyor; fakat bir şey söylemiyordu! Salman yaşlı bir meslektaş olduğundan saygıda kusur etmemeye çalışıyor; ama yoruluyordu. Haydar Artvin gerçekten çok zaman alıyordu. Salman Haydar Artvin'den kurtulmanın çaresini, onu taşraya göndermekte bulmuştu. Bu defa taşradaki bölge müdürleri Salman'ı arıyor, "Sayın Genel Müdürüm Haydar Beyi bize göndermeyin, 'ben bölge şefiyken...' diye başlayan hikayelerinden arkadaşlarımız bıktılar! Bizim zamanımızı alıyor..." diye şikayet ediyorlardı. Bu Haydar Artvin, Doğa Genel Müdürü olma mücadelesi vermişti! Haydar Beyin kazara genel müdür olması "negatif seçim"le ifade edilemezdi, başka bir deyim bulmak gerekiyordu!..

Haydar Artvin'in 65 yaşını doldurmasına bir ay kalmıştı. Salman, Haydar Bey'i kırmamak için çok gayret sarf etmiş, yorulmuştu. Haydar Beyi çağırmuş, yıllık iznini kullanmasını teklif etmişti. Haydar Artvin son güne kadar görevde kalmak istiyordu. Salman ise, bir an önce yeni genel müdür muavininin göreve başlamasını istiyordu. Haydar Beye, "Haydar Abi, sen izne ayrıl, yeni arkadaşını göreve başlatalım, ona biraz tecrübelerini aktar ki, o da işleri öğrensinsin..." diye teklifte bulundu. Haydar Beyin aklına yatmasa da, Salman'ın bu teklifine hayır diyemedi, izne ayrıldı.

Yeni genel müdür muavini için Bakan Ovalı Antalyalı bir eleman arıyordu. Önce Adana Bölge Müdürünü teklif etti. Adana bölge Müdürü Veli Konya Antalyalıydı; fakat icraatlarıyla ilgili pis kokular geliyordu. Ayrıca gelenekçiydi. Salman Bakan Ovalı'ya bu kişinin uygun olmadığını söyledi, Bakan olgunlukla karşıladı. İkinci olarak Bakan Ovalı Mehmet Yücekan'ı teklif etti. Mehmet Yücekan iyi İngilizce bilen, dünyayı özümsemiş, yenilikçi bir elemandı. Salman tereddüt etmeden mutabakatını bildirdi, görevlendirme yapıldı. Daha sonraları Mehmet Yücekan Salman'a değişim konusunda çok yardımcı olmuş, büyük bir boşluk doldurmuştu. Mehmet Yücekan tam bir pozitif seçimdi.

Bürokrasi tutucu, katı, hantal, beceriksiz, etkisiz ve yaratıcı güçten yoksundu. Minnet duymaları gereken halka tepeden bakarlardı. Bürokrasinin özü, insanların belirli kaidelere göre hareket edecek şekilde programlanmasıydı. Bunların 50-100 yıldır devam ediyor oluşu, bugünün ihtiyaçlarını karşılayamaması, bürokrat için sorun değildi. Bürokraside değerlendirme çağdaş değildi. Bir inşaatta binanın bitip bitmediği önemli, kaliteli yapıldığı ikinci derecede önemli! Ne kadara mal olduğu ise, sorulmazdı bile? Günümüzde iş planlama mantığı değişmişti; en az parayla, en çok iş üretilmeliydi! Yapılan işler uygun süreçlerle uygulamaya konduğu halde, vatandaşa yansımıyorsa neticesizdi. Değişiklik, yenilik bürokrasinin doğasına aykırıydı. Bu nedenle bürokrasiye boşluk bırakan iktidarlar, başarısız olmaya mahkum oluyorlardı. Planlı, projeli gelen iktidarlar vizyon ortaya koyduklarında bürokrasi en iyi şekilde çalışıyordu. Bürokrasi değişimden yana değildi, tutucuydu; ama vatanseverdi...

Bürokratin kutsalı, koltuğuydu. Koltuğunu kaybetmemek için her türlü mücadelede hazır. Şekilden şekile girer, renkten renge dönüşürdü!... Din hassasiyetli bir parti iktidar olursa, birçok bürokrat mescide iner, namaza başlardı. Bunu tescil etmek için kimliklerini mescitte düşürürlerdi! Kemalist bir parti iktidar olursa, aynı kişiler yakasına Atatürk rozeti takar, rakı-şarap

muhabbeti yaparlardı!... Bürokratin tek kutsalı vardı; koltuğuydu! Bürokraside bütün stratejiler, koltuk muhafazasına veya koltuk kapmaya yönelikti...

CUHAP'lı bir bürokrat, seçim sonrası ADAP'ın iktidara gelmesi üzerine, eşinin ADAP'lı olduğunu ilan etmiş, bir süre sonra kendisinin de oyunu hanımının isteği üzerine ADAP'a verdiğini söyleyerek, çok önemli aile sırrını açıklamıştı!... Bu tür geçişlerde bürokrasi çok esnek ve kurnaz davranıyordu. Bir taraftan öbür tarafa geçmekte hiç sıkıntı çekmiyordu! Daha kurnaz, burnu iyi koku alan bazı bürokratlar ise, seçim öncesinden tedbirini alıyor, iktidar olacak partiden adaylık başvurusunda bulunuyordu. On kişilik aday listenin dışında kalsa bile, iktidar partisinin aday olarak görevi, koltuğu yakalıyordu! Bürokrasi çok uyumluydu!... Bu konumdan istifade ile, bürokrasiye, "kültürlü, lisan bilen, liyakatli kişileri göreve getireceğiz." dendiğinde, bürokrat hemen bu konulara yönelmekte gecikmezdi. Bürokrasiyi yönetebilmek için DNA'sını bilmek lazımdı...

Salman, yukarıdaki bilgilerin ışığında en iyi kadroyu - siyasi görüşüne bakmaksızın- kurmaya çalışmıştı. Üst yönetime değişik siyasi görüş sahibi, görevi en iyi yapacak olanları atamıştı. Daire başkanları ile genel müdür yardımcılarına, her gün odasına gelerek 9.00-9.30 arası çay içmeyi öneriyordu. Salman yarım saatte her daire başkanının yapacağı işleri kafasındaki vizyona göre çerçevlendiriyordu. İyi bir lider; bütünü yakaladıktan sonra, bütünü oluşturacak parçaları her daire başkanına paylaşmalıydı. Her daire için çizilecek çerçevenin içi doldurulduğunda, bunlar üst üste konarak, bütüne ulaşılacaktı. Bir arada olmanın ikinci yararı, ekonomi ile ilgili bir konu teknik dairenin yanında, hukukçuları da ilgilendiriyordu. Hep bir arada olduklarından, bir anlayış birliği sağlanıyor, işlerin yapılması hız kazanıyordu.

Bir kurumda en kötü durum, uygulayıcılar arasında zihniyet, politika ve anlayış birliğinin sağlanamamasıdır. Mesela: Bir grup

devletçi politikalar uygularken, bir diğerk grubun liberal politika uygulaması veya bir daire, merkezi yönetim, bir diğeri yerel yönetim anlayışıyla çalışırsa, o kurum işlevsiz hale gelirdi. Bir çok hükümetin bakanları arasında bu tür ayrışma, onları, netice alamaz, çalışamaz hale sokmuştu. Salman'ın niyeti; konu bazında tartışılarak, bütüne doğru giden, birlik ve beraberliğin sağlanmasıydı.

Önceleri çok hevesle gelen üst kademe yöneticileri, zamanla gelmemeye, yan çizmeye başlamışlardı. Yapılan değişimlerin hızına ayak uydurmakta zorlanıyorlardı. Haklıydılar! Bu güne kadar böyle radikal bir çalışmanın içinde olmamışlardı. Buna rağmen; Salman birlik beraberlik sağlamanın yanında, daire başkanlarını devamlı sorgulamakta, işlerin durumuyla ilgili bilgilere anında ulaşmaktaydı. Yapılan sohbetlerle onları konularında sıkmadan, bıktırmadan yaratıcılığa ve yeniliğe zorlamaktaydı. Bu durum daire başkanlarının daha özverili çalışmalarını gerektiriyordu... Salman otoritenin iş bazında kurulmasından yanaydı. Sabahları yoklama yapan amirler, yapacak işi olmayan, kurumlarını toparlayamayan zavallı yöneticilerdi. Bir amirin kapıda yoklama yapması, yetersizliğinin en büyük deliliydi!...

Gerçek lider ve kendini yenileyen insanın diğerk bir özelliği de, diğerk insanlarla karşılıklı olarak verimli bir ilişkiye girmiş olmasıdır. Bu ilişki esnasında "sevgi" denen sihirli bir anahtar keşfedecekti. Böyle bir insan sevgiyi almaya da vermeye de hazırdı. Bu ikisi sanılandan çok daha zor başarılarıdır. Kendisini yenileyen insan, diğerk insanlara güvenebildiği gibi diğerklerinin de kendisine güvenmesine imkan veriyordu. Yaşamı diğerklerinin gözleriyle görüp, diğerklerinin kalbiyle hissedebilirdi. Sevgi ve arkadaşlık soyutlanmış benliğin katılıklarını eritiyor, yeni boyutlar getiriyor, yargıları değiştiriyor ve insan ilişkilerinin dayandığı duygusal temeli dengede tutuyordu. Sevgi öyle bir varlıktı ki,

paylaştıkça artıyor, insanlara dağıtıldıkça, dağıtana mutluluk veriyordu. Sevgi liderlikte en güçlü silahtı. Bu silahı kullanmasını bilen her lider, mutlak başarıya ulaşıyordu.

Kurumlarımızı bir bütün olarak görmeye alışmalıydık. Kurumumuzu canlı bir organizma olarak algılamaya başladığımızda, işlerin uyum içinde yürüdüğüne şahit olmaktaydık. Misyon, vizyon ve hedefler açıklıkla tanımlanmalı ve herkesçe paylaşılmalıydı. Böylece takım çalışmasının adımları atılmış olacaktı. Kısacası elemanlar bütünü gördüklerinde, yaptıkları parçanın bütünün neresiyle ilgili olduğunu görecek, daha bir şevkle çalışacaklardı. Orta çağda bir taş yontucusu yapılacak camiyi kafasında canlandırabildiği için, taşların caminin neresini oluşturacağını bilmekte ve taşı dikkatle yontmaktaydı. Bu nedenle eski eserler çok kaliteli olmaktaydı. Bugün ise yontulan taş sayısına göre işlem yapılmaktaydı.

HERŞEY KOLTUK İÇİN

Yürütmenin en önemli açmazlarından biri de, tavassuttu. Göreve gelir gelmez, alt kademedede ne kadar görev isteyen kişi varsa, devreye bir çok arkadaş ve siyasi sokuyorlardı. Bir çok yakın arkadaş maalesef bu tavassutlara alet oluyorlardı. Çünkü bu durum bürokrasimizde kurumsallaşmıştı. Ancak bazı kişiler, istedikleri görevlere çok yabancı olsalar dahi, adam göndermekte tereddüt etmemekteydiler. “Şu daire başkanını al, bu arkadaşını yerine ver.” Mantiği, en çirkin olanıydı!... Ben göreve geleyim!.. Ya oradaki kişi?... Önemli değil!... Etik açıdan son derece çirkin bir anlayıştı... Boş görevler için yapılan tavassutun bir dereceye kadar mantığı vardı. Ama öbür türlü, ahlaksız bir teklifti!...

Salman geçmişte daire başkanı olacaktı. Genel müdür arkadaşısıydı, Salman'ın görev alması için ısrarlıydı. Bir çok daire başkanlığı görevi teklif edilmiş, Salman bunları akçalı işleri çok olduğu için kabul etmemişti. Neticede, planlama dairesi konusunda anlaşmışlardı. Genel müdür planlama daire başkanını görevden alıp, yerine Salman'ı atamak istiyordu. Salman buna şiddetle karşı çıktı. Oradaki arkadaşını, bir başka daireye kaydırarak, yerine kendisinin atanmasını istedi; nitekim de öyle oldu. Salman, “Planlama Daire Başkanını aldirttı, yerine kendi geldi!” dedirtmedi. Bu, bir seviye, ahlak anlayışıydı!...

Görevde en sık tartışılan konular bunlardı... İlgili kişiyi çağırarak, siz göreve geldiğinizde neler yapacaksınız? Bu konuyla ilgili bir rapor hazırlayın! Denildiğinde, bocalama başlıyordu!.. Sonra, gelen rapordan da anlaşılıyordu ki, mevcut daire başkanı, görev isteyen kişiden kat kat üstündü. Salman bir çok kişiye bu metodu uygulamış, başarı kazanmıştı. Tavassut edilen kişiye, “Siz o dairenin işini mevcut kişiden daha iyi yapacağınız konusunda beni ikna ederseniz, sizi derhal o göreve tayin ederim.” dediğinde, o kişilerin zavallılığını ve çaresizliğini görmüştü. Liyakate önem vermek, kalitelinin yerine, kalitesizin geçmesini önleme bakımından önemliydi. Başarılı kişileri tayin ettiğinizi

gösterdiğinizde, bir çok tavassutun önünü kesmiş oluyordunuz. İsteklilerin içinde gerçekten iyi yetişmiş, başarılı kişiler varsa, bunların göreve getirilmesi de ülke yararındı.

Bürokrasi hiç durmaksızın hareket halinde olan bir sisteme sahipti. Dışarıyla, siyaset ve iş dünyasıyla, mücadele olmazsa, kendi içinde mücadelesini sürdürüyordu. Bu mücadelelerin odağında tek bir hedef vardı; "koltuk". Bürokrat bu hedefe ulaşmak için, oyundan oyuna geçiyordu. Birinci kaide, koltuğu verecek makamın gözü önünde bulunmaktı. Öyle ya, gözden irak olan, gönülden de irak oluyordu. Bunun için bir takım taktikler geliştirilirdi. Olur olmaz imzalar için Bakanın Makamına gider, çalışkanlığını gösterirdi!... Bu olayın farkına varamayan bakanlar, zamanlarının büyük kısmını saçma yazılara! İmza atarak geçirirdi!...

Bakana imzaya giden bürokrat, her kartona bir yazı! Koyar, Üst üste yığılmış kartonlarla işinin çokluğunu gösterirdi!.. Bakana saygısını göstermek için, odaya girip bakanla göz göze geldiğinde, hemen hamle yapar, ceketinin önünü iliklerdi!.. Odaya girmeden, düğmesi iliklenmiş ceketten bakanın haberi bile olmazdı!... Bütün bunlar bürokratin bakanın ayakları altında gezmesi, onun etrafında bulunması için ortaya atılan vesilelerdi. Bürokrat bunları ya koltuğunu korumak, ya da daha üst bir makam elde etmek için uygulardı. Bakanın huzurunda yapılan konuşmalar ise, klasik roman olacak değerdeydi! Bakan ne derse hemen tasdik edilirdi. Sırayla, Bakanın söylediklerinin fazileti! üzerine konuşma yapılırdı... Mesela; bakan: "Şu pencereleri kaldıralım!" diye saçma sapan bir şey söylese... Sırayla söze girilir,

– İsbet buyurdunuz Sayın Bakanım! Bu konuyu şimdiye kadar kimse göremedi!... Siz ilk bakışta konuyu kavradınız!

– Çok iyi bir karar, Sayın Bakanım! Bu yolla, odadaki oksijen oranı artacak!... Hepimiz bol oksijen alacağımız için, daha sıhhatli olacağız!

– Sayın Bakanım, bu isabetli kararınızla; pencereler dışarı görüşünü engelliyordu, şimdi görüntü bir kat daha güzelleşecek! Bu odada oturmak bir zevk haline gelecek artık!

– Bu düşünceniz, icraatınız Ankara’da bir ilk olacak, Sayın Bakanım!. Diğer bakanlar sizin yaptıklarınızı görmeye gelecekler, herkes bayılacak bu işe, efendim!..

Bu tür konuşmalar sürer gider... Bakan tecrübesizse, anında ayağı yerden kesilir... Havaya atılır... Yere düşerken tutulmaz, beli incinir!... Bakanlar bellerinin incindiğinin, ancak bakanlıktan ayrılırken farkına varırlardı!...

Hani, padişah fıkrası vardır; padişahın yağcısı bir gün, padişahın patlıcanı çok sevdiğini söylemesi üzerine, patlıcanın faziletlerini anlata anlata bitirememiş... Bir başka gün padişah patlıcanı sevmediğini söylemiş. Yağcı başlamış patlıcanın kötülüğünü, zararlarını anlatmaya... Padişah bu duruma sinirlenmiş, yağcısına:

– Bu ne biçim iş! Geçen patlıcanın faziletini anlatıyordun. Bu gün kötülüğünden bahsediyorsun, demiş.

Yağcı:

– Aman Padişahım! Ben patlıcanın değil, sizin dalkavuşunuzum!... demiş.

Bürokratların gayretkeşliğine derman yetmiyordu! Üstlerine vazife olmayan işleri yapmaya bayılan bürokrat sayısı az değildi. Bir defasında Salman Ankara’dan İstanbul’a gidiyordu. Şoför sürat yapmış, trafik polisleri Salman’ın da içinde bulunduğu arabayı ceza kesmek için durdurmuşlardı. Araba sivil plakalı olduğundan polislerin dikkatini çekmemişti. Şoför arabadan inerek trafik polislerinin yanına gitmiş, ceza ödememek için polislere:

– Arabada “makam” var. İsimiz de acele onun için sürat yapıyorduk, demiş.

Polis:

– Affedersiniz!... Tamam, anlaşıldı, buyurun ehliyet ve

ruhsatınız...

Diyerek aldıklarını saygılı bir şekilde iade etmişti.

Sonra yola devam edilmişti. Fakat geriden bir polis arabası Salman'ın arabasını takip ediyordu. Bolu, Düzce ve Adapazarı'nı geçtikleri halde takip devam ediyordu. Belki de her il hududuna girdikçe polis arabaları değişiyordu. Nihayet, İzmit'e gelindiğinde yol üzerine barikat kurulmuş, onlarca kişi arabayı bekliyordu. Salman uzaktan Doğa Müdürlüğü elemanları zannedip, sinirlenmişti. Çünkü bütün teşkilata tamim yayınlarak, kendisi dahil her türlü makam karşılaşmasını yasaklamıştı. En çok kızdığı, lüzumsuz, şatafatlı, samimiyetten uzak karşılaşmalar; makam dalkavukluğu. Barikata yaklaştıkça, görüntüler ortaya çıkmaya başlamıştı. Başta İzmit Valisi Göksel Aydınlı olmak üzere, emniyet amiri, jandarma komutanı ve diğer vilayet üst kademe zevatı... Salman arabadan indi, Valinin elini sıkarken, bir şey anlayamamanın şaşkınlığıyla,

– Merhaba Sayın Valim, hayrola birisini mi karşılayacaksınız?...

– Hayır, Sayın Genel Müdürüm, “Bakan” geliyor, demişlerdi de!...

– Ne bakamı?...

– Polis anonslarında bakan geliyor denildi de, biz de ilimize davet edelim demiştik...

– Öyle mi... Belki birazdan gelecektir...

– Genel Müdür bey!.. Buyurun bir kahvemizi için!...

– Teşekkür ederim, Sayın Valim! Vaktimiz yok, hemen gitmeliyiz. Size iyi günler!...

Salman arabaya binip, yola koyulduğunda, karşılama heyeti de yavaş yavaş vilayete dönmeye başlamıştı.

Salman'ın şoförü,

– Sayın Genel Müdürüm, polis durdurduğunda ben arabada “makam” var demiştim. Sanırım polis yanlış anlamış, “Bakan” var şeklinde vilayete bildirmiş.

Konu anlaşılıymıştı!.. Fakat bakan olsa bile, sivil plakalı bir arabayla seyahat ediliyordu. Karşılama töreni hazırlama tamamen Valinin kendini gösterme merakından başka bir şey değildi. Aynı şeyi Bolu, Düzce, Adapazarı valileri de yapabilirlerdi; ama, yapmamışlardı. Olay İzmit Valisi Göksel Aydınlı'nın bayat bürokrasi taktiğinden, başka bir şey değildi. Bazı bürokratların gayretkeşliğine derman yetmiyordu!..

SIYASETÇİ HIÇ DOYMAZ

Siyasilerin hiç bitmeyen istek ve arzuları, sıkıntı yaratmanın yanında, çok da zaman alıyordu. Bir çok projenin yapılması, elemanların motive edilmesinin yanısıra, bir de siyasilerin ipe sapa gelmez istekleri girdikçe, çalışmaların motivasyonu bozuluyordu. Salman istiyordu ki; önü açılsın, kurumun işleyişini az para ile çok hizmet üretir hale getirsin; ama, olmuyordu!... Bürokratlar kendi çalışmalarıyla başbaşa bırakılsa, hazırlayacakları projelerle halkın gelirini artıracak, refahını geliştirecek neticeler ortaya koyacaklardı. İktidar partisi bu projeleri uygulayarak, halkın nezdinde prestij kazanacaktı...

Samsun Milletvekili Erhan Özçelik, bürokraside üst kademe görevlerinde bulunmuş, Salman'ın bürokrasiden tanıdığı bir parlamenterdi. Samsun Bölge Müdürüne takılıp kalmıştı!... Salman'a geldikçe Bölge Müdürü Muhlis Yüklü'nün görevden alınmasını, bölge dışına çıkarılmasını istiyordu. Milletvekili Erhan Özçelik'e göre, Bölge Müdürü ADAP'lıydı!... DKP için çok zararlı oluyordu; mutlaka bölge dışına çıkarılmalıydı. İşin aslına bakıldığında, olay tam bir tiyatroydu. Erhan Özçelik Samsun'a her gelişinde il hududunda bürokratlarca karşılanıyordu. Muhlis Yüklü bir defasında karşılamaya gelemediği için, Milletvekili Erhan Özçelik tarafından aforoz edilmişti!.. Görevden alma konusunda parti teşkilatı da işin içine girdikçe, konu güç gösterisine dönüşüyordu. Siyasetçiler bürokratlar üzerinden, halka güçlerini gösteriyorlardı!. Zavallı bürokratlar!... Kaderleri siyasetçilerin onlara biçtiği dar elbisenin içine sıkışıp kalmıştı...

Salman Samsun Bölge Müdürü Muhlis Yüklü'yü iyi tanııyordu. Muhlis Yüklü'yü kime sorduysa, pozitif sinyaller alıyordu; dürüst, çalışkan, aktif bir karakter ortaya çıkıyordu. Muhlis Yüklü'yü daha yakından tanımak için, Ankara'ya çağırdı, kendisini kabul etti. Salman:

- Muhlis bey, nedir Samsun'daki sorun?..
- Sayın Genel Müdürüm, gerçekten bunalmış bir vaziyeteyim!... Samsun'da çalışmak mümkün değil, efendim...
- Ne oluyor?... Niçin çalışamazsın?..
- Efendim, siyasetçiler her hareketinize müdahale ediyor... Bir memurun yerini değiştirmek için dahi, siyasilere haber vermek zorundayız, efendim.
- Peki, milletvekiliyle niçin çatıştınız?..
- İnanın benden kaynaklanan bir sorun yok, efendim... Milletvekili Samsun'a her gelişinde karşılama hazırlanır. Son gelişinde ben arazideydim, geledim. Suçum bu, efendim...
- Peki, kapatalım bunları... Gelecek için ne düşünüyorsun?..
- Samsun'da kalmak istemiyorum, efendim. Bıktım, orada çalışmaktan. Beni, uygun göreceğiniz bir görev için başka bir yere tayin ederseniz, mutlu olurum efendim.
- Ankara'da çalışmak ister misin Muhlis bey?..
- Hiç önemli değil efendim, neresi olursa çalışırım...
- Peki, Genel Müdürlüğün Üretim politikasına nasıl bakıyorsun?..
- Üretim metotlarını değiştirmeli, daha ekonomik çalışmalıyız, Sayın Genel Müdürüm... Müsaade ederseniz, bu konuda bir rapor hazırlayabilirim, efendim.
- Peki, anladım Muhlis bey, seni Ankara'da bir daire başkanlığı için düşünüyorum... Aramızda kalsın... Ben gerekli temaları yaptıktan sonra sana bilgi veririm.
- Teşekkür ederim, Sayın Genel Müdürüm. İtimadınıza layık olmak için bütün gücümle çalışırım... Önemli olan, sizinle çalışmak; hangi görev olursa olsun...
- Teşekkür ederim, Muhlis bey...

Salman, Muhlis beyle görüşmesinden memnun kalmıştı. Muhlis bey gerçekten, söylenildiği gibi akıllı, çalışkan, dürüst bir elemandı. Salman, boş olan Satışlar Daire Başkanlığı için en iyi elemanı bulmuştu. Fakat bir sorun vardı; Muhlis Yüklü milletvekili tarafından aforoz edilmişti. Bakanın ve milletvekilinin olaya

tepkisi ne olacaktı?... Kararını verir vermez, soluğu Bakanın yanında aldı. Bakan Ovalı'nın neşeli bir anını yakalamıştı, Bakana:

– Sayın Bakanım, Samsun Bölge Müdürünü görevden alıyoruz; fakat bu arkadaş çok yetenekli...

– Evet!...

– Bu arkadaş boş olan Satışlar Daire Başkanlığına atamak istiyorum, müsaadeniz olursa... Orası benim için çok önemli... Biliyorsunuz hala kaliteli bir eleman bulamadım...

– Çok istiyorsan atamasını yapalım, Abdullah bey!

– Teşekkür ederim, Sayın Bakanım!... Yalnız, bir sorun var!... Samsun Milletvekili Erhan Özçelik!...

– O ne karışıyor kardeşim!... Adamı bölge dışına çıkar dedi, çıkardık. Nereye istersek oraya veririz. Milletvekillerine bu kadar çok taviz verirsek, bizi çalıştırmazlar burada...

– Erhan Özçelik size mutlaka gelecek, efendim. Sorun çıkar diye çekiniyorum!...

– Boş ver canım, sen tayini yaz getir. Ben gerisini hallederim!...

– Teşekkür ederim, Sayın Bakanım!...

Salman bakandan beklediği desteği, her zamanki gibi almıştı; yanılmamıştı... Şimdi, Erhan Özçelik rüzgarını savuşturmalıydı. Muhlis Yüklü hemen göreve başladı!.. Muhlis Yüklü gerçekten çok çalışıyordu. Satışlar Dairesine yeni bir anlayış getirmekte gecikmedi...

Milletvekili Erhan Özçelik telefonla Samsun'dan Salman'ı arıyordu:

– Abdullah bey, orada neler oluyor kardeşim!...

– Merhaba Sayın Milletvekilim, hayrola ne olmuş?...

– Kardeşim bizim buradan başarısız diye gönderdiğimiz, ADAP'lı adamı terfi ettiriyorsunuz, bu ne biçim anlayış!..

– Sayın Milletvekilim, arkadaş görevden alın dedin, aldık!... Samsun dışına çıkarın dedin, çıkardık!... Nereye tayin olacağına da müsaade edin, biz karar verelim!...

– Tamam kardeşim, ama... ADAP'lı adamı terfian üst göreve getirirseniz, biz burada partiyi nasıl elde tutarız... Sizin yüzünüzden bizim prestijimiz sarsılıyor...

– Sayın Milletvekilim, ADAP'lılıkla arkadaşımızın bir ilgisi yok. Bu işe siyaseti fazla karıştırmayın, lütfen...

– Ne demek bu, adamı sen bizden iyi mi tanıyorsun?... Yalan mı söylüyoruz?... İftira mı ediyoruz?...

– Sayın Milletvekilim, Ankara'ya gelince bana uğrarsan, daha geniş konuşuruz!... Bekliyorum...

– Bu işi sonuna kadar takip edeceğim!... Bakanla... Gerekirse Başbakanla görüşüp, o tayini geri alacağım!...

– Taktir sizin, Sayın Milletvekilim...

Salman durumu bakana ayrıntılarıyla anlattı. Bakan Ovalı siyasi konularda kendinden çok emindi. Salman'a,

– Sen merak etme, ben o işi hallederim. Bir adamları var Fehmi Balık, onun bölge müdürü olmasını istiyor, bu konuda ısrar ediyorlar... Onun tayinini biraz geciktirirsek, Muhlis Yüklü'yü unuturlar!...

– Sayın Bakanım, bu arkadaş konusunda hiç iyi referans gelmiyor. Çok zayıf bir yönetici. Erhan Özçelik kendine uşak, kullanacak adam istiyor. Fehmi Beyden bölge müdürü olmaz, efendim.

– Ne yapalım canım, her şeyi bir arada yapma gücümüz yok!... Siyaset taviz alma, taviz verme dengesi üzerine kurulur. Bazen istemediğin şeylere göz yumacaksın... Hep alayım dersin kaybedersin...

– Haklısınız...Teşekkür ederim, Sayın Bakanım...

Salman, Bakanın huzurundan mutlu olarak ayrılıyordu. Yeni tayin edilecek Fehmi Balık konusunda, içinde bir burukluk vardı. Bu kişi gerçekten bölge müdürü olmaya layık birisi değildi. Aslında siyaset, yürütmeyi bu şekilde çürütüyordu. Şu adamı görevden al, bu adamı yerine ver. Böyle uygulamalar,

bürokrasinin etkinliğini yok ediyordu. Beğenilmeyen amiri almanın izahı olabilirdi... Ama "Bu adamı yerine istiyoruz", anlamsız ve zararlıydı. Siyasetçilerin tayin ettiği kişi, kendini onlara borçlu hissediyor, sadece onlara hizmet veriyordu. Böylece kirli ilişkiler başlıyor, yolsuzlukların altyapısı hazırlanıyordu!...

Erhan Özçelik, Muhlis Yüklü konusunda epey baş ağrıtmış, netice alamamıştı. Fehmi Balık'ı Bölge Müdürü tayin ettirdikten sonra, keyfi yerine gelmişti.

Fehmi Balık, denilenleri yapıyor, siyasilerin isteklerini derhal yerine getiriyordu. Salman durumu sıkıntılı gördüğünden, bölgeye sık sık müfettişler göndererek, yapılanları kontrol altına almak istiyordu.

Yangın mevsimi gelmiş, son sürat yangın hazırlıkları yapılıyordu. Genel Müdür Muavini Hasan Asker, yangın bölgesi olmayan Samsun'da dört treyler, yangına hassas bölgelerin başında gelen Adana'da da dört treyler olduğunu söylemiş, Samsun'daki treylerlerden birinin Adana'ya gönderilmesini istemişti. Salman, Hasan Asker'e,

– Hasan bey, talimat ver! Samsun'daki treylerin biri Adana'ya gönderilsin, dedi.

Hasan Asker odasına dönüp, Bölge Müdürüne Genel Müdürün talimatını ulaştırdığında, Bölge Müdürünün cevabı:

– İl Başkanına soruyum! Uygun görürse gönderelim, demişti.

Hasan Asker durumu Salman'a ulaştırdığında, Salman'ın sigortası atmıştı!... "Bu kadarı da fazla!.. 25 yıldır bu teşkilatta çalışırım, böyle bir olay hiç duymadım!.." dedi, Fehmi Balık'ın telefonla bağlanmasını söyledi. İki dakika sonra, Fehmi Balık telefondaydı.

Salman:

- Kardeşim sen ne biçim Bölge Müdürüsün?!
- Emredin Sayın Genel Müdürüm!..
- Neyi emredeceğim?.. Sen oranın yönetimini parti il başkanına mı bağladın?..
- Aramızda bir koordinasyon kurduk, Sayın Genel Müdürüm!..
- Benim treylerlerimin nereye gideceğine Samsun il başkanı karar verecekse, ben burada oturup Genel Müdürlük yapamam!..
- Sayın Genel Müdürüm, şimdi emir verip treyleri yola çıkaracağım, efendim.
- Hayır, çıkarma... İstemiyorum!.. Sen Bölge Müdürü olarak, bir il başkanından emir almaya utanmıyor musun?..
- Sayın Genel Müdürüm, konu yanlış anlaşıldı..
- Konuyu gayet net anladım!.. Bundan sonra, seni Bölge Müdürüm olarak tanımıyorum. Bana da Genel Müdürün olarak sakın gelme!.. Git!.. İl başkanınla görüş... Yazıklar olsun sana.... Devleti ayaklar altına aldın!..

Salman pür hiddet, şiddet saçıyordu. Hiç bir şeye bu kadar kızmamıştı. Devlet terbiyesi almak bir bürokrat için çok önemliydi. Her tavizin bir hududu vardı. Hudutsuz taviz, devletimizi yıpratmış, zayıflatmıştı. Devlet göçtü mü, her şey biterdi. Yakın tarihte, Azerbaycan ve Habeşistan’da devlet çökmüş, halk altında kalmıştı. Salman’ın şu anda en çok istediği Fehmi Balık’ı görevden almak; fakat mümkün değildi. Bir kere milletvekili aritmetiği çok hassastı. Diğer taraftan koalisyon ortakları birbirlerinin kararnamelerine ambargo koyuyor, hiç bir kararname imzadan çıkmıyordu. Salman Fehmi Balık olayını teşkilatın her kademesinde anlatıyor, bölge müdürünü teşhir ediyordu. Teşkilat bu durumdan gerçekten rahatsız olmuştu. Fehmi Balık teşkilat nezdinde az olan itibarının geri kalanını da yitirmişti. Teşkilat, Salman’ın bu konudaki aşırı tepkisini, Fehmi Balık Ankara’ya geldiğinde onu odasından kovmasını, olumlu karşılamıştı!..

ALTINA HÜCUM

Basın hürriyeti, demokrasinin vazgeçilmez bir kuralı olduğu kadar, bürokrasinin de can kurtarıcısıydı. Basın hürriyeti olmasa, birçok siyasetçi, bürokratları kirli emellerine daha çok alet ederdi. Basında yer alma korkusu, bir çok siyasinin ve iş adamının yanlış iş yapmasını önleyen bir sigortaydı. Ancak ülkemizdeki her meslekte olduğu gibi basın da her zaman doğru çalıştığını söylemek mümkün değildi.

Doğa yangınları çok geniş alanlarda meydana geldiği için, söndürme faaliyetleri için her zaman yol bulmak mümkün değildi. Bu durumlarda havadan yangın bölgesine işçi indirme gereği vardı. İlk yarım saatte müdahale edilen her yangın söndürülebilirdi. Havadan müdahale için kullanılan helikopterler, bu tür yol imkanı olmayan yangınlarda önemli işleve sahipti. Yılda on adet yangın helikopteri kiralanmaktaydı. Bu iş için kapalı zarf usulü ihale yapılmaktaydı. Kurum fiyatları biraz daha aşağı çekebilmek için, kapalı zarf sonrası en düşük fiyat veren iki firmayı pazarlığa oturtmakta, fiyatları daha da aşağı çekmekteydi. Geçmiş yıllarda uygulanan bu sistem başarısız sonuçlar vermiş, ihalelerin tekrarlanması neticesini doğurmuş, bazı kokuların çıkmasına neden olmuştu. Genel Müdür Salman bu durumları bildiğinden, pazarlığı kaldırmış, ihaleyi kapalı zarf usulü ile açık, herkesin huzurunda yapmış, neticelendirmişti. İhale çok şeffaf olmuş, helikopterlerin temininde gecikme tehlikesi yaşanmamıştı.

İhaleden bir süre sonra, Salman yoğun bir şekilde çalışırken ulusal gazetelerden birinin muhabiri görüşme isteğinde bulunmuştu. Salman ahizeyi aldığı anda duyduğu cümleler canını sıkıyordu. Telefondaki muhabir: "Sayın Genel Müdür, helikopter ihalenizle ilgili pis kokular geliyor!.. Bu konuda ne diyorsunuz?..." diyordu. Salman kendinden emin bir şekilde: "Sayın Muhabir, biz gayet şeffaf bir ihale yaptık. Bu konuda şüpheye yer verecek bir durum yoktur. Konuyla ilgili inceleme yapmak isterseniz, bütün ihale evraklarını takdime hazırım. Lütfen inceleyin ona göre karar

verin.” demişti. Konuyu tekrar değerlendirme sözü veren muhabir, Salman’a telefonda söylediklerini, ertesi gün gazetede “ihalede pis koku” başlığı altında yazıyordu!. Yapacak bir şey yoktu. Bazı hususları sineye çekmek gerekiyordu. Bir açıklama gönderilerek konu kapatılmıştı.

Göreve yeni gelen bakan ve bürokratlara en çok sıkıntı verenlerin başında, akraba ve tanıdıklar gelmekteydi. Salman geniş bir aileye sahipti. Dokuz kardeş, ellinin üzerinde yeğeni vardı. Bunlardan bir tanesi, kısa yoldan köşe dönme meraklısıydı! Erhan Salman dur durak bilmiyordu. Salman’ın bir çok kez ikaz etmesine rağmen işletmeleri dolaşüyor, Salman’ın yeğeni olmasının avantajını paraya çevirmeye çalışıyordu. Salman bu konuda, ilgili müdürleri ikaz etmiş, yanlış bir davranışta bulunmamalarını tembihlemişti. Kanunsuz yapılan her işin sorumlusunun kendileri olacağını onlara hatırlatmıştı. Biraz vakit alıcı bir iş olmuşsa da mesele çözülmüş, konu ilgililerce anlaşılmıştı.

Bakan Ovalı da akraba ve yakınları konusunda sıkıntılıydı! Bir çok adam türemiş, ben bakanın akrabasıyım diye iş takibine başlamışlardı. Bakan Ovalı bu konularda kesin tavrını ortaya koymuş, bu kişileri etkisiz hale getirmişti. Yakın akrabalarından bir tanesi ile başa çıkmakta zorlanıyordu. Bacanağı olarak iş takibine gelen Levent Gökbudak sıkıntı yaratıyordu!. Doğa Genel Müdürlüğüne ait bir depo yerini golf sahası yapmak isteyen bir firmanın işini takip ediyordu. Bu işin mümkün olmadığı ikazlarına aldırmış etmeden, işi neticelendirmeye çalışıyordu. Sonunda Salman’la görüşen Levent Gökbudak işin sonuçlandırılmasını istiyor, aksi taktirde konuyu bakana götüreceği tehdidinde bulunuyordu. Salman bu işin olmasının imkansızlığını ne kadar anlatmaya çalışmışsa da netice alamamıştı. Konu Bakana intikal etmiş, Bakan Salman’ı makamına çağırılmıştı. Salman odaya girince, bacanağı Levent Gökbudak’ı yalnız bırakarak, Salman’ı arka odaya almıştı.

Salman'a:

– Abdullah bey, bu mesele nedir? Bana izah eder misin?

– Anlatayım Sayın Bakanım, Levent bey halen kullanmakta olduğumuz bir depoyu kapatıp, golf sahasına tahsis etmemizi istiyor. Başka boş alan bulduğu taktirde kendisine izin vereceğimizi; ama bu alanın imkansız olduğunu söyledim. Teşkilatımız bu durumu asla kabul etmez efendim; ama Levent bey laf anlamıyor!...

– Abdullah bey, kimseye laf anlatmak zorunda değiliz!... Kim olursa olsun.

– Üstelik efendim, Levent bey bu işi kendi işi olarak değil, başkası için, komisyon karşılığı takip ediyor. Bu mesele duyulur ve mutlaka gazetelere geçer efendim. Bizim başımız ağrır!

– Anladım, Abdullah bey!...

Bakan kızgın bir şekilde öbür odaya geçti, sinirli bir şekilde bacanağı Levent beye:

– Ayıp değil mi Levent?... Bu işin sorunlu olduğunu Abdullah bey sana anlatmış, niçin ısrar ediyorsun?...

– Abi, basit bir mesele aslında, ben de birkaç kuruş kazanacağım buradan!.. Abdullah bey konuyu biraz büyütüyor dedi, Levent bey.

Bakan Ovalı:

– Levent uzatma!.. Para kazanmak için benim Bakan olmamı mı bekledin?.. Bu iş olmayacak!... Seni bu bakanlıkta bir daha iş takip ederken görmeyeceğim!...

Salman'a dönerek:

– Abdullah bey, sana talimat veriyorum!.. Benim oğlum dahil, kim gelirse gelsin, hiçbirinin işini yapma kardeşim, dedi. Noktaladı...

Salman şaşırmişti! Hiç beklemediği bir olaya şahit olmuştu. Bakandan, bacanağına karşı böyle bir tavır hiç beklemiyordu! Bakan gerçekten oğlu ve kardeşleri ile ilgili bir çok kısıtlama

koymuş, bunları ciddiyetle uygulattırmişti. Antalya bölgeye yazı yazarak, bölge arabalarının kardeşinin benzin istasyonundan yakıt almasını yasaklamıştı! Salman Bakanla çalışmaktan mutlu oluyordu. İnsanlarla yakın çalışmadıkça, onlar hakkında verilecek hüküm doğruluk kazanmıyordu!...

Bakan Ovalı doğru, dürüst bir politikadan hiç ayrılmamış, doğruluğu icraatlarına rehber edinmişti. Bu gibi konular sözle söylendiğinde bir değer taşımıyor. Hayata uygulandığı zaman, insanların dürüst olup olmadıkları ortaya çıkıyordu. Elinde hiçbir yetki olmayan birisi, dürüst olduğunu söylüyorsa, bunun bir değeri yoktu. Dürüst adam; eline imkan geçtiği halde, bu imkanları kötüye kullanmayan kişiydi.

Politikada ve bürokraside "ahlaklı insan" seçmek, istenen neticeyi sağlamıyordu. Bunun için en doğru yol; seçmenin, politikacının ve bürokratin uyması gereken kuralları açıklıkla belirlemekten geçiyordu. Bu konuda Prof. Buchanan şunları söylemişti: "Politikayı ıslah etmek için, içinde politika oyununun oynandığı kuralları ıslah etmek, reforma tabi tutmak gerekir. Politikanın ıslahı için iktidarlarını 'toplumsal çıkar' için kullanacak, ahlaki yönden daha üstün kimselerin seçilmesi gibi bir öneriye yer yoktur. Bir oyun kuralları ile belirlenir. Daha iyi bir oyun ancak kuralları değiştirmek suretiyle elde edilir."

Malatya Bölge Müdürü emekli olmuş, yerine birisinin atanması gerekiyordu. Malatya, Kültür Bakanı Prof. Dr. Mehmet Çürük'ün seçim bölgesiydi. Bu nedenle Mehmet Çürük devredeydi. Doğa Bölge Müdürlüğüne tayin edilecek kişi, Bakan Çürük için çok önemliydi. Bakan Çürük, isim tespiti için Bakan Ovalı'dan ricada bulunmuş, Bakan Ovalı da ricayı kabul etmiş, tespit edilecek ismi beklemeye koymuştu.

Bir akşam, Bakan Ovalı Salman'ı makamına çağırmış, Kültür Bakanı Mehmet Çürük'ün Bölge Müdürlüğü için kendisine verdiği

ismi Salman'a vermiş, tayinini yazmasını istemişti. Salman, Malatya Bölge Müdürlüğü için Danyal Uçuran'ın ismini okuyunca afalladı... Bocaladı!... Pes doğrusu, bu kadarı da olmazdı!... Prof. Seviyesindeki bir Bakanın verdiği isim, insanı gelecek, sıkıntı verecek bir isimdi!... Bakan Ovalı, Salman'ın hareketlerinden için içinde bir tuhaflık olduğunu hissetmişti. Merak içinde:

– Ne oldu? Benim bilmediğim bir şey mi var?... Abdullah bey!...

– Evet, Sayın Bakanım!... Danyal Uçuran'dan Bölge Müdürü olmaz, efendim.

– Niçin olmaz?... İzah eder misin? Abdullah bey...

– Danyal Uçuran, zimmetten iki kere mahkum olmuş, iki yolsuzluk davasının da mahkemesi sürüyor. Davalardan biri, zimmet davası... Ağır cezada yargılanıyor! Sayın Bakanım...

– Abdullah bey, Kültür Bakanı bu isimde çok ısrarlı... Bütün parti teşkilatı da bu ismi istiyormuş! Yapılacak bir şey yok!...

– Bu adamdan Bölge Müdürü olmaz, efendim. Her şeyi satar, bu adam! Yarın mahkeme kararı da açıklanırsa rezil oluruz, Sayın Bakanım!...

– Abdullah bey, beni bu Kültür Bakanıyla çatıştırma!.. Yaz gel bu tayini, ne olacaksa olsun!...

– Peki, Sayın Bakanım!...

Salman sınırlı bir şekilde, tayini yazdırmak için odasına indi, Personel Müdürü İsmail bey'i çağırdı. Personel Müdürü Bölge Müdürlüğü için kendisine verilen ismi okuduğunda, Salman'a öyle bir baktı ki!.. Salman, gözlerini kaçırmak zorunda kaldı. Personel Müdürü bakışlarıyla Salman'a adeta, "Gayet iyi gidiyordunuz!... Siz de mi, bozulmaya başladınız?..." diyordu. Personel Müdürü odadan çıkarken Salman'ın aklına geldi:

– İbrahim bey, bir not kağıdına bu adamın kesinleşmiş cezalarını, suçlarının cinsini ve şu anda mahkemesi devam eden suçların bir listesini de ekleyiver...

– Emredersiniz efendim!...

Salman Bakan Ovalı'nın durumuna üzüliyordu. Bakan dürüst icraatlarıyla, bir çok kişi ile ilişkilerini bozmuştu. Danyal Uçuran'ın tayini emrini verirken, duyduğu rahatsızlık halinden belliydi. Ancak o da bir politikacıydı.

Ülkemizin politik anlayışı ortadaydı. Bakan Ovalı'dan daha fazlasını beklemeye kimsenin hakkı yoktu. Salman bunları düşünürken, Personel Müdürü tayin yazısıyla geldi. Danyal Uçuran'ın iki mahkumiyeti ile devam eden mahkemelerinin listesi, tayin yazısının üst köşesine iliştilmişti. Salman doğruca Bakan makamına gitti, imzalaması için tayini Bakanın önüne koydu,

– Sayın Bakanım, bu adamın yolsuzluk ve mahkemelerinin bir listesini çıkarttım. İmzalamadan önce, son defa bir göz atarsanız memnun olurum!...

Bakan Ovalı notu dikkatle okurken, kızardı... Bozardı... tansiyonu yükseldi... İlk defa ağzından kötü laf çıkmıştı!... Sonra,

– Kardeşim, bu adamın yapmadığı pislik kalmamış!. Dedi,

Tayin dosyasını fırlatıp attı... Özel Kalem Müdürüne, Kültür Bakanı Prof. Dr. Mehmet Çürük'ü bağlamasını söyledi. Biraz sonra telefonda Bakan Çürük'le konuşuyordu:

– Mehmet bey. Nasılsın? Nasıl gidiyor...

– (...)

– Mehmet bey, bu Danyal Uçuran konusunda konuşacaktım. Kardeşim bu adamın yapmadığı pislik kalmamış!...

– (...)

– İyi de, zimmetten iki mahkumiyeti, ağır cezada bir zimmet davası da bitmek üzere, adam başımızı ağrıtabacak... Sıkıntıya sokacak bizi...

– (...)

– Tamam, senin seçim bölgen, anladık... Ancak bu adamın yerine bir başkasını bul!...

– (...)

– Bu adam olmaz, Mehmet bey...

– (...)

– Bölge seninse, Bakanlık da benim!... Yarın gazete yazdığında yıpranacak olan da benim... Başka birini bul, bu adam olmaz, Mehmet bey...

– (...)

– Mehmet bey bana bak!.. Ben politikaya senin gibi havadan inmedim!... Tabandan, tırnaklarımla kaza kaza geldim... Sen git çocukları okut!... Sen giderken ben politika okulundan geliyordum!... Bu adamın Bölge Müdürü olması imkansız, o kadar!...

Bakan Ovalı'nın hipertansiyonu vardı. Salman, Bakanın suratında solgunluk görünce korkuya kapıldı. Hemen bir hemşire çağırıldı, Bakanın tansiyonu ölçüldü. Bakanın tansiyonu gene yükselmişti... Bakan yan odaya uzandı, biraz dinlendikten sonra, durumu düzelmişti. Salman üzüntüyle sevinci bir arada yaşıyordu. Bakan Ovalı biraz önceki telefon konuşmasıyla, çok önemli bir dürüstlük, daha da ötesinde asalet örneği vermişti...

Bir süre sonra Kültür Bakanı Mehmet Çürük, haksız olduğunu anlamış, yeni bir ismin Bölge Müdürü olması konusunda Bakan Ovalı ile anlaşmıştı. Bakan Ovalı Salman'ı çağırılmış, beş adet isim yazarak, Bakan Çürük'e götürmesini istemişti. Salman beş adet Bölge Müdürü adayını Bakan Çürük'e takdim etmiş, tek tek izahatta bulunmuştu. Bakanın tavırlarından ve konuşmalarından Danyal Uçuran'dan vazgeçmediği belli oluyordu. Bakan Ovalı'nın sert tepkisi, Bakan Çürük'ün Danyal Uçuran isteğini engellemekteydi. Bakan Çürük, Salman'ın listesini aldı, daha sonra kararını vereceğini söyledi. Başkalarına danışacağı anlaşılıyordu. Bakan Ovalı bir süre daha beklemiş, yeni isim gelmeyince, isabetli bir mühendisi Malatya Bölge Müdürü olarak atamış, konuyu kapatmıştı...

SIYASETÇİ İÇİN HERŞEY MÜBAH

Salman sabahları Gazi Osman Paşa'da çalışıyor, teşkilat mensuplarıyla yeni projeler ve bunların uygulamaları konusunda görüşmeler yapıyordu. Öğle sonraları bakanlıklardaki Genel Müdürlük makamına gidiyor, vatandaş talepleri için Bakana yardımcı oluyordu. Talepler genelde kanun dışı isteklerdi. Siyasi destek bulan, arkasına iki milletvekili alan her politikacı bakanlıktaydı. Salman öğleden sonra bakanlıktaki makamına, isteksiz, zorlanarak gidiyordu. Halbuki Gazi O.P. tesislerinde çalışmak bir zevkti. Yenilikler, yeni uygulamalar, doğa köylüsünün refahını artıracak uygulamaların planlanması ve bunların hayata geçirilmesi çok zevkli işlerdi. Bu tür işlerde ne kadar çok çalışırsa çalışsın, insan yorgunluk hissetmiyordu.

Akçalı işler konusu çok büyük zaman alıyordu. Teşkilat içindeki yolsuzluğa bulaşanlar ile teşkilat dışı kanunsuz menfaat talepleri Salman'ı yoruyordu. Manisa Müdürü Hüseyin Karlı Salman'ın en sevdiği müdürlerdendi. Salman Genel Müdür olur olmaz Hüseyin Karlı'ya telefon etmiş, kendisini Bölge Müdürlüğü için hazırlamasını söylemişti. Bu telefonda birkaç gün sonra önüne bir fezleke gelmişti. Fezleke Hüseyin Karlı'nın yaptığı yolsuzlukla ilgiliydi. Gözlerine inanamadı!... Hüseyin Karlı'yı derhal merkeze çağırtdı, fezlekeyi önüne koyarak,

- Hüseyin, nedir bu durum! İzah eder misin?...
- Sayın Genel Müdürüm, firma bir hata yaptı! Ben de maalesef bu yanlışa alet oldum...
- Peki, Hüseyin şimdi ne yapacağız?... Söyler misin?...
- Ben şirketle konuştum, müfettişin belirttiği yolsuzluk miktarını işletmeye geri ödeyecek...
- Tamam ama, seninle ilgili fezleke hazırlanmış, onu ne yapacağız?... Devlet görevinde yolsuzluk miktarını ödeyince dava düşmüyor. Biz seni mahkemeye vermek zorundayız...
- Mahkemeden bir şey çıkmaz, beraat ederim efendim!...

– Tamam, o zaman seni görevden alıyorum!... Beraat edince bölge müdürlüğü sözüm dahil, bütün verdiğim sözler geçerli...

– Sayın Genel Müdürüm, beni bir altı ay görevden almasanız!... Daha sonra alın...

– Olmaz Hüseyin, hiç mümkün değil!... Seni derhal görevden alıyorum!...

– Efendim, ortak geçmişimizin hatırına, bana bir altı ay müsaade ver!...

– Hayır Hüseyin, arkadaş olarak kapım her zaman açık!... Ama Genel Müdür olarak seni derhal görevden alıyorum!... Mahkeme sonucuna kadar mühendis olarak görev yapacaksın. Tayin olacağın yer konusundaki isteğini yerine getirmeye hazırım!...

Salman'ın üzüntüsü büyüktü!... Hüseyin Karlı fakültede okurken çok idealist, hizmet aşkıyla dolu bir mühendisti. Bürokrasi çarkı onu da değiştirmiş, yolsuzluk yapar hale getirmişti. Her gün içki içmeye başlamış, memur maaşı yetmediğinden, yeni kaynaklar aramış, yeni arkadaşlar bulmuştu!... Salman bir çok arkadaşını, yolsuzluk sınavında kaybetmenin üzüntüsünü yaşamaktaydı. Bu mühendislerin hepsi ülkeye hizmet aşkıyla, idealist bir çizgide göreve başlamışlar, yolsuzluk suçlamalarıyla hapiste veya mahkemede görevlerini noktalamışlardı!...

Salman, fakültede ev arkadaşı, idealist ve milliyetçi Hasan Ali Kamalı'nın rüşvet alırken suçüstü yakalanıp, hapse girmesine hala inanamıyordu!... Hasan Ali Kamalı siyasiler yüzünden birçok tayinin muhatabı olmuş, bir yerden bir yere ailesini ve eşyasını taşıırken, maddi ve manevi büyük zorluklara uğramıştı. Siyasi tayinler onu çok yormuş, isyankar yapmıştı. Bir defasında Ankara'da Salman'a uğramış, "Bu ülkede dürüstlük işe yaramıyor, hemşehrim! Elime geçen ilk fırsatta her türlü yolsuzluğu yapacağım!" demişti. Salman söylenenleri, haksız tayinlerden

dolayı uğradığı hayal kırıklığının bir sonucu olarak değerlendirmiş, ciddiye almamıştı. Ancak aradan altı ay geçmeden Hasan Ali Kamalı rüşvet alırken suçüstü yakalanmıştı!...

İnsanlar çok dürüst ve idealist duygularla göreve başlıyor, yolsuzluk ve rüşvetle görevlerini bitiriyorlardı. Çerkes Edhem olayı da aynı değil miydi? Milli mücadele saflarında savaşa giren Edhem, hırsına ve kibrine esir olması yüzünden, mücadelesini Yunan saflarında noktalamamış mıydı?... Bürokrasi çarkına dayanmak, onun dişlileri arasında öğütülmemek, hırsına hakim olmak gerçekten çok zordu. Bürokratik sınav her gün veriliyordu. Geniş imkanlar içeren yetkiye sahip olduğunuzda, her gün yeni bir menfaat teklifi önünüze konuyordu. Siz bunları hep reddetmek durumundaydınız. En ufak bir tereddüt sizi yok edebilirdi. Bazıları bu sınava bir yıl... Beş yıl... Dayanıyor, sonra, çarkın dişlileri arasında ezilip gidiyorlardı!. Burada bürokratin ailesine büyük görev düşüyordu; lükse düşkün, tutumsuz, israfçı eşler, kocalarının yolsuzluk sınavını kaybetmesinin baş sorumlusuydu. İçki, kadın, kumar ve para hırsı olan yöneticilerin de dürüstlük sınavına uzun süre direnmeleri olanaksızdı...

Bürokrasi ülke yönetimi demektir. Her ülkede yürütmenin temel unsuru bürokrasiden meydana geliyordu. Yürütmeye yasamanın müdahalesi bir çok yolsuzluğun nedenini oluşturuyordu. Milletvekilleri ve parti teşkilatları, bürokrasiye müdahaleyi en önemli işleri olarak görmekteydiler. Müdahale ne kadar yoğun olursa, bürokrasideki kokuşma da o kadar çok olmaktaydı. Bölge müdürlerini ve doğa müdürlerini bakan, müsteşar ve genel müdür atamalıydı. Siyasiler tarafından atanan müdürler, siyasilerin adamı olmakta, her türlü yolsuzluğa bulaşmaktaydı. Bürokratlar, aralarındaki yarışta öne geçmek için, kendilerini, siyasilere sağlayacakları menfaatlerle tarif ediyorlardı. Size şunu sağlayacağım, şu imkanı vereceğim gibi kanunsuz yolları, siyasilerin önüne sererek, onların iştahlarını

kabartıyorlardı!...

Hayek: “Parlamentolarda çoğunluğun hakimiyeti parlamentonun mutlak hakimiyetine dönüştüğü için demokrasiler yozlaşma tehlikesiyle yüz yüzedir. Çünkü bu hakimiyet kuvvetler ayrılığının zayıflamasına ve parlamento ile hükümetin (yasama ve yürütme) aynileşmesine yol açmaktadır. Politikacılar, sistem bozulmaya başladıktan sonra kamu temsilcileri değil, birer iş idarecisidirler. Siyasi partiler kamuoyu piyasasında menfaat dağıtarak en fazla oyu almaya çalışırlar; savundukları prensiplerle değil, daha ziyade tarif ettikleri özel avantajlarla tarif edilirler.” Diye, yıllar önce söylemişti.

Parti teşkilatları vatandaşları örgütleyerek, onlarla bütünleşerek, oluşacak fikirleri merkeze taşımak ve politikacı yetiştirmekle görevliydi. Bu görevi bir tarafa atarak, ildeki bakanlık müdürlerinin tayinleriyle uğraşmak demokrasimizi yozlaştırmakta, yolsuzlukları körüklemekteydi. demokrasisi gelişmiş ülkelerde, yasama, yürütme ve yargı kesin hatlarıyla birbirinden ayrılmıştı. Bizim gibi yolsuzluk ve rüşvetin yoğun olduğu ülkelerde yasama ve yürütme iç içeydi. Milletvekili ve siyasiler, müdür, daire başkanı, genel müdür tayin ettiriyor; bürokratlar da dört duvar arasında kanun yapıyorlardı!... Parlamento kanun yapıp, ülkenin bu kanunlara göre yönetilip yönetilmediğini kontrol etmekle, bürokrasi de parlamentoda çıkarılan kanunları uygulamakla görevliydi. Sanki anlaşmalı olarak, görevler değiştirilmişti.

Bakan Ovalı'nın Serik Müdürü ile başı dertteydi. Serik Müdürü Serhan Turgutlu'nun yolsuzluğu müfettiş raporu ile tespit edilmiş, rapor gereği müdürlük görevinden alınarak, başka bir göreve atanmıştı. Serhan Turgutlu DKP yöneticileriyle ilişki kurmuş, müdürlüğe tekrar döndüğü taktirde, onlara sağlayacağı menfaatlerin listesini sunmuştu!... İştahı kabaran parti yetkilileri

bir araya gelmişler, aralarına Büyükşehir Belediye Başkanının kardeşi Milletvekili Ali Anlar Durmaz'ı da alarak bir güç birliği oluşturmuşlardı. DKP İlçe teşkilatı ve milletvekili devamlı olarak Bakanı ablukaya almışlar, Serhan Turgutlu'nun yeniden müdür olmasını sağlamaya çalışıyorlardı. Bakan Ovalı, Serhan Turgutlu'nun dürüst olmadığı gerekçesiyle tayin tekliflerini hep geri çevirmişti. Konu, günlerce Bakanın ve Genel Müdürün gündemini oluşturmuştu. Partililer sanki Ankara'ya kamp kurmuşlardı. Her gün bakanlığa geliyorlar, Serhan Turgutlu'nun Serik Müdürlüğüne iadesini istiyorlardı. Bakan Ovalı her defasında hayır diyerek, bu tayini yapmayacağını büyük bir kararlılık içinde yüzlerine karşı haykırıyordu!

Günlerce devam eden Serhan Turgutlu krizi, Antalya'da bir açılış töreninde patlak vermişti!... Antalya'da parti ileri gelenlerinden birinin petrol ofisi açılışı vardı. Bakan ve Salman çeşitli incelemeler için Antalya'da bulunuyorlardı. Açılışa katıldıktan sonra Ankara'ya döneceklerdi. Açılış yerine gitmek için arabalara binildiğinde, Antalya DKP İl Başkanı, Milletvekili Ali Anlar Durmaz'ı Bakanın arabasına bindirdi. Bakan Ovalı, emrivakiyi kabul etmek zorunda kaldı; durumdan hiç memnun olmadığı, yüz hatlarından belli oluyordu. Bir süre gittikten sonra, doğal olarak konu Serhan Turgutlu'nun tayinine geldi. Düşük yoğunlukla başlayan münakaşa, kavgaya, küfürleşmeye kadar vardı!... Milletvekili: "Serik benim bölgem, istediğimi tayin ettiririm. Sen bizim işimize ne karışıyorsun; üstelik ilçe teşkilatı birlik halinde bu tayini istiyor! Sen bize ne karışıyorsun?..." diyordu. Bakan: "Antalya benim bölgem, buradaki yolsuzlukların faturası bana çıkar. Bakan benim. Serik Teşkilatı hırsız olmayan birini getirsin hemen tayin edeyim..." diyordu. Ancak tartışma münakaşa sınırlarını aşıp sertleşmeye başladı, yumruklaşma safhasına gelmek üzereyken, ön koltukta oturan Salman birden, kendini arkaya attı; Milletvekili ile Bakan arasına, gövdesinin üst kısmını yerleştirdi; belinden yukarısı arka koltuğa kaymış, alt

kısmı ön koltukta kalmıştı. Tartışma gittikçe çirkinleşiyor, Milletvekili ağza alınmayacak laflar söylüyordu!... Durumun vahametini gören Salman, Milletvekiline:

– Tamam, Sayın Milletvekilim! Serhan Turgutlu'yu Serik'e müdür olarak, tekrar tayin edeceğim!... Size söz veriyorum!...

Bakan:

– Hayır, Sana ne? Sen ne karışyorsun! Çekil sen aradan bir kere... olmaz öyle şey!...

Milletvekili:

– Bakan bey, bak... Çok akıllı bir Genel Müdürün var, ondan biraz iş öğren!... Seni cebinden çıkarır... Teşekkür ederim Abdullah bey!...

Bakan, pür şiddet, kızgınlıkla:

– Abdullah bey sen bu işe karışma!... Haddini bil!...

Salman:

– Sayın Bakanım istersen beni döv! Ne yaparsan yap! Ne söylersen söyle!... Bu tayini yapacağım!...

Bakan hiddetle,

– Senin tayin yetkin yok!... Sen çıkma aradan kardeşim!...

Salman:

– Siz, merak etmeyin! Sayın Milletvekilim, iki gün içinde tayini bitireceğim...

Tören yerine varıldığında arabadan inildi. Bakan Ovalı pür kızgın, Salman'ın koluna girdi ve onu sürükleyerek bir kenara çekti:

– Sen, benim meseleme niçin burnunu sokuyorsun!... Kendini ne zannediyorsun sen!... Beni iki paralık adamın karşısında rezil ettin!...

– Sayın Bakanım, adamlar arabada yumruklaşsaydınız... Gazetelere konu olsaydınız... Daha mı az rezil olacaktınız?...

– Seni ilgilendirmez!... Niçin müdahale ediyorsun?... Ukalalığın lüzumu yok!...

– Sayın Bakanım, sizin itibar kaybetmeniz beni ilgilendirir. Her türlü rezalet çıkabilirdi... O adamın kaybedeceği çok şeyi yok!... Ama siz Bakansınız!...

– Sen aklınca söz verdin! Ne olacak?... Bu tayin olmayacak!... Ben bu tayini imzalayamam!...

– Sayın Bakanım, yarın tayini yapalım!... Bana 15 gün müsaade ver... Bu adamı 15 gün içinde istifa ettirmezsem, ben Genel Müdürlükten istifa edeceğim!... Söz veriyorum!.. Bana güvenin efendim... Bu iş, bu kadar ucuz değil...

Salman'ın kendinden emin, kararlı ifadeleri, Bakan Ovalı'nın kızgınlığını hafifletmişti. Gerçekten Genel Müdür Salman'a çok güveniyordu. Salman'ın şimdiye kadar hiçbir sözü boş çıkmamıştı. Bakan Ovalı bu bilinçle biraz rahatlamıştı...

Pazartesi günü Serhan Turgutlu, Salman'ın makamındaydı. Salman:

– Serhan bey, ben senin yerinde olsam, Serik Müdürlüğüne gitmem. Daha önce orada müdürdün, görevden alındın. Gel, bu işten vazgeç!...

– Sayın Genel Müdürüm, bana haksızlık yapıldı; iftira atıldı... Ben hakkımı arıyorum!...

– Serhan bey, müfettiş raporunu okudum, dosyada çok somut deliller var. Benim seninle ilgili kanaatim, negatif. Sen bilirsin ama, ben de sana orada müdürlük yaptırmam!...

– Sayın Genel Müdürüm, inanın haksızlığa uğradım. Ben hakkımı arıyorum efendim...

Salman Serhan Turgutlu'yu göreve gitmemeye ikna edememişti; Ancak mücadelenin bir de ikinci raundu vardı. Salman Teftiş Kurulunun en acar müfettişi Erhan Ergöner'i Serik'e görevlendirdi, gerekli talimatı verdi. Müfettiş Ergöner suç icat etmeye bayılırdı! Av kokusu almış kurtlar gibi sevinmiş, heyecanla aldığı kutsal görevin! Gereğini yapmak için yola koyulmuştu!...

Üç gün sonra... Müfettiş Erhan Ergöner telefondaydı:

– Sayın Genel Müdürüm, bu adamın yapmadığı yolsuzluk kalmamış!... Hiç araziye gitmediği halde harcırah yazmış!... Bu konuda fezleke hazırlıyorum efendim.

- Erhan bey, savcı ve hakimle görüştün mü?...
- Görüştüm efendim, bu adamın yolsuzluklarını herkes biliyor. Her ikisi de bize ne görev düşerse yapmaya hazırız dediler, efendim.
- O zaman, fezleke hazırlama! Savcıyla görüş, direk suç duyurusunda bulun. Savcı müdürün ifadesini alsın, bu korku ona yeter. Savcı beye benim de selamlarımı söyle...
- Fakat, böyle bir yetkimiz yok, efendim. Biz ancak fezleke hazırlayabiliriz!...
- Erhan bey, ne diyorsam onu yap!... Mevzuat tartışmasının zamanı değil... Savcı, hakim durumu biliyorlar. Adamı korkutmalarını söyle... Onlar da biraz katkıda bulunsunlar!...
- Emredersiniz efendim...

Aradan geçen bir haftada Salman, bir çok Serhan Turgut'la uğraşıyordu...

- Sekreter Ferhande, Serhan Turgut'un telefonda olduğunu bildirdiğinde, Salman heyecanla ahizeyi kaldırdı. Serhan Turgut,
- Sayın Genel Müdürüm, ben müdürlük yapmak istemiyorum... Yoruldum artık... Efendim! Beni Antalya merkeze mühendis olarak tayin eder misiniz?...
  - Peki, Serhan bey! Dilekçeni faksla gönder, gereğini yaparız...

Yarım saat sonra istifa dilekçesi Salman'ın elindeydi. Heyecanla Bakan makamına girdi, sevinç içinde dilekçeyi Bakanın önüne koydu.

- On gün içinde istifa dilekçesini aldık, Sayın Bakanım!...

Bakan dilekçeyi okudu, mutlu bir şekilde Salman'a döndü:

- Abdullah bey, çok teşekkür ederim!... Sana gerçekten de, teşekkür borçluyum. Söylediklerim için beni affet... Tekrar teşekkür ederim...

Akçalı işlerle uğraşmak Salman'a sıkıntı veriyordu. Müdafaa Salman'ın tarzı değildi. O hücumu sever, en iyi müdafanın hücum olduğuna inanırdı. Yolsuzluk işleri, devamlı takip ve icraat isteyen bir işti. Son olay moralini düzeltmişti. Serik'te hakim, savcı, müfettiş birlikte yolsuzluk yapan bürokrata karşı mücadele vermişler, başarılı olmuşlardı. Bu tür mutlu olaylar görevi yapılı, hayatı yaşanır kılıyordu.

Doğa Genel Müdürlüğünde bazı şahısların yolsuzluk olayları bitmek bilmiyordu... Bu defa, Samsun Bölge Müdürü Murat Acar'dan kokular yayılıyordu. Murat Acar, Antalyalı, Bakanın hemşehrisiydi. Daha önce bir takım soruşturmaları vardı. Mahkemede yargılanıyordu. Samsun Bölge Müdürlüğünde, yolsuzluklarına devam etmekteydi. Köy İşleri ile birlikte çalışıyordu! Salman konuyu birkaç defa Bakana ulaştırmıştı. Somut bir delil olmadığından ve Antalyalı olduğundan Bakan sessiz kalmıştı. Salman bu sorunu çözmeliydi, ama nasıl?... Teşkilat Murat Acar'ı tanıyor, onun Bölge Müdürü olması yönetime negatif imaj getiriyordu. Salman, Murat Acar'ı takibe aldırmuş; fakat somut bir netice elde edememişti.

Bir gün Samsun Valisi telefonda, Salman'la bir iş konuşuyordu. Salman, fırsatı kaçırmadan, Valiye sordu,

- Sayın Valim, Bölge Müdürümüzden memnun musunuz?...
- Hangi bakımdan, Sayın Genel Müdürüm!...

Salman mesajı almıştı, açılabilirdi...

- Bizim Bölge Müdürüyle ilgili bazı kokular, bazı dedikodular geliyor... Sizin bu konudaki kanaatinizi öğrenmek istiyorum!...

- Sayın Genel Müdürüm, sordunuz söyleyeyim!... Samsun'da Bölge Müdürü ile ilgili bir çok dedikodu dolaşiyor. Arkadaşımız Bölge Müdürlüğü yapacak kalitede birisi değil... Geçenlerde, Köy İşlerinin kamyonu ile kaçak nakliyat yaptığı ihbarı geldi, iyi gitmiyor!...

- Sayın Valim, bu konuda bana yardımcı olabilir misiniz?...

- Nasıl bir yardım Genel Müdür bey?...
- Somut delile ihtiyacım var!... Kaçakçılık esnasında polise bir zabıt tutturursanız, ben gereğini yaparım!...
- Siz yeter ki isteyin. Bir hafta içinde yakalattırır, tutanağı size gönderirim... Arkadaş oldukça hızlı çalışıyor...
- Teşekkür ederim, Vali bey...

Bu konuşmanın üzerinden bir hafta geçmeden, vali telefonda Salman'ı arıyordu,

– Sayın Genel Müdürüm, Bölge Müdürünüz kaçak emval ile yakalandı ve zabıt tutuldu!... Köy İşleri Şoförü emvalin Bölge Müdürüne ait olduğuna dair ifade verdi... Her şey tutanak altına alındı...

– Çok teşekkür ederim!... Sizi kutluyorum, Vali bey!... Bundan sonrasını biz hallederiz!... Tekrar teşekkür ediyorum... Sizden ricam, konuyu bir de Bakan beye iletir misiniz?...

Aradan on dakika geçmişti, Bakan Ovalı'nın direk telefonu çaldı, Bakan heyecanlı bir sesle,

- Abdullah bey, acele gelir misin?..
- Derhal! Sayın Bakanım.

Salman Bakan makamına girer girmez, Bakan heyecanla,

– Sen devamlı söylüyordun, Samsun'dan pis kokular geliyor diye... Biraz önce Samsun Valisi telefon etti. Bölge Müdürü kaçak emval taşıttırırken polis yakalamış!...

– Bu Bölge Müdüründen başka ne beklenir efendim?.. Derhal görevden alalım... Vali beye de söyleyelim, konu basına intikal etmesin.

– Tamam! Görevden alalım ama, basın bunu bir şekilde duymuştur.

– Vali bey iyi bir bürokrat!... Kendisinden rica edersek, konuyu etrafa duyurmaz, gizli tutar, efendim.

– Peki, bu adamı derhal merkeze alalım. Vali ile de sen konuş...

- Emredersiniz, Sayın Bakanım!...

Salman makamına geldiğinde Vali'yi aradı. Vali'ye tekrar tekrar teşekkür etti. Bölge Müdürünün merkeze görevlendirilme yazısını hemen yazdırdığını, konunun gizli kalmasının işleri kolaylaştıracağını Vali'ye anlattı. Vali, durumdan mutluydu, gizliliğe riayet edeceğine söz verdi. Önemli olan, böyle bir Bölge Müdürünün görevden alınmasıydı. Bürokraside iş birliği yapacak, dürüst bürokrat her zaman bulunmakta, Salman da bundan mutlu olmaktaydı.

Murat Acar günlerce Antalyalı partilileri Ankara'ya yığmış, Bakanı abluka altına almıştı. Bakan bu tayinden çok yorulmuştu. Ülkemizin bu şekilde acı gerçekleri vardı!. Adam, suçüstü yakalanmış, utanmadan eski görevine tayin edilmesini talep edebiliyordu!... Partinin taşra teşkilatı da ahlaksızlıkta Murat Acar'dan geri kalmamaktaydı!... Bakan, olanları anlatmasına rağmen, particiler gerilemek bilmiyordu. Böyle bir adamın peşine düşerek, göreve iade edilmesi isteğinde bulunma ahlaksızlığını gösterebiliyorlardı!...

Siyasiler yaptıkları çirkinlikleri gizlemek için, kelimelerin anlamlarıyla bile oynamaktan çekinmiyorlardı. Kirli işlerini temiz kelimelerle ifade ediyorlar, kelimelere yükledikleri anlamlarla onları kirletiyorlardı. Önemli olan menfaatlerinin korunmasıydı. Bazen bu menfaatin çapı o kadar küçüktü ki, insan düşünmeden edemiyordu; değer miydi?...

Salman yıllar önce ADAYAPAN partisinden Milletvekili aday olmuştı. Seçim kampanyası için 3.000 nüfuslu sonradan ilçe olan bir kasabada, kapalı salon toplantısı yapıyorlardı. Salman konuşmasını tamamlamış, soruları cevaplıyordu. Bir seçmen:

– Sayın Vekilim, bizim bir Anadolu Lisesi isteğimiz var. Kasabamıza bir Anadolu Lisesi yapılmasını istiyoruz. Buraya bir Anadolu Lisesi yaptıracığına, vaatte bulunuyor musun?...

Salman:

– Benim bilgilerime göre Milli Eğitim Bakanlığı şu anda 50.000 nüfuslu bölgelere Anadolu Lisesi yapıyor. Burasının nüfusu Anadolu lisesi için çok az. Bu nedenle buraya Anadolu lisesi yaptırmak mümkün değil; ama sanat okulu açılabilir.

Diğer seçmen:

– Sayın Vekilim, senden önce burada konuşan diğer partilere mensup adaylar, buraya Anadolu Lisesi yaptıracaklarına dair vaatte bulundular. Sizin söyledikleriniz göz önüne alındığında, onlar yalan mı söylediler?...

Salman;

– Diğer parti adayları benim rakibim. Onlarla ilgili arkalarından konuşmak yakışık almaz. Konuşmalarımı dinlediniz; sorularınıza cevabımı da dinlediniz; diğer adayları da dinlediniz. Bunların hepsini bir değerlendirmeye alıp, kararınızı vereceksiniz. Değerlendirmeyi siz yapın!.. Taktir sizin!...

Bir başka seçmen:

– Sayın Vekilim, konuşmalarını dinledik, bize hiç bir vaatte bulunmuyorsunuz. O zaman biz size niçin oy verelim?...

Salman:

– Sevgili hemşehrilerim, ben burada fikirlerimi açıkladım. Benden vaatte bulunmamı istiyorsunuz. Ben doğru, dürüst, bir icraatla memleketim için çalışacağım vaadinde bulundum. Siz Anadolu Lisesi konusunda ısrarlısınız. Ancak burada vaatle yalanı karıştırıyorsunuz. Bir eylemin vaat olabilmesi için en azından %10 yapılabilirliği olmalı. Buraya Anadolu Lisesi yapılma ihtimali %0'dır. Bunu siz de, ben de, hepimiz çok iyi biliyoruz!... Bu durumda Anadolu Lisesi yaptırdım demek vaat değil, yalandır... Hem de kuyruklu bir yalan!... Niçin kendinizi kandırıyorsunuz?...

Konuşmalar bittikten sonra, ADAP il yönetimi de Salman'ı suçlamış, vaatte bulunmamakla itham etmişti. Salman kasabada anlattıklarını tekrardan onlara da anlatmış, onları da ikna edememişti. Politika bu diyorlardı! Hep birlikte, yalanı vaat olarak masumlaştırmışlardı. Yalanın adının politik lisanda vaat olarak

değiştirilmesinin yanlışlığını, ahlaksızlığını kimse kabul etmiyordu!.. Nafile!... Salman, anlatamıyordu!...

Çörçil'e genç bir İngiliz politikacısı gelir, "Efendim, ben politikaya yeni giriyorum. Bana ne tavsiye edersiniz?.." diye sorar. Çörçil cevaben, " Halka, bir yıl sonra, iki yıl sonra, üç yıl sonra neler yapacağını anlat.. Birinci yılın, ikinci yılın, üçüncü yılın sonunda da, söylediklerinin niçin gerçekleşmediğini anlat!..." der. Galiba, Çörçil haklıydı!...

BÜROKRAT HEP KANDIRIR

Bakan Ovalı genel müdürlerden devamlı yeni projeler getirmelerini istiyordu. Salman'dan başka bu işi yapabilen yoktu. Diğer üç genel müdür, rutin işlerin dışına çıkmakta zorlanıyordu. Rutin dışına çıkmak için, dünyada olanları ve dengeleri bilmek gerekiyordu. Sonra da, bu dengelerin içine yerleştirilen bir Türkiye... Türkiye'deki sektörlerin durumu ve bu sektörler içine oturtulmuş bir doğa koruma bakış açısına ihtiyaç vardı. Ancak bu yolla bütünü görebilir, yenilikçi olunabilirdi. Bunun için geniş ufuk sahibi olmaya ihtiyaç vardı. Ufuk genişliği, görmek (Bakmak değil!) ve okumakla elde edilirdi. Bu sıralamaya uygun yönetici ülkemizde çok azdı, onların da çoğu görevden uzaktı!

Bakan Ovalı genel müdürlüklerden brifing alacaktı. İlk brifing Doğa Koruma Genel Müdürlüğü tarafından verilecekti. Salman kurmaylarını topladı brifingin nasıl hazırlanacağını onlara anlattı. Bürokraside brifing en kolay işti. Her genel müdürlüğün brifing dosyasında hazır bulunan, brifing notları metinlerindeki rakamlar değiştirilir, brifing olarak takdim edilirdi. Bu brifing notunda: Kurumun görevleri, eleman adedi, araba sayısı, kadro dökümü, bina adedi, bütçe yekünü vb. yer alırdı; halbuki Bakan dikkat etse, bunların hepsi göreve başladığı ilk gün yazılı olarak önüne konurdu! Brifing denildiğinde: kurum yöneticisi göreve başladığında, kurumun önünde hangi sorunlar vardı?... Görev esnasında bu problemlerin hangilerine, ne şekilde bir çözüm getirmişti?... Kendinden önceki yöneticilerin yapmayıp, kendisinin yaptığı ne gibi yeni, değişik icraatlar vardı?... Şu andaki sorunlar neydi?... Bunlara gelecekte ne gibi çözümler getirmeyi düşünüyordu?... Çözüm şekli ve takvimi neydi?... vb. sorularının cevapları verildiği zaman, brifing gerçekleşmiş olurdu. Salman yukarıdaki sıra dahilinde brifing verdi. Bakan teşekkür etti, brifing takdir topladı. Doğa Genel Müdürlüğünde ilk defa rutin! dışına çıkılarak brifing veriliyordu. Diğer genel müdürlüklerdeki brifingler rutinin dışına çıkmakta zorlanmıştı. Bakan Ovalı sorduğu sorulara cevap alamamıştı...

Bakanlık işleri, Bakan Ovalı ile Doğa Genel Müdürü Salman ikilisinin gayretleriyle sürdürülmekteydi. Bakanlığın %80'i Doğa Genel Müdürlüğü olduğundan, işlerin çoğunluğunun Salman'da olması normaldi. Salman teşkilatını motive etmekle meşguldü. Bir teşkilatı harekete geçirmek için öncelikle güven verilmeliydi. Teşkilat Genel Müdürden iki konuda mutlak güven istiyordu. Birincisi, kendi arzusu dışında tayin edilmeyeceği garantisi; ikincisi, yolsuzlukla yaptığı mücadelede Genel Müdürlüğün kendilerine destek sağlamasıydı. Bu iki destekten emin olan teşkilat, harikalar yaratıyordu!... Salman tayin konusunda ilgili Genel Müdür Muavinine verdiği talimat: "Hiç bir eleman isteği dışında tayin edilmesin!" şeklindeydi. Bu ilkeye büyük oranda uyulmuştu. Uyulamayan durumlarda, elemanlar merkeze çağrılarak, istekleri sorulmuş, boş yerler listesi önlerine konmuş, mağduriyet durumunda bir üst kademeye terfi ettirilerek, gönülleri alınmıştı. Kendisine sahip çıkıldığını hisseden eleman, her zorluğa isteyerek göğüs geriyordu...

En önde Genel Müdür, bütün teşkilat koşar adımlarla belirlenen hedeflere doğru ilerliyordu... Burada teşkilata ulaşacağı hedefi "Vizyon"u göstermek çok önemliydi. Elemanlar hangi istikamete yürüyeceklerini bilmeliydiler. Hedefsiz bir teşkilatın yaptığı çalışma, rölantide çalışan arabadan farksızdı. Bürokratin en sevmediği; tayin ve yolsuzluktu. Bu hassas konularda söz veren, güven veren her yönetici, teşkilatını motive ederek, en iyi şekilde çalıştırıyordu.

Genel Müdür olarak yaptıklarınız, söylediklerinizden önemliydi; çünkü insanlar sizin söylediklerinizi değerlendirmek için eylemlerinize bakıyordu. Yaptıklarınız sizin davranışınızı, esas niyetinizi yansıtıyordu. Bir taraftan yolsuzluk ve kaçakçılıkla mücadele vereceksiniz, diğer taraftan yolsuzluğa adı karışmış kişileri göreve getireceksiniz. Bürokrasi bu konularda çok hassastı. Eylemleri sözleriyle uyum göstermeyen yöneticiler, kendilerini

aldatıyorlardı. Teşkilatlarını aldatamazlardı; çünkü teşkilat mensupları söylenenlerden çok yapılanların önemli olduğunu yılların tecrübesiyle öğrenmişti.

Diğer yandan, yönetici konumundaki kişilerin başarısızlıklarının bir nedeni de, faziletleri yüceltmede aşırı suskun ve ürkek olmalarıydı. “Maddiyatla” ilgili, sayılar ve benzerleri üzerine konuşma isteğine eğilimli bir toplumuz; ama insanlar ahlaki değerler üzerine de konuşmamızı istiyorlardı. Gerçek öz buradaydı. Bir lider olarak, gerçekleştirmeye çalıştığımız şeyle ilgili ahlaki bağlam yaratmak zorundaydınız. Örgütünüz ne yaparsa yapsın, insanlarla birlikte yapacaktı. Teşkilat elemanları, örnek alacakları bir lider tiplemesine her zaman ihtiyaç duyuyorlardı. Bu nedenle değerlere geri dönmeliydi. Yolsuzluk bürokrasimizin genel hastalığı olduğundan, buradaki samimi mücadele teşkilatın, manevi motivasyonunu sağlamada en önemli araçtı...

Salman Genel Müdür Muavinlerine bağlı kuruluşları üç ayda bir değiştiriyordu. Muavinlerin bütünü kavramaları için fırsat yaratıyordu. Kurumun bir bölümünü çok iyi bilmek, iyi yönetici olmak için yeterli değildi. Her birimle ilgili bilgi sahibi olmak, bütünü görmekte kolaylık sağlıyordu. Kurumu bütünsel görmek, sistemi canlı bir organizma olarak algılamanın ilk basamağıydı. Esasen genel müdür muavinliği, kaldırılması gereken lüzumsuz bir kademeydi. Bilgi çağında bilginin çabuk ulaşması, kararların hızlı alınması esastı. Bir yazının alt kademedeki Bakana kadar dokuz katmandan geçmesi, “Dikey bürokrasi!” oluşturuyordu. Muavinlik kademesi işlere bir katkı sağlamadığı gibi, işleri geciktiren bir bürokratik kademeydi. Genel müdürlüklerde ana birim, daire başkanlığıydı. İşlerin görülmesi, fikirlerin oluşturulması hep daire başkanlıklarında yapılıyordu. Daire başkanının bütün işi genel müdürleymdi. Araya genel müdür muavininin girmesi, işlerin gecikmesi yanında, konuya yabancı olan muavin ile daire başkanının sürtüşmesine de neden oluyordu.

Bakan Ovalı TBMM’de bütçe konuşması yapmak için hazırlık içindeydi. Müsteşar başta olmak üzere Bakanlık bürokratları bütçe konuşmasının metni üzerinde çalışmaktaydı. Bu sırada Salman içeri girmişti. Odadakilerin meşguliyetini görünce, geri dönüp çıkmak istemişti; ancak Bakan:

– Abdullah bey, gitme gel... Şu metne bir göz ativer, dedi.

Salman bir emrivaki karşısında kalmıştı. Çaresiz, konuşma metnini alıp, okumaya başlamıştı. Metin, APK Kurul Başkanının dosyasından çıkarılmış, her yıl ısıtılarak Bakanın önüne konan bir menüydü! Doğa Koruma Bakanlığının görevleri, imkanları, eksikleri ve canavarlıkları!.. Konularını anlatıyordu. Okuma bittikten sonra, Salman:

– Sayın Bakanım, siz bir çok yeniliklere imza attınız! Bu klasik ve her yıl tekrarlanan metin yerine, yapılanları anlatan, gelecekte yapılacaklardan bahseden bir konuşma çok iyi olurdu!...

Müsteşar:

– Sayın Bakanım, TBMM’nin bir geleneği, bir prosedürü var. Gelenekleşmiş bir bütçe kanunu çerçevesi var. Orada herkes istediği şekilde konuşursa, yadırganır...

Bakan:

– Hayır, söylediklerine katılmıyorum Müsteşar bey! Abdullah bey doğru söylüyor, yaptıklarımızı ve yapacaklarımızı söylesek daha iyi olur...

Müsteşar:

– Ben fikrimde ısrarlıyım, Sayın Bakanım... Taktir sizin!...

Bakan:

– Abdullah bey, al eline kalemi, metni yazmaya başla!... Bir daktilo da temize çeksin!...

Salman istemeyerek kalemi eline aldı, metni yazmaya başladı. Bu tür olaylar, kıskançlık konusu oluyordu. Salman’ın yapacak çok işi vardı, her ne sebeple olursa olsun, bu tür olayların objesi olmak istemiyordu. Ancak Bakan Ovalı’nın da başarılı ve güçlü olmasını istiyordu. Salman Bakanlığa hiç sorun götürmüyordu. Bir sorun

varsa bir kaç alternatif çözümle birlikte konuyu Bakana takdim ediyordu. Bakan Salman'dan çok memnundu. Salman, yeni projeler getiriyor, sorunlar çözümleriyle birlikte geliyordu. En önemlisi, Bakanın birçok yükünü alıyor, çözüm üretiyordu. Çözüm üretmek için her zaman bilgi yeterli olmuyordu; bazen cesaretle olayın üzerine gitmek gerekiyordu. Hiç bir yönetici çözümsüz sorun getiren idareciyi sevmezdi. Sorunun çözümünü bulamayan bir yönetici, o sorunun bir parçası olmaktan kurtulamıyordu.

Bakan bütçe konuşmasını yapmış, milletvekillerinden hararetle alkış ve tebrikler almıştı. Neticeden çok mutluydu!... Mutluluğunu bir yemekte paylaşmak için, Müsteşar Hüseyin Barkın, Doğa Genel Müdürü Abdullah Salman, Toprakkoruma Genel Müdürü İsmet Çokcesur, Hayvankoruma Genel Müdürü Muhlis Sarıkol, Köykoruma Genel Müdürü Orhan Demir'den ibaret Bakanlık üst kademe bürokrasisini yemeğe davet etmişti. Bir masanın etrafında toplanılmış, bakanlıkla ilgili konuların tartışması başlamıştı. Bir süre sohbetten sonra, konu sivil toplum çevre kuruluşu NEMA'ya gelmişti. Bu kuruluşun en hararetle düşmanı, Toprakkoruma Genel Müdürü İsmet Çokcesur'du. İsmet Çokcesur NEMA'dan öyle bahsediyordu ki; bu kuruluş çok kötü işler yapıyordu, mutlaka yok edilmeliydi!.. Zaten, fazla ağaç dikmemiş, toprak koruma da yapmamıştı!... Müsteşar ve diğer genel müdürler de İsmet Çokcesur'a hararetle katılıyor, NEMA Başkanının ne kadar şovmen olduğunu, halkı nasıl kandırdığından kendilerince uygun! Misallerle anlatıyorlardı. En sonunda da Bakana tavsiyede bulunuyorlardı:

– Sayın Bakanım, bu NEMA'nın Başkanını odanıza almayın... Bu adam Doğa Koruma Bakanlığına gelsin!... Gösterişçi!... Şovmen!...

Bakan bu kadar şiddetli suçlamalar karşısında onlara hak vermekten kendini alamıyor, onları haklı buluyordu. Gerçekten de

ülkemizde toprak taşınması çok yüksekti. Bu kuruluş, çok az bir toprak koruma hizmeti yapmıştı... vb....

Salman, saçmalıklara daha fazla dayanamadı, Bakandan söz istedi:

– Sayın Bakanım, ben farklı düşünüyorum, arkadaşların fikirlerine katılmıyorum!..

Toplantıda buz gibi bir hava esti!... Bütün gözler Salman'ın üzerine çevrildi... Bu kadarı da fazla anlamı veren, kızgın yüz ifadeleri şekillendi!... Salman devamla,

– Bir kere NEMA bir sivil toplum örgütüdür. Ağaç dikmek, toprak muhafaza gibi bir görevi yoktur. Çünkü bizim gibi bütçeden bu işler için trilyonlarca para almıyor... NEMA'nın görevi; halka ağaç, toprak ve çevre sevgisi aşılacaktır. Gördüğüm kadarıyla bunu da çok iyi yapıyor. Bizim, Bakanlık olarak elli yıldır yapamadığımızı yaptılar. Halka çevre sevgisini, erozyonun tehlikesini, çok iyi anlattılar. Çevreci gönüllüler ordusu yarattılar. Bakış açımızı yanlış buluyorum. Konuya bakanlığımız açısından değil, Türkiye açısından bakmalıyız. Bence bu kuruluşun karşısına geçmek yerine, yanımıza almalıyız. Ayrıca NEMA'nın kamuoyunda çok iyi bir imajı var. Bu kuruluşla çatışarak, bir yere varamayız. Bu kuruluşla uzlaşmalıyız!, dedi.

Masada esen soğuk rüzgarlar, herkesin neşesini kaçırmıştı. Bakanın Salman'ı dikkatle dinlemesi, konuşmayı mantıklı bulduğunu gösteriyordu; ancak tarafsız kalmaya da dikkat ediyordu. Masadakilerin hepsi kendi elemanlarıydı... Bakan konuyu değiştirerek, ortamı yumuşattı. Üç Genel Müdür ve Müsteşar, bu işin böyle gitmeyeceğini anlamışlardı. Bu, Doğa Genel Müdürü ile birlikte yürümeleri imkansız görünüyordu... Mutlaka bir şeyler yapmalıydılar...

Toprakkoruma Genel Müdürü bürokrasinin her türlü ayak oyununu çok iyi bilirdi. Dört yıldır aynı görevde bulunuyordu, bir

kaç bakan değiştirmiş, hepsine aynı oyunu çekmişti!... İsmet Çokcesur kurnaz ve akıllı bir bürokrattı. Kurnazlığını ve aklını iş yapmak yerine, koltuğunu muhafazada kullanırdı. Koltuk onun için bir yaşam tarzı olup, ailece bu işe adapte olmuşlardı. Çokcesur'un eşi, Genel Müdürlüğe iyi uyum sağlamıştı! Ona çok saygılı davranmayan şoförler, gerekli ilgiyi göstermeyen hanımların mühendis eşleri ertesi gün tayin oluyorlardı! Resmi arabalar hanımefendiyi ve çocuklarını akşama kadar oradan oraya taşımakla meşguldü... Çokcesur'un koltuğunu korumak için yazdığı senaryolar , orijinal ve ilginçti; kurnazlık yüklüydü! İş konusunda yenilikten hoşlanmazdı, tutucuydu. Her gelen bakana bir çok senaryo yazmış ve oynamıştı. Bakanlara kendini, çok çalışın, o olmadığında işlerin yürümeyeceği bir genel müdür olarak takdim eder, buna da inandırırđı!...

Bir defasında, Bakan, Salman ve Çokcesur Gürcistan'a inceleme gezisine gitmişlerdi. Birinci günün sonunda, otel lobisinde üçü yalnız kalmışlardı. Çokcesur Bakana,

– Sayın Bakanım, bazı sorunlarım var. Sizinle özel görüşebilir miyim? Demişti.

Salman, Bakanla Çokcesur'u yalnız bırakmak için müsaade istemiş, odasına istirahataya çekilmişti.

Bakan Ovalı'nın sonradan anlattığına göre konuşma şu şekilde olmuştu,

Çokcesur:

– Sayın Bakanım, benim sizinle konuşmak istediğim konu aile sorunlarımla ilgili, efendim!

– Hayrola İsmet bey, bir geçimsizlik falan mı var?...

– Hayır efendim, sorunum; dört yıldır Genel Müdürüm eşime ve çocuklarıma vakit ayıramıyorum!...

– Biz de aynı durumdayız İsmet bey, hanım yıllardır ilgisizlikten şikayet eder; ama alıştı...

– Ben çok yorulduğum, Sayın Bakanım! Müsaade ederseniz,

ben genel müdürlükten ayrılmak istiyorum!...

– Sen ne diyorsun, İsmet bey! İki aydır birlikte çalışıyoruz, gayet iyi gidiyor... Benden veya başka bir şeyden şikayetini mi var?...

– Hayır Sayın Bakanım, hiç bir şikayetimi yok, sizi çok seviyorum... Çok yorulduğum efendim... Lütfen istifamı kabul edin...

– Kabul etmiyorum, İsmet bey! Görevden kaçırılmam ben adamı... Bu konuyu bir daha açma... İlerde bir sıkıntı çıkarsa, birlikte görüşürüz... Sen konuyu bir daha değerlendir.

– Sizinle çalışmak büyük zevk, Sayın Bakanım. Hanımla bir defa daha konuşuyum; ama göreve devamımı kabul edeceğini hiç zannetmiyorum...

– Neyse, istifa falan kabul etmiyorum! Çalışmaya devam İsmet bey... Şimdi yatmaya gidelim...

Bakan Ovalı bu durumu Salman'a anlattığında, Salman:

– Sayın Bakanım, İsmet bey fakülteden sınıf arkadaşım kendisini 25 yıldır tanırım. Görevi bırakamayacak bir kişi varsa o da İsmet Çokcesur'dur. İsterseniz bir deneyin, işkenceye yatırırsanız istifa etmez. Genel Müdürlük onlar için, ailecek bir yaşam tarzıdır. Bundan vazgeçmeleri imkansız, efendim.

– Abdullah Bey, ben kendisini çok samimi gördüm. Olay senin anlattığın gibi değil...

– Sayın Bakanım, bunlar bürokratların yerlerini sağlama alma oyunlarıdır. İsmet Beyin çok sevmeyeni var. Bu kişiler size bir şekilde ulaşacaklar... Bunu bildiği için kendince tedbir alıyor. Konu zamanla daha iyi aydınlanacak. Gerçek o zaman ortaya çıkacak....

Aylar sonra Bakan, İsmet Çokcesur'la bir konuda tartışmış, istifasını getirmesini istemişti. Ne mümkün!... İsmet Çokcesur koalisyon ortakları arasındaki kararname bloke etme durumunu bildiğinden, Bakanın telefonlarına çıkmamış, bir daha Bakanlığa bile uğramamıştı. Bakan Ovalı, o zaman Salman'ın dediklerini hatırlamış, onu bir defa daha taktir etmişti... Uzun süre görevde

kalmış bürokratlar, işlerinden kopmakta, kendilerini yenileyememekteydiler. Bütün dikkatlerini koltuklarını muhafazaya verdiklerinden, işleriyle ilgili kendilerini geliştirecek vakitleri olmuyordu...

Bakan Ovalı bir şeyi bilmiyordu. İsmet Çokcesur'u toprakkoruma mesleğine Salman kazandırmış, Onu keşfetmişti!... Salman mesleğe Çokcesur ayarında, bir çok değer kazandırmıştı!.. İnsan konusunda yanılma payı çok yüksek oluyordu!... Yıllar önce Bakanlık Müsteşarı Musa Yeten, toprakkorumadan sorumlu genel müdür muavini arıyordu. Müsteşar Yeten Salman'ın arkadaşı olduğu için bu konuda onun fikrini almış, birisini bulmasını istemişti. Salman o sırada Eskişehir'de tatilde bulunan İsmet Çokcesur'u Ankara'ya çağırmış, müsteşarla görüşürmüştü. Müsteşar Çokcesur'u genç bulmuş; ama Toprakkoruma Daire Başkanı olarak atamıştı. İsmet Çokcesur şube müdürlüğünde başarılıydı. O zamanlar, bir şekilde Salman'ı da etkilemişti! Salman, keşfinin değerini, yıllar sonra anlayabilmişti!... İyi ki Bakan Ovalı bunları bilmiyordu! Bilseydi, Salman'a ilk diyeceği, "Abdullah bey, bu ayıp sana yeter!" olacaktı!..

Peter Kanunları, bürokratin son noktasını belirleme açısından önemliydi. Her bürokratin bir bitiş noktası vardı. Bürokrat şube müdürlüğünde başarılı oluyor; fakat daire başkanı yapınca başarısız oluyordu. Genel müdür muavini olan, ikinci kademedeki bir bürokrat, birinci adamlığa, genel müdürlüğe yükselince başarılı olamıyordu. Bu bürokratin bitiş noktası, başarılı olacağı son nokta tespit edilmeliydi. Aksi taktirde o bürokrat kaybediliyordu. Salman'ın bu konularda çok deneyimi olmuştu...

Müsteşar Musa Yeten Salman'ı çağırmış, görüşünü soruyordu.

– Abdullah, iki daire başkanı tayini geldi. Sen ve Muhsin Demir. Ben bunlardan birini yapabilirim. Tercihini yap, demişti.

Salman,

– Önce Muhsin Demir'i tayin edin, beni sonra tayin edersiniz, demişti.

Muhsin Demir şube müdürlüğünde gayet başarılı performans göstermiş, Salman'ın en samimi arkadaşlarından biriydi. Neticede Müsteşar Yeten Muhsin Demir'in daire başkanlığını onaylamış, Salman'ınki daha sonra yapılmak üzere beklemeye alınmıştı. Salman Muhsin Demir'den arkadaş olmanın ötesinde, insan olarak bir teşekkür bekliyordu; ama beklediğini elde edememişti. Muhsin daire başkanı olduktan sonra öyle bir değişikliğe uğramıştı ki, kimse inanmamıştı. Muhsin'in başta Salman olmak üzere bütün yakın arkadaşlarıyla ilişkisi bozulmuştu. Muhsin daire başkanı olarak, ceberut yöneticiliğe özeniyordu. Elemanları odadan beş dakika uzaklaşsa, soruşturma açıyordu. Sabahları geç gelenler, tuvalette çok kalanlar soruşturma üstüne soruşturma geçiriyordu. En sonunda Muhsin'in aile düzeni bile bozulmuştu. Bütün bunlar Muhsin'in kötü insan olduğundan değil, bitiş noktasının üzerinde bir göreve getirilmesindendi. Muhsin'e yüksek görev vermek, ona yapılmış en büyük kötülüktü. Nitekim Muhsin daire başkanlığından alındıktan sonra herkesle ilişkileri düzelmiş, eski formuna kavuşmuştu. Peter Kanunlarına göre herkesin bir son noktası vardı. Bu noktayı tespit, bürokrata yapılacak en büyük iyilikti...

ÖZEL SEKTÖR HEP İSTER

Salman, Genel Müdürlüğün gelirlerini artıracak yeni projeler için hummalı bir çalışmanın içindeydi. Doğa Genel Müdürlüğü piyasaya sürülen odunsu bitkilerin %90'ını ürettiği halde, piyasada belirleyici değildi. Odunsu bitki fiyatlarının oluşması, bir kaç büyük tüccarın eline kalmıştı. Bu durumdan küçük esnaf ve Doğa Genel Müdürlüğü zarar etmekteydi. Fiyatların yükselmesi küçük esnafı krize sokuyor, alçalması Doğa Genel Müdürlüğünü nakit sıkıntısına sokuyordu. Salman konuyu incelediğinde; Doğa Genel Müdürlüğünün fiyat politikasının ilkelliğini görmüştü. Taşrada satışlar ihale ile yapılıyor, neticeler kırk gün sonra merkeze geliyordu. Bu hantallık, üretimin büyük çoğunluğunu yapan Genel Müdürlüğü, ürün fiyat tespitinde etkisiz kılıyordu. Bu iş için ilgili kişilerle ortak bir proje oluşturuldu. Üretim, satış, stok konularını içeren bir yazılım yapılacaktı. Bu ortak yazılım, ürün satışı yapan müdürlüklerin, muhasebe işletim sistemini oluşturacaktı. İnternet üzerinden işlemler günlük olarak merkeze yollanacak, üretim, satış, stok ve fiyat durumu günlük öğrenilecekti. Fiyatlar yükselince üretim azaltılacak, fiyatlar düşünce de üretim artırılabilecekti. Böylece piyasadaki spekülâtörler etkisizleşecek, fiyat istikrarı sağlanacaktı.

Salman Sentez Danışmanlığın sahibi Hasan Kabasakal'ı çağırıldı, durumu anlattı. Ciddi bir yazılım firmasıyla işbirliğine gitmesini, bu işi kendilerine vereceğini söyledi. YAZILIM A.Ş. büyük bir firmanın yazılım şirketi idi. Başarılı bir iş bitirme referans listesine sahipti. Salman, YAZILIM A.Ş. Genel Müdürü Mert Aslan ile konuyu görüşmüş, teklif getirmesini söylemişti. Üç gün sonra gelen teklif; bu işin beşyüzbin dolara yapılacağını bildiriyordu. Salman'ın bu konuda bilgisi olmadığından, ilgili müdürüne talimat vermiş, piyasa araştırması yapmasını istemişti. Piyasa araştırması neticesinde bu işin fiyatı; 150.000-200.000 \$ arasında değişiyordu. Ama hiç bir şekilde 250.000 \$'dan fazla değildi. Salman YAZILIM A.Ş. Genel Müdürü Mert beyi çağırarak, durumu anlatmıştı. İlgili birim amirleriyle bir arada,

fiyat konusunda uzlaşma sağlanmasını istemişti. Günler geçiyor, firma verdiği teklifi bir türlü aşağı çekmek istemiyordu. Yapılan bütün toplantılar anlaşmazlıkla sonuçlanıyordu!...

Salman, Mert Aslan'ı çağırtmış,

– Mert bey, fiyatınız çok yüksek! İndirim yapmazsanız işi size vermem zorlaşacak...

– Sayın Genel Müdürüm, çok fazla kazandığımız doğru değil. İş i iki firma olarak yapıyoruz. Ben bu paradan ciro üzerinden %10'unu SENTEZ DANIŞMANLIK Şirketine vereceğim. Kalan da bize...

– Mert Bey, sana bir şey hatırlatayım, SENTEZE vereceğin parayı bizim sırtımızdan değil, kendi kazancından vereceksin!... Ortak iş yapıyorsunuz; yapacağınız anlaşma şartları, kimin ne kadar iş yapacağı beni ilgilendirmez. Onlara yapacakları karşılığında %10, %20 ne vereceksen bu sizin sorunuz. Bunlara karşılık olarak 500.000 \$ avanta ödemem...

– Sayın Genel Müdürüm, beni yanlış anladınız!... Bu iş pahalı bir iş... Bir çok uzman çalıştıracamız... SENTEZ danışmanlığa da çok iş düşecek, tamam... Ama masrafımız çok fazla olacak...

– Mert Bey, piyasayı biliyoruz. Son olarak sana üç gün süre veriyorum, bizim arkadaşlarla uzlaşın, aksi taktirde işi size yaptırman...

Üç gün süren pazarlıklar neticesi genel müdürlük ilgilileri 150.000 \$'dan yukarı çıkmamışlardı. Pazarlığı yürüten Doğa Genel Müdürlüğü elemanları, kendilerinin tam yetkili olmalarından çok memnundular. Salman pazarlığın son safhasına kadar hiç müdahale etmemiş, görevlileri tam yetkili kılmıştı. Üçüncü günün sonunda Salman tarafları masada toplamıştı. Firmanın ayakları yere değmiş, 500.000 \$'dan 200.000 \$'a kadar inmişti. Salman konuyu daha çok uzatmadan, neticeyi 175.000 \$'a bağladı, işi bitirdi. Özel sektör böyleydi. Eline geçirdiği kanalları sonuna kadar zorlardı. Ayakta kalmak adına, çok kazanma hırsına sahip

olması normaldi. Ancak, kamu görevlilerinin 20-30.000\$ almak için devletin 300.000 \$ kazık yemesine göz yummaları affedilmez bir hataydı. Maalesef bunun örnekleri çok fazla görülmekteydi. Kamuda her ne şekilde olursa olsun, eline para değmiş bir görevli uzun süre sendelemeden yürüyemez!... Bir yerlere yıkılır kalırdı...

Şimdi sıra işlemin ikinci safhasına gelmişti. Odunsu bitkiler kesilmekte, sürütülmekte, taşınmakta, istiflenmekte ve ihaleye çıkarılmaktaydı. Bu süreç ortalama üç ay sürmekteydi. Üç ay içinde açık arazide bekletilen odunsu bitkiler, çatlamakta ve değer kaybetmekteydi. Bu değer kaybı %25'lerin üzerinde; 200-250 milyon doları bulmaktaydı. Sıcakta bırakın odunu, çimento bile sulanmadığı taktirde çatlamaktaydı. Bu bitkiler dikili halde işaretlenerek satıldığında zayıf olmuyor, alıcı malları bir kaç günde fabrikasına taşıyordu. Doğa Genel Müdürlüğü mensupları, bir çok işten ve bürokratik muameleden kurtuluyorlardı. Bir başka husus; üretim, satış, stok yazılımı yapıldığında, piyasaya az mal sürmek gerektiğinde bitkilerin depoda değil, dikili olarak bekletilmeleri gerekiyordu.

Salman bu işi nasıl yapacaktı?... Teşkilatı alışkanlıklarından vazgeçirmek çok zordu. Bu işe katılımcı bir yaklaşımla girmeliydi. Daire Başkanlarına ve Genel Müdür Muavinlerine akşam toplanıp, "beyin fırtınası" yapılacağı söylendi. Herkes merak içinde toplantıya gelmişti. Nasıl bir şeydi?... Bu beyin fırtınası!... Salman kısaca beyin fırtınasının ne olduğunu anlattı ve problemi tanımladı. Elemanlar çözüm konusunda fikir yürütmeye başladılar. Önceleri bazı fikirler yadırgandı... Kısa sürede uyum sağlandı. Beyin fırtınasında, değeri olsun olmasın her fikir önemliydi. Kimse ortaya atılan fikir konusunda olur olmaz diye bir görüşte bulunmayacaktı. Neticede ortaya atılan fikirler bir yazı tahtasına yazıldı. Benzer fikirler tasnif edildi. Adım adım çözüme ulaşıldı.

Elemanlar soruna o kadar konsantre olmuşlardı ki, saatin gece 02.00 olduğunun farkında bile değillerdi. Bu iş katılımcıların çok hoşlandıkları bir süreçte neticelenmişti. Bu nedenle hem zevkli bir tartışma, hem de çözüme ulaşılması gerçekleşmişti. Salman neticeden memnundu. Kafasındaki çözümü, katılımcılıkla neticelendirmişti. Çıkan çözüm, katılımcı olmuştu; yani herkesin malı olmuştu. Bürokraside katılımcılık çok önemliydi. Üst kademe yöneticilerinin yaptığı en büyük hata; sorunları bir veya birkaç kişiyle çözüme ulaştırmalarıydı. Bu çözümü, teşkilat anlamadıysa veya kafasına yatmadıysa, çöpe atar, uygulamasını yapmazdı. Bu nedenle üst kademe yöneticileri kararları katılımcı bir yaklaşımla aldıkları takdirde neticeye gidebilirdi. Salman bu durumu çok iyi biliyordu. Bu nedenle sorunları katılımcı bir yaklaşımla çözüme ulaştırıyordu. Konu tamim haline geldikten sonra, taşraya emirleniyordu. Tamimi okuyan müdür veya bölge müdürü merkezde yakınlık duyduğu bir daire başkanına telefon edecekti:

– Sayın Başkanım, dikili satış konusunda bir tamim geldi. Bu konu hakkında ne diyorsunuz?... Taşradaki elemanın sorusu bürokrasi dilinde; bu konuyu ciddiye alalım mı?... Yoksa çöpe atılacak bir konu mu?... Burada daire başkanının cevabı önemliydi. Daire Başkanı:

– Evet, Sayın Bölge Müdürüm, bu konu ciddi olarak ele alınmalı. Teşkilat çok zarara uğruyor, bunun önüne geçmeliyiz... veya,

– Önemli değil, Sayın Bölge Müdürüm, biliyorsun Genel Müdür bey yenilik hastası, bir yenilik tutturmuş gidiyor... Eski köye yeni adet getiriyor... Ciddi bir mesele değil, oku geç...

Beyin fırtınasına katılan ve çözüme katkısı olduğuna inanan Daire Başkanı bu tamimin uygulanmasını savunacaktı. Çözüme katılmadığında, ikinci konuşmayı yapacak, işin lüzumsuzluğunu anlatacaktı!.. Bu işareti alan taşra, pasif direnişle işi askıya almakta gecikmeyecekti.

Siyasetçiler bu konuda çok hata yapmaktaydılar. Her emirlerini isabet buyurdunuz şeklinde karşılayan merkezi yönetim, taşrayı çalıştıramıyordu. Merkezden yapılan çok önemli yönetmelik ve kanun değişikliklerinin, taşrada uygulama değeri olmuyordu. Bunalan vatandaşlar, sıkıntılarını Ankara'ya ulaştırmakta; ancak sorunlar bir çözüme kavuşturulamıyordu. Burada önemli olan katılımcılıktı. Günümüzde merkezi yönetimler yetkileri topladıkça, yönetimde hakimiyeti kaybediyorlardı. Merkezden kararlarla yönetilen bir kurumda genel müdür; araba sürmek için direksiyona oturmuş, arabayı yürütemeyen şoför gibiydi.

HALA İDEALİSTLER VAR

Doğa Koruma Genel Müdürlüğü 150 yıllık bir geleneğe sahipti. Örgütler uzun yılların verdiği tecrübeyle kurumsallaşıyorlardı. İşler otomatige bağlanmış, tıkr tıkr yürüyordu. Doğa koruma konusunda elemanlar çok özveriliydi! Doğa için bir tehdit gördüklerinde; doğa mühendisliğinden çıkıp, bir “doğa savaşçısı” oluyorlardı. Doğa yangınlarında bu savaşçılar, adeta yangına saldırırlar, onu söndürmek için canlarını ortaya koyarlardı. Onlarca görevli doğa mühendisi, yangına saldırmanın bedelini görev şehidi olarak yanmış, canıyla ödemişti. Kaçakçılarla mücadele verirken ailesini, çocuğunu düşünmeden ileri atılır, kaçakçı kurşunlarıyla vurularak, yaralanmaktan ve ölmekten çekinmezlerdi. Yeter ki, doğaya bir zarar gelmesin!... Gene onlarca mühendis, kaçakçı kurşunlarıyla yaralanmış, bir çoğu görev şehidi olmuştu. Bir defasında Salman gece saat 03.00’de İstanbul’dan Ankara’ya geliyordu. Arabanın telsizini dinlemeye aldı,

- Sıfır iki- sıfır üç... sıfır iki- sıfır üçü arıyor...
- Sıfır üç- sıfır iki... sıfır üç dinlemede, tamam...
- Dokuz kod nolu yolda bir araba görülmüş, kaçak emval yüklemiş, tamam...
- Siz arabayı takip edin... Dikkatli olun silahlı olabilirler... Jandarmayı devreye sokacağım, tamam...
- Sıfır üç- sıfır ikiyi arıyor... Sıfır üç- sıfır ikiyi arıyor...
- Sıfır iki- sıfır üç... Sıfır iki dinlemede, tamam...
- Araba onbir kod nolu yola doğru saptı... Arabadan ateş ediyorlar, daha çok yaklaşmıyoruz... Emvalleri boşaltarak gidiyorlar... Tamam
- Çok dikkatli olun... Kamyonla fazla yaklaşmayın... Jandarma geliyor... Tamam...

Konuşmalar uzayıp gidiyordu... Gecenin üçünde bütün teşkilat ayakta, kaçakçı takibindeydi. Ne kadar vazifeye bağlılık Allah’ım!... Salman, telsizdeki konuşmalardan çok hislendi!... İçini duygu seli kaplamıştı... Böyle bir teşkilatın Genel Müdürü olmak, ne büyük onurdu!... Bu kadar fedakarlık!... Tam bir vazife aşkı!...

Telsizi açtı, bu isimsiz doğa savaşçılarına tebriklerini, teşekkürlerini, minnetlerini, bildirmek istedi!... Ancak, konuşamadı... O kadar hislenmişti ki!... Kelimeler ağzına tıkanmıştı!... Bir kelime dahi söyleyememişti... Gerildi, gerildi... Kendini daha çok sıkamadı, gözlerinden yaşlar boşandı!...

Araba süratle yol alırken, Salman düşüncelere dalmıştı... Daha geçen ay bir doğa mühendisi ile iki doğa bekçisi kaçakçı kurşunlarıyla yaralanmış, gepe genç doğa mühendisi topal olmuştu!... O yaralı haliyle, Salman'a soruyordu,

– Sayın Genel Müdürüm benim ayağım önemli değil!... Beni bölge şefliğinden ayırmayın!... Beni pasif göreve alırsanız, işte o zaman beni kaybedersiniz! diyordu...

Salman:

– Sen merak etme!.. Bütün teşkilat arkada!... Senin isteğin dışında bir şey yapmam mümkün değil. Önce tedavini en iyi şekilde yaptırılmalı... Gerisi kolay...

Dayanılacak gibi değildi!... Yaralanmaktan, sakat kalmaktan dolayı en ufak bir üzüntü, pişmanlık duymuyordu!... Gelecekteki görevini düşünüyordu... İşte insanı kahreden de bu ya!... Bu ülke, bu kahramanlar sayesinde ayakta duruyor, korunuyordu!... Bu fedakar insanlara yapılacak küçük bir yanlış muamelenin çok büyük mesuliyeti vardı!... Salman bu yanlışlığı hiç bir zaman, neye mal olursa olsun yapmayacaktı... Bunda kararlıydı!... İnsan çarpılırdı... Bu kahramanlar için ne yapılırsa değerdi ve bu vatansızlar her şeye layıktılar!...

Bakan Ovalı ile kaçakçı kurşunlarına hedef olmuş doğa savaşçılarını, hastanede ziyarete gittiklerinde, Bakan sormuştu:

– Abdullah bey, bu arkadaşlara maddi yardımda bulunabilecek miyiz?

– Kanun müsaait değil, Sayın Bakanım. Maalesef yardım edemiyoruz.

- Bu ayıp ta size yeter!...
- Yerden göğe kadar haklısınız Sayın Bakanım. Size söz veriyorum, bu konuyu en kısa zamanda çözeceğim!..

Bakan Ovalı haklıydı, gerçekten de büyük ayıptı. Doğa gazilerine uğradığı kayıplardan dolayı en ufak maddi katkıda bulunmak mümkün değildi. Hatta olay mahkemeye intikal ettiğinde, idare bu gaziler için avukat bile tutamazdı!.. İşte bu da devletin adaleti!... Bu kadar umursamazlık fazlaydı!... Doğa Genel Müdürlüğü saltanat yeri değil, sorumluluk yeriydi!... Görev yapma yeriydi!... Bu teşkilat insanıyla, kuruluşuyla, imkanlarıyla çok büyük bir kuruluştu!... Yazıklar olsun! O küçük beyinleriyle bu kutsal teşkilatı yönetenlere!... Oturdıkları koltukla şahsiyet bulup, adam sınıfına girenlere!...

Salman, Ankara'ya döner dönmez DOGEMVAK'ı (Doğa Genel Müdürlüğü Vakfı) kurmuş, bir ay içinde yaralılara maddi, manevi ve tedavi yardımı yapar duruma getirmişti. Genç mühendisi en iyi hastanelerde tedavi ettirmiş, biraz olsun vicdanen rahatlamıştı. Ancak sorunlar bitmek bilmiyordu. Doğa koruma mühendisleri gece gündüz mesai olmaksızın, bütün özverileriyle, canlarını ortaya koyarak çalışıyorlardı. Buna karşın aldıkları ücret; DPT, Hazine, Maliye vb. çalışan mühendislerin aldıklarının üçte biri ile yarısı arasındaydı. Bu da devletin adaletsizliğiydi!... Gel de isyan etme!... Doğa koruma mühendisleri şehirlerden uzak yerlerde çalıştıklarından sorunlarını anlatamıyorlardı. Yani ağlamasını bilmiyorlardı. Ağlamayan çocuğa meme verilmezdi. İşte bu noktada mesleğin siyasi bölünmüşlüğü'nün cezasını doğa savaşçıları çekiyordu. Yazıklar olsun!... Siyaset adına bu doğa savaşçıların haklarını korumayanlara!...

Salman bu konularda bir şey yapamamanın acısını yaşıyordu. İsyân ediyor, yasal olmasa da elemanları için bir şeyler yapmaya

çalışıyordu. İnaniyordu ki, bu isimsiz, reklamsız doğa savaşılarına ne yapılırsa azdı! Kamplardaki fiyatları ucuzlatmış, misafirhanelerden mümkün olduğunca ücret alınmamasını, şifahen emirlemişti. Müfettişlerin resmi olmayan telefon konuşmalarını tespit etmelerini yasaklamış, arabaya görev dışı bindin binmedin konularını mühendis arkadaşları lehine kapatmıştı. Öğle yemeklerinde kaliteyi artırmış, personel katkısını azaltmıştı. Elindeki bütün yetkileri kullanmakta bir an tereddüt etmiyordu; ancak yetkileri sınırlıydı!...

Salman dünyada olanları takip etmekte çok hevesliydi. İçinde yaşadığımız dünyanın değerlerini özümsemeden kalkınma gerçekleşmiyordu. Kurum bazında, eskinin değerlerini yaratan uygulama ve dinamiklerle gelecek yaratılamazdı. Devrim, reform, değişim ve yenilik kelimeleri büyüleyici kavramlardı. Bunlar bir kere yapılıncaya biten eylem olmaktan çok, sürdürülebilir oldukları zaman önem kazanıyorlardı. Demokrasi de bunlardan biriydi. Bilgi çağında katılımcılık ve takım çalışması öne çıkmıştı. Bilgi toplumunda demokrasi sadece siyasi unsur olmaktan çıkarak, ekonominin de bir unsuru haline gelmişti. Sanayi toplumunun teknolojisi olan "fabrika", bilgi toplumunda "insan beyni" ne dönüşmüştü. Ülkelerin gücü petrol, maden, otomobil vb. gibi geçmişin ölçüleriyle değil, yeni teknoloji; "insan beyni"nin miktarıyla ölçülmekteydi.

Çağımızda kurum, ve teşkilatların gücü de sahip oldukları beyin, hem de iyi yetişmiş beyinlerle ölçülmekteydi. Daha dün sermayesiz kurulan Mikrossoft şirketi, yüz yıllık sanayi şirketi Ford'u gerilerde bırakmış, dünyanın en zengin şirketi olmuştu. Mikrossoft'un bütün sermayesi, beyin takımı ve potansiyel müşterilerinden ibaretti. Çünkü değer yaratarak, zenginliği ortaya çıkaran dinamik; insan beyniydi. Bu beyinler ise, tenkit, hoşgörü ve fikir hürriyetinin olduğu demokratik ortamlarda yetişmekteydi. Kalkınmak için yetişmiş beyinlere, bu beyinleri yetiştirmek için de

demokratik bir alt yapıya ihtiyaç vardı. Bu nedenle demokrasi, kalkınmanın, gelişmenin yoluydu. Demokrasiz beyin yetiştiremez, iyi yetişmiş beyinler olmadan da çağı yakalayamazdık.

Doğa Koruma mensupları gerçekten çok idealisttiler. Yangın sonrası, basın doğanın yağmalandığını söylemesine rağmen, doğa korumacılar bir santim toprak dahi vermemişlerdi. Alanı hemen tel örgüyle çevirir, eski haline getirirlerdi. Ülkemizin doğal zenginlikleri bu kadar korunduysa, doğa savaşçılarının özverileriyle korunmuştu. Bütün bu kurumsallaşma ve özverili çalışma Doğa Genel Müdürlüğünü etkin çalışan bir kurum haline getirmişti. Kurumsallaşma bütün faziletlerinin yanında bazı negatiflikler de taşırdı. Başta gelen konu, kurumsallaşmanın değişimi engellemesiydi. Kurumsallaşmış örgütlerde çalışanların en büyük sorunu, değişmemek, çağa uyum sağlamakta gecikmekti. Olaylara geniş ufukla bakabilmek için okumaya, bilgili olmaya ihtiyaç vardı. Bu nedenle Salman bütün yöneticileri, iki hafta sürecek çağdaş yöneticilik ve ekonomi eğitimine aldı. Anlaşma yapılan üniversite gerçekten iyi eğitim vermişti. Bir çok yönetici, duyduğu yeni konulardan etkilenmiş, bu konularda okumayı sürdürmüştü.

Diğer yandan yabancı dil mühendislikte önem kazanıyordu. Yabancı dil bilmeksizin dünyayı takip etmek mümkün değildi. Genel Müdürlükte tam günü kapsayan yabancı dil kursları açılmıştı. Yüze yakın mühendis bu kurslara katılarak, dil öğrenmenin ilk adımını atmıştı. Salman yıllarca önce daire başkanlığında yabancı dil kursları açtırmış, bir çok mühendisin bu kurslara katılmasını sağlamıştı. Daha sonra da onlarca kurs bitiren elemanı, yurt dışına bir yıl süreyle göndermişti. Bu gün, genel müdürlükte yabancı dil bilen bir çok mühendis yetişmişti. Bir diğer konu da bürokratların mümkün olduğunca yurt dışına gönderilmeleriydi. İnsanlar muhakemelerini mukayese yaparak,

diyalektik yolla geliştiriyorlardı. Yurt dışında başka ülkelerin başarılı uygulamaları elemanlarımızı etkilemekteydi. Bu yolla ülkemizde ne yapılabilir sorguladıklarında, zihinleri geliştirmekte, ufukları genişlemekteydi.

Salman daire başkanı iken, Türk-Alman ortak doğa projesi hazırlanıyordu. Almanlar, Türkiye'ye yeni doğa koruma teknikleri uygulamak için maddi yardımda bulunacaklardı. Proje tamamlanıp Salman'ın kontrolüne getirildiğinde, ilk iş olarak yurt dışı gezilere bakmıştı. 50 kişi görgü ve bilgisini artırmak üzere yurt dışına gönderilecekti. Salman bu sayıya itiraz etti, 500 mühendisin yurt dışına gönderilmesini önerdi. Alman heyet başkanına konuyu gerekleriyle anlattı. Yenilik için en iyi öğrenme şekli, görmekti. Göstermek suretiyle yenilikler daha kolay anlatılabilirdi. Değişim kolay değildi. Değişime direnişi kırmak için meseleler iyi anlatılmalı, uygulamalar gösterilmeliydi. Çünkü Türkiye'de uygulanacak teknikler, yeni uygulamalardı. Neticede 300 elemanın yurtdışına gönderilmesi konusunda anlaşmaya varıldı, bu elemanlar yurtdışına gönderildi.

AR-GE EN KARLI FABRİKADIR

ağı özümsemiş yöneticiler, hangi istikamete koşacaklarını

bilen bilge kişilerdi. Bilgi çağında yaşadığımızı göre, insana yatırım yapmaktan daha karlı bir şey olamazdı. Ülkemizin geleceğini şekillendirecek kadrolar; düşünen, hayal gören, yaratıcı fikirler ortaya koyabilen kadrolardı. Bu kadrolara sahip olmak için kurumların yapması gereken en önemli iş, eğitimdi. Eğitimin yanında araştırma konuları ve bulguları ülkemizi çağa taşıyacak faaliyetlerdi. Eğitimde başarısızlığımızı, araştırma konuları takip etmekteydi. ABD’de yapılan bir incelemeye göre; Araştırmaya yapılan yatırımlar, fabrika kurma ve genişletmeye yapılan yatırımlardan sekiz kat daha verimli netice vermektedir. Araştırma konusunda en pahalı çalışan ülkelerden biriydik. Yüzlerce yurt dışında mastır, doktora yapmış, yabancı dil bilen eleman, bir üretimde bulunmadan devlette oturarak!. İstihdam edilmekteydi.

Salman hiç unutmuyor, hala üzülyordu: Yıllar önce, iki yıl yurtdışında kalarak yurda dönmüş, bakanlıkta çalışan genç bir araştırmacıya sohbet esnasında sormuştu? Selim, şu anda ne yapıyorsun?

– Abi, bir konu aldım, onu araştırıyorum.
– Konu ne? Öğrenebilir miyim? Selim...
– Ladin odununa hangi prosesi uygulayalım ki, selüloz oranı en yüksek olsun? Odunda lignin ve selüloz var. Lignin işimize yaramıyor. Bu nedenle odundaki selüloz oranını artırmak için araştırıyorum.

– Ne yapıyorsun?... Bu konuda, Selim.
– Çeşitli asit, baz karışımlarıyla odunu işleme tabi tutarak, ortaya çıkan selüloz miktarını ölçüyorum. Biliyorsunuz ülkemizin kağıt yapmak için selüloza ihtiyacı var. Ne kadar çok selüloz elde edersek, o kadar iyi...

– Selim! Bir kilo ladin odununa suyu döktün hiç lignin çıkmadı, hepsi selüloz oldu. Odunun hepsini selüloz haline getirdin, buradan nereye varacaksın?...

– Anlamadım abi...

– Selim, sen Türkiye’de ladin üretiminin yıllık 50.000 M³ olduğunu, selüloz ihtiyacının ise, 3.000.000 M³ olduğunu bilmiyor musun?... Senin araştırman hangi sorunu çözecek veya hangi yeni buluşa imza atacak?...

Selim mahcup olmuştu... Yüzü kızararak,

– Valla abi, ben yurtdışından dönünce araştırma müdürüne gittim. Müdüre yapacağım işi sordum, müdür: “Bir konu bul, araştı!” dedi. Ben de bu konuyu buldum...

Selim işin bu tarafını hiç araştırmamış, konuyu kavrayınca mahcubiyetini gizleyememişti. Salman’ın maksadı Selim’in moralini bozmak değil, konunun önemine dikkat çekmekti. Genç araştırmacı Selim’i teselli etmek epey bir zaman almıştı...

Salman’ın değiştirmeye çalıştığı bir konu da, teşkilat mensuplarının isteklerini söyleyememesiydi. Doğa Genel Müdürlüğünde bürokratik kademeler çok katıydı. Hiyerarşi kademeleri keskin hatlı olduğundan, Mühendisler fikirlerini açıklıkla ortaya koyamıyorlardı. Yapılan hatalar derhal kapatılıyordu. Meslekte “Kol kırılır, yen içinde kalır!” özdeyişine uygun anlayış hakimdi. Salman bu özdeyişten hiç hoşlanmıyordu! O açıklıktan, şeffaflıktan, herkesin fikirlerini söylemesinden yanaydı. Bu anlayış, sanayi çağının devrini doldurmuş bir anlayıştı. Bir yanlış, bir kusur varsa, ortaya konarak açıklıkla tartışılmalıydı. Kırılan kollar yen içinde kaldıkça kangren olur, hatalar devam ederdi. Önemli olan hatayı anında tespit ederek, devam etmesini önlemektir. Bilgi çağında, gelecek önem kazanıyordu. İnsanlar geçmişe değil, geleceğe odaklanmalıydı. Salman bu konuda teşkilatı yönlendirmek için Cumartesi, Pazar günleri taşrayı ziyaret ediyor, o bölgedeki mühendisleri topluyor, onlarla sorunları tartışıyor. Onlarla doğaya açılıyor, sorunları yerinde tartışıyor. Ancak mühendisler konuşurken, yan gözle Bölge Müdürlerini süzüyor, onların memnuniyetlerini ölçmeye çalışıyor. Bu durum Salman’ın canını sıkıyordu. Teşkilatta

fikirler açıkça ortaya konamıyordu. Bir Bölge Müdürlüğünde, bir mühendis bazı konulardan şikayette bulunurken, Bölge Müdürü alışkanlıkla mühendise müdahale etmiş,

– Sırası mı?... Şimdi Genel Müdür bey var. Bunları sonra konuşuruz,

Demişti de, olanlar olmuştu!...

Salman'ın sigortası atmış, olanca kızgınlığını Bölge Müdürüne boşaltmıştı!... Bölge Müdürünü; kırıcı, istemediği, sonradan pişmanlık duyduğu sözlerle adamakıllı bir şekilde benzetmişti!...

Salman taşra gezilerinde genelde tabldot yemeği yedi. Lüks lokantalardaki davetten hoşlanmazdı. Çünkü bu lüks lokantalarda yenen yemeğin faturası! Bir şekilde önüne gelirdi. Her İstanbul'a gittiğinde teşkilat tarafından Boğaziçi'nde kafa çektirilen Müsteşar Celil Akıllı, bir defasında İstanbul Merkez Müdürünün yolsuzluğundan şikayetçi olmuş, "Doğan Çelik'de bozuk çıktı, pis işlere bulaşmış!" diye üzüntüsünü belirtmişti. Kalabalıkta bulunan bir daire başkanı, Müsteşara:

– Boğazda kafa çekerken, bunun parası nereden geliyor diye sordunuz mu? Beyefendi... Elbette bu para uyduruk yerlerden ödenecekti. Dün kafa çekerken itiraz etmiyordunuz da, bugün niye arkadaştan şikayet ediyorsunuz?... Müdür arkadaşımız hesabı cebinden mi ödeyecekti? Demiş,

Müsteşarı yerin dibine sokmuştu!...

Müsteşarın bütün yiyip içtikleri boğazına çakılıp kalmıştı!...

Kızarıp, bozaran müsteşar, söylediğine pişman olmuş, konuyu değiştirmek için epey gayret göstermişti.... Sonunda az da olsa rahatlayabilmişti!...

Bir defasında Adana Bölge Müdürlüğünde üst kademedeki arkadaşlar ısrarla dışarıda meşhur bir kebabçıda yemek yemeyi teklif ettiler. Salman, önce reddetti; ancak ısrarlara dayanamadı,

– Bir şartla dışarıda yemek yerim. Gelecek sefer hesabı ben

ödeyeceğim, dedi.

Ekiptekiler,

– Tamam, Sayın Genel Müdürüm, gelecek defa hesabı siz ödersiniz, dediler.

Birlikte yemeğe gidildi...

Genel Müdür Salman, bir başka gelişinde aynı ekibi dışarıda yemeğe götürdü. Yemek sonrası ekiptekiler, Salman'a para vermemek için mücadele ettiler; ancak Salman hesabı ödedi. Dışarıya çıkıp, yürüyorlardı. Gruptakiler mahcubiyet duyduklarını, Genel Müdürün hesabı ödemesinden memnun olmadıklarını anlatıyorlardı...

Bu esnada, Merkez Müdürü Ahmet Karslı:

– Aslına bakarsanız Sayın Genel Müdürüm, hesabı sizin ödemeniz iyi oldu!.. 20 yıldır bu meslekte çalışıyorum ilk defa bir genel müdür yemeği yedim!... Çünkü genel müdürler hep yerler, giderler!...

Bu espri, günlerce kahkahalara konu oldu... İnsanları güldürdü...

Üst kademe görevleri verilirken, hissi konuların ön plana çıkması önlenemez. Üst yöneticiler bazı kişilere sempati duyarlar. Ne yaparsanız yapın, o kişinin yetersizliğini kabul ettiremezsiniz. Bir insanlık zaafı olsa gerek... Ancak görev için yetersiz olan bu iyi insanlar işleri aksatır, düzeni bozarlar. Kendilerini seven makamlara iyilik yapmak isterler fakat, farkına varmadan kötülük yaparlar. Ama gene de hissi ilişkilere dayanarak makamda oturmaktan geri kalmazlar. Bir defasında Bakan Ovalı Antalya'da ara seçim faaliyetlerine katılıyordu. Bakanlık Bölge Müdürü Salim Seçer oldukça saf, Bakanın hissi bağlarla ilişkili olduğu bir kişiydi. Seçim öncesi DKP'li bir delege kaçak emval taşıırken kamyon yakalatmış, zabıt tutulmuştu. Partili delege, yanına birçok partiliyi alarak, günlerce Bakanlığa gelmiş kamyonunu kurtarmak istemişti. Her defasında bu işin olmayacağı kendisine anlatılmıştı. Kanunen

mümkün değildi; bir kere zabıt tutulmuştu. Kamyon mutlaka satılacaktı. Gerçekten de bu konuda hiç bir kanuni boşluk yoktu. Partili delege hiç bir teşkilat mensubundan destek bulamayınca, çaresiz neticeye razı olmuştu... Bakan Ovalı bir gün Antalya'da parti çalışması yaparken partili delege, son bir ümitle kamyonunu kurtarmaya çalışıyordu. Bakan olayın imkansızlığını baştan anlatırken, o anda yakınında bulunan Bakanlık Bölge Müdürü Salim Seçer'i çağırmuş, alacağı cevaptan emin olarak:"Bir de Salim'e soralım" demişti. Salim'e dönerek:

– Söyle bakalım Salim, bu arkadaşın kamyonunu serbest bırakabilir miyim?.. Böyle bir yetkim var mı?...

– Bırakabilirsiniz Sayın Bakanım! Siz bakansınız, yetkiniz var!...

Bakan Ovalı'nın başına bir kova sıcak su dökülse bu kadar yanmazdı!...

Kızgınlıkla,

– Sen hiç doğa koruma kanununu okumadın mı? Ne biçim mühendissin sen?!..

Ancak o zaman, Salim Seçer kırdığı potun farkına varmıştı!... Hemen tersine dönüş yapmıştı; vakit çok geçti... Delege Bakanın bir haftasını daha almış, bakan onlarca defa bu işin niçin olmayacağını, başa dönerek tekrar tekrar anlatmak zorunda kalmıştı...

SIYASI GÜÇ = PARA

Günümüzde profesyonelleşen parti örgütleri ve çeşitlenen kampanya teknikleri, siyasi partilerin paraya olan gereksinimlerini artırıyordu. Particilik çok masraflı bir eylem haline gelmişti. Seçim dönemleri kadar iki seçim dönemi arasındaki dönem de siyasetin finansmanı açısından önem kazanmıştı. Siyasette güç olgusunun şekillenmesinde para en önemli enstrüman haline gelmişti. Para, aynı zamanda siyasi iktidarı ele geçirmeye yarayan bir araç haline dönüşebilmekteydi. Birçok demokratik ülkede, siyasete yasa dışı para girişi yapıyordu. Zorunlu günlük harcamalarını, üyelik aidatı ve bağışlar gibi düzenli gelir kaynaklarından sağlayamayan siyasi partiler; hayatiyetlerini devam ettirmek için bir takım illegal yollara sapıyorlardı.

İhale, kredi ve teşvik karşılığında siyasi partilere “komisyon” ya da “zorunlu bağış” şeklinde para akışı olmaktadır. Siyasal partileri yasa dışı “denetimsiz” (kara) paranın etkisinden kurtarmak için getirilen Hazine yardımı etkisiz kalmakta, siyaset-ticaret-mafya ilişkileri devlet mekanizmasında, yolsuzlukların yaygınlaşmasına yol açmaktaydı. Bu ilişki düzeninde bürokrasi de kendine düşeni aldığı anda, sistemin kokuşması, rüşvet ve yolsuzlukların çoğalması kaçınılmaz olmaktadır.

Ülkemizdeki sistem bu tür kanunsuz ilişkileri besleyen bir yönetim haline gelmişti. Bu durumda yapılması gereken, devletin ekonomi yönetiminden çıkması, özelleştirmenin tamamlanmasıydı. Belirli güç odakları menfaatleri kaybolacağı için, özelleştirmeye şiddetle karşı koyuyor, bunda da başarılı oluyorlardı! Bu kokuşmanın ikinci nedeni de yasama ve yürütmenin iç içe olmasıydı.

Bakan Ovalı partililerle görüşüyor, onların makul isteklerini yerine getirmeye çalışıyordu. Akşamları geç vakitlere kadar telefon

başında, köylü Mehmet Ağaya kadar ulaşıyor, onların derdini dinleyip çare bulmaya çalışıyordu. Salman bu durumlara şahit oldukça, politikanın güçlüğünü görüyor, kendisinin politikada başarı sağlamayacağını anlıyordu.

Bakan Ovalı son bir kaç gündür düşünceliydi. Salman'a bir şeyler söylemek istiyordu; ama tereddüdü vardı.

Nihayet... Bir sabah Salman'ı arka odaya çağırarak, baş başa görüşmeye başladılar. Söze ilk olarak Bakan girdi,

– Abdullah bey, geçen gün Genel Başkanla görüşürken, partiye kaynak bulmamı istedi!...

– (...)

– Günlerdir düşünüyorum!... Nereden?... Nasıl?... Bir kaynak!.. Yaratabiliriz...

– Çok sıkıntılı bir konu, Sayın Bakanım, çok zor!...

– Ama mutlaka bulmalıyız! Bu tür konular siyasette çok önemlidir...

– Maden arama izinleri veriyoruz. Ne dersiniz Sayın Bakanım!... Buradan bir sonuç alabilir miyiz?..

– Ben de aynı şeyi düşünüyordum. Bu işi çok iyi organize etmemiz gerekiyor... Şaibe altına girmeden bu işi nasıl yaparız?...

– Madencilere milyonlarca dolarlık arazi tahsis ediyoruz. Bunlardan 50-100.000 \$ bağışta bulunmalarını istesek... Nasıl olur acaba?...

– Uygun olur, Abdullah bey! Özel sektör bu işe itiraz etmez, alışkindir vermeye. Yalnız para trafiğini iyi ayarlamalıyız...

– Evet, haklısınız!... Paraya bizim elimiz değmemeli, Sayın Bakanım...

– Tabi... Parayı biz alırsak, bir kısmını cebimize almadığımızı kimseyi inandıramayız!..

– Çok doğru, Sayın Bakanım! Parayı partiye yönlendirelim...

– Parti muhasibiyle konuşur, iş adamlarını ona göndeririz. Bürokratik işlemleri nasıl yapacağız, Abdullah bey...

– Müracaat edenler arasından en uygununu objektif bir

şekilde seçeceğiz, siz seçilen iş adamıyla görüşür, partiye bir bağışta bulunmasını söylersiniz, işlem tamamlanır, efendim.

– Tamam ben Parti muhasibiyle görüşeceğim. Araziyi almaya hak eden iş adamını muhasibe gönderir, bağışı yapmasını söyleriz, mesele kapanır. Teşekkür ederim Abdullah bey, bu mesele de halloldu...

Gerçekten de para operasyonu gayet başarılı bir şekilde yürüyordu. Hiç bir sorun da çıkmamıştı. Parti yetkilileri bağışları! alıyor, Bakan da görevini yapmış oluyordu. Özel sektör bu durumu hiç yadırgamamıştı. Bir özel sektör mensubunun söylediğine göre; "Biz şahıslara verilen paralardan rahatsızlık duyarız. Bir siyasi partiye yardımda bulunmak, gayet normal!" dir. Özel sektör bu duruma alışmıştı. Yalnız bir aksama meydana gelmişti. Bakan Ovalı, ülkenin en büyük holdinglerinden biri BANHOLDİNG Başkanı Salim Ekinci ile görüşmüş, verdiğimiz maden sahası karşılığı partiye bir bağışta bulunmasını istemişti. Salim Ekinci istenen parayı Bakan Ovalı'ya vermek istemiş, Bakan Ovalı parayı almamış, parti muhasibine vermesini rica etmişti. Yılların tecrübesine sahip Ekinci:

– Sayın Bakanım, parayı siz almazsanız, muhasibe vermem! Sizin muhasip yarın parti değiştirir her şeyi açıklar; biz de rüşvetçi durumuna düşeriz. O zaman ben bu parayı bizzat Genel Başkanın kendisine vereyim, demişti.

Daha sonra genel başkandan randevu alınmış, patron parayı genel başkana takdim etmişti. İş adamları tecrübeli ve tedbirliydi!.. Kendilerini açığa düşürecek hiç bir eyleme girmiyordu. Aslında iş adamlarının siyasetçilerin yürütme gücünü kullanmaya, siyasetçilerin de iş adamlarının parasını kullanmaya ihtiyaçları vardı. Sistem kendini böyle tanımlıyor ve tamamlıyordu! iş adamları partilere gücü oranında yardımda bulunuyor, partilerin güçlerini kullanarak verdiklerinin karşılığını geri alıyorlardı. Bütün dünyada kurulan siyaset-iş adamı ilişkisi böyle işliyordu. Bu ilişkiyi demokratik sistem beslemekteydi. Bütün kusurlarına

rağmen demokrasiden daha iyi bir yönetim şekli de bulunamamıştı.

Partiden kaynak ihtiyacı ortaya konunca, devletin bütün faaliyet alanlarında para elde etmek kaçınılmaz hale geliyordu. Bakanlar ve bürokratlar para toplama işleminin içine girdikçe, başlangıçta dava! parti! için yapılan bağışlar! giderek ferdileşiyordu. Bakan, müsteşar ve genel müdürlerin bu işe bulaştığını gören aşağı kademe de kendi geleceğini emniyete alıyordu!... Böylece yolsuzluk, tam alanda kısa paslarla icra ediliyordu. İşin kötüsü üst bürokrasi vatandaşın gelen yolsuzluk şikayetlerine göz yummak veya görmezden gelmek zorunda kalıyordu. Aynı şekilde bakanlar, genel müdürlerin; başbakanlar, bakanların yaptıklarını görmezden geliyordu!... En sonunda iş o noktalara geliyordu ki, bakanlar, genel müdürler elde ettikleri hasılatın çok azını partiye! veya davaya! aktarıyorlardı. Büyük kısmını kendi geleceklerine ayırıyorlardı. Geçmişte bir çok bakanın yolsuzlukları basında günlerce tartışılmasına rağmen, başbakanların bu bakanları korumalarının izahı, bu ilişki düzenindeydi!... İş adamları da bu yapılanlardan paylarını almakta gecikmiyordu. Bir koyarak on alan iş adamı çok fazlaydı ülkemizde... Demokrasilerde iktidar; güçlü olmak için para elde etme, kendi eşrafını yaratma yeriydi!...

Bakan Ovalı iyi bir siyasetçiydi. Parti faaliyetlerini yürütürken bir kısım iş adamlarından maddi destek almak zorundaydı. İş adamları istikbal vadeden politikacılara yardım etmekten geri durmazlardı. Çünkü herkes çok iyi bilirdi ki, Türkiye’de en iyi rant elde etme yeri siyasetti. Piyasa risk demek, iflas demektir. Seçim zamanı yardımda bulunan iş adamları bir şekilde karşılık istiyordu. Bunlara bir çözüm oluşturmalıydı. Bu konu tartışılırken, Salman Bakana: “Bu kişileri bana gönderin. Bunlara ben iş temin edeyim” teklifinde bulunmuştu. Çünkü Bakan direk taşrayı aradığında, yıpranmaktan kurtulamazdı. Salman teşkilatta tanınıyordu. Bu işleri para karşılığı

yapmayacağını herkes biliyordu. Bu tekliften bakan çok memnun olmuştu. Öyle ya, bir yükten daha kurtulmuştu!... Salman'a güveni sonsuzdu... Bu tür işleri kazasız belasız halledeceğine olan inancı tamdı...

Bakan, Salman'a büyük makine parkı olan, bir iki müteahhit göndermişti. İşsiz kalmışlar, yol, inşaat türü iş istiyorlardı. Salman taşra ile temasa geçerek, bu kişilere gerekli işi sağladı. Müteahhitlerle konuşarak; işleri iyi yapmalarını, aksi taktirde başta Bakan olmak üzere herkesin başının ağrıyacağını anlattı. Neticede çok güzel işler yapıldı; en ufak bir sıkıntı meydana gelmedi. Müteahhitlerden Ali Özel işleri bitirdikten sonra bir gün, Salman'ı ziyaret etti. Cebinden bir tomar para paketi çıkararak;

– Sayın Genel Müdürüm, işleri çok iyi yaptık, iyi de para kazandık, bir miktar parayı da sana ayırdım, dedi.

Parayı masanın üzerine bıraktı. Salman sitemle:

– Ali bey, öncelikle işleri iyi yaptığın için teşekkür ederim. Bölge Müdürüyle konuştum. Yapılan işten memnun. Yalnız bu paraları geri al. Ben memuriyet hayatımda paraya el sürmedim. Seni de sevdim. Bu tür ilişkiler arkadaşlıkları bozar. Yardımda bulunmak istiyorsan, sana bir hesap numarası vereyim, bizim vakıf hesabı, oraya yatır, dedi.

Konuyu noktaladı...

Salman para olayını düşündükçe, aklına Bakan Ovalı geliyordu. Bakan Ovalı çok akıllı bir siyasetçiydi. İş adamı arkadaşını gönderip, para teklif ettirerek Salman'ı bir kere daha deniyordu!... Bürokrasi, istisnaların olmadığı eylemler bütünüydü.

Yıllarca önce, Salman Ticaret Bakanlığında Genel Müdürdü. Yanına yıllarca genel müdürlük yapmış Kemal Kaçmaz isimli birini danışman olarak vermişlerdi. Kemal Kaçmaz onlarca yolsuzluktan yargılanıyordu; ama hiç mahkum olmamıştı!... Zaman zaman Salman'a, akçalı işlerle ilgili öneriler getiriyordu. Salman her defasında koku çıkar, diye reddediyordu. Yılların tecrübeli soyguncu Genel Müdürü! Kemal Kaçmaz şöyle demişti:

– Oğlum, aşk ve para ilişkisinde mutlaka koku çıkar! Bu işi yapıp, koku çıkmayacağını zannedenler, yanılırlar... Ama çıksın, ne olacak?... Bana hırsız diyorlar, desinler... Ben aldığımı bakarım, demişti!..

Salman genç yaşında karşılaştığı onlarca sene genel müdürlük yapmış Kemal Kaçmaz'ı tanıdıkça, devlete millete acımaktan kendini alamamıştı!..

Salman uzun seneler süren bürokrasi tecrübesinde bir gerçeğe şahit olmuştu; para işine bulaşan mutlaka etrafa kokular saçıyordu. Atalarımız ne güzel demişler: "Ateş olmayan yerden, duman çıkmaz!" bürokraside de bir dedikodu varsa orada mutlaka bir şeyler! oluyordu. Bu dedikodu ilk önce genel müdürün sekreteri, odacısı ve şoförü gibi en yakınlarından yayılmaktaydı. Bu kişiler gün boyu genel müdürlerle birlikte oluyorlardı. Bir şeyleri görmeseler bile tahmin ediyorlardı. Böylece akçalı işlerin gizli kalması mümkün olmuyordu... Bir yerlerden, her nasılsa etrafa koku yayılıyordu!.. Salman bu konuda, hiç kimseye bir iftira atıldığına şahit olmamıştı. 70'li yıllarda yaptığı Genel Müdürlükte iktidar değişikliği üzerine görevden ayrılmıştı. Kendisini teftiş eden, karşı gruba mensup müfettişlerden hiç biri Salman'ı yolsuzlukla suçlamamış, partizanlık yapmakla suçlamışlardı. Salman gerçekten, para işlerine girmemiş; fakat partizanlık yapmıştı?...

BÜROKRATIN GÖREVİ: DEĞİŞİME DİRENME

Doğa Koruma Bakanlığında iş trafiği bütün hızıyla sürüyordu. Salman Genel Müdür olarak, hazırlanan değişim projelerinin içinde bulunmak zorundaydı. Liderlerin ve üst makamların içinde olmadığı projelerden değişim çıkmıyordu. Alt kademelere aktarılan değişim projeleri başarısızlıkla neticelenmişti. Kararlı siyasi desteklerin olmadığı değişim hamleleri neticesiz kalmıştı. Diğer yönden, siyasi istekler çok zaman alıyordu. Siyasilerin istekleri insanı bitkin hale getiriyordu. Bir konunun neden olamayacağı defalarca izah ediliyordu. Salman yorgunluk içinde bitkinleri yaşıyordu. Gene böyle bir günde Bakanlık koridorlarında Müsteşar Hüseyin Barkınla karşılaştı, Müsteşar Barkın nazik bir şekilde koluna girerek,

– Abdullahcığim, gel bir kahve içelim, dedi.

Müsteşarın odasına girdiler. Kahveler söylendi, Müsteşar Barkın:

– Abdullahcığim, ne bu halin?... İş yapacağım diye yırtınıyorsun. Şu haline bak!... Yorgunluktan göz kapakların kapanıyor. Biraz kendine bak kardeşim...

– Mecburum, Sayın Müsteşarım! Planladığım işler var kafamda...

– Bir yenilik tutturdun gidiyorsun, ne olacak yani!... Bir çok kurumla sorun çıkıyor ortaya. Bırak Allah aşkına şu yenilik merakını!..

– Bu işler yeniliksiz, değişimsiz olmaz, Sayın Müsteşarım. Geçmişin kalıplarıyla geleceği yakalayamayız. Çağ değişiyor, insanlar değişiyor... Biz aynı kalamayız. Sorunların çözümünü bir üst düzlemde aramak zorundayız. Bunun için değişime ihtiyacımız var. Değişim kolay değil, elbette direnenler olacak...

– Tamam ama, sen de her şeye el attın!... Ortallığı değişim şantiyesine çevirdin!...

– Değişim bir kere yapıp bırakılan bir olay değildir. Sürdürülebilir eylemler bütünüdür. Şimdiye kadar yapılmadığı için, bir biriyle ilintili birçok konuyu bir arada almak zorundayız. Aksi taktirde yaptığımız değişim yama olmaktan öteye geçmez. Bütünü yakalamak zorundayız, efendim...

– Seni iyi anlıyorum; fakat bu söylediklerin uzun sürede yapılacak işler. Kısa vadede netice almak imkansız.

– Süre bizim için önemli değil, efendim. Napolyon bahçıvanına bir çam ağacı dikmesini söylemiş, bahçıvan: “Efendim o ağaç yüz sene sonra büyür.” demiş. Napolyon: “İyi ya, hemen şimdi dik, öğleden sonraya kalma!” demiş.

– Abdullahcığim! Ben sana Genel Müdürlüğün tadını al diyorum!... Daha önce de doğa genel müdürleri geldi buraya!... Emrinde helikopter, uçak, yazlık, kışlık ev, her sahilde kamp evi, arabalar... Hepsi var. Biraz da bunların tadını çıkar kardeşim...

– Onlar beni tatmin etmiyor, Sayın Müsteşarım!... Ben buyum... Başarıdan başka bir şeyden haz duymuyorum. Bu saatten sonra değişmem imkansız...

– Anlaşıldı... Sen böyle gelip geçeceksin, sen bilirsin Abdullahcığim. Benimki abi tavsiyesi...

Gerçekten de Salman'ın yeni projeleri bakanlıkta iş hacmini artırıyordu. Eski alışkanlıklarını devam ettirmek isteyenlere, oturduğu yerden makam havası atanlara sıkıntı veriyordu. Müsteşarın söyledikleri, bakanlığın üst katında görülen değişim karşılığının diplomatik dille söylenmiş bir tepkisiydi. Ancak Salman'ı da durdurmak mümkün değildi. Salman bir toplantıda doğa ıslahı konusunda bakanlığın performansını tenkit etmişti. Toprak Koruma Genel Müdürü İsmet Çokcesur, doğa ıslahı miktarının 50.000 Ha.'ı geçmesinin mümkün olmadığını söylüyordu. Salman ise bu rakamın yıllık 100.000 Ha.'dan aşağı düşürülmemesi gerektiğini, aksi taktirde gelecek nesillere karşı

sorumlu olacağımızı anlatıyordu. Neticede İsmet Çokcesur 50.000 Ha.ı aşamayacağını kesin olarak belirtmişti. Salman kalan diğer 50.000Ha.ı kendisinin gerçekleştirebileceğini söyledi, büyük bir yükümlülük altına girdi. Bu durumdan İsmet Çokcesur fevkalade rahatsız olmuştu. Salman'ın bu işi gerçekleştirebileceğini çok iyi biliyordu! Salman ne demişse, yapmıştı.

Bu konu bakanlıkta günlerce tartışma konusu olmuştu. İsmet Çokcesur doğa ıslahının kendisine kanunla verildiğini, başkasının bu hizmeti yapamayacağını söylüyordu!... Aslında sıkıntı, kendisi bir genel müdürlüktü, Salman hem genel müdürlüğünün onca işini yapacak, hem de Çokcesur'un genel müdürlüğü kadar iş yapacaktı. O zaman şöyle bir düşünce akla gelecekti;

Toprak Koruma Genel Müdürlüğüne ne lüzum var?... Salman, bu genel müdürlüğün kendi genel müdürlüğüyle birleştirilmesini yüksek sesle savunuyordu. Bütün bunlar, İsmet Çokcesur'un rahatını kaçıırıyordu.

Salman'ın 50.000 Ha. Doğa Islah Programı alması, İsmet Çokcesur'u sorun çıkarmaya yönelmişti. Konu, Bakanlıkta tartışmaya dönüşmüştü. Müsteşar, Bakanın emriyle İsmet Çokcesur ve Salman'ı bir araya getirmiş uzlaştırmaya çalışıyordu, Müsteşar:

– İsmet sen bu fikrinden vazgeç! Abdullah bey doğa ıslahı yapabilir...

– Sayın Müsteşarım, bu hizmet bize kanunla verilmiştir. Herkes kendi işine baksın!..

– İsmet, burada bir tezatlık var. Bu toplantı normal değil. Normalde sen demelisin ki, “Benim imkanlarım bu kadar, biraz da doğa genel müdürlüğü doğa ıslahı yapсын!” buna karşılık, Abdullah bey demeli ki, “Efendim benim o kadar çok işim var ki; yangın, inşaat, üretim, yol, koruma, eğitim, ithalat vb. bunlardan başımı kaldırıp bir de doğa ıslahı yapamam.” Şimdi tutturmuşsunuz biriniz yapacağım, öbürünüz yaptırmam. Kusura

bakmayın kafam karıştı, arkadaşlar.. Ne haliniz varsa görün!...

Salman:

– Sayın Müsteşarım, burada tartışılacak bir konu görmüyorum. İsmet bey kendisi sorun yaratıyor, çözüm için herkesi meşgul ediyor. Ortada bir sorun yok. Konular görüşüldü, programa bağlandı... İş bitti... Kahveniz çok güzeldi... Teşekkür ederim. Başka bir emriniz yoksa ben ayrılacağım!

Bir gün İsmet Çokcesur Müsteşar Hüseyin Barkın'ı yanına alarak, Bakan Ovalı'ya Salman'ı şikayet etmeye gitmişti. Bakan odasına girdiklerinde, Çokcesur Bakana,

– Sayın Bakanım, Abdullah beyle birlikte çalışma imkanımız kalmamıştır. Ya onu, ya bizi görevden alın, efendim!...

– İsmet bey, Abdullah bey'den sana ne? Ne işin var Abdullah bey'le...

– Bizim işlerimizi baltalıyor, efendim.

– Doğa ıslahı konusunda bütün kurumlara çağrıda bulunuyorsun, karayollarına, su işlerine, köy hizmetlerine milli seferberlik adı altında görev yüklüyorsun, Abdullah bey doğa ıslahı yapmaya kalkınca kabullenmiyorsun. Bundan niçin rahatsız oluyorsun?...

– Abdullah bey, kendi işini bırakıp bizimle yarışıyor, olmaz böyle şey, Sayın Bakanım.

– İsmet bey, ben dediklerine katılmıyorum. İkincisi, Abdullah beyden son derece memnunum. Bence sen kendi işlerine bak!...

Bu sırada kenarda duran Müsteşar Barkın, Bakanın Salman'dan yana tavrını görünce şikayetten vazgeçmişti. Durumun gittikçe Çokcesur'un aleyhine gittiğini görüyor, içeriye birlikte girdiği için pişmanlık duyuyordu! Bu sırada Bakan Müsteşara dönerek,

– Sen ne söyleyecektin? Müsteşar bey!

– Dinliyorum, Sayın Bakanım. İsmet bey'le kapıda

karşılaştık (İsmet Bey bir anda yol arkadaşınca terk edilmişti!). Bir emriniz var mı diye soracaktım?

– Peki, teşekkür ederim. Gidebilirsin...

Müsteşar durumu tehlikeli görmüş, tedbirini almıştı. Bu İsmet Çokcesur'da gereksiz işlere giriyordu!... Sana ne kardeşim, Abdullah Salman'ın yaptığından!... Şayet Bakan İsmet Çokcesur'dan yana olsaydı, Müsteşar şikayete katılacaktı. İsmet Çokcesur Müsteşarın durumunu ibretle seyrediyordu. Müsteşar çıktıktan sonra, şikayetlerine devam etti. Ancak Bakan Ovalı Salman konusunda çok kararlıydı. Çokcesur'a, Salman'dan çok memnun olduğunu, devamlı yeniliklere imza attığını, bakanlığın yüklerini sırtladığını, bir mukayese yapmak durumunda kaldığında, kendisinin kesinlikle Salman'dan yana olduğunu açık bir dille anlatmıştı. Çokcesur, Gürcistan'da yaptığı oyunun güçsüzlüğü ile Salman'ın güçlülüğü arasında bocalayarak, bakanlığı terk etmişti...

Bürokratlar, sohbetlerinde yaptıklarını anlatır, bunların övüncüyle yaşarlardı. Çağ değişmişti artık. Sıradan işleri yapmanın hiç değeri yoktu, günümüzde. Farklı olanı veya yapılmayanı yapmak önemliydi. Bilgi Çağında başarının tek bir ölçüsü vardı; farklılık.

Bir Valiye, Genel Müdüre sorulacak ilk soru: Senden önceki yöneticilerin yapmayıp, senin yaptığın bir şey söyle? Diye sormaktı. Öyle yöneticilerimiz vardı ki, beş yıl görevde kaldıkları halde, yukarıdaki soruya verecekleri bir cevapları yoktu!... Bu sorunun cevabı başarının ve performansın bir göstergesiydi. Bürokratlar yaptıklarından, yaptıkları yanlışlardan sorumlu tutulurlar. Yapmadıklarından hiç sorumlu değildiler. Bir işletme kötüye gidiyor, zarar ediyorsa, burada bir şeyler yapmanın zarureti vardı. Aynı şekilde, işletmede gelir artıracak faaliyetlerde bulunmak yöneticinin görevidi. Öyle ya, işçi fazlaysa sana ne!..

Niçin başına sorun alıyor, bir çok kişiyi karşına alıyorsun!. 15.000 işçi varsa, 5.000 de sen al, herkes mutlu olsun!... Hiç baskı görmez, sen de çok başarılı genel müdür olursun!... Ya ülkenin geleceği, devletin bekası!...

TEFTİŞ İŞLEVİNİ KAYBETMİŞTİR

Yapılan işlerdeki yanlışlardan sorumlu tutmak, bürokrasimizi tembelleştirmiş, yok etmişti. İş yaparsam yanlış yapabilirim korkusu bürokrasimizi statükoculuğa zorlamıştı. Bu mantığa göre bir şey yapmazsan, hata da yapmazsın! Teftiş kurullarımız hata, yanlışlık, yolsuzluk bulmaya göre dizayn edilmişler, bir türlü yol gösterici olamamışlardı. Halbuki kurumun aksayan kısımlarını görmemek, müdahale etmemek en önemli görev suçuydu. Yapılmayanların ortaya çıkardığı zarar, yanlış yapılanlardan kat kat fazlaydı!...

Teftiş yapı ve anlayışı mutlaka değişmeliydi. Müfettişliğin sıfırdan başlayarak, rapor hazırlama prosedüründen ibaret işlemleri, uzmanlık gibi takdim etmek yanlıştı. Şu anda yapılanlara göre değerlendirildiğinde teftiş, faydadan çok zarar vermektedir. Bu günkü sistem mutlaka değiştirilmeliydi. Müfettiş en iyi şekilde yöneticilik tecrübelerini bilen, yöneticilik sonrası atama ile yetişiyordu. Yöneticiliği bilmeyen kişilere yöneticileri denetletirmek, yöneticiyi yok etmekle eşdeğerdi; çünkü konu teftiştan ziyade ben daha üstünüm meselesine dönüşüyordu! Müfettişler hazırladıkları teftiş raporlarından sorumlu değildi. Bu sorumsuzluk, müfettişliği dejenere etmiş, teftiş edilenler aleyhine işleyen bir olguya dönüşmüştü. Müfettişler kolaycılığa kaçarak; ben suçlayım, suçu yoksa mahkemede beraat eder! Zihniyetiyle hareket etmekteydiler. Hazırlanan fezlekelerin %90'ı mahkemelerden beraatla neticelenmekteydi! Bu durumdan da müfettişlerin hiç bir sorumluluğu yoktu. Yönetici böyle

etkisizleştirilir!... Hukuk ve hukuk devleti de ancak bu şekilde katledilebilirdi!... Bürokrasimiz bunu başarmıştı!...

Teftiş için göreve gidecek müfettişlerin Genel Müdürü ziyaret ederek, son bir emri almak adet haline gelmişti. Salman bundan rahatsızlık duyuyordu!... Bu işin tercümesi şuydu; "Sayın Genel Müdürüm, ben taşrada Güdül Müdürü Ahmet Adanalı'yı teftişe gidiyorum. Bana bir emriniz var mı?.." Aman Allah'ım ne büyük yanlış!.. Tam bir hukuk katliamı!.. Genel Müdürdan beklenen cevap; ben Ahmet Adanalı'yı tanıyorum iyi çocuk!... Veya, hımm... Bu Ahmet Adanalı çok oluyor, oradan kötü kokular geliyor!... Bu ifadeler müfettişe yol gösterecek!.. Buna uygun teftiş raporu hazırlanıp Genel Müdürün önüne konacaktı!.. Salman bu uygulamayı değiştirdi, müfettişlerin teftişe gitmeden Genel Müdür ziyaretlerini yasakladı.

Teftiş bir strateji dahilinde çalışmalıydı. Suçları önleyici bir görev ifa etmeliydi. Salt cezalandırma üzerine kurulu bir teftiş mantığı son derece zararlı oluyordu. Kurumun dinamizmini yok ederek, teşkilatı çalışamaz hale getiriyordu. Suçlama, başka yapacak bir şey kalmadıysa, son çare olarak uygulanması gereken cezaydı. Bunlar yapılamıyorsa, teftişi yok etmek daha başarılı netice verecekti. En azından zararlı olmayacaktı!...

Salman, sabah erken saatlerde kalın teftiş dosyalarına göz gezdirir, cezaları onaylamadan önce etraflı bilgi alırdı. Bir sabah, önüne gelen bir dosyada bazı aksaklıkların olduğunu anlamakta gecikmedi. Üç mühendis yolsuzlukla suçlanıyordu. Bunlardan biri müdür, diğer ikisi altı ay önce göreve başlamış mühendislerdi. Salman altı aylık bir mühendisin yolsuzluğa bulaşabileceğine inanamıyordu. Dosyanın sonuç kısmını okudu konuyu çözdü. Fezlekeyi hazırlayan müfettiş İsmail Tarhan'ı çağırıldı, daha geniş bilgi aldı. Müfettiş Tarhan uzun uzun suçu ve yapılanları anlatıyordu. Salman sordu:

– İsmail bey, bu yolsuzluğa üç mühendiste iştirak etmişler mi?

– Evet Sayın Genel Müdürüm, hepsinin iştiraki var.

– Delil var mı?

– Var efendim, iki kişi imzalamış, müdür de onaylamış.

– İki kişi dediğin altı aylık mühendis, bu işi nasıl yapmışlar?

– Satılma komisyonu kurulmuş, bunlar komisyon üyeleri, efendim.

– İsmail bey, şunu öğrenmek istiyorum. Bu iki genç mühendisin cebine para girmiş mi? Yani bu adamlar akçalı bir menfaat sağlamışlar mı?

– O konuda kesin bir şey söyleyemem, efendim!

– O zaman, nasıl fezleke hazırladın bu arkadaşlar için? Müdür olayı organize etmiş, tamam. Parayı alan da müdür. Fakat bu elemanların yolsuzluktan ve paradan haberleri yok. Müdür imzalayın demiş, bunlar da imzalamışlar.

– Bu imzaları müdürle çatışmamak için attıklarını söylediler bana, efendim.

– Bu elemanlara fezleke hazırlayarak, istikballerini karartıyorsun. Mahkemede beraat etseler bile dosyasında fezleke var denecek. Buna ne hakkın var!.. Yazık değil mi? Bu gençlere...

– Haklısınız efendim!

– Değiştir bu raporu; müdüre fezleke hazırla mahkemeye verelim, görevden de alalım. Bu genç elemanlara idari ceza verin. Bir daha imza atarken daha dikkatli davranmalarını ihtar edelim...

Dünyada hiç bir şey akıl ve mantık murakabesi dışında değildi. Cebine para girmemiş, olaydan haberi bile olmayan genç mühendisleri damgalamak, ileride onlara nasılsa fişlendiniz, işinize gücünüze bakın! Demek değil miydi?.. Bu tür konularda teftiş yapıcı olmaktan çok yıkıcı olmaktadır. Çünkü teftişin bir vizyonu, varmak istediği bir hedefi ve teftişi bu hedefe götüren bir stratejisi yoktu. Hedefsiz yapılan her iş, fayda yerine zarar getirmekteydi. Teftişlerdeki zihniyet baştan sona

değiştirilmeliydi...

Salman Zonguldak'a gittiğinde Bölge Müdürü ve ekibini çok sıkıntılı görmüştü. Sebebini sorduğunda, Bölge Müdürü:

– Sayın Genel Müdürüm, Taşkara Köyüyle ilgili olarak, aleyhimize fezleke hazırlanıyor. Siz konuyu biliyorsunuz, müfettişe bunları anlattık, bizi dinlemiyor bile, efendim. Bütün arkadaşların morali bozuk efendim... Demişti... Salman müfettişi çağdırtmış, bilgi alıyordu... Müfettiş:

– Sayın Genel Müdürüm, doğa çok fena tahribat görmüş, ilgili arkadaşlara tazminat yükleyip, fezlekeyle mahkemeye vereceğiz, efendim.

Salman:

– Bak, Müfettiş bey, bu arkadaşlarımızın bu konuda hiç kabahatleri yok. Suçlu arıyorsan, başta Bakan, Müsteşar ve Ben olmak üzere, suçluyuz. Bu arkadaşlar ellerinden gelen her şeyi yaptılar; ama köylüleri durduramadılar... Son olarak Müsteşar Beyin emriyle Taşkara'lıları doğaya soktular, bu tahribat meydana geldi. Bölgedeki hiç bir arkadaşımın suçlu gösterilmesini istemiyorum. O fezlekeni iptal et. Anlattığım çerçevede Bakan, Müsteşar ve Bana fezleke hazırlayabiliyorsan, hazırla!... Çünkü suçlu biziz!...

– Anladım, Sayın Genel Müdürüm, konuyu yeniden değerlendireceğim!...

Salman geçmişe döndü, düşünmeye başladı. Aylarca önce iki Zonguldak Milletvekili gelmiş, Taşkara köylülerinin yakacak odun haklarının verilmediğini söylemişti. 1386 sayılı yasanın 23. maddesi gereği, Taşkara köylüleri verimli doğa olmadığından haklarını teşkilatın göstereceği yerden alacaklardı. Salman konuyu Bölge Müdürü Mehmet Ali Kalan'a sormuş, Mehmet Ali Kalan Taşkara köyüne depodan ucuz fiyatla ürün hazırladıklarını, fakat köylülerin doğaya girip kendilerinin kesmek istediğini, bu durumun çok tehlikeli olduğunu, doğada tahribata neden

olacağını söylemiş, Genel Müdürü ikaz etmişti. Genel Müdür milletvekillerine durumu anlatmış, köylü haklarının depoda hazır olduğunu söylemişti. Ancak köylüler depoya bir türlü yanaşmıyor, haklarını doğadan almak istiyorlardı. Bütün Zonguldak doğa teşkilatı bu işe karşıydı. Bu, doğayı tahrip etmek demektir. Konu daha sonra Müsteşara, Bakana intikal ettirilmiş, Genel Müdür Salman onlara da durumu anlatmış, istek kabul edilmemişti.

Günlerce, haftalarca Bakan baskı altına alınmış, adeta bunaltılmıştı. Köylüler Zonguldak'ın bütün politikalarını seferber etmiş, bir lobi oluşturmuşlardı. Bir gün Salman Ankara dışındayken, konunun vahametini tahayyül edemeyen, baskıdan bunalan Bakan, Müsteşara emir vermişti. Müsteşar da direkt Bölge Müdürünü aramış, köylüleri doğaya sokma emrini vermişti. Bölge Müdürü itiraz etmiş, müsteşardan kuvvetli bir fırça yemişti!.. Netice de Bölgenin bütün direnişine rağmen tahribat gerçekleşmişti. İlgili müdür rapor olarak ayrılmış, suça ortak olmak istememişti. Ama olanlar olmuş, kocaman bir doğa parçası tahrip edilmişti. Şimdi her türlü mücadeleyi vermiş bu elemanlara fezleke hazırlamak haksızlık değil de, neydi?... Yöneticilikte en önemli husus adil olmak, haklıyı korumaktır!..

Salman bu bölgedeki tahribatı videoya çektirip başta Taşkara olmak üzere bütün çevre köylere göstermiş, utanmalarını temin etmek istemişti. Sonrası belirsizdi. Doğa tahrip edilmiş, Taşkara'lılar ve politikacılar amaçlarına ulaşmışlardı. Konu menfaat olunca halkımız, gerekeni yapmaktan geri kalmıyordu!... Doğanın, ülkenin geleceği kimsenin umurunda değildi!..

DIŞ POLİTİKA ŞAHSİYET İSTER

Doğa yangınları çok masraflı ve tehlikeli bir işti. Doğa Koruma Genel Müdürlüğü yaz boyu bütün enerjisini doğa yangınları için sarf ediyordu. Yangın bölgelerinde bütün personel 24 saat yangınlar için hazır vaziyette bekliyordu. Salman Kıbrıs'a inceleme gezisine gitmişti. Girne'de yangın çıkmış, yangın işçileri mesai bitti gerekçesiyle yangına gitmeyi reddetmişlerdi! Türkiye'de "doğa savaşçıları" ödemesiz, mesaisiz sadece maaő karşılığı 24 saat çalışıyorlardı! Gel de bu mesleğe yanık olma!... Yıllık yangın rakamlarına bakıldığında Türkiye Akdeniz yangın kuőađı içinde en başarılı ülke olarak görünüyordu. Bunda teşkilatın özverisi büyük önem taşıyordu. Doğa yangınlarında ilk 30 dakikada ulaşıldığında, yangını söndürmek mümkündü. Geç kalıp, yangın büyüdüğünde yapacak şey yoktu. Yangın doğal sınırlarına kadar gidip, orada sönecekti. Yangın konusunda teşkilatın motive olması çok önemliydi. Teşkilat motive edildiği, Genel Müdürlük yangınları merkezden takip ettiği taktirde, taşra yangın söndürmede daha aktif hale geliyordu.

Bakan Ovalı ve Salman büyük yangınlarda Akdeniz ülkelerinin yardımlaşmaları üzerine bir proje geliőtirdiler. İspanya, Fransa, İtalya ve Yunanistan Büyükelçileri ile görüşmeler yapıldı. Bu projeye göre, büyük yangınlarda ülkeler hava güçleriyle komşu ülkelere yardımda bulunacaklardı. Bu proje gereği olarak, İtalya ve Fransa ziyaretleri yapıldı. Bakan Ovalı İspanya ve Fransa'da ilgili bakanlarla görüşürken, Salman da ilgili genel müdürlerle görüşüp,

ortak yapılacaklar konusunda bilgi alış verişinde bulunuyordu.

Fransa gezisi enteresan olaylara sahne olmuştu. Fransa'da ilk gün akşamı, elçilikte akşam yemeği yenmişti. Büyükelçi Tahsin Borsan tecrübeli, bilgili ve oldukça kibar bir insandı. Akşam yemeğinde misafirlerle tek tek ilgilenmiş, onları hoş tutmak için elinden geleni yapmıştı. Tiyatro! yemek yenilip, içkiler içildikten sonra başlamıştı. Büyükelçinin eşi Suna hanım, edebiyat, resim ve müzikle ilgilenen entelektüel bir kişilik sahibiydi. Yemek esnasında şarabı fazla kaçırdığı her halinden belli oluyordu. İcki gerçekten, şişede durduğu gibi durmuyordu! Entelektüel Suna Hanım, entel Suna Hanıma dönüşmekte gecikmedi!... Abuk, sabuk konuşmaya başladı...

– Ben hiç kimseden korkmam, herkes bana vız gelir... Bana Suna derler... Kimseye eyvallahım yok...

– (...)

– (...)

– Ben bakan falan dinlemem, bakan da ne oluyor... Ben sanatçıyım... Kim benim kadar medeniyeti kavrayabilir?... Ben... Ben... Ben Suna... Ben en büyüğüm!...

– (...)

– (...)

– Bakanlar bizi tayin ettirmiş, laf!... Ettirmezse darılırim vallahi... Ben Suna'yım kimseden bir korkum yok... Yeter be... Bıktık bu siyasilerden!...

Suna Hanım esip gürleyip, ortalığı gürültüye boğuyordu. Sofrada bulunanların hiçbirinden çıt çıkmıyordu. Büyükelçi kızarıyor, bozarıyor, küçüldükçe küçülüyordu. Mümkün olsa masanın altına girecekti; ama o'da sessiz kalmayı yeğliyordu! Suna hanım, monologuna devam ediyor, tek başına tiyatro! oynuyordu. Yarım saat devam eden çok sıkıcı bir yemekten sonra, Büyükelçi derin bir mahcubiyet içinde, eşini yatmaya götürdü. Döndüğünde tekrar tekrar özür diledi... Bakan Ovalı ağzını açıp tek kelime

söylemedi, büyük bir beyefendilik örneği gösterdi... Büyükelçi Tahsin Borsan'a acımişti. Gerçekten, büyükelçinin düştüğü durum çok acıklıydı... Sarhoş olmak, insanın şuuraltındakilerin açığa çıkmasına sebep oluyordu. Aslında, konuşulan yerin uygunsuzluğu bir yana, Suna Hanımın şuuraltının boşalması faydalı bir şeydi!..

Fransa temasları gerçekten renkli geçiyordu. Bakan Ovalı ile Salman'ın programları farklıydı. Salman, ertesi sabah, Fransa Doğa Genel Müdürüyle görüşecekti. Fransız Genel Müdür bilgili, terbiyeli, beyefendi bir insandı. Öğleye kadar muhtemel işbirliği konuları görüşüldü; birçok konuda mutabık kalındı. Böyle bir önerinin Türkiye'den gelmesinden dolayı teşekkür edip, memnuniyetini bildirdi. Yangın konusunda birlikte hareket etmek için uzmanlar düzeyinde uygulama planı yapılması kararlaştırıldı. Salman Genel Müdürü Türkiye'ye davet etti. Fransız Genel Müdürün Türkiye'ye gelişinde teknik altyapının hazırlanarak anlaşmanın imzalanması kararlaştırıldı. Birlikte öğle yemeğine gidildiğinde, Fransız-Türk bayraklarıyla süslenmiş çok güzel bir masada, samimi bir atmosfer içinde yemek yenildi. Aynı samimiyet içinde taraflar vedalaşarak ayrıldı.

Öğleden sonra heyetler halinde, Fransız Köy İşleri Genel Müdürüyle devam eden ikiyüzbin dolarlık arazi ıslahı projesinin görüşmeleri vardı. Proje; Türkiye, Fransa, Fas, Ürdün, Güney Kıbrıs ülkelerinin katılımıyla gerçekleştirilecekti. Türkiye Kıbrıs'ı tanımadığından, Kıbrıs'ın projeye katılmasına itiraz etmişti. Salman'ı ilgilendiren projenin teknik detayıydı. Bu konuda da Türkiye, başarılı örneklere imza atmış, yetenekli uzmanlara sahipti; diğer ülkelere yardımda bulunmak arzu ve isteğini taşımaktaydı. Heyet başkanı olarak Salman, Bakanlık Daire Başkanı Ersin Erzurumlu ile elçilikten Fransızca bilen genç bayan memur Nergis Toros'la birlikte, bakanlık binasına gitmişlerdi. Heyet randevu saatinde Genel Müdürün kapısı önündeydi.

Fransız Genel Müdür içeriden çıkmış, dağları ben yarattım kibiri içinde, yarım yamalak bir selam vermişti. Odasına davet etmeksizin, kaba bir şekilde, bitişikte toplantı salonuna geçilmesini söylemişti. Türk heyetinden Nergis Hanım, Fransız Genel Müdüre:

– Bizim heyette herkes İngilizce biliyor. Müzakereleri İngilizce yapabiliriz.

– Hayır, burası Fransa Kamu idaresi, burada Fransızca konuşulur!...

Salman bir hadise olsun istemiyordu; ama sinirlenmekten de kendini alamıyordu. Fransız Genel Müdürün tavırları! insanı çileden çıkaracak davranışlardı, adam negatif enerji saçıyordu; buna rağmen, yabancı bir ülkede sabırlı olunmalıydı!... Nihayet taraflar masaya oturdu. Fransız heyeti beş kişiden, Türk heyeti üç kişiden oluşuyordu. Dosyalar açıldı. Nergis Toros konuşmaları Fransızca'dan, Türkçeye tercüme edecekti. İlk olarak Fransız Genel Müdür konuşmaya başladı,

– Bu proje önemli bir proje! Fransız hükümeti proje için her türlü katkıya hazır. Kıbrıs'ın projeye alınmasına itirazı bir türlü anlayamadık!... Niçin Kıbrıs dışlanıyor?... Fransa olarak bunu bir türlü anlayamadık!... Ne biçim mantalite bu?...

Salman geçmişte Fransızca öğrenmiş, konuşulanları genelde anlıyordu. Nergis Hanıma dönerek,

– Nergis Hanım, bu adama söyle, biz diplomat değiliz, teknisyeniz! Kıbrıs işi siyasi bir konu, biz projeyi görüşmeye geldik.

Genel Müdür söze tekrar başladı:

– Türk Hükümeti ufacak bir Kıbrıs'la niçin uğraşiyor!.. Kıbrıs'a itiraz etmek hiç akıl alacak bir iş değil... Biz Fransa olarak bu konuda ısrarlı olacağız... Bu konu düzelmeden proje başarılı olur mu?...

Salman tekrar Fransız'ın sözünü kesti, Nergis Hanıma dönerek,

– Nergis Hanım, Söyle bu adama, biz siyaset tartışmaya

gelmedik, projenin teknik detaylarını görüşmeye geldik...

Nergis Hanım Salman'ın söylediklerini tercüme ediyor; fakat Fransız Genel Müdür üzerinde en ufak bir etkisi olmuyordu. Adam, konuşmaları akşamdan hazırlamışa benziyordu....

Fransız Genel Müdür Kıbrıs'a takılmıştı bir kere Kıbrıs diyor başka şey demiyordu, Salman'ın ikazları netice vermiyordu. Tekrar söze başladı:

– Bu proje 200.000 \$'lık bir projedir. Fransa bu projeye 125.000 \$ katkıda bulunacak, Kıbrıs bu projenin içinde olmazsa biz bu işe girmeyiz. Türk Hükümeti yanlış yapıyor... Sizi tekrar ikaz ediyorum, bu inattan vazgeçin, dedi.

Yarım saat süren konuşma Kıbrıs'la başlamış, Kıbrıs'la neticelenmişti. Bir türlü projenin teknik detayına gelinmiyordu. Konuşmada Türk Hükümetine de önemli göndermeler yapmaktan geri durmuyordu! Salman durumu anlamıştı, bu adam tam bir Türk düşmanıydı!.. Artık, buna bir ders vermek gerekiyordu... Salman zihninde projeyi silmiş, adama söyleyeceklerini düşünmeye başlamıştı!...

Salman davranışlarıyla sinirlendiğini açığa vuruyor, gizleyemiyordu. Fransız Genel Müdür son derece ukala, kendini beğenmiş, Türk Heyetini aşağılayan davranışlarıyla çizmeyi çoktan aşmıştı. Bu adamı bir benzetmek gerekiyordu. Salman söz aldı, Nergis Hanıma ve Fransız Genel Müdüre bakarak konuşmaya başladı:

– Projeye başlamadan önce bu beyefendiye söyle: Bir misafir nasıl karşılanır önce onu öğrensin!... O çok sevdiği Kıbrıs'a gelince, Kıbrıs benim umurumda değil. Beyefendi Kıbrıs'ı çok seviyorsa, birlikte ikili proje yapınlar. Genel Müdürün hitap ve davranışlarını heyetimize hakaret olarak algıladım, kendisine teessüf ediyorum. Fransa projeye 125.000\$, Türkiye 50.000\$ katkıda bulunacak, benim Genel Müdürlüğümün bütçesi birmilyar dolar, gerekirse Fransa'nın katkısını biz tamamlarız, projeye devam ederiz, Kıbrıs'ı da almayız! Fransa'da katılmak istemezse kendi

O zamana kadar hiç konuşmamış Fransız heyetindeki uzmanlara dönerek, devam etti:

– Fransa tarafında projeden sorumlu olan lider, bu Genel Müdür olduğu sürece biz bu projeyi askıya alacağız!... (Salman çileden çıkmıştı, nezaket sınırlarını aşıyordu. Bu genel müdür derken, genel müdürü eliyle işaret ediyor. Bir nevi onu kendi elemanlarının yanında aşağılıyordu.) Fransa tarafı gerçekten bu projeye devam etmek istiyorsa, bu başkanı değiştirsin, Kıbrıs'ı da unutsun! Bu adamla çalışmamız mümkün değil!.. Görüşmeleri burada noktalıyorum. Teşekkür ederim, görüşme bitmiştir, dedi.

Bu konuşmalardan sonra, Fransız uzmanlar görüşmenin devamı ricasında bulundular. Nergis Hanım'da Fransızlara katılmış, bir şey olmamış gibi görüşmelerin devamından yanaydı. Fransız Genel Müdür tamamen sessiz kalmış, en ufak bir şey söylemiyordu!.. Salman'ın konuşmasından sonra bir kelime dahi söyleyememiş, kırdığı potların farkına varmış, işi berbat etmişti... Doğrusu böyle bir tepkiyi de beklemediği belli oluyordu; çünkü aptallaşmıştı. Salman görüşmelerin devamını reddetti!... Nergis Hanıma, Fransız Genel Müdürü göstererek, "Bu adamın olduğu yerde hiç bir şey görüşmem!" dedi. Nergis Hanım Salman'ın Türkçe konuştuklarını yumuşatarak! Tercüme etmişti. Son cümleyi de tercüme etmedi; ama her şey çok net anlaşılmış, ukala genel müdür hak ettiği dersi almıştı!...

Salman ayağa kalkarak, heyet mensuplarına çıkmamız gerektiğini söyledi. Üçüncü kattan aşağı doğru iniliyordu. Fransız Heyetindeki dört uzman, Genel Müdür kaybolmuştu, Türk Heyetine refakat ediyorlardı. Genel Müdürün yokluğunda daha rahat konuşuyorlar, özür üstüne özür diliyorlardı!... Türk Heyeti Bakanlık avlusundaki arabasına bininceye kadar, Fransızlar

mahcubiyet içinde refakat ettiler ve Türk Heyetini uğurladılar. Davranışlardan anlaşıldığı kadarıyla, Fransız uzmanlar bile kendi genel müdürlerini haklı görmemişlerdi. Uzmanlar daha sonra görüşmek arzularını tekrar tekrar beyan etmişlerdi. Salman çok mutluydu. Kendini beğenmiş Genel Müdüre hak ettiği dersi vermişti...

Dış politika, iç politikayla yakından ilgiliydi. İç politikada güçlü olan devletler, dış politikada da güçlü oluyorlardı. Bilimde, teknikte, ekonomide, kültürde geri kalmış ülkelerin dış işleri mensupları içe dönük oluyorlardı. Haklı olarak, devlet gücünü arkasında bulamayan dış işleri, atak politika uygulayamıyordu; devamlı tedbirli olmak durumundaydı. Tedbirli olmak iyi ama, aşırı tedbir karşıdakini saldırgan hale getiriyordu. Bu işin bir ölçüsü olmalıydı!.. Tedbirlilik, hak edene haddini bildirmeye mani değildi!... Salman'ın görüşmesini kestiği "arazi ıslah projesi"nin ön görüşmesi, küstah Fransız Genel Müdür ile elçiliğimiz mensupları arasında yapılmıştı. Görüşmenin detayı hakkında bilgi alınamamıştı; ancak Fransız'ın benzer küstahlıklarının sineye çekildiği belli oluyordu. Kendisine hak ettiği cevabı veren çıkmayınca, küstahlığını sürdürmeye devam etmişti. Dış işleri mensuplarımızın milliyetçiliklerinden şüphe duymaksızın, pasif, "kurt yığını" psikolojik baskısı altında olduklarını söylemeliyiz!..

Nedir? Kurt yığını: Karabaş iri yarı, koyun sürüsünün koruyucusu, güvenilir bir köpektir. Bir gün kurtlar karabaşa saldırırlar, karabaş yaralı bir durumda canını zor kurtarır. Bu olay, karabaşın özgüvenini yok eder. Kurtlar uzaktan uludukça, karabaş korkudan çobanın bacakları arasına sokulur. Korkutulmuştur!... Karabaş o sürüyü koruyamaz durumdadır... Çünkü Karabaş, "kurt yığınıdır." artık!..

Dış ilişkiler bakanlıklar için büyük öneme haizdi. Her bakanlık dışarıyla yakın ilişki içinde olmalıydı. Bu durum bakanlık

açısından fayda getirmekteydi. Ancak bakanlıkların bu ilişkileri yürütecek elemanları bilgili, yetenekli ve karakter sahibi olmalıydı. Doğa Koruma Bakanlığı Birleşmiş Milletlerin yan kuruluşu olan FAO (Dünya Gıda ve Tarım Teşkilatı) ile yakın temasta oluyordu. FAO'nun Ankara ofisinde bir temsilci (uzman) bulunmaktaydı. Bu uzmanın görevi, Roma'da bulunan FAO merkezi ile Tarım-Orman Bakanlıklarının irtibatını kurmaktı. FAO uzmanlarının bürokrasideki irtibat kademeleri ise Daire Başkanlığıydı; yani muhatapları daire başkanlıklarıydı. Ancak Ankara'daki FAO temsilcileri, Bakan veya Genel Müdürden aşağısını muhatap almıyorlardı! İlişkiler bu şekilde sürdürülüyordu. Böylece FAO temsilcileri görevlerini hep kötüye kullanıyorlardı. Ülkemize müstemleke ülkesi muamelesi yapıyorlardı.

Salman daire başkanlığına yeni başlamıştı. UNDP'den 150.000 \$'lık erozyon kontrolü projesi alınmış, FAO ile irtibatlı uygulama başlatılmıştı. Bir gün FAO Ankara temsilcisi Salman'ı ziyaret etmiş, yanında iki de uzman getirmişti. Bu erozyon kontrol uzmanları Avusturyalı FAO temsilcisinin vatandaşlarıydı. Uzmanlar üç adam/ay çalışacak aylık 10.000 \$ ücret ve diğer masraflarla birlikte 50.000 \$'a mal olacaklar, proje parasının üçte biri bu kişilere harcanmış olacaktı. FAO temsilcisi vatandaşlarına kıyak geçiyordu! Salman sordu,

– Mr Ludvik, bu uzmanların gelmesiyle ilgili olarak kiminle konuştuğunuz?

FAO temsilcisi şaşkınlıkla,

– Mr. Salman, kimseyle konuşmadım.

– O halde, bu uzmanları nasıl getiriyorsunuz?

– Sistem her zaman aynı, uzmanları biz hep bu şekilde getiriyoruz.

– Hayır, getiremezsiniz! Bize sormadan uzman getiremezsiniz.

– Fakat Mr Salman, daha önce onlarca proje uyguladık, yabancı uzmanları hep bu şekilde görevlendirdik.

– Mr Ludvik, bu sistemi değiştiriyorum. Proje lideri benim. Hangi tip uzmana ne kadar ihtiyacımız olduğuna ben karar veririm. Ayrıca bizim erozyon kontrolü konusunda uzmana ihtiyacımız yok. Bizim dünya çapında uzmanlarımız var. Şayet ihtiyaç varsa diğer ülkelere bu konuda uzman gönderebiliriz. Bu arkadaşlar ülkelere dönsünler.

– Bu imkansız Mr. Salman, elemanlar geldiler bir kere. Bu seferlik bu elemanları başlatalım da, bir daha sizin dediğiniz şekilde yaparız.

– Hayır Mr Ludvik, teşkilatımız bu arkadaşları istediğiniz kadar misafir edecektir; ama kesinlikle görev vermeyeceğiz.

– Ben bu konuyu bakan veya müsteşarla görüşeceğim. Yanlış yapıyorsunuz.

– Mr. Ludvik istediğiniz yere gitmekte serbestsiniz.

Ludvik ve iki arkadaşı üzgün bir şekilde Salman'ın yanından ayrılmışlardı. Daha sonra müstешara gitmişler, müstешar Salman tarafından bilgilendirilmiş, bu konuda tek yetkilinin Salman olduğunu söylemişti. Bu durumda Ludvik için çıkış yolu kalmamış, vatandaşlarını geri göndermişti.

Her nedense yabancılara karşı bir zayıflığımız var. Onlara karşı kendimizi küçük görmekte, aşırı misafirperverlik göstermekteyiz. Bu durum yabancılar tarafından istismar edilmemizi doğurmaktadır. Bizim yakın ilgi ve alakamızı istismar ederek, ülkemizde bizim adımıza istedikleri gibi at oynatmaktadırlar. Misafirperverliğe evet ama, bu nokta istismar edilmeye başlandığı andan itibaren külahlar değişilmeli. Yabancılara da bu durum bir şekilde anlatılmalı.

Salman Bakanla birlikte Avrupa seyahatine çıkmadan önce, FAO temsilcisi ziyaretine geldi. Gezinin çok faydalı olacağını ve FAO'nun da bu geziyi bir şekilde desteklemek istediğini belirtti. Salman da FAO temsilcisine, Türkiye için 200.000 \$'lık bir UNDP

projesi yapılmasını ve FAO'nun buna destek vermesini teklif etti. Temsilci bu işe yanaşmıyordu. Sadece Salman ve Bakanın harcırahlarını karşılamak istiyordu. Bakanlık harcırahu 100\$ olmasına karşın, FAO günlük 250\$ harcırah veriyordu. Böylece "Akdeniz ülkeleri yangın işbirliği" projesini FAO temsilcisi kendine mal etmek istiyordu. Kısaca ahlaksız teklif yapıyordu. Halbuki bu proje tamamen bizim hükümetimizin projesi olacaktı. Salman FAO temsilcisinin yüksek harcırah ödeme teklifini şiddetle reddetti. Burada ülke prestiji mevzubahisti.

Seyahate Bakan Ovalı, Salman ve bakanlık daire başkanı Ersin Erzurumlu katılıyordu. Türk Heyeti üç kişiden ibaretti. Görüşmeler bittikten sonra Türkiye'ye geri dönüldü. Salman bir şeyin farkına vardı; heyetin üçüncü üyesi Ersin Erzurumlu bakanlık adına değil, FAO adına seyahate katılmıştı! Yani harcırahını bakanlıktan 100\$ yerine, FAO'dan 250\$ olarak almıştı. Bu konuda gizli hareket ettiği için de kimsenin haberi olmamıştı. Ersin Erzurumlu FAO temsilcisiyle kimseye danışmadan, anlaşmıştı. Böylece FAO'dan alınma ihtimali olan 200.000\$'lık proje suya düşmüştü. Salman arkadan vurulmuştu.

DÜŞÜK KADROLARLA FAZİLETLİ POLİTİKA OLMAZ

Salman, Doğa Genel Müdürlüğü mensuplarının değişim içinde olduklarını görüyor, mutlu oluyordu. Daire Başkanları, yeni ne yapabilirim? Diye kafa yoruyor, Salman'a yeni proje teklifleriyle geliyorlardı. Vizyon sahibi olmak, teşkilatın çalışması açısından çok önemliydi. Lider, idareciden farklıydı. Günümüzde liderlik önemliydi; bürokraside üst kademelere çıktıkça, idarecilik yerini yaratıcılığa bırakıyordu. Çağdaş lider; karşısındakilere isteklerini yapmasını söylemek yerine, bir vizyon çizerek, elemanlarını o vizyonun bir parçası olmaya, isteklerini yapmaya ikna eden kişiydi. Elemanlar, vizyonun parçası olmaya gönüllü olduklarından, ileride ortaya çıkacak sıkıntılara kolaylıkla göğüs gereceklerdi.

Gazi O.P. tesislerinde öğleye kadar ki çalışmalar, yenilik üzerine olduğundan, zamanın nasıl geçtiği fark edilmiyordu. Bu tür çalışmalar insanın kendisi ve ülkesi için son derece yararlıydı. Çalışmak, bir şeyler üretmek, tarifi imkansız bir tatmin, haz kaynağıydı. Öğleden sonra merkez binada politik istekleri yerine getirmeye giden Salman, sıkıntılı bir şekilde odasına giriyor, içi daralmış bir şekilde istek sahibi, politika destekli müşterileri bekliyordu!...

Orhan Özkara İzmit Milletvekiliydi. Salman'la daha önce birlikte çalışmışlardı. Birlikte çalışırken, Orhan Özkara

dairedeki memur arkadaşlarını kefil göstererek banka kredisi almış, sonra da ödememişti. Daire mensuplarının maaşlarına icra geldikçe şikayetler artmış, Orhan Özkara bir türlü bulunamamıştı. Bulduğunda maaşı icralık olduğundan, memurlar kefalet için ödedikleri parayı geri almak için sıraya girmişlerdi. Bir çok memur iyi niyetinin bedelini dolandırılarak ödemişti... Orhan Özkara ile ilgili, daha bir çok olay, Salman'ın kulağına gelmişti!.. Orhan Özkara şimdi DKP milletvekiliydi!... Orhan Özkara sıklıkla Salman'ı ziyaret ediyor, Salman olmadığına koltuğuna oturarak, ona vekalet ediyordu! Salman'ın ikazları netice vermemişti. Orhan Özkara Salman'ı çok yakın arkadaşı olarak takdim ediyordu; Salman bundan büyük rahatsızlık duyuyordu; ancak yapacak bir şey de yoktu!.. Bakan Ovalı bir gün, Salman'a:

– Abdullah bey, sen Orhan'ın adamıymışsın! Etrafta öyle konuşuyormuş, hayırlı olsun!... Diye dalga geçmiş, Salman:

– Sayın Bakanım, beni birinin adamı yapacaksanız, lütfen daha kaliteli birini bulun, demişti.

Bu ilişki bir yerlerden kopacaktı, ama nasıl?... Salman devamlı tetikteydi... Orhan Özkara'ya karşı dikkatliydi!... Nasıl olsa iş olacağına varıyordu...

Bir gün, Orhan Özkara hızla Salman'ın odasına girdi, kızgın bir ifadeyle:

– Abdullah Kardeşim, lütfen bizim namusumuzu, itibarımızı koru!...

– Hayrola, ne oldu Orhan bey!...

– İzmit'te bir kısım şefiniz var, Kadir Belen, benim anama avradıma küfrediyormuş!. Lütfen bize sahip çıkın...

– Nasıl olmuş?... Bir olay mı var?... Sebep ne?...

– Hiç bir sebep yok, kardeşim!... Adam bana küfrediyor!...

– Olur mu, öyle şey!. Durup dururken kim küfreder!..

– Adam ADAYATAN Partili, DKP'lilere karşı... Sebep bu...

– Tamam Orhan bey, ben gereğini yaparım!

– Sayın Genel Müdürüm, gereğini yaparım deyip, beni

atlatma!... Bu adamın tayinini, İzmit'ten sürülmesini istiyorum. Bizim haysiyetimizi koruyun lütfen!... En kısa zamanda netice istiyorum. Bu işin peşini bırakmayacağım. Sonuna kadar gideceğim...

– Tamam Orhan Bey, merak etme, gereken yapılacak!...

Orhan Özkara bir şeyler karıştırıyordu, ama ne?... Bir kimseyi karalamanın en kolay yolu, ADAP'lı demektir. Nereden belli ADAP'lı olduğu? Olsun... Bir kimse, birisi için ADAP'lı dedi mi, ADAP'lı olurdu. İki partinin lideri birbirlerine karşı olunca, aşağıdakiler bu düşmanlığı sonuna kadar kullanmanın keyfini yaşıyorlardı!. Bürokraside de durum aynıydı. Bir siyasiyi veya bürokratu sevmediğiniz bilirse, size her gelen besmele gibi, sevmediğiniz kişinin adiliklerinden bahsederek söze girerdi. Bu durum gerçekten bir hastalıktı. Bu hastalığın tedavisi, hiç kimseyi düşman ilan etmemenizdi. Şayet yanlışlıkla birini düşman olarak tanımlama hatasına düşmüşseniz, geri adımla, o kişinin çok iyi bir insan olduğunu bir kaç kişiye söylemeniz! sıkıntıyı gideriyordu; hastalık ortadan kalkıp, tedaviye kavuşuyordu!... Salman sekreterine, İzmit'ten kısım şefi Kadir Belen'i bulmasını söyledi. Bir süre sonra, Kadir Belen telefonda idi,

Salman:

– Kadir bey, ne oldu? Orada bir olay mı var?..

– Var, Sayın Genel Müdürüm! Milletvekili Orhan Özkara'nın eniştesini kamyonla kaçakçılık yaparken yakaladık!.. Zabıt tutanağını iptal etmemizi istiyorlar... Devamlı olarak baskı altındayız!...

– Nasıl iş bu?.. Nasıl böyle bir istekte bulunabilirler!..

– Devamlı tehdit ediyorlar, efendim...

– Sen, Orhan Özkara ile ilgili bir şey söyledin mi?..

– Hayır efendim, ne söyleyebilirim ki?..

– Kendisine küfür ettiğini söylüyor!..

– Başka ne söylesin ki, efendim!..

– Tamam, mesele anlaşıldı... Sen o zabıt tutanağını bana

faksla. Hiç merak etme! Sen görevini yaptın, sonuna kadar arkandayım!...

– Ondan eminim Sayın Genel Müdürüm, sizlere güvenmesek burada görev yapamayız, efendim!...

Salman konuyu anlamıştı. Orhan Özkara nihayet sorun üretmeye başlamış, beklenen an gelmişti. Olay, Salman için hiç sürpriz olmamıştı. Zabıt tutanağını alarak, Bakan Ovalı'nın makamına gitti. Telaşla, içeri girdi, Bakana:

– Sayın Bakanım, Orhan Özkara ile ilgili bir sorun var!...

– Hayrola, Abdullah bey!... Sakin ol... Neymiş mesele?...

– Orhan Özkara'nın eniştesi kaçak emvalle kamyon yakalatmış, efendim!...

– Orhan sana geldi mi?

– Geldi efendim, kendisine küfredildiğini söylüyor...

– Ne sebep gösteriyor?...

– Kısım şefi ADAP'lıymış, bu sebeple Orhan Özkara'ya küfrediyormuş! Şu zabıt tutanağına bakar mısınız efendim!

– Eveet... Oynatacağım, Abdullah bey! Bu kadar işin arasında bir de bu namussuz heriflerle uğraş!... Taviz verme bu herife, bölgeye söyle! gereğini yapsınlar!...

– Söyledim, efendim!. Ancak bu adam size gelecek, istifa tehdidinde bulunacak. Hatta, Başbakana kadar ulaşacak. Bu işi bir güç gösterisi haline getiriyor, efendim.

– Ne yaparsa yapsın! Biz sağlam duralım, Abdullah bey. Daha bir ay önce İzmit'te kaçakçılıkla mücadele haftası yaptık. Teşkilata arkalarında olduğumuzu söyledik.

– Arkadaşlar kendilerine destek olacağımızdan eminler, efendim.

– Elbette canım, teşekkür ederim...

Salman Bakandan ayrılırken mutluymuştu. Bakan bütün kritik kararlarda Salman'ın arkasında olmuştu. Olacakları düşündükçe, ülkenin az gelişmişliğine isyan ediyordu. Bunlar olacak şeyler

miydi?... Hem kaçakçılık yapacaksın, hem de üste çıkacaksın! Geçmişte popülizm adına verilen tavizler ülkeyi bu hale getirmişti. Kimse hak hukuk tanımıyor, hep istiyordu. İnsan kaçakçılıktan yakalanınca, yüzü kızarır, sessizce ortadan kaybolurdu. Ne kadar utanmaz olduk!... Salman utanmanın ne büyük "fazilet" olduğunu, bu olayla bir kere daha anlamıştı...

Orhan Özkara bir kaç gün sonra Salman'ı ziyarette gecikmedi. Orhan Özkara sıkıntılı bir şekilde Salman'ın odasına girmiş, sitemlerle söze başlamıştı:

– Abdullahcığım, bu kısım şefi Kadir Belen'le ilgili bir gelişme olmadı...

– Sayın Milletvekilim, bu konu senin anlattığın gibi değil!

– Nasılmış?... Benim anlattığım gibi değil de!...

– Kadir Belen bir kamyon yakalamış, bu kişi de senin akrabanmış!... Ortada bir zabıt var!...

– Haaa... O mesele!... O başka bir konu. Ben bana küfrettiği için bu adamın peşindeyim...

– Kadir Belen'le görüştüm, kesinlikle seninle ilgili bir şey konuşmadığını söyledi...

– Abdullahcığım, ben yalan mı söylüyorum?.. Ayrıca o kamyonunu yakaladığı kişi, bizim partiden, yani DKP'li. Adamlarınız ADAP'lı kaçakçıları hiç yakalamıyor, hep bizimkileri yakalıyor; çünkü kendisi de ADAP'lı...

– Sayın Milletvekilim, kaçakçının ADAP'lısı, DKP'lisi olur mu? Kaçakçı kaçakçıdır.

– Abdullahcığım, bütün samimiyetimle söylüyorum, bu şef ADAP'lı, kaçakçıları yakalamıyor...

– Bana somut bir örnek verebilir misin? O zaman direk mahkemeye vereyim şefi...

– Ben polis değilim, bilemem. Yalnız bu adamın İzmit'ten mutlaka gitmesi lazım.

– Bu şartlarda mümkün değil, Sayın Milletvekilim. Ortada kaçakçılık olayı var...

– Peki, bizim şerefimiz, partililerimizin prestiji ne olacak?...

- Orhan bey, bu işin şerefle prestijle ne ilgisi var!...
- Var efendim, bu adam buradan gidecek!... O kadar!...
- Mümkün değil, Sayın Milletvekilim. Kaçakçılıkla mücadele emrini ben verdim. Bir elemanımı kaçakçı yakaladı diye yalnız bırakamam.
- Abdullah bey, ben bu tayini yaptırırım... Hem de söke söke... Bakan beye yaptırırım bu tayini... Bir isteğimi yapmadığın için, sana ayıp olur... Bu kadar süre arkadaşlığımız var...
- Sen bilirsin Orhan bey, benim bu tayini yapmam imkansız, istediğin yere gitmekte serbestsin...
- Görüşeceğiz!...

Milletvekili Orhan Özkara çıktıktan sonra, Salman derin bir nefes aldı; oldukça gerilmişti. Ne işler, Allahım!... Uğraştığımız işlere bak... Orhan Özkara Bakana gitmiş, Bakanı partiden istifa etmekle tehdit etmiş, gene de Bakana evet dedirtememişti. Bakandan istediğini elde edemeyince Başbakanın kapısını çalmış, çok önemli memleket meselesi! konusunda onun yardımını istemişti. TBMM'deki milletvekili aritmetiğinin hassasiyeti, Orhan Özkara gibilerinin ekmeğine yağ sürüyordu...

Başbakan, Bakan Hayri Ovalı'yı aramış, bakanın anlattıklarını dinledikten sonra, Bakana: "Şu sıralar bir çok sorunla uğraşıyorum, bir de bu milletvekillerinin sorunlarını bana havale etmeyin lütfen, bu sorunu kendi ölçülerinizle çözüme kavuşturun. Bu adam bir daha bana gelmesin!" demişti.

Bakan Ovalı Salman'ı yanına çağırmış, olanları anlatmıştı. Salman bakana yük getirmenin mahcubiyeti içinde, konuyu kendisinin çözüme kavuşturacağını söylemiş, bakandan izin almıştı. Konu tam bir bilek güreşi haline gelmişti. Kim galip gelecekti?... Salman bakanı yıpratmamak için her yolu deneyecek, bir çözüm üretecekti...

Aradan iki aya yakın zaman geçmesine rağmen konu sıcaklığını sürdürüyordu. Salman İzmit'ten Kadir Belen'i çağırtmış, karşılıklı oturmuşlar, durum değerlendirmesi yapıyorlardı. Salman:

- Kadir bey, şu anda İzmit'te durum nasıl?
- İyidir Sayın Genel Müdürüm, yakaladığımız kamyonu belirli bir muhammen bedel üzerinden ihaleyle sattık.
- İhalede artırma oldu mu?
- Hayır efendim, gene kaçakçının bir yakını aldı; ama pahalıya mal oldu onlara, epey bir para ödediler.
- Senin rahatın nasıl? Memnun musun hayatından?..
- Ben de o konuya gelecektim, Sayın Genel Müdürüm. Devamlı tehdit alıyorum, ailecek huzurumuz kaçtı efendim. Mümkünse ben başka bir yere tayinimi isteyeceğim, efendim.
- Memnuniyetle Kadir bey, seni şeflikten muavinliğe terfi ettirelim ki, tehditle değil de, terfi ettiğin için yer değiştirmek durumunda kalmış ol...
- Çok teşekkür ederim!... Sayın Genel Müdürüm, beni benden daha çok düşünüyorsun. Bu durumda ben terfi etmiş olarak, İzmit'ten kahramanlar gibi ayrılırım, efendim!
- Hiç merak etme, kaçakçılık konusunda zafiyet göstermemeliyiz!...

Salman personel müdürünü çağırarak, boş olan muavinliklerin listesini Kadir Belen'in önüne koydurdu. Kadir Belen Tekirdağ Muavinliğinde karar kıldı, oraya tayini yapıldı. Salman Bakana giderek durumu anlattı. Bakan Ovalı Milletvekili Orhan Özkar'a telefonda,

- Orhan bey, isteğini yerine getiriyor, Kadir Belen'in tayinini İzmit dışına yapıyoruz, bilgin olsun...
- (...)
- Seni niçin incitelim canım, bu işler böyle oluyor. Koskoca bakanlığı idare etmek kolay mı sanıyorsun!...
- (...)

– Orhan bey, Şimdi de geç oldu, erken oldu sorunu ıkarma!
Dediğini yaptık kardeşim, teşekkür edeceğine, eksiklik arıyorsun...
Başka bir isteğin var mı?...

– (...)

– Bir Şey değil canım, ben teşekkür ederim...

Bu mesele de böylece kazasız belasız neticelenmişti. Ancak uzun bir zaman süreci boşa harcanmış, sıkıntılı anlar yaŐanmasına neden olmuştu. Ne yasalım, bu ülke böyleydi... böyle olan ülke, bizim lkemizdi... Orhan zkara bu olaydan sonra Salman'a küsmüŐ! bir daha yanına gelmemişti. Aslında Salman, zkara'nın olur olmaz, geçiyordum uğradım tasallutundan kurtulmuş, rahata ermişti. Bu kadar emek ve harcanan zamanın Salman'a getirisi, kısa gün ticareti; Orhan zkara'dan kurtulmak olmuştu...

YÖNETİCİLER HEP TEHDİT ALTINDA

Son günlerde MERSAN temsilcisi Erhan Öztan, sık sık Salman'ı ziyaret ediyordu. Fransa'da yeni model araçların imalatına başlandığı, kendisinin bunları yerinde göstermek isteğini yineliyordu. Erhan Öztan bir şeyler söylemek istiyordu; ama bir türlü açılmıyordu. Nihayet bir akşam üzeri Salman'ı ziyarete gelmişti, Salman'a:

– Sayın Genel Müdürüm, Fransa tesislerimizde yeni modeller üretmeye başladık, bunları size göstermek isteriz.

– Bu bir davet mi? Erhan bey.

– Evet, Sayın Genel Müdürüm, sizi Fransa'da bir hafta ağırlamak istiyoruz.

– Teşekkür ederim Erhan bey, ben değil Fransa Kızılay'a bile gidemiyorum...

– Çok şakacısınız, efendim! Gerçekten bu Fransa seyahati sizin için güzel bir seyahat olacak. Mümkün olur, hanımefendi de katılırsa memnun oluruz.

– Erhan bey, benim böyle bir seyahate katılmamı normal buluyor musunuz?..

– Gayet normal, efendim. Ben bir çok Genel Müdür ağırladım. Hiç bir anormal tarafı yok!

– Hayır, kesinlikle hayır... Ben Genel Müdür olarak böyle bir seyahate katılmamam...

– Takdir sizin Genel Müdürüm, katılsaydınız yangınla ilgili bir çok yeni teknolojimizi size gösterecektik.

– Bu teknolojileri göstermek istiyorsanız, Genel Müdür Muavini ile Daire Başkanımızı götürün, onlara gösterin yeni teknolojilerinizi.

– Götürebiliriz; ama sizin görmenizi çok arzu ediyorduk, efendim. Alımlarla ilgili soft kredi imkanlarımızı da size sunacaktık.

– Kredi imkanlarınızı sonra görüşürüz. Öncelikle arkadaşlarımız görsünler, daha sonra bir değerlendirme yaparız. İlginize teşekkür ederim, Erhan bey!...

Salman emrivaki yapmış, Genel Müdür Muavini, Daire Başkanı ve iki elemanını Fransa'ya göndermişti. Erhan Öztan'da oldu bittiye hayır diyememişti. Erhan Öztan önceleri kıymetli hediyelerle etki altına almak istediği Genel Müdür Salman'a bu sefer başka bir metotla yaklaşmak istemiş, gene başarısız olmuştu!... Maksat Salman ve eşini Fransa'da en lüks otellerde, lokantalarda ve eğlence yerlerinde ağırlamak suretiyle etki altına almaktı. Hatta eşsiz gittiğinde, başka organizasyonlar! bile hazırda. Erhan Öztan MERSAN'ın Türkiye temsilcisiydi. Doğa Genel Müdürlüğü Türkiye'de MERSAN'ın en iyi müşterisiydi. Bu durumda Genel Müdürü Fransa'ya götürmek, şirket sahipleri nezdinde Erhan Öztan'a büyük prestij kazandıracaktı. Bu nedenle, Erhan Öztan günlerce Salman'ın kapısını çalmış, onu Fransa'ya götürürebilmek için bütün kabiliyetini kullanmış; ama başarısız olmuştu!.. Bu Salman, ne biçim adam!... Daha önce bir çok Genel Müdürü kolayca götürmüştü... Merkez yeni Genel Müdürü ağırlamak! istiyordu. Bütün mesele buydu...

Doğa Genel Müdürlüğü bir çok konuda iyi müşteriydi. Kamyon, otomobil, telsiz, helikopter, uçak vb. liste uzayıp gidiyordu... Bu işlerle ilgili firma temsilcileri Salman'la ilişki kurmak için, bütün hünelerini kullanıyorlardı. Öyle ya, onmilyonlarca dolarlık satınalmalar...

Satınalma prosedüründe öncelikle teknik komisyonda teknik şartnamelerin hazırlanması vardı. Firmalar teknik yeterlik aldıktan sonra, sıra satınalma komisyonuna geliyordu. Burada firmaların fiyatları yarışyordu. En sonunda, Genel Müdür onaylarsa satınalma gerçekleşiyordu. Teknik ve satınalma komisyonlarında birçok uzman çalışıyordu. Bu uzmanlar teknik şartnameyi hazırlarken, bazı firma mallarının tarifini yapıyorlardı. Bu yüzden teknik şartnamede etkili olan firma, yarışa metrelerce önden başlıyordu. Salman bu duruma çözüm arıyordu. İktidarlar genelde sağ görüşlü olduğundan, buradaki uzmanlar da sağ görüşlüydüler. Mal temin eden firma sahiplerinin de sağ görüşlü olmaları doğaldı. Bu durumda hangi sağ görüşlü dürüst mühendis satınalma komisyonuna getirilirse getirilsin, sağ görüşlü firma sahipleri onlara ulaşmakta güçlük çekmiyorlardı.

Salman bu analizi yaptıktan sonra, çözüm kendiliğinden ortaya çıkmıştı. Satınalma komisyonu başkanlığına dürüstlüğünden emin olduğu CUHEP'li Nejat Mersin'i atadı. Bir iki takviye ile satınalma komisyonundaki çarpıklık giderildi. Başkan Nejat Mersin'e, Doğa Genel Müdürlüğü eski tüccarlarından hiç biri ulaşamadı, onunla ilişkiye giremedi. Böylece satınalmadaki şaibeler büyük ölçüde ortadan kalkmış oldu. Zaman zaman Genel Müdür Muavini Hasan Asker, eski tüccarların temsilcisi olarak Nejat Mersin'le ilişki kurmayı ve ondan bilgi almayı denediyse de, Salman'ın ikazıyla bu ilişki kurulamadı.

Genel Müdür Muavini Hasan Asker, Salman'ın okul

arkadaşıydı. Salman gibi muhafazakar bir ailenin çocuğuydu. Mesleğe atıldıktan sonra çok içki içmeye başlamıştı. Eşi Nilgün hanım ise devamlı kumar oynayan bir kumarkolikti. Doğal olarak bu tür yaşam biçimi, aldıkları maaşın üzerinde bir gelir gerektirmekteydi. Bu nedenle Hasan Asker, daha çok gelir elde edebilmenin yollarını aramaktaydı!. Genel Müdür Muavinleri arasında döner sistem olduğundan, üç ayda bir yetkili oldukları daireler değişmekteydi. Salman, Genel Müdür Muavinlerine tam yetki veriyor, işlerine müdahale etmiyordu. Hasan Asker personele bakmaktayken, Kütahya'ya bir müdür tayin etmiş, teşkilat çalkalanmaya başlamıştı. Tayin edilen Müdür içkici, eşi kumarcı, daha fazla gelir için, karışık işler yapma üstadı!... Salman durumu öğrenince Hasan Asker'i çağırdı,

– Hasan bey, bu Kütahya Müdürünü önceden tanıyor muydun?..

– Evet, tanıyorum, Sayın Genel Müdürüm! Bir şey mi var?

– Evet, var! Müdür tayin edileceklerin vasıflarını konuşmuştuk, yolsuzluğa bulaşmayacak veya şaibesi olmayacaktı. Bu nasıl iş?..

– Arkadaşın bir mahkumiyeti yok, efendim...

– Yok ama, hiç kimse iyi bahsetmiyor. Dosyasına hiç bakmadın mı? Bir sürü soruşturma geçirmiş... İşi kitabına uydurmuş!... Meslek kamuoyunda lekelenmiş birisi...

– Öyle bakarsak hiç kimse temiz çıkmaz, efendim.

– Peki, Hasan bey, bu konuyu daha çok münakaşaya gerek yok. Bunları daha önce uzun uzun konuşmuştuk. Şu andan itibaren seni personelden alıyorum. Öbür işlere bak. Teşekkür ederim!...

Bürokratlar hakkında karara varmak için, aile düzenine bakmak kafidir. Aile yaşantısı, bürokratin ne olduğunu anlatan önemli bir ayrıçtır. İçki, kumar ve eğlenceyi yaşamın ana unsuru yapan aileler, bunları memur geliriyle yapamazlar. Bu yaşamı sürdürmek ek gelire ihtiyaç gösterir. Bu gelir nereden gelecek?...

Elbette gayri meşru yollardan; böylece rüşvet, yolsuzluk peşinde koşulacak!... Bunun başka yolu yok!...

Salman bu konuda çok şanslıydı. Eşi, evlendikleri ilk günden itibaren tasarruf yapıyordu ve çok tutumluymdu. Ailecek mütevazı bir hayat yaşıyorlardı. Hayata dair maddi bir hedefleri yoktu. Yaşadıkları hayattan çok mutluydular. Salman'ın Genel Müdürlüğünde eşini ve çocuklarının, resmi arabaya bindiğini gören olmamıştı. Gidecekleri yere hep otobüslerle gitmişlerdi. Genel Müdür olduklarında, oturdukları lojmandan çıkarak, Genel Müdür konutuna taşınmayı reddetmişlerdi. Oğlu ve kızı, sitede Genel Müdür çocuğu olduklarını söylemeyi, şahsiyet zaafı sayan bir kişiliğe sahiptiler. Çocukları devlet okullarında başarıyla okumuş, aileye hiç para harcatmadan en iyi üniversiteleri bitirmişlerdi. Ailenin lüksü olmayınca, çok paraya da ihtiyaç olmuyordu!... Salman eşi ve çocuklarıyla hep gurur duymuştu!...

Genel Müdür Muavini Hasan Asker, para kazanmak! için, arayış içindeydi. Salman'a ulaşamayan iş adamları Hasan Asker vasıtasıyla irtibat kurmaya çalışıyorlardı. Ancak Hasan Asker'in satınalma ile ilişkisi tamamen koparıldığından, bilgi alması bile mümkün değildi. Bu durumda yapılacak iş, Salman'ın yakınına birilerini! yerleştirmekti?...

Bakanlıkta işler yoğun tempo ile sürdürülüyordu. Çalışmaların devam ettiği bir anda, odaya Genel Müdür Muavini Hasan Asker girdi. Hareketlerinden, bir şeyler konuşmak istediği anlaşılıyordu; odanın boşalmasını bekliyordu. Nihayet, Genel Müdürle yalnız kaldılar, Hasan Asker:

- Sayın Genel Müdürüm, buradaki sekreteryanızı biraz takviye etsek, diyecektim!
- Ne var! buradaki sekreteryada, Hasan bey!
- Efendim, eli ayağı temiz, temsil gücü olan birini koyalım, buraya.

- Bu kadar için arasında... Sonra düşünürüz, Hasan bey.
- Sayın Genel Müdürüm, benim Muğla'dan bir memurum vardı; şimdi Ankara'ya tayin oldu, onu size sekreter yapalım, efendim.
- Sonra bakarız, Hasan bey!
- Efendim siz bir görün, daha sonra karar verirsiniz...
- Şimdi burada mı?...
- Burada efendim, ben arka odaya alayım! Bir görün!...

Hasan Asker çıktıktan sonra, Salman düşünmeye başladı!... Neler dönüyordu!... Hasan Asker'in her hareketi Salman'ı şüphelendiriyordu. Salman bir kimseye sonuna kadar güvenirdi; ancak bir hatasını yakaladığı kişiye karşı, çok şüpheli olurdu. Hasan Asker'ede bu gözle bakıyordu. Çok eski arkadaşı olduğu için, onu kırmak istemiyordu. Karşıdaki insanı iyi tanıdığınızda sizi aldatması mümkün değildir; esas sorun kişiyi iyi tanımamaktadır!... Arka odaya arka kapıdan girmelerinin sebebi; tecrübeli sekreter Ferhande, ön kapıdan bu tür bayanlara asla geçit vermiyor, onları Genel Müdürle görüştürmüyordu!.. Ferhande bu konulardaki otoritesini herkese kabul ettirmiş, bulunmaz bir sekreterdi.

Bir saat sonra, Salman arka odaya geçti. Hasan Asker ve yanında oturan bayan, Nesrin Saygılı bir şekilde ayağa kalktılar. Hasan Bey tanıştırdıktan sonra, konuşma başladı. Nesrin Hanım, Salman'ın tam karşısında oturuyordu, son derece güzel ve çekici bir bayandı. Bir konuda yanlış yapıyordu; mini etekli, dekolte bir elbise giymişti. Ne biçim bir bayan! olduğu konusunda, gereksiz ip uçları veriyordu!... Nesrin Hanım, güzelliklerini ustaca sergiliyordu!.. Salman söze başladı:

- Nesrin Hanım, Ankara'ya ne zaman geldiniz?
- 15 gün önce geldim, Sayın Genel Müdürüm.
- İngilizce biliyor musun?
- Çok az, efendim.

- Bilgisayar biliyor musun?..
- Yazacak kadar bilirim, efendim.

Verdiği cevaplardan Nesrin Hanımın ısmarlama olduğu anlaşılıyordu. Bir müddet havadan sudan konuştuktan sonra, Salman Hasan bey'e teşekkür etti. Odadakileri uğurladı. Tekrar düşünmeye başladı!... Şüpheli bir durum!... Salman iş adamı arkadaşı Serhan Bakkal'dan şüpheleniyordu?.. Serhan Bakkal bu işler için Hasan Askeri aracı olarak kullanmış olabilir miydi?..

Serhan Bakkal ile Salman çok eskilere dayanan arkadaşlıklar. Salman arkadaşının ticari konularında hep yanında olmuştu. Birlikte iş adamı-bürokrat-siyasetçi üç ayağını kuracaklar, hep beraber güçlü olacaklardı! Serhan Bakkal çok zengin olmuştu. Salman mütevazı yaşantısına devam ettiğinden, yaşam biçimleri farklılaşmıştı. Bu farklılık, buldukları sınıfın, statükolarının değişmesine kadar uzanmıştı. Çok farklı hayat yaşayan iki kişiye dönüşmüşlerdi. Aradan yıllar geçmiş, bu zenginlik Salman'a bir fayda getirmemişti. Salman bir ara siyasete girmiş, Serhan, Salman'ın milletvekili seçilme ihtimalinden rahatsız olmuştu. İlk defa Serhan'ın hasetliğine şahit olmuştu. Salman fakülte yıllarından beri arkadaşı olan Serhan'ın, kendisinin Milletvekili olması karşısında gösterdiği kıskançlığı bir türlü unutamamış, büyük hayal kırıklığına uğramıştı. Seçimlerde Serhan'dan beklediği maddi desteği alamayınca, gelecekte birlikte olma planlarını askıya almayı kararlaştırmıştı. En sonunda Salman, Serhan Bakkal'a,

– Serhan, bak kardeşim, ben bu birliktelikten hiç bir şey anlamıyorum. Senin çok para kazanmanın bana bir faydası yok. Bu günden sonra bu birlikteliğe son veriyorum. Ben bürokraside yükselmek istiyorum. Seninle yakın ilişkim bana zarar veriyor. Bir çok şaibe ortaya atılıyor. Beni senin ortağın olarak görüyorlar. Sen yoluna... Ben yoluma... Arkadaşlığımızı sürdürelim; ama gelecekte birlikte, bir arada yürümek istemiyorum!...

Diye açık açık konuşmuş, işbirliğine dayalı ilişkileri askıya almıştı. Bu konuşmalardan beş yıl sonra, Salman'ın Genel Müdür Olacağı duyulunca, Serhan Bakkal Salman'ın evine gelmiş, Doğa Genel Müdürlüğünde yapılacak ticaretle ilgili planlarını anlatmıştı. Salman uzun süre dinledikten sonra, Serhan'a,

– Bak kardeşim. Geçmişte sana destek oldum. Bundan pişman değilim. Senden elde edemediğim bir talebim de olmadı, teşekkür ederim. Ancak ben şimdi genel müdür olacağım. Bozulan imajımı düzeltmek istiyorum. Hiç bir akçalı işe karışmayacağım, bunu bilmeni isterim.

– Abdullahcığım, nasıl istersen öyle yaparım. Ben şunu öğrenmek istiyorum. Geçmişte bizim için gerçekten çok şey yaptın, teşekkür ederim. Şimdi, ben senin için ne yapabilirim?... Emrindeyim...

– Serhancığım, benim için bir şeyler yapmak mı istiyorsun? Doğa Genel Müdürlüğüyle ticari ilişki düşünme!... Bu Genel Müdürlükte çok yıprandın... Benimle ilişkini kes; bana gelip gitme!... İkimiz bir arada görülünce, benim imajım bozuluyor!... Ben Genel Müdür olduğum sürece kazandıklarından harca, hiçbir şekilde bana gelme, demiş, Serhan'ın önerilerini kararlı bir şekilde reddetmişti. Serhan durumu anlamış, Salman'ı ikna edememiş, sıkıntılı bir şekilde evden ayrılmıştı...

Hasan Asker başkaları tarafından kullanılmaktaydı. Bu işte de aracılık yapıyordu. Bir saat sonra, neticeyi öğrenme merakıyla geri döndüğünde, Salman:

– Hasan bey, nereden buldun bu kızı? Bu kızı sen Yeşilçam'a götür, filim çevirsin...

– Nasıl?... Sekreterlik için çok uygun değil mi? Efendim...

– Sekreterlik için çok fazla güzel, Hasan bey!..

– Efendim, buranın havasını değiştirir, çok iyi olur!..

– Hasan bey, sen niçin, kendine düşünmüyorsun? Bu bayanı sekreter olarak...

– Bana olmaz, efendim! Size çok uygundu... Siz bilirsiniz...

- Hayır efendim, sana daha uygun bu sekreter...
- Anlıyorum efendim, siz, Nesrin Hanımı fazla gösterişli buldunuz...
- Teşekkür ederim, Hasan bey!...

Hasan Asker odadan ayrılırken, mutsuzdu... Hazırlanan plan, başarısız olmuştu!.. Salman bu olaydan çok büyük dersler çıkarmıştı. Tecrübeli olmasa, pekala oyuna gelebilirdi. Tecrübe ve bilgi bir araya geldiğinde, çok büyük güç oluyordu.

NE SÖYLEYİYİM? BALTANIN SAPI BİZDEN

Particiler her gün Genel Müdürlükteydiler. İstekleri hiç bitmiyordu. Salman en az yarım gününü particilerin saçma sapan isteklerini dinlemekle geçiriyordu. Bir yandan harcadığı zamana acıyor, diğer yandan sinirleri bozuluyor, durumdan rahatsız ediliyordu. İsteklerin ucu bucağı kesilmiyordu. Bir öğle sonrası Bakanlıktaki yerine gelip özel kaleme girdiğinde, bir aydır uğraştığı DKP Marmaris ilçe başkanı Vedat Arman kapıda bekliyordu!... Vedat Arman'ı görmesiyle sinirlenmiş, dengesi bozulmuştu. Adam bir aydır gelip gidiyordu. Marmaris Doğa Müdürlüğü işlek bir cadde üzerinde kurulmuştu. Vedat Arman, müdürlüğün bahçesinin yola bakan köşesinden bir büfe yeri istiyordu. Vedat Arman'a göre; çok kolay bir işti!... Genel Müdür bir evet dese, iş bitecekti!... Vedat Arman partiyeye yıllarca hizmet

etmişti!... Bunun bir karşılığı olmalıydı!... Parti bir kere iktidar olurdu, işte olmuştu, daha ne bekleyecekti!...

Bu argümanlar uzayıp gidiyordu. Her gün Salman bu argümanları çürütmek için diller döküyor; fakat Sayın! ilçe başkanını ikna etmek mümkün olmuyordu. Salman defalarca söylemişti:

– Vedat bey, burası devlet dairesi, buranın bir parçasını birine vermek, kiralamak, satmak mümkün değil, ben böyle bir şey yapamam, diyordu.

Nafile... Kime anlatıyorsun...

Ertesi gün Vedat Arman iki tane Muğla Milletvekilini de yanına alarak tekrar geliyordu. Milletvekilleri ister istemez Vedat Arman'a refakat ediyorlardı. Salman durumu Milletvekillerine anlatıyor, onları ikna ediyordu. Milletvekilleri Salman'la yalnız kaldıklarında isteğin saçmalığını kabul ediyor, Salman'ı haklı buluyorlardı. Vedat Arman'ın yanında ise, onun söylediklerine, savunmasına isteksizce tasdik anlamında baş sallıyorlardı!. Siyaset gerçekten çok enteresandı. Kimin eli kimin cebinde belli değildi!... Günler böylece geçip gidiyordu... Bir gün Vedat Arman Milletvekilleri refakatinde Genel Müdürlüğe gelmiş, konu baştan ele alınmış, tartışılıyor... Tartışılıyordu... Bir ara Salman telefonla konuşurken, Vedat Arman iki milletvekilini kenara çekmiş konuşuyordu:

– Siz ne biçim Milletvekilisiniz!... Şu Genel Müdürü bir azarlayın, bir bağırın şu herife yahu!. Biz sizi niçin seçtik?..

– Vedat abi, istersen dövelim adamı(!).. Olmaz diyor, ne yapalım... Adamı iknaya çalışıyoruz!...

Konuşmalardan Salman'ın duydukları, insanı deli edecek cinstendi... Salman, Vedat Arman'dan ne yaparsa yapsın, kurtulamayacağını geç de olsa anladı. Konuya bir çözüm getirmek gerekiyordu... Ama nasıl?... Daire başkanları ve genel müdür muavinleri beraberce bir çözüm üretmişlerdi; Marmaris

Müdürlüğü bahçesinde bir büfe alanını ihaleye çıkartacaklardı. İhale herkese açık olacağından ve en çok artırana verileceğinden, bürokratlar şaibe altına girmeyeceklerdi. Salman gerekli çalışmaların yapılması için talimatını verdi. Bu çözümlerle, kimse yara almayacaktı. En önemlisi Salman, Vedat Arman'dan kurtulacaktı!...

DKP Marmaris İlçe Başkanı Vedat Arman, özel kalemde bekleyen kalabalığın arasında Genel Müdürün gelmesini bekliyordu. Salman içeri girer girmez gözlerinin aşına olduğu Vedat Arman'ı gördü ve içeriye çağırdı. Salman, söyleyeceklerinden karşıdakinin memnun olacağı ümidiyle,

- Başkan, senin işi çözüme ulaştıracağız!...
- Sağ olun Genel Müdürüm, nasıl çözülecek?..
- Büfe yeri için ihale açacağız!...
- O nasıl olacak?.. Sayın Genel Müdürüm, anlayamadım...
- Gayet basit, gazeteye ilan vereceğiz. Katılanlar arasında açık artırma ile büfe yerini kiralayacağız. Sen de ihaleye girip, büfeyi kiralayacaksın...
- Anladım... Ama o zaman, büfenin fiyatı yüzbin doları bulur. Ben o kadar parayı veremem ki... Benim yirmibin dolara kadar gücüm yeter!..
- Onu ben bilemem... Bizim yapabileceğimiz bir şey yok, bu durumda...
- Ben burasını bana tahsisle vermenizi istiyorum, Sayın Genel Müdürüm.
- Sayın Başkan, sen yirmibin dolar verip, yüzbin dolarlık büfeyi tahsisen alacaksın. Aradaki seksenbin doları ben veya arkadaşlarımla almaya kamuoyunu, basını nasıl ikna edeceğiz?.. Sadece kendini düşünüyorsun, biraz da bizi düşün canım!...
- Sayın Genel müdürüm, inanın hiç bir şaibe olmaz. Ama burayı lütfen tahsisle verin!...
- Mümkün değil!... İstiyorsan, ihale açacağız, başka türlü

yapacağımız bir şey yok. Lütfen, benim de daha fazla zamanımı alma. Yeter artık...

Vedat Arman, Salman'ın sert ifadelerinden sonra, Bakan Hayri Ovalı'nın yanına gitmiş, ısrarını devam ettirmekteydi. Bakan Ovalı Salman'ı çağırtmış, konu yüz birinci defa! baştan konuşuluyordu... Salman Bakan Ovalı'ya ihale açmakla ilgili yaptıklarını ve buna Karşı Vedat Arman'ın söylediklerini anlatırken, Vedat Arman oturduğu yerden kendi kendine konuşuyordu:

– Yıllardır bu partiye emek verdim, para sarf ettim... Hiç bir zaman bu partinin kendi adamını tuttuğunu görmedim... Bu şerefsiz partinin..., a..... a..... s.....

Bakan Ovalı bu söylenenleri duyduktan sonra daha fazla dayanamadı, hiddetle:

– U... Şerefsiz herif!... Adi herif!... Terbiyeli ol!... İki aydır kendi menfaatin için burayı işgal ediyorsun!.. Bir de Partiyi suçluyorsun... Partinin sana taahhüdü mü var?... Büfe yeri falan vermiyoruz... İhaleye de çıkmıyoruz... Defol, buradan... Bir daha seni buralarda görmeyim!..

Salman derin bir oohh... Çekti!... Rahatlamış, bir beladan daha kurtulmuştu... Yönetimin tavırlı olmasının yararları sayılamayacak kadar çoktu. Kırmadan, darıltmadan, ikna ederek işi halledelim demek, sorunları karmaşıklaştırıyordu. Bazen kararlı bir şekilde kestirip atmak, erken çözüm getiriyordu. İnsanlarla anladığı dilden konuşmak gerekiyordu!.. Salman'ın sabırlı davranmasının nedeni, Bakan Ovalı'ya siyasi bir sorun gelmesini istemediğindendi.

Bürokratların zamanlarını particiler dolduruyor, partici olmayan işadamları da particileri yanlarına alarak, iş takibine geliyorlardı. Maden Ltd. sahibi Ali Eren de bunlardan biriydi. Ali

Eren İzmir’de maden ocakları işletiyordu. Aynı zamanda maden arama işleri yapıyordu. Söylediğine göre; ormanda çok kıymetli madenler bulmuş, buralar yangın alanı olduğundan, bir tamim gereği, arama müsaadesi verilmiyordu. Bu tamim Salman’dan önceki Genel Müdür tarafından yayınlanmış, yangın, ağaçlama ve koruma alanlarında maden arama müsaadesini yasaklıyordu. Maden Ltd. sahibi Ali Eren İzmir Milletvekillerinin refakatinde Genel Müdür Salman’a geliyor, maden arama alanlarına izin verilmesi için siyasi baskı yapıyordu. Bu, ülkede alışkanlık haline gelmişti; nüfus cüzdanı almaya gitseniz, politik bir torpil bulmanız gerekiyordu. Ali Eren’de usule uymuş, politikacılarla birlikte isterim Allah, isterim, deyip duruyordu!... Gene bir gün, Salman’ın odasına iki milletvekili ile birlikte gelmiş, isteğini yineliyordu:

- Sayın Genel Müdürem, bizim iş bir türlü neticelenmiyor!...
  - Sayın Eren, kaç defa söyledim, bu konuyu yasaklayan bir tamim var... İzin istediğiniz alan, yangın sahası... Veremem!..
  - Sayın Genel Müdürem, bizim müsaade istediğimiz alanda hiç ağaç yok, bomboş bir alan.
  - Tamam Ali bey, orası yangın sahası tamim gereği veremeyiz. Başka yerlerde arama yap...
  - Sayın Genel Müdürem, bu tamim genel müdür imzasıyla yayınlanmış, değiştirme yetkisi size aitmiş... İstenirse bu tamimi değiştiren bir tamimi kendi imzanızla yayımlayabilmişsiniz...
  - Maşallah!... Bizi çok iyi tanıyorsun Ali bey! Nereden aldın bu bilgileri?...
  - İzmir’deki arkadaşlar söylediler, efendim...
- İzmir Milletvekili İsmail Eraslan:
- Sayın Genel Müdür, işin içine lüzumsuz bürokrasi sokuyorsunuz. Ali bey bu alandan maden çıkaracağım diyor. Boş alan burası, niçin izin vermiyorsunuz?... Anlayamıyorum?
  - Sayın Milletvekilim, benim teşkilatım yangın alanlarına karşı son derece hassastır. Bu alanları verirsek, kötü niyetli kişiler, istedikleri yerleri yakarlar... Yangınların çoğalmasına sebebiyet verilir.

– Buradaki mesele farklı, Genel Müdür bey! Adam maden çıkarıp ihraç edip, ülkeye döviz getireceğim diyor, siz hayır... Getirme diyorsunuz!...

– Sayın Milletvekilim, bu yerleri vermeye başlarsak, çıkacak yangınların mesulü kim olacak?... Ben bu mesuliyeti yüklenemem, doğrusu...

– Genel Müdür bey, siz burada haksızsınız. Taşradaki Bölge Müdürünüz, tamim değişebilir, izin verilebilir diyor, siz olmaz diyorsunuz!.. Oradaki arkadaşlarınız bu ülkeyi, doğayı sevmiyorlar mı?... Biz bu izni almadan gitmeyeceğiz...

– Ben, son sözümü söyledim, Sayın Milletvekilim! Bu tamimi değiştirmem imkansız!...

– Bizim de son sözümüz; bu izni almadan buradan gitmeyeceğiz... Haydi arkadaşlar, Bakana gidelim, ondan alalım bu izni...

Odadakilerin ayrılmasından sonra, Salman taşradaki arkadaşlarının çarpık zihniyetine ziyadesiyle üzülmüştü. Hani, dikili ağaç, kendisini kesen balta için: "Üzüntülüüyüm!...Kime ne söyleyeyim! sapı bizden!" Taşra enteresan bir zihniyetti. Sorunları Ankara'ya havale etmek, en büyük alışkanlıklarıydı!... Ah! Ankara bir evet dese... Biz bu işi çözeriz!... Sen Ankara'yı hallet, biz kalanını burada çözeriz!... Her iş Ankara'ya havale edilirdi... Böylelikle sorunlar, Ankara-Taşra arası gezmeye çıkardı. Bir başka konu, inanç noksanlığıydı. Basit işlerde bile, üzerlerine risk almıyorlar, kolaycılığa kaçıyorlardı. Her şeyi Ankara'ya havale etme, kanunsuz işlerin çözümünde de, yol gösterme görevi üstleniyorlardı. Siyasi baskılar, taşradaki arkadaşların idealizmini yok etmişti! Aslında, Ankara bütün yetkileri merkezde toplamanın faturasını, bu tür olaylarla ödemektydi!..

İzmir Bölge Müdürü Orhan Çağlar telefundaydı,
Salman:

– Orhan bey, bu Ali Eren'in maden işinde son durum

nedir?...

– Talep ettiği saha yangın sahası, biliyorsunuz... 166 No.lu tamim gereği veremeyeceğimizi söylüyoruz; ama ısrar ediyorlar, efendim.

– Bu işin olmayacağını söyleyip duruyorsanız, niçin buradalar?..

– Politikacılara güveniyorlar, politikacılar ümit veriyorlar, efendim. Politikacılar seçimlerde maddi destek alıyorlar...

– Size güvenmiyorlar mı? Orhan bey!...

– Nasıl!... Anlamadım, Sayın Genel Müdürüm!...

– Elbette anlayamazsın... Adamlara yol gösteriyorsunuz!... İş Ankara'dan çözülür diye... Tamimin nasıl değişeceğini de öğretiyorsunuz... Ne ala, görev tamam...

– Bir yanlışlık var, Sayın Genel Müdürüm. Biz bir şey söylemedik, sadece işin olmayacağını söyledik, o kadar!...

– Orhan bey, taşradaki arkadaşlar bunu hep yapıyorlar... Bu kafayı değiştirin artık!... Sorunların bazılarını da siz yüklenin... Ankara'ya havale ederek, iş çözülmez. Bir de akıl vermek... En ayıbı da, bu!... Siz söylemediyseniz, nereden bilsinler, tamimin altında genel müdürün imzasının olduğunu... Meslek adına kınıyorum sizi... Bu ayıp size yeter!...

– Fakat... Sayın Genel Müdürüm... Yanlış anlama var!...

– Teessüf ediyorum!...Seninle gurur duymuyorum!... Orhan bey!...

Bilgi çağı takım olma, takım halinde çalışma çağıydı. Bu zihniyetteki elemanlarla takım olmak mümkün değildi. Salman'ın şanssızlığı taşra teşkilatının tamamen politize olmasıydı. Taşra, politikacılarla iyi geçinmek adına, her şeye evet demekten çekinmiyordu. Evet denilmesi gereken yerlerde yoklar, ülke çıkarlarına ters olan konularda rahatlıkla evet diyorlardı. Görev başında her tavizi verenler, "Milliyetçiliği" de kimseye bırakmayanlardı! Milliyetçiliğin laf devri kapanmalıydı artık! Milliyetçilik bir yaşama biçimi, bir hayat felsefesi olmalıydı. Tıpkı,

dürüst adamın tarifi gibi; “Eline imkan geçtiği halde, kötüye kullanmayan kişi.” Dürüst olduğunu söyleyebilirdi. Günde elli kere dürüst olduğunu söyleyenlerin, ibret verici icraatları!. Herkesin malumuydu!...

Salman Almanya’ya tetkik gezisine gitmişti. Genç Alman doğa koruma Mühendisi Beher, Türk Heyetine Bavyera Ormanları hakkında bilgi veriyordu. O sırada yakındaki ABD üslerinden kalkan uçaklar alçak uçuş yaparak, heyetin üzerinden geçiyordu. Uçakların gürültüsü kulakları sağır edecek şiddettedir. Alman kılavuz Beher, gürültü nedeniyle susuyor, kızgın bir şekilde gökyüzüne, uçaklara bakıyordu. ABD uçaklarının, ülkesinde olmasından duyduğu rahatsızlık vücut diline yansiyordu. Toplantı sonrası Salman Beher’e

– Bu Amerikalılar da çok oluyorlar, değil mi?

Diye sorduğunda, Beher umursamaz bir halde, omzunu sallayarak,

– Önemli değil! demişti.

Salman ısrar ediyordu, çünkü vücut dilini iyi okumuştur. Yemekte yan yana oturmuşlardı. Salman gene sormuştu,

– Niçin ABD hakkında konuşmak istemiyorsun? Bu konuda bir yasak mı var?... Biraz önce vücut dilinden uçaklardan rahatsız olduğunu gördüm. Buna rağmen ABD aleyhine bir şey konuşmuyorsun!..

– Evet, Mr Salman konuşmuyorum!.. Çünkü ABD aleyhine konuşmanın Almanya’ya bir faydası yok!?..

Salman donup kalmıştı!... Bir taraftan hayranlık duyarken, diğer taraftan Beher’i kıskanmıştı. Konuşurken bile, söylediklerinin ülkelerine yararlı olup olmayacağına muhasebesini yapacak kadar şuurlu milliyetçiydiler!...

Bakan Hayri Ovalı, maden konusundan gına getirmişti. İyice bunalmıştı. Konuya bir çözüm bulmak istiyor, Salman’a

soruyordu:

- Abdullah bey, Şu tamimi deęiŐtirsen ne olur?
- Kötüye kullanılır, efendim. Yangınları artırır. Yarın bir yangın olduğunda, basın haklı olarak bizi suçlar...
- Bu adamlardan bıktım, Abdullah bey. Bu işe bir çözüm bul!...
- Direnmekten başka çaremiz yok, Sayın Bakanım. Tamimi deęiŐtirirsek, bir önceki yönetim doğayı koruyan, biz tahrip eden yönetim oluruz, efendim!...
- Peki, anladım. Sen Şu madenciyi çek, onunla bir konuş... Başka bir yerden bulsun, ne yaparsa yapsın ikna et, adamı.
- Peki, efendim. Siz merak etmeyin... Ben Ali Eren'le konuşup, konuyu çözerim, efendim.

Salman soruna nasıl bir çözüm getireceğini düşünüyordu; fakat bir çözüm de bulamıyordu. Harita dairesinden Ali Eren'in başka izin ruhsatı alıp almadığını sordu; Ali Eren Balıkesir ve Kütahya'da da taşocağı ve maden izinleri almıştı. Bu bilgileri öğrendikten sonra Ali Eren'i çağırtdı. Ali Eren'e:

- Ali bey, bu yıl tamimi deęiŐtirmeyeceęiz, yangın rakamlarına bakıp, gelecek yıl için konuyu yeniden değerlendireceğiz. Bilgi vermek için çağırtdım.
- Bu, bize uygun değil, Sayın Genel Müdürüm!.. Ne olur bir Şeyler yapın!...
- Madenleri ve taş ocaklarını da yeniden gözden geçirme kararı aldık!.. Bunlardan bir çoğunu iptal etmeyi düşünüyöruz, Ali bey.
- Eskiler bizim müktesep hakkımız, geriye işlem olmamalı...
- Ali bey, burası Türkiye, yarını ne sen bilirsin, ne de ben!...
- Benim önceden alınmış izinlerim var! Onlar ne olacak, efendim.
- Seninle dost olduk, Ali bey. Senin izinleri iptal edecek değiliz ya... Sana da bir torpil yaparız canım!..
- İnanın, Sayın Genel Müdürüm, devlet daireleri içinde en

iyi çalışan Doğa Genel Müdürlüğü, çok prensipli çalışıyorsunuz...
Gelecek seneye beklemek gerekirse beklerim Abdullah bey!...

– Teşekkür ederim Ali bey, anlayış göstereceğinden emindim, tekrar görüşmek dileğiyle!...

Salman bu konuyu da böylece kapamış, yeni iş takipçileri için kolları sıvamış, müşteri beklemeye başlamıştı!...

BÜROKRAT İŞ BİTİRİCİ OLMALI

Salman bürokrasinin iş bitirmeme, işi yokuşa sürme huyundan fevkalade rahatsız oluyordu. Kanunlara ters düşmedikçe, toplum menfaatine uydukça, her işin çözülmesinden yanaydı. Bu konuda da iş bitirici bir anlayışa sahipti. Geçmişte, konusu menfaat olmamak kaydıyla bir çok sorunu çözmüş, vatandaşların işlerini bitirmişti. DKP Genel Başkan Yardımcısı Nuri Tekin'in yıllardır çözülemeyen bir sorunu vardı. Nuri Tekin'in Kayınpederi İzmir'de bir tekstil fabrikasının sahibiydi.

Fabrikada 500 işçi çalışıyordu. Fabrika arsası tapuluydu. Ancak tapu alındıktan sonra geçen orman kadastro, fabrikanın güney duvarının iki metre içine giriyordu. Bu durumda Doğa Müdürlüğü tapu iptal davası açmak mecburiyetindeydi. Sorun ertelene ertelene, son noktaya gelmişti. Ufukta bir çözüm de görünmüyordu. Nuri Tekin'in tek ümidi Salman'dı, Nuri Tekin:

– Sayın Genel Müdürüm, bu işi ancak sen çözersin!.. diyordu.

Salman İzmir'e gittiğinde fabrikayı yerinde görmüş ve harita üzerinde incelemişti. Gerçekten de orman sınırı fabrikanın iki metre içine giriyordu. Yukarıda bir ırmak vardı. Ölçümleme ırmaktan yapılıyor, buna göre orman hududu fabrikaya giriyordu. Salman fabrikayı ve işçileri ziyaret ettikten sonra, duruma bir kat daha üzüldü. Öyle ya, 500 aile buradan ekmeğe yiyordu. Orman hududu iki metre içeri girdi diye fabrika sahibini mahkemelerde süründürmek, hatta kapatmak çok anlamsızdı!..

Salman, meslek hayatı boyunca bir konuyu hiç kabullenememişti; tapu iptal davası!.. Sık sık açılan tapu iptal davaları Salman'ı hep rahatsız etmişti. Ne demek tapu iptal davası?... Bu, devlete hakaret değil miydi?... TC Devletinin hükümlerini belirten unsurlardan başta geleni, tapu vermek. Yani; “Bu arazi falan şahsa aittir. Ben devlet olarak, bunu onaylıyorum” demektir. Sonra geriye dön, pardon!.. Yanlış olmuş, iptal ediyorum!.. Olamaz, böyle bir şey!.. Bu devletin hükümleriniyle oynama hakkı kimseye verilmemiştir. Tapu bir kere verildi mi, iş biter!.. Verilmesi yanlış olsa bile, bu iş bitmelidir!.. Tapu sahibinin bütün hakları geçerli kılınmalıdır? TC Devletine, bu yakışır!.. Tapu konusunda kayırmacılık, yolsuzluk yapılmışsa, sorumlu olanlar, tapuyu haksız yere verenlerdir. Yapılması gereken tapu iptal davası yerine, bu tapuyu haksız yere veren bürokratlara mahkemede hesap sorulmasıydı. Tapu verilmeden önce her türlü tahkikat yapılmalı, bir kere verildi mi iş bitmeliydi!..

Salman bu anlayışının ışığında, Nuri Tekin'in fabrika işine çözüm aramakla meşguldü. Bir gün Nuri Tekin her zamanki gibi ümitsizce Salman'a gelmişti. Sorununun çözümsüzlüğünün farkındaydı. Salman:

– Sayın Milletvekilim, fabrikanızı çok beğendim. Epey işçi çalışıyor. Duruma gerçekten üzüldüm!

– Sayın Genel Müdürüm daha önceleri de çok uğraştık, çözüm aradık; ama bulamadık...

– Nuri bey aslında bir çözüm var ama... Nasıl olacak?...

– Sayın Genel Müdürüm, himmet et, şu sorundan kurtar bizi... Bir çözüm bul, inan fabrikanın önüne heykelini diktirim!...

– Boş ver heykeli, daha erken... Öldükten sonra dikersiniz... Sizin fabrikanın üzerinde bir ırmak var. Biliyor musun?..

– Evet, biliyorum... Ne olacak?

– Aslında bu ırmak, biraz yukarı kaydırılabilir!...

– Irmak nasıl kaydırılır?... Bir şey anlamadım...

– Şimdi, Nuri bey, bir gece ırmağın yatağının 300 Metrelik kısmını üç metre yukarıya alacak, eski yatağı kapatacaksınız, bu iş bitecek!... Irmak yatağını değiştireceksiniz! Çok zor iş değil, ben araziye inceledim...

– Sayın Genel Müdürüm!... Müsaade et seni bir kucaklayım!... Bu konuyu hiç düşünmemiştim!...

– Yalnız, konu bir gecede bitecek ve kimse duymayacak! Yapılanlar şikayet konusu olursa, gene başa dönülür...

– Tamam, Sayın Genel Müdürüm, bir gecede bu işi hallederiz. Kimse duymaz, sen merak etme... Ben konuyu çok iyi anladım! Teşekkür ediyorum, minnetlerimi sunuyorum...

Nuri Tekin ayrıldıktan sonra, Salman konuyu bir daha düşündü!... Hayır, yanlış yapmamıştı, doğru olanı yapmıştı. Kanunlara uyacaktı; ama burada bürokrasiden kaynaklanan bir kusur vardı. Fabrika sahibi haklıydı. 500 kişinin geçimi de göz önüne alındığında, Salman daha bir rahatlamıştı. Geçmişte de böyle bir çok konuyu çözümler hale getirmişti, Salman. Burada

kural belliydi; şayet cebine bir şeyler girmemişse, kimse seni bu işten dolayı sorumlu tutmuyordu...

Doğa Genel Müdürlüğünün Sinop'ta yarım kalmış fabrika inşaatı vardı. Kereste fabrikası yapmak için iki metre temel çıkılmış, 20 adet lojman yapılmış, sonra terkedilmişti. Yıllardır harabe vaziyette, bir kullanım alanı olmaksızın çürümeye terkedilmiş bir bina. Sinop'u kalkındırmak için, Sinoplu iş adamları "Sinop Holding" kurmuşlardı.

Bu Holdingin kurucuları, yarım kalmış inşaatı satın alıp mobilya fabrikası yapmak istiyorlardı. İki yıldır uğraşmalarına rağmen, sorunu çözüp, neticeye ulaşamamışlardı.

Sorun; alıcılar, 500.000\$ fiyat biçilmiş olan tesisin yarısını peşin, yarısını da taksitle ödemek istiyordu. Bürokrasi, mevzuata uygun olmadığı gerekçesiyle, taksitlendirmeyi kabul etmiyor, ödemeyi peşin istiyordu. Bu sorun, iki yıldır sürüp gidiyordu... İki Sinop Milletvekili, Sinop Valisi, iş adamları ve holding yöneticileri görüşme isteğiyle Salman'ı Büyük Ankara oteline davet ettiler. Sorunlarını Salman'a anlattılar. İki yıldır bu tesisi almak için uğraşmışlar, Bakanı bile devreye soktukları halde, bürokrasiyi aşamamışlardı! Salman tesisi biliyordu. Satışla ilgili sorunu dinledikten sonra, heyete:

– Tamam bu işi çözeriz, tesisi size satarız!..

Milletvekili Salim Kula:

– Sayın Genel Müdürüm, biz burayı iki yıldır almaya çalışıyoruz. Bürokratlar taksitin kanunen imkansız olduğunu söylüyorlar.

– Sorun değil Sayın Milletvekilim, çözeriz!...

– Siz gene de elemanlarınızla bir görüşseniz!...

– Sayın Milletvekilim, tesisi size satacak olan benim!... Genel Müdür Benim!... Bütün yetki bana ait... Benim elemanlarımın kanunen bir yetkileri yok! Genel Müdür Muavinleri, Daire

Başkanları Genel Müdür adına, benim adıma, benim müsaade verdiğim kadar imza atarlar...

– Sayın Genel Müdürüm, biz bu konuda çok yorulduk, sizin Gazi O.P.’daki tesislerinize çok gidip geldik, gözümüz korktu!...

– Siz yarın 10.00’da gelin, bizim elemanlarla birlikte toplanalım, konuyu neticeye bağlayalım, satışı gerçekleştirelim... Yaptığınız iş, hayırlı bir iş! 150 aileye ekmek kapısı açıyorsunuz. Biz de size elbette yardımcı olacağız...

Salman Gazi O.P. tesislerine döndükten sonra, Teknik Daire Başkanı Serhat Özakar’ı çağırdı. Sinop’taki yarım inşaatın “Sinop Holding” mensuplarına satılacağını, bunun için hazırlıkların yapılmasını söyledi. Serhat Özakar, heyecanla:

– Onların dediği şartlarla satamayız, efendim!

– Hangi şartlarla satamazsın, Serhat bey!..

– Taksit, efendim, taksit... Yapamayız!... Peşin ödemeleri lazım...

– Nereden çıkarıyorsun bunları, Serhat bey!... Konu bizim yetkimizde değil mi?...

– Döner Bütçe Yönetmeliğine göre taksitle satmamız mümkün değil, efendim. İki yıldır bir çözüm bulamadık!..

– Şimdi çözüm bulacağız, Serhat bey. Hem de sen çözüm bulacaksın!.. Daire Başkanı değil misin?.. Nasıl çözeceksen çöz!...

– Çözmek kolay, Sayın Genel Müdürüm. Kanun elimizi kolumuzu bağlıyor...

– Peki ne olacak?... Bu tesis boş boş çürümeye mi terk edilecek?.. Adamlar burada 150 işçi çalıştıracaklar, 150 aile ekmek yiyecek, bir düşün, Serhat bey.

– Bütün bunlara katılıyorum, efendim. Ama elimiz kolumuz bağlı, satamıyoruz.

– Taksit yaparsak, ne olur Serhat bey?..

– Sorumlu oluruz, efendim. İlane taksitle çıkamayız. İhale alındıktan sonra bizim taksitlendirme yetkimiz yok, efendim. Sinop Bölge Müdürü de bu noktaya itiraz ediyor...

- Teşekkür ederim, gidebilirsin Serhat bey!
Salman, sekreterine:
- Ferhande hanım, bana Sinop Bölge Müdürü Naci Boyacı'yı bağlar mısın! Dedi.
- Beş dakika sonra Naci Boyacı telefodaydı. Salman:
- Nasılsın Naci bey!
– Teşekkür ederim, Sayın Genel Müdürüm!
– Naci bey, sizin yarım kalan fabrikayı, Sinop Holding'e satıyoruz.
- Satalım, efendim. Ancak onların dediği şartlarla olmaz, efendim.
- Niçin olmuyor?..
– Sayın Genel Müdürüm, bir kere 500.000 \$ diyorlar, ticaret odası başkanlığı daha fazla fiyat biçiyor.
- Peki, 500.000\$'a ticaret odasına satalım, onlar alsınlar. Var mı resmi bir raporları, biz satmak istiyoruz, kardeşim...
- Raporları falan yok, efendim... Onlar, orayı alamazlar efendim. Orayı holdingden başkası alamaz. Ancak onlar da taksit istiyorlar. O konuya bir çözüm bulamadık, efendim.
- Ne yapacağız? Bina öyle harap vaziyette hiç işe yaramadan duracak mı?..
- Kanun taksit konusunda elimizi kolumuzu bağlıyor, efendim.
- Naci bey beni dinle!.. 500.000\$'dan ihaleye çık. Holdingden başka alıcı olmadığına göre, kimse ihaleye katılmayacak. Böylece ticaret odasının daha fazla eder dedikodusu çürütülmüş olur. İkinci defa ihaleye çıkmak ve satışı gerçekleştirmek için; yarısı peşin, yarısı taksit yapılarak ihaleye çıkmak gerektiğine, aksi taktirde alıcı çıkmayacağına dair bir rapor yapın, bana gönderin. Ben de size rapor gereği yarısı peşin, yarısı taksitle ihaleye çıkılması ve bu durumun ihale şartnamesine konulması için size yazılı emir göndereceğim. Bu emir gereğince ihale açın ve işi neticelendirin!..
- Emredersiniz Sayın Genel Müdürüm. Siz yazılı emir verdikten sonra biz gereğini yapar, İş neticelendiririz.

– Teşekkür ederim Naci bey. Yarın gazeteye ilan ver, fazla gecikmesin...

Salman bu konuya da bir çözüm getirmenin mutluluğu içindeydi. Bu satışla, devlet, millet ve Sinop kazanacaktı. Herkes bu işten karlı çıkacaktı. İşte bürokrat bu noktalarda inisiyatif kullanmalıydı. Bu inisiyatif olmadığı takdirde işler yürümeyecek, ülke zarar görecek. Salman ülkenin zarar görmesinden son derece rahatsızlık duyar ve gelecek nesillerin sitemlerini görür gibi olurdu!.. Ne biçim ülke bıraktınız bize!.. Geri kalmış bir Türkiye!.. Bize layık gördüğünüz Türkiye bu muydu?... Yazıklar olsun size!..

Salman Daire Başkanlığında, Almanya seyahatine gitmişti. Alman ormancılar yaptıklarını göstermek için, ormanlarını gezdiriyorlardı. Bir ormana geldiler, 350 yaşında meşe ormanı göz alabildiğine uzayıp gidiyordu. Meşe ağacının bir tanesi bir mercedes değerindeydi. Ama idare müddeti bitmişti. Bundan sonra ağaçlar en ve boy büyümesi yapamayacakları için alandaki artım durmuştu. Toprakta üretim elde etmek için, bunları kesip yenilerini dikmek gerekiyordu. Salman yanında bulunan 70 yaşında bir Alman Ormancısına döndü:

– Bu meşeler artımdan durmuş, kesip yeniden dikmeniz gerekiyor. Niçin kesmiyoruz? Diye sordu.

Alman Ormancısı:

– Niçin keselim? Şu anda Almanya'nın paraya ve dövize ihtiyacı yok. Mercedes'lerimiz satılıyor, işler iyi gidiyor. Gelecek nesillerimiz Mercedes'leri satamaz, para bulamazlarsa ne olacak?... Bunları onların geleceği, emniyeti için bırakıyoruz!..

Salman'ın beyninde şimşekler çaktı!.. Sendeledi... İhtiyar Alman'a öyle bir gıpta ile, öyle bir kıskançlıkla baktı ki!.. Nazarı değse adamı çatlatacaktı... Kendi gelecek nesillerini düşündü!.. Ne bırakmıştı?... Ne yapmıştı?... Gelecekte, Türk çocuklarına!..

Ekonomisi dışı bağı bir ülke!.. AB kapılarında sürünen, geri kalmış bir Türkiye!... Gururuna dokunuyordu, geri kalmışlık!... Yıllarca kendi içinde geri kalmışlıktan kurtulmanın muhasebesini Yapmış!... Çalışmış... Çalışmış... Hep çalışmıştı!..

Salman o gün akşama kadar kendine gelemedi. Çarpılmıştı!.. “Milliyetçilik” veya “Ulusçuluk” adına ne dersek diyelim, bunu da Batı’dan öğrenmeye ihtiyacımız vardı!... Milliyetçilik, bilinç ve üretimle beslendikçe değer kazanıyordu. Milliyetçiliğin gereği çağa göre değişmekteydi; dün vatan için ölmek, bugün vatan için öğrenmek, üretmek gerekiyordu. Vatan ve devletin güçlü olması için yapılan her eylem, her üretim milliyetçiliği besleyen yapıtaşlarıydı. Bu gün üretmek, yarını düşünmek, yarın için çalışmak çok, ama çok önemli bir ülke göreviydi!..

Ertesi gün Sinop heyeti tam kadro Salman’ın makamındaydılar. Toplantı odasına geçtiler, toplantı başladı. Salman konuyu daha önceden yoluna koyduğu için, Sinop Holding mensuplarına durumu anlattı. İkinci defa ihaleye çıkıldığında, ihaleye katılarak, ihaleyi alacaklardı. Her iş çok kolay olmuştu. Heyettekiler buraya en az beş defa gelmişler, masada oturan bürokratlarla münakaşa etmişler, her defasında da çözümsüzlükle ayrılmışlardı! Gözlerine inanamıyorlardı! Ama sorun çözülmüş, eylem planı ortaya konmuştu. Heyet mensupları teker teker Salman’a sarıldılar, kucakladılar, tekrar tekrar teşekkür ettiler!.. Demek sorun olarak ortaya konan işler, istendiğinde kolayca çözülebiliyordu.

Milletvekili Salim Kula, Salman’a dönerek:

– Vallahi, Sayın Genel Müdürüm, dün sen Ankara Otelinden ayrıldıktan sonra, kendi aramızda dedikodunu yaptık. Soruna hemen çözüm getirince, sana güvenemedik. Biz biliyorduk ki, bu sorun senin dün söylediğin şekilde hemen çözülecek bir konu değildi. Burada itiraf ediyorum, arkandan dedik ki; Genel Müdür konulara hakim değil!... Buraya gelirken ümitsizdik, ama şimdi

inanıyoruz. İstenirse çözülmüş!..

– İstenirse değil, Sayın Milletvekilim, konulara hakim olunursa çözümlür. Siyasiler genelde çok bilenleri sevmezler. Kullanmak için, köle adamları işbaşına getirirler. Onlar da iş bitirici olamazlar, mesele bundan ibaret!..

Salman siyasete sitemini yapmıştı!... Bu sorun da çözülmüş, Salman sorun çözmenin zevkine varmıştı. Bürokraside çözülmeyecek sorun yoktu. Yeter ki konular iyi niyetle ele alınsın. Yorum meselesi çok önemliydi. İnsan vicdanından emir alınca, orada akladığı her konunun çözümünü kolay bulmaktaydı.

HER SORUNUN ÇÖZÜMÜ VARDIR

Doğa koruma hizmetleri mahrumiyetli, meşakkatli, özveri isteyen bir işti. Bu nedenle sık sık eleman açığı ortaya çıkıyordu. Hükümetin sıkı bütçe politikası gereği, yeni eleman alınamıyor, yoğun şiddette doğa koruma mühendisi sıkıntısı çekiliyordu. Maliye ve Başbakanlığa yapılan müracaatlardan bir netice alınamıyordu. Gelecekte netice alınması da mümkün görünmüyordu. Bu konuya bir çare bulunmalıydı... Ama, nasıl?..

Bu iş doğa korumaydı, başka işe benzemezdi. Doğa bir defa tahrip edilince bir daha tamiri yüzyıllar isterdi. Salman, Bakan Ovalı'nın makamında işlerle ilgili beraber değerlendirmeler yapıyorlardı. Bir ara Salman:

– Sayın Bakanım, bu mühendis açığı bizi çok zarara uğrattıyor. Üretimi alamadığımız gibi, ortaya çıkan zararı da karşılamamız mümkün olmuyor demiş,

Elindeki matematik analizi Bakana takdim etmişti. Bir elemanın yokluğunun teşkilata getirdiği bir aylık zarar net bir şekilde analiz üzerinde görülüyordu. 400 mühendis ihtiyacı ortaya çıktığında yüklü bir maddi kaybın yanında, doğa tahribatının ortaya koyduğu değer, yüksek boyutlara ulaşıyordu. Bakan:

– Ülke, bu kadar çok eleman eksikliğinden büyük zarar görüyor. Buna bir çare bulmalıyız. Maliye ile defalarca görüştüm, netice almak mümkün değil. Konuya şablonlarla bakıyorlar, ülkeye verdikleri zarardan haberleri yok.

– Ben maliyedeki ilgili Genel müdürle defalarca konuştum, meseleyi anlattım, netice yok, efendim.

– Buna bir çözüm bulmalıyız, Abdullah bey!

– Konunun çözümü var!... Ama, söyleyemiyorum... Sayın Bakanım!...

– Ne demek, söyleyemiyorum, Abdullah bey!... Konunun ciddiyeti ortada... Bırak şimdi fanteziyi!.. Söyle, nedir çözüm?...

– Sayın Bakanım, lütfen beni yanlış anlamayın!... Konu biraz da kanunsuz, efendim!.. Başbakanlığın tamimi var; her ne şekilde olursa olsun eleman alınmayacak diye...

– Abdullah bey, teessüf ediyorum! Bana söyleyemeyeceğin ne olabilir?... Kanunlu, kanunsuz, söyle canım!... Önemli olan çözüm getirmek!...

– Sayın Bakanım siz bir yazı yazıp, Doğa Genel Müdürlüğüne 500 Mühendis işçi alınması için, talimat vereceksiniz... Biz de yazılı emrin gereğini yapacağız.. Bu işçileri döner sermayeden yüksek yevmiye ile çalıştıracacağız..

– Hemen yazdıralım! Tamam, şimdi emir veriyorum!...

– Sayın Bakanım, yazıyı size yazdırmamın sebebi; biz

bürokratik, tahkikat açarlar, konuyu lütfen yanlış anlamayın, efendim.

– Anladım, Abdullah bey, önemli değil, senin bu kadar hassasiyet göstermene gerek yok. Önemli olan sorun çözülsün!.. Yolsuzluk yapmıyoruz ki, hesap verelim!...

Bakan Ovalı, Bakanlık Personel Daire Başkanına 500 Mühendis işçi alınmasıyla ilgili talimatın yazılması emrini vermişti. Personel Daire Başkanı Başbakanlığın emrini hatırlatıyor, böyle bir yazının kanunsuz olacağını söylüyordu. Bakan Ovalı kararlıydı:

– Sen yazıyı derhal yaz, altına müsteşarın ve kendi parafını koyma, sadece benim imzama aç yeter, demiş!.. Talimatı patlatmıştı!...

Dışarıda gezen, yüzlerce boş doğa koruma mühendisi vardı. kadrolu çalışanların aylıkları hesaplanmış, onlardan düşük kalmamak üzere yevmiyeli mühendisler işe başlatılmıştı. Böylece teşkilatta sıkıntı yaratan bir sorun çözüme kavuşturulmuştu. Bu çözümde Bakanın ülke severliği, cesareti kadar, Salman'a olan güveni de önemli rol oynamıştı.

Hükümet ekonomik tedbirler gereği eleman alımı yapmıyordu. Devlet Memurluğu bir çok insanımızın ilgisini çekiyordu. Bir kere girilince ömür boyu iş garantisi ve masa başında oturarak ücret almak. Bunlar işsiz insanlara çok çekici geliyordu. Bu tür bir iş elde etmek isteyen vatandaşlar, her türlü fedakarlığa katlanmaya hazırdı. Bu durumu bilen bazı uyanık DKP'li kasaba belediye başkanları, 5.000 \$ karşılığında, çaresiz insanları kanunsuz olarak işe başlatıyorlardı. Daha sonra, memurlar bir dilekçe ile başka kurumlara geçmek isteklerini belirtiyorlardı. Doğal olarak belediyeye yazı yazılıp, sicil özetleri istenince, belediyede çalışıyormuş gibi sahte sicil özetleri gönderiliyordu. Bu işlerde aracı olarak siyasileri kullanıyorlardı. Doğa Genel Müdürlüğüne de onlarca müracaat olmuş, Bakana

baskı yapılarak, bunların belediyelerden sicil özetlerinin istenmesi sağlanmıştı. Bu olay bütün bakanlıkları sarmıştı. Salman bu müracaatların sahte olduğunu biliyordu; fakat arada bakan vardı. Yapabilecekleri bir şey yoktu. Bu işin kokusu nasılsa çıkacak, Bakan dahil herkesin başı belaya girecekti, bundan emindi...

Bu durumda yapılacak tek şey; bürokrasinin engelleme metotlarına başvurmaktı. Bakanu incitmemek lazımdı. Emeklilik sicil numaralarının olup olmadığı konusunda, Emekli Sandığına yazılmıştı. Emekli Sandığı ilgilileri ile görüşülerek, geç cevap vermeleri için gereken! yapılmıştı. Cevabın gelmesi en az bir ay alacağından, zaman kazanılmış olacaktı. Bir ay sonra... Emekli Sandığından beklenen cevap gelmişti; sicil kayıtları yoktu. Bunun üzerine kadrolarının olup olmadığı konusunda Maliye Bakanlığına yazılmıştı. Bu esnada Bakan üzerinde baskılar yoğun bir şekilde devam ediyordu. Bakan sık sık bilgi alıyor, işlerin çabuklaştırılmasını istiyordu. Maliye Bakanlığından gelen cevap; kadro tahsisinin olmadığı şeklindeydi. Bu defa iki yıl önce yayınlanmış bir Başbakanlık tamimi gereğince, Başbakanlıktan nakil müsaadesi almak için yazı yazılmıştı!.. Bu yazışmalar daha bir çok yere, devam edip gidecekti...

Bürokrasinin tarafsız kaldığı, çözüm için uğraşmadığı işler askıda kalmaya mahkumdu. Bürokrat, kafasına yatmayan işlere bakanla birlikteyken evet der, evrakı Maliye'ye, Danıştay'a, DPT'ye veya Başbakanlık'a gönderdiğinde telefon ederek, ilgili kurum temsilcisini yönlendirir, işi engellerdi. Siyasiler ve işadamları bürokrasinin bu inceliklerine yabancıydılar. Onlar tepeden inme işler peşinde koşarlar; ama genelde netice alamazlardı. Bürokraside sorunlar, aşağı kademelerde çözülürdü. İç işleyişi bilmeyenler, sorunların üst kademelerce çözüldüğünü zannederlerdi!...

İşlemler sürerken, Hükümet krizi çıkmıştı. Hükümet

güvenoyu alamamış, yeni hükümetin kurulması gündeme gelmişti. Siyasiler sahte belediye tayinlerinin yapılması için her taraftan bastırıyorlardı. Bakanlık üzerinde yoğun bir baskı kurulmuştu. Diğer Bakanlıklarda bu tür işlerin bitmiş olması, baskıları bir kat daha artırıyordu. Salman ve bürokrasi kadrosu bütün güçleriyle direniyor, işi yeni hükümetin gelmesine kadar oyalamak istiyorlardı.

Nihayet... Son gün gelmişti. Ertesi gün yeni bakan gelecek, Hayri Ovalı bakanlıktan ayrılacaktı. Bakan Hayri Ovalı siyasileri daha çok küstürmek istemiyordu. Haklıydı!... Yapılan dürüst icraatlardan çok tepki almıştı... Siyaset bu kadar tepkiyi kaldırmazdı. Bu sıkıntıların verdiği bir ruh haleti içinde Salman'a,

– Abdullah bey, bu tayin işleri yarım kaldı... Çok gecikti... Bir anlam veremiyorum!... Seni tanımasam, arkadan vurduğum kanaatine varacağım!...

– Halledeceğiz, merak etmeyin! Üzerinde çalışıyoruz Sayın Bakanım!..

– Çalışyorsun da, netice yok. Yarına kadar ben ayrılmadan başlatın da, sonra ne yaparsan yap!..

– Merak etmeyin, Sayın Bakanım, yarın siz bakanlıktan ayrılmadan, mutlaka göreve başlayacaklar...

– Peki, Abdullah bey, sana güveniyorum. Benim yüzümü kara çıkarma!...

– Siz bana bırakın, Sayın Bakanım, siz ayrılmadan işe başlayacaklar...

Salman Bakanın Makamından ayrılırken, kafasında zamanlama için plan yapıyordu. Yarın saat, 15.00'de bakanlar devir teslim töreni yapacaklardı. Salman Antalya Bölge Müdürü Mehmet Karaçiçek'i aradı, telefonda:

– Mehmet bey, şimdi bir arabaya bin, oradan kaybol!... Kimse sana ulaşmasın!... Cep telefonunu falan her şeyi kapat...

– Bir şey anlamadım, Sayın Genel Müdürüm!...

– Bu gün kırk adet sahte memurun tayinini yapacağız, size faks emriyle göndereceğiz. Politikacılar sana gelecek, bunları göreve başlatmanı isteyecekler; fakat seni bulamayacaklar. Bu gün saat 24.00'e kadar kaybol, nereye gidersen git. Kimse sana ulaşmasın, Bakan dahil...

– Benim kaybolmam niçin gerekli, anlayamadım, efendim!..

– Mehmet bey, adamların işe başlaması için senin imzan gerekli. Bugün sana ulaşmasınlar, bütün istediğim bu!... Yarın sabah mesai saatinde gelince tayin emrini imzala, hepsini işe başlat!...

– Sayın Genel Müdürüm, bugün başlatmakla yarın başlatmak arasındaki farkı anlayamadım!...

– Mehmet bey, beni fazla yorma!... Ne diyorsam, onu yap!... Başının belaya girmesini istemiyorsan dediklerimi harfiyen yerine getir...

– Emredersin!.. Sayın Genel Müdürüm. Ben şu andan itibaren kimseye haber vermeden kaybolacağım. Yalnız siz benimle görüşmek isterseniz, bana nasıl ulaşacaksınız, efendim.

– Mehmet bey, ben sana ulaşmak falan istemiyorum... Kaybol, yeter!... Konuştuklarımız aramızda kalsın.

Salman ellerini ovuşturdu. Öğleden sonra politikacılar yangından mal kaçırırçasına, Salman'ın odasına doldular. Antalya'da tayinlerin yazıldığını, ancak Bölge Müdürü imzalamadığı için göreve başlatılmadıklarını, panik havası içinde anlatıyorlardı. Salman, "Merak etmeyin kırk adamınızı mutlaka göreve başlatacağız. Bugün olmazsa bile yarın sabah mutlaka göreve başlayacaklar. Yarın hepsi bölge müdürlüğüne gelsinler, işe başlayacaklar. Merak edecek bir şey yok." diyordu.

Ertesi sabah kırk memur başlama yazıları imzalanmış, göreve başlamışlardı. Kırk kişinin başladığının teyidini alan Salman doğruca Bakana gitti,

– Sayın Bakanım, bu sabah kırk kişi, Antalya Bölge Müdürlüğünde göreve başladılar, efendim...

– Teşekkür ederim! Abdullah bey, biz görevimizi yerine getirdik. Bundan sonrası bizi ilgilendirmez, dedi.

Bakan durumdan memnundu! Telefonda bir kaç siyasi ile görüştü, onlardan da iyi sinyaller geliyordu. Bakan telefonda, "Ben söz verdim mi, yerine getiririm!" diyordu. Salman da mutluydu, Bakanın isteği yerine gelmişti...

Öğleden sonra saat 15.30'da bakanlar arasında devir teslim töreni yapılmıştı. Güzel bir tesadüf ADAP'lı yeni bakan, Salman'ın yakın arkadaşı Erhan Çeri'ydi. Salman senelerce önce ADAP'tan Konya liste başı adayı olmuş, seçimi kaybetmişti. Erhan Çeri parti genel başkan yardımcısı olarak, Salman'ın liste başı olmasında önemli rol oynamıştı. Daha sonra birlikte bazı çalışmalar yapmışlar, ADAP'ın nasıl değişeceğini tartışmışlar, parti içi istek olmadığından devam ettirememişlerdi. İkisi de bir birlerini çok iyi tanıyorlardı. Yeni Bakan Çeri, Salman'ı Genel Müdür görmekten çok mutlu olmuş, tebrikleşirken uzun uzun Salman'a sarılarak, yakınlığını göstermişti.

Bakan Hayri Ovalı Bakanlıktan şanına yaraşır bir şekilde uğurlanmıştı. Salman yeni Bakan Erhan Çeri ile görüşüyordu, Bakana:

– Sayın Bakanım, bugün kırk kişiyi işe başlattık. Bunların sicil özetleri sahteydi. Bunları başlatmaya mecbur kaldık. Bilgilerinize arz ederim.

– Peki, ne yapacağız?... Adamlar bir kere işe başlamışlar!...
– Başlasınlar, efendim, önemli değil!..
– Abdullah, ne yapacağımızı söyle...
– Personelden bir yazı ile bugünkü tarihle işlerine son verin, efendim.

– Peki, Abdullah, bu kanuni mi?

– Tabii Kanuni, Sayın Bakanım! Onların bütün evrakları sahte, bizi mahkemeye veremezler. Aynı gün giriş çıkış yaptığımız için, 657 sayılı yasaya göre hiç bir hak iddia edemezler.

Bakan Personel Daire Başkanına emir vermiş, işe son verme yazısını yazdırarak, bizzat imzalamıştı. Salman rahatlamıştı!.. Bürokrasi böyleydi, bilerek hata yapılsa bile, düzeltme imkanı vardı; önemli olan niyetti. Sonradan diğer bakanlıklardaki işe almaların sahteliği anlaşılmış, ilgililer mahkemelere taşınmıştı. Bakan Hayri Ovalı, işe almaları engellediği için Salman'a teşekkür etmişti. Salman'ın hassasiyeti sayesinde, Bakan Ovalı'nın adı sahtekarlığa konu olmaktan kurtulmuştu.

HÜKÜMET DEĞİŞİMİ BÜROKRASİNİN DEPREMİDİR

Yeni Doğa Koruma Bakanı Erhan Çeri, Bakanlığa başladıktan bir saat sonra, ilk Bakanlar Kurulu toplantısına katılmak üzere

Başbakanlığa gitmişti. Bakanlık Müşaviri eski Genel Müdür, Bakanın çok yakını, Müsteşarlık için en güçlü isim; Sabahattin Turhan, Salman'ın odasına girdi.

– Abdullah bey, Sayın Bakan bir arazi arabasıyla birlikte, Başbakanlığın önünde kendisini beklememizi istedi. Zannedirim bir seyahate çıkacağız... Haydi gidelim, dedi. Birlikte çıktılar. Bakan toplantıdan erken ayrıldı. Dışarıda iki araba beklemekteydi. Bakan Çeri, Sabahattin Turhan'a, "Abi, sen arkadaki arabayla bizi takip et!. Biz Abdullah'la biraz konuşacağız." dedi. O anda, Sabahattin Turhan'ın bir şey olmayacağı anlaşılmıştı!... Bakanın kafasındaki Müsteşar, Sabahattin Turhan olsaydı, aynı arabaya binmesi gerekirdi. Bunlar bürokrasinin yanılmaz lisanıydı!.. Hareket ettiklerinde arabanın ön koltuğunda İrfan Serçe oturmaktaydı. Önceden tanıştıkları için, samimiyetle selamlaştılar. Yıllar önce Ticaret Bakanlığında birlikte çalışmışlardı.

Bakan çeri ve Salman arka koltukta yan yana oturmaktaydılar. Araba Bolu'ya doğru yol alıyordu. Bakan ilk günden kendini göstermek için, teşkilatı haber vermeden kontrol ederek, bir fikir edinmek istemişti. Bakan Çeri, samimi oldukları için Salman'a ismiyle hitap ediyordu,

– Abdullah şöyle bakalım, işler nasıl gidiyor?

– İyidir Sayın Bakanım, hangi bölümünü dinlemek istersiniz...

– Abdullah! Kaldır şu "Sayın Bakanım" lafını!... Biz arkadaşız... Arkadaş gibi konuşalım, dedi.

Salman Erhan Çeri'nin samimiyetini biliyordu; ama bu kadar yakınlık göstereceğini, doğrusu tahmin etmemişti. Bunlar, Salman'ın Genel Müdürlük imajıyla ilgiliydi. Salman'ın yanlış iş yapmayacağına dair inanç herkese yerleşmişti. Partizanlık yapmayan bürokrata her partinin kadrosu saygı duyuyordu. Politik menfaat kurumsallaşmış olsa bile, sağduyu hala geçerliydi!

Salman:

– Biz bürokratz, efendim. Yılların alışkanlığı kolay kolay geçmiyor. Bakan, Bakandır...

– Boş ver... Bu kaçakçılık meseleleri ne durumda? Yoğunluğu ne?...

– Bu mücadelede epey yol aldık, efendim; ancak bir anda sıfıra indirmek mümkün değil. Bu konuda yaratılan imaj çok önemli...

– Katılıyorum Abdullah, verilen imaj inandırıcı olmalı, aksi taktirde kimse mücadeleye girmez. Mesela, yarın İzmit'te kaçakçılık derhal sıfırlanacak, buna şahit olacaksın. Üç gün sonra Bölge Müdürünü ara, sor. Dediğim doğru mu?

– Niçin sona erecek?... Anlamadım!...

– Çünkü Babam orada bakkallık yapıyor. Ben Bakan olduğum halde, bakkallığa devam edecek. Bu da, herkese bir mesaj olacak...

– Sayın Bakanım, sizin bir konuda görüşünüzü öğrenmek istiyorum!...

– Nedir?... Dinliyorum...

– Bundan sonra, sizin politikanız ne olacak?... Biz şimdiye kadar Doğa Genel Müdürlüğünde bir çok yenilik için değişim projeleri hazırladık. Sistemi tamamen değiştiriyoruz. Bu projelere ve yeniliklere mi devam edeceğiz? Yoksa siyaset yapıp, delegelerin, ilçe, il başkanlarının isteklerini bekleyip onları yapar hale mi geleceğiz?...

– Abdullah, beni iyi tanıyorsun; elbette projeleri, yenilikleri sürdüreceğiz. Beni tanıyan biri olarak, bu soruyu sorman abes. Peki, siyaset yapacağım deseydim ne olacaktı?...

– Sayın Bakanım, lütfen beni yanlış anlamayın! Ben siyaset yapamam, bu konuda size faydalı olamam. Şayet siyaseti tercih etseydiniz, çalışmak istemediğimi söyleyecektim. Doğa koruma işleri siyaseti kaldırmaz, efendim. Siyaset doğaya çok zarar verir!...

– Merak etme Abdullah, birlikte çok güzel işler yapacağız. Göreceksin, bu bakanlıkta devrim olacak, heyecan olacak!...

– Böyle bir çalışmaya bütün varlığımla katılıırım, Sayın

Bakanım. Ne güzel oldu... Şanslıymışız... Sizin gibi bir bakanla çalışmak... Hayri Ovalı'yla da çok uyumlu çalıştık Sayın Bakanım!...

Saatlerce süren konuşmalardan Bakan Çeri çok mutlu oluyordu. Salman konusuna hakimdi, bakan ne sorarsa cevabını derhal alıyordu. Salman, bir sorayım!.. Son durumu ne oldu öğreneyim!.. Gibi bahanelere sığınmıyordu; konuşmaları, icraatları ve verdiği misallerle bu hakimiyeti perçinliyordu. Bakan Çeri, Salman'ın görüşünü almaksızın hiç bir şey yapmıyordu. Bakanlık makamına kapanıyorlar saatlerce, konuşuyorlardı. Bakan Çeri çok meraklıydı. Her şeyi soruyordu. Salman'ın verdiği cevaplar, Bakanı fazlasıyla memnun ediyordu. Çalışmalarda tam bir uyum vardı. Yeni Bakan eski bakanı hiç aratmıyordu. Salman çalışmalardan son derece memnundu. Yeni Bakan entelektüel, kitap okuyan bir şahsiyetti. Bu yönü Salman'a rahatlık veriyordu. Kitap okuyanlar genelde geniş ufuklu oluyorlardı; ama Bakanın politikacı olduğunu da akıldan çıkarmamak gerekiyordu.

Bolu'dan döndüklerinin ertesi gün, telefon çaldı, Ferhande:
– Özel Kalem Müdürü Leyla hanımı bağılıyorum efendim, dedi, hattı bağladı.

Bakanlık Özel Kalem Müdürü Leyla Altun telefondaydı:
– Abdullah bey iyi günler!.. Sizden derhal klimalı bir araba ile bir cep telefonu istiyorum. Temin eder misiniz?..
– Leyla Hanım, elimde fazladan klimalı arabam yok. Cep telefonu ise Başbakanlık müsaadesiyle alınıyor. Özel kalem için Bakanlık idari ve mali işler daire başkanlığı satın almalı.
– Fakat, Abdullah bey, Doğa Genel Müdürlüğü alıyor dediler..
– Yanlış demişler, ben size doğrusunu söylüyorum, Leyla hanım...

Leyla Altun, Bakan Milletvekili iken sekreterliğine

bakıyordu. Görünüşe göre Bakanın kendisine çok değer verdiği belli oluyordu! Leyla Altun'un hareket ve davranışları biçimsiz, kaba ve hazımsız bir çağrışım oluşturuyordu. Salman, bu davranışları gördüğünde, rahatsız olmaktan kendini alamamıştı...

On dakika sonra, Leyla Altun tekrar telefonda idi,

– Abdullah bey, Bakanın emrini iletiyorum, bana derhal bir klimalı araba tahsisi yapacaksınız, bir de telefon alacaksınız!

– Leyla Hanım, siz özel kalem müdiresisiniz, Özel kalem müdürleri, genel müdürlere emir veremezler!... Bakan beye söyleyin, bu emirleri kendisi versin!... Dedi, telefonu kapadı.

Salman Leyla Altun'un ses tonundan rahatsız olmuştu. Sanki azarlar gibi konuşuyordu. Kendi yetki sahasına girildiğini hissettiği anda Salman'ın yapamayacağı yoktu. Leyla Altun'da hissesine düşeni, hak ettiğini almıştı!...

Aradan yarım saat geçmişti ki, Ferhande Bakanın aradığını söyledi:

– Abdullah, nasılsın?...

– Teşekkür ederim, Sayın Bakanım.

– Abdullah, özel kalemin araba ve telefon işini halleder misin?...

– Leyla hanıma da söyledim, Sayın Bakanım, fazladan klimalı arabamız yok; ama telefonu illa ki Doğa Genel Müdürlüğü alsın diyorsanız, baş üstüne efendim.

– Tamam, sen telefon işini hallet, arabaya daha sonra bakarız. Teşekkür ederim...

Salman işi anlamıştı. Gerçekten Bakan, Özel Kalem Müdiresine söylenildiğinden çok önem veriyordu. Bu güçlü! özel kalem müdiresine karşı dikkatli olmalıydı!... Yönetimde kimin ne kadar gücü olduğu her zaman mevki ile orantılı olmuyordu. Yönetimin alt kademelerinde bulunan bazı elemanlar! üst

kademdekilerden daha çok yaptırım gücüne sahip oluyorlardı. Geçmişte onlarca olay, bu yargıyı doğruluyordu. Seçkin, güçlü, alt makamdakilerin! farkında olmayan bir çok bürokrat, koltuğundan olmuş, tekmenin nereden geldiğini anlayamamışlardı!... Leyla Altun'un hareketlerine yansıyan kabalık, icraatlarına da yansiyordu. Eskiler görgü ile ilgili ne güzel şeyler söylemişlerdi. Görgü gerçekten çok önemliydi. Bu olgunluğa sahip olunmadığında, makamlar insanlara yakışmıyor, adeta sırtıyordu!...

İlk günlerde işler uyum içinde yürüyordu. Doğa Genel Müdürlüğü çalışanları, Genel Müdürün Bakan ile yakınlığından memnundular. Her değişen iktidarda alt kadrolarla oynamak usuldendi. Göreve gelmek için sırada bekleyenlere, yer açmak gerekiyordu! Salman çok iyi bir alt ekip kurmuştu. Görevdekiler, işlerini en iyi şekilde yapan ve yapacağı kabul edilenlerden seçilmişti. Her görüşe ve partiye mensup eleman vardı. Bu durum herkesin malumu olduğundan, alt kadrolar için bir sorun olmayacaktı. İlk bir hafta işler rayında, Salman'ın Bakanla, Bolu seyahatinde, mutabık kaldığı şekilde yürüyordu. İkinci haftanın başında birdenbire işler değişmeye başladı. Politik tayin isteklerinden geçilmiyordu. Bazı tayinler yazılıyor, Salman'ın makamında imza için bekliyordu. Salman Bakana, "Sayın Bakanım, bu tayinlerin izahı yapılmalı, nedenini anlamalıyız, durup dururken tayin yapmak teşkilatı yıpratır, etkisizleştirir. Teşkilat tayini sevmez, motivasyon kaybolur." diyor, bu konuların önemini anlatıyor... Anlatıyordu!...

Bir akşam üzeri Bakan Salman'ı çağırmış,

– Abdullah, eski Manisa Müdürü Hüseyin Karlı'yı göreve iade ediyoruz!..

– Mümkün değil, Sayın Bakanım, Hüseyin Karlı yolsuzluktan yargılanıyor...

– Olsun canım, mahkumiyeti var mı?... Sen ona bak!

– Ama Sayın Bakanım, bu iş mahsurlu...

– Abdullah, tayini bir saat sonra önümde istiyorum! Ben Işık Çelen'e söz verdim...

– Bu tayin mümkün değil, Sayın Bakanım!

– Niçin, mümkün değil? Abdullah!... Meseleyi büyütüyorsun... Yapılsa ne olacak?...

– Kaç gündür, kaçakçılıkla mücadele konusunda beyanat veriyorsunuz, Sayın Bakanım. Kaçakçılıkla mücadelenin imaj işi olduğunu, daha önce konuşmuştuk. Biz, Hüseyin Karlı'yı yaptığı yolsuzluklardan sonra göreve iade edersek imajımız bozulur. Bundan sonra kaçakçılık konusunda vereceğiniz her beyanat, teşkilatta tebessümle karşılanır!... Ayrıca Hüseyin Karlı benim en yakın arkadaşımды. Onu Bölge Müdürü yapacaktım, ama...

– Alt tarafı bir tayin, meseleyi büyütüyorsun... Haydi yaz getir, tayini...

– Sayın Bakanım, beni bağışlayın!... Bunu bir saygısızlık olarak görmeyin lütfen!... Ben ilkelerimden vazgeçemem, bu arkadaş görevden ben aldım, imzamı yalayamam!... Bu tayinin altına ne paraf, ne de imza atarım!... Emir verin! Genel Müdür Muavini tayini yazsın, siz de imzalayın, efendim!...

– Tamam, ben hallederim...

İşler yavaş yavaş değişmeye, ADAP teşkilatından tayin istekleri yağmaya başlamıştı. Herşey birdenbire tersine dönmüştü. Oysa ilk bir hafta, her şey ne güzel gidiyordu!...

Aydın Bölge Müdürü Duran Yalçın ilk gün gönderilen bakanlık tamimi gereği satınalmaları durdurmuştu. Yangınla ilgili acil bir satınalmada bulunmuştu. Aydın İl Başkanı Bakana telgraf çekiyor, Bölge Müdürünün tamim emrine uymadığını belirterek, görevden alınmasını istiyordu. Bakan Salman'ı çağırmuş, Duran Yalçın'ın derhal görevden alınmasını istemişti. Salman, Ağustos ayında yangın mevsiminin ortasında, bir bölge müdürünün görevden alınmasının teşkilatın yangınla mücadele motivasyonunu bozacağını anlatmıştı. Bakan buna rağmen tayin yazısında ısrar etmişti. Salman çaresiz tayin yazısını yazdırmış,

bakana imzalatmıştı. Ancak Salman bu işin yanlışlığı konusunda ısrarlıydı. Gerçekten yangın mevsiminin ortasında bir bölge müdürü tayini, teşkilatın motivasyonunu bozacaktı. Bakanla samimiyetine güvenerek, tayini sumen altı yapmış, tebliğ etmemişti.

Ertesi gün Yangın hareket merkezinin açılışında, Salman Bakanın'da bulunduğu toplantıda, yeni mücadele yöntemleri konusunda basına brifing verdi. Basın mensuplarının soruları cevaplandırıldı, basına teşkilatın mücadele gücü konusunda güven verildi. Bakan Çeri toplantıdan son derece memnun olmuştu. Salman o günkü yangın listesini aldı Bakan Çeri'ye,

– Sayın Bakanım, bakınız Aydın'da beş yerde birden, yangın çıkmış, arkadaşlarımız şu anda büyük bir motivasyonla yangın mücadelesi veriyorlar!...

Bakan Çeri zeki bir insandı, mesajı hemen algıladı,

– Abdullah, Aydın Bölge Müdürünün tayinini tebliğ etmedin, değil mi?...

– Evet... Sayın Bakanım. Bakın, yangınlar benim dün söylediklerimi doğruladı, efendim.

– Haydi bakalım, öyle olsun! Sen haklı ol...

– Mesele, en iyiyi yakalamak, Sayın Bakanım!... Bir süre bekletelim, sonra gereğini yaparız, efendim.

– Tamam Abdullah, şu anda bir şey söylemeyeceğim!..

– Teşekkür ederim, Sayın Bakanım, güveninize layık olmaya çalışacağım...

Bakan Çeri Salman'a çok güveniyordu, bunu, her fırsatta davranışlarıyla gösteriyordu. Bir defasında, Salman, Bakana imzaya yazı götürürken, Leyla Altun önünü kesmiş, içeriye giremeyeceğini, Bakanın meşgul olduğunu söylemişti. Salman önünü kesen Leyla Altun'u kenara itmiş, ona rağmen içeriye girmişti. İçeriye girdiğinde sinirli olduğundan, Bakan Çeri Salman'ın kızgınlığını görmüş, sormuştu,

– Hayrola, Abdullah!... Bir şey mi oldu?...
– Özel Kalem Müdireniz, efendim. İçeriye girmemi engellemeye çalışıyor... Lütfen, kendisini ikaz edin, efendim. Ben buraya özel iş için gelmiyorum...

Bakan Çeri yanında oturan arkadaşına rağmen, Leyla Altun’u içeri çağırmuş,

– Leyla Hanım, bak!.. Abdullah benim, hem arkadaşım, hem de Genel Müdürüm!... İsteddiği zaman buraya girer!... Kendisine karışma!..

Diyerek, çok seviyeli bir tavır koymuştu!..

Salman, olayların gelişimi karşısında şaşkın bir hal alıyordu. Bakan Çeri’nin icraatlarına bakıyor, işlerin gittikçe politize olduğunu görüyordu. Bakanın kendisine davranışlarına bakıyor, Bakanın gösterdiği samimi ilgi karşısında mahcubiyet duyuyordu. Bakanın güvenini istismar etmemek için, onu yüceltecek bir çalışma içine girmek istiyordu; ama Bakan politikayı çok seviyordu!..

MENFAAT HER FARKLILIĞI TÖRPÜLER

Salman Bakanla olan ilişkilerinde ikilem yaşıyordu. Bakan Salman’a itibar ediyor, onu her noktada destekliyordu. Diğer yandan, politikayla çok iç içeydi. Onuncu günden sonra siyasetçiler, taleplerinin karşılanmasını istemeye başlamış, siyasi trafik yoğunluğu artmıştı. Tayinini geri aldırıp, tekrar göreve başlamak isteyen Hüseyin Karlı, dün DKP’lilerle birlikte gelmiş,

bugün ADAP'lıları devreye sokmuştu. İzmir'li madenci Ali Eren yanına ADAP milletvekillerini alarak, yangın sahasında maden arama izni isteğine yeniden başlamıştı!.. Dün DKP'li milletvekilleriyle gelenler, bugün ADAP milletvekilleriyle geliyordu. Siyasetçi-işadamı ikilisi, demokrasilerde birbirine muhtaç iki meslek, ilişkilerini politika üstü! kusursuz yürütüyorlardı. Hükümet değişikliği olduğunda, geçmiş iktidar döneminde yasal olmayan işlerini yaptırmaayanlar, tekrar gelerek, şanslarını bir daha deniyorlardı!.. Salman düşünce dünyasında gezelerken, masadaki Bakanın direk telefonunun çalmasıyla, kendine geldi,

- Saygılar, Sayın Bakanım... Buyurun efendim...
- Nasılsın Abdullah?...
- Sağ olun, Sayın Bakanım!
- Abdullah, Antalya'daki Kovalak kampı var ya... Orasını

Milletvekilleri Derneğine verdim!..

- Bu konuda benim fikrimi almayacak mısınız? Sayın Bakanım...

- Hayır, Abdullah... Senin fikrini almayacağım... Bu bir emirdir.

- Peki, Sayın Bakanım... Saygılar...

Salman durumu kavramıştı. Milletvekilleri Derneği Başkanı Zeki Demirel bakanın yanındaydı. Daha önce Hayri Ovalı döneminde bu kampı derneğine almak istemiş, Salman eski bakanı ikna etmiş, ret yazısını yazdırmıştı. Zeki Demirel Salman'ı aşamamış, kampı ele geçirememişti. Şimdi yeni Bakanu ziyaretinde durumu anlatmış, "Şayet, Genel Müdüre söz hakkı tanırırsan, bu kampı veremezsin!" demiş, Bakan Çeri'yi tahrik etmişti!.. Salman telefonda durumu kavradığından, konuyu üstelememişti. Akşam, Salman, Bakanla işleri konuşuyordu. Salman kamp meselesini açtı,

- Sayın Bakanım, bu kamp konusunu görüşecektim!..
- Ne var, kamp konusunda Abdullah?...
- Bu kampı veremeyiz, efendim!..

– Nasıl veremezsin?... Ben verdim... Bir Bakan olarak veremez miyim?

– Sayın Bakanım, olay bakanın vermesi, vermemesi değil, işin evveliyatı var, efendim.

– Neymiş evveliyatı?...

– Daha önce Zeki Demirel bu kampı bizden istedi, vermedik, hayır dedik, efendim.

– Doğru... Verilmemiş!... Ama şimdi verdik...

– Evet ama... Sayın Bakanım!... Hayri Ovalı döneminde vermediğimiz, olmaz diye yazı yazdığımız bir kampı, şimdi nasıl vereceğiz, efendim?... Şimdi verdiğimizde, ben eski Bakan Hayri Ovalı'nın yüzüne nasıl bakacağım, efendim!... Ben bu yazının altına nasıl imza atacağım?... Mümkün değil!...

– Abdullah, senin bu karakterini çok taktir ediyorum. Vefa duygundan dolayı seni kutluyorum. Ama olaylar, insanlara ve zamana göre değişikliğe uğrar. Bunu göz önüne almalısın...

– Sayın Bakanım, politikanın içine çok girdik. İşlerimizin düzeni kaçıyor. Kontrolü kaybediyoruz. Kontrol politikacıların eline geçiyor. Ben bundan da sıkıntı duyuyorum, efendim... Bu işlerin arkasından teşkilatın huzursuzluğu ve yolsuzluğa sapması gelir. Bu durum çok büyük mesuliyet yükler insana...

– Abdullah açık açık konuşuyorsun, seni kutluyorum... Ben de seninle açık konuşacağım. Sen masanın öbür tarafındasın, bürokratsın, işi yaptın mı tamam; senin işin kolay. Ben siyasetçiyim işi yapmam yetmiyor, bir de beğendirmek mecburiyetim var, benim. Gel, otur şu bakanlık koltuğuna, gel, gel...

– Olur mu Sayın Bakanım?... Ben haddimi bilirim!...

– Peki, şimdi seni bu koltuğa oturmuş kabul ediyorum. Bak, ne göreceksin, sana anlatayım. Sen siyasetçisin, delegeleri memnun edeceksin, seçmeni okşayacaksın. Genel Başkanının gözüne gireceksin, onun emirlerini anında yerine getireceksin. Seçim çevreinde birinci adam olacaksın, bunun için politik taviz vereceksin... Genel kurullarda MKYK listelerinde en yüksek delege oyu almak için önceden çalışacaksın!... Nasıl?... Kolay mı?... İşte

politika bu... Bir kere girmişiz bu işe.. Başarılı olmak zorundayım...

– Sayın Bakanım, ilk gün Bolu’ya giderken sizinle açık açık konuştum. Şu anda yapılanlar, o gün konuşup mutabık kaldıklarımızla uyumlu değil. Politikaya çok bulaştık... Doğa koruma işleri politikayı kaldırmaz, efendim. Bu durumda teşkilat politize oldukça, yolsuzluklara bulaşır. Doğaya çok zarar veririz, efendim. Siz bunlara karşı koymalısınız. Makamlar gelip geçicidir, Sayın Bakanım. Geride iyi bir isim bırakmak lazım... Doğadan taviz vererek adam kazanılmaz, efendim. Düzgün ve doğru icraat en iyi politikadır. Biz halkın gelir düzeyini artıracak projeleri uygulayalım; parti kazansın. Fertlere hizmet ederek bir yere varılacağına inanmıyorum...

– Abdullah, bütün söylediklerine katılıyorum. İlk gün konuştuklarımıza gelince; onda da haklısın. O gün senin söylediklerin kulağıma ve mantığıma hoş geldi. Aslında gerçekten proje üzerine çalışmak isterim. Geçen gün Genel Başkan bakanları topladı, "Arkadaşlar, teşkilatın isteklerini eksiksiz yerine getirin." dedi. Burada bana inisiyatif kalmıyor. Bu durumda sen olsan ne yapabilirsin?... Bu hükümet politik bir hükümet, Abdullah. Ben politikacıyım, politika yapmak zorundayım. Senden biraz anlayış bekliyorum, Abdullah... İlk gün de söyledim, biz arkadaşız! Senden yardım bekliyorum, Abdullah...

– Durumu tekrar değerlendireceğim, Sayın Bakanım!...

Vakit gece yarısını bulmuştu. Bakan Çeri, Salman’ın huzursuzluğunun farkındaydı. Onun Genel Müdürlükten ayrılmasını istemiyordu; ancak aralarında uyum sorunu vardı. Konulara değişik açıdan bakıyorlardı. Bakan Çeri Salman’a, "Abdullah, bu kadar konuşmanın üzerine bir işkembe içelim." demiş, koluna girmişti. Birlikte gittikleri işkembecide gecenin geç saatlerine kadar oturup, geyik muhabbeti yapmışlardı. Yavaş yavaş yollarının ayrıldığını hissediyor, her ikisi de daha fazla Bakanlık işlerini konuşmak istemiyorlardı!...

FAZİLET BİR BÜTÜNDÜR. UCUNDAN TAVİZ VERMEYE GELMEZ

Salman sıkıntılıydı, kendisini önemli bir karara varma arifesinde olanların kafa karışıklığı içinde hissediyordu. Kafasındaki ikilem, bir karara varmasını zorlaştırıyordu. Etrafında samimi olduğu herkesle konuyu değerlendiriyor, onların görüşlerini alıyordu. Yanlış karar vermekten korkuyordu. Bu gibi

durumlarda insanlar kızgınlıkla, sonradan pişman olacakları kararlar alabilirlerdi... Salman geçmişte bir çok fevri karar almış, bundan kendisi ve arkadaşları zararlı çıkmıştı!... Koltuğa tekme atmak onun için çok kolaydı. O, zor olanı; koltukta kalmayı başarmaya çalışıyordu. Bunu nasıl başaracağını düşünüyordu!... Düşünüyor, düşünüyor!... İşin içinden çıkamıyor, bir karara varamıyordu... Bakan Çeri'nin davranışları ile icraatları o kadar birbirleriyle çelişkiliydi ki, bir tercih yapamıyordu.

Teşkilat gittikçe daha çok politikaya bulaşıyordu. Politik tayinler almış başını gidiyordu. Salman'ın önünde kartonlar dolusu imzalanacak tayin kararnamelemleri dosyalarda bekliyordu. Bu tayinlerin hepsi, politikacıların taktirine dayalı, sübjektif, haksız, usulsüz tayinlerdi. Günlerdir bekleyen tayin dosyalarına her gün yenileri ekleniyordu. Salman bu dosyaları gördükçe, vücudunun kimyasının bozulduğunu hissediyordu. İyi çalıştığı, kaçakçılarla mücadele ettiği, görevini hakkıyla yapıp politikaya bulaşmadığı ve kanunsuz işlere taviz vermediği için kelleleri istenen, doğa savaşçılarının tayinlerini imzalamak, aşağılık, süfli, adi bir iş gibi geliyordu ona!...

Teşkilat politikadan çok çekmişti. Bu duruma bir son vermek gerekiyordu. Çevreyi bıkmadan usanmadan tahrip ediyorduk. Doğayı emniyete almanın yolu, Doğa Genel Müdürlüğünü politikanın dışına çıkarmaktan geçiyordu. Doğa ile ilgili bütün birimler tek genel müdürlük altında toplandıktan sonra, doğa üst yönetimi kurulmalıydı. 7 üyeden meydana gelecek doğa üst yönetimi, RTÜK, BDDK vb. bağımsız hizmet vermeliydi. Genel Müdür bu kurulca seçilmeli, alt kademe tayinleri de bu kurulca yapılmalıydı. Doğa ancak bu yolla, politikaya alet edilmeden korunabilirdi. Doğa politikadan çok çekmişti... Bu tahribatlara son vermediğimiz taktirde, gelecek nesiller bizi sorgulayacak, bizden şikayetçi olacaklardı. Salman onların haykırışlarını görür gibi oluyordu!... Ben suçsuzum demenin hiç bir anlamı yoktu! Mücadele ederek, netice almak gerekiyordu!. Mücadele herkese

düşen görevdi...

Salman düşünüyordu... Her hafta taşraya gittiği, Cumartesi Pazar toplantılarında, doğa mühendisleriyle konuşurken, değişimden, yenilikten bahsederken, "Bir Genel Müdür olarak, bana güvenin!.. Haksız, politik tayinlerde ve kaçakçılıkla mücadelede yanınızda olacağıma söz veriyorum!" dememiş miydi?...

Teşkilatı bu sözlerle motive etmiş, onları bir şevk ve heyecan kasırgası halinde çalışmaya yönlendirmemiş miydi?...

Teşkilatında sağ-sol bir araya getirip, birlikte çalışmalarını sağlayacak ortamı yaratmamış mıydı?...

Genç mühendislerle arazide birlikte çalışıp, onların dertlerini dinlemiş, onlar lehine olacak her yetkiyi kullanacağına söz vermemiş miydi?...

Doğa konularını açık açık tartışarak, teşkilatını fikir beyan etmeye cesaretlendirmemiş miydi?...

Şimdi Salman'a deniyordu ki, "Biraz esnek ol!", yani; bütün bu söylediklerini, yaptıklarını, teşkilatınla kurduğun samimi ilişkiyi unut, politikacıların isteklerini yerine getir!... Çalışanların kellelerini al!... Hayır!... Abdullah Salman bunu yapamazdı... Bunu yapmak kendini inkar etmek demektir... Yıllarca ilkelerinden, şahsiyetinden, gururundan taviz vermemiş, gene vermeyecekti!...

Bütün bu tavizler ne için isteniyordu?... Koltukta oturmanın bedeli olarak!... İlk gün göreve başladığında inancının ve manevi değerlerinin şahitliğinde, koltuk kulu olmayacağına kutsalları üzerine söz vermemiş miydi?..

Hayatı boyunca sözünden dönmemişti!... Şimdi de

dönmecekti...

Genel Müdürlüğü çok az bir yanlışla sürdürmüştü... Geçmişte yöneticilerin yaptıkları hataların hiç birini yapmamak için mücadele vermiş, bunda da başarılı olmuştu. Davranış olarak, insan olarak, icraat olarak, yönetim olarak örnek davranışlar sergilemişti. Şimdi bunları kirletmeye hiç niyeti yoktu. Koltuğa tekme atılabileceğini, koltuğun her şey olmadığını da gösterdiğinde, örnekler tamamlanmış olacaktı; Salman'a da bu yakışırdı!...

Salman, bu aşağılık işlere bulaşmak istemiyordu. Motive etmek için yüreğini açtığı, sevgi verdiği bu doğa savaşçısı mühendislerin tayinlerini imzalamayı içine sindiremiyordu! Bu tayinler yapıldıktan sonra, politikacıların teşkilatın içlerine girerek, yolsuzluk, rüşvet kapılarının sonuna kadar açılacağını, hırsızların göreve geleceğini görebiliyordu. İlke ve ölçü rafa kalkmıştı; tek ölçü siyasetin tavassutuydu!. Şimdiye kadar çizilen imajlar, yapılan çalışmalar tersyüz olacaktı. Her ne kadar Bakan Çeri, "Ben yenilikten, değişimden yanayım." dese de, işler onun da kontrolünün dışına çıkmaya başlamıştı bile...

Meselenin bir de öbür yüzü vardı. Sorunlarla karşılaşınca, görevi bırakmak kolaycılıktı. Salman kolaycılığı da bir türlü kabullenemiyordu. Bu sorunlara çözüm bulmak, Salman'ın göreviydi. Salman, "Dünyada çözümsüz bir sorun yoktur, her sorunun bir çözümü vardır." demiyor muydu?... Teşkilatın en iyilerini göreve getirmeye çalışmış, bunda da oldukça başarılı olmuştu. Bu elemanlar Salman'a, "Bizim için, burada sizin varlığınız yeter, efendim." diyorlardı. "Her ne yaparsan yap, ama koltuğunu muhafaza et. Siyasetin istediği tavizleri vermen normal, bundan dolayı seni kimse kınamaz!. Biz seni ve kafa yapını çok iyi biliyoruz. Sen ayrıldığın taktirde hepimiz boşlukta kalacağız. Senin varlığınla biz hem icraata devam ederiz, hem de huzurlu

çalışırız...” diyorlardı.

Salman istifa etmek niyetini açıklasa, bir çok arkadaşı bu işe karşı çıkacak, “Bizi başsız bırakıp nereye gidiyorsun.” diye sitem edecekler, Salman’ı kolay olanı yapmakla suçlayacaklardı!... Ama bilmiyorlardı ki, “Siyasi taviz” ucu, bucağı, hududu olan bir eylem değildi!... Başladığı nokta belliydi... Nerede biteceği ise, kimsenin bilmediği bir bilinmeyendi!...

Yukarıdaki her iki analiz de doğrudu; ama bir üçüncü doğru daha vardı: Salman yorulmuştu! Politikacıların akıl dışı istekleri, teşkilatından yana, politikacılarla verdiği meydan savaşları, menfaat elde etmek isteyenlerin saldırıları, isteyen, hep isteyen!.. Bir topluluğa karşı koymak için sarf edilen enerji, Salman’ı yormuştu. Doğa Genel Müdürü, geniş karınlı! olmalıydı. Kanunsuz istekler bir, beş, on değildi ki, yüzlerce isteğin usulsüzlüğünü anlatıp, reddetmek zordu; insanı yoruyordu. Bir de bu siyasi istekleri alt kademelere, teşkilata yansıtmadan, onlara kol kanat gererek çözüme kavuşturmak, çok ama çok yorucuydu. Bakan Çeri’nin, “Ben burada politika yapmak zorundayım.” sözü yorgunluğunu daha da artırıyordu... İyi bir dinlenmeye ihtiyacı olduğunu hissediyordu...

Salman, Bakan Çeri’nin ikilem gösteren davranışlarının, çıkmazını bir türlü aşamıyordu. Bir taraftan Bakan Çeri’nin kendisine gösterdiği ilgi, samimiyet, diğer yandan bakanlık işlemlerinin politize olması ikilemi belirsizlik oluşturuyordu. Salman odasında çalışırken, Bakan direkt telefonu çaldı, Bakan Çeri telefonda,

– Nasılsın Abdullah!

– Sağ olun Sayın Bakanım, buyurun efendim.

– Abdullah, Anamur müdür muavinin tayini vardı, Ali Akan alınıp yerine Kerim Doğu verilecekti, sende imzadaymış, Mersin Milletvekilleri burada bekliyorlar, o tayini hemen imzala

da faksla bir gönderiver, olur mu?...

– Peki, Sayın Bakanım...

Salman'ın ateşi tekrar yükselmeye başladı. Personel Müdürünü çağırdı. Ali Akan'ın tayinini sordu. Tayin bir hafta önce yazılmış, Anamur ADAP ilçe başkanının isteği üzerine yapılmıştı. Anamur ilçe başkanı Kerim Doğu'nun göreve gelmesini istediğinden, muavin Ali Akan'ın görevden alınması gerekmişti. Ali Akan Anamur'a tayin olalı altı ay olmuştu. Neresinden bakılırsa bakılsın, yenir yutulur bir şey değildi. Salman hemen Ali Akan'ın Ankara'ya gelmesi için görev yazısı yazdırdı. Ertesi sabah Anamur Muavini Ali Akan Genel Müdür Salman'ın kapısında. Salman kendisini oturttu, çay ısmarladı ve,

– Ali bey nasılsın?... Çalışmalar nasıl Anamur'da?...

– İyidir, Sayın Genel Müdürüm. Sayenizde her şey iyi gidiyor... Huzurlu bir çalışma ortamı içindeyiz, sizin burada olmanız bize güven veriyor, meslek en huzurlu günlerini yaşıyor, efendim.

– Ali bey, ADAP'lılar tayinini istiyorlar... Niçin?...

– Menfaat şebekesi, efendim. O adamlara yaranmak mümkün değil efendim, hangisini anlatıyorum size... Benden istediklerini alamayacaklarını bildikleri için, öbür arkadaşı göreve getirmek istiyorlar. Bir süre sonra onunla da bozuşurlar: çünkü bunların istekleri sınır tanımıyor!...

– Anlıyorum Ali bey... Ali bey! Seni bir başka yere versek... Daha iyi bir yere... Ne dersin?...

– Sayın Genel Müdürüm, ben buraya geleli altı ay oldu. Eşim öğretmen. Eşimin Anamur'a tayini çok zor oldu. İş bununla da bitmiyor, hanımın çocuklarla ilgilenmesi için eve yakın bir okula verilmesi gerekiyor. Bu konuda da çok yorulduk. Çocukların okula yerleştirilmesi, yeni öğretmenlere intibakı, taşınma... Çok zorluk çektik, efendim... Bir tayin daha gözüm yemiyor, efendim...

– Ali bey!... Seni müdür olarak tayin edelim, ne dersin?...

– Varacağım yerde de aynı siyasi sorunlarla karşılaşacağımı

biliyorum, efendim. mümkünse yerimde kalmak istiyorum, efendim!... Sayın Genel Müdürüm, "Bizim tek güvencemiz sizsiniz!" efendim!...

Son cümle Salman'ı yıkmıştı, başı dönüyor, ne yapacağını bilemez, şaşkınlık içindeydi. Ali Akan'ı bir şey söylemeden uğurlamıştı. Ne demek, "Bizim tek güvencemiz sizsiniz!" bu söz de nereden çıkmıştı?... Salman'ın bütün dengesini bu cümle bozuyordu!... Bu güvenceyi teşkilata, Salman vermişti!... Bana güvenin demişti... Şimdi ne yapacaktı?... Hiç söylememiş gibi davranamaz mıydı?... En yakınları ona, biraz esne! demiyor muydu?... Esneyemiyordu... Olmuyordu!... Yapamıyordu!... Zorla mı?...

Biraz sonra odaya Genel Müdür Muavini Durmuş Gözle girdi,

- Sayın Genel Müdürüm! Bakan bey aradı, Ali Akan'ın tayinini sordu, tayinin dün gitmesi gerekiyormuş, efendim.
- Tamam Durmuş bey, ben Bakan beyle görüşürüm...
- Bakan bey telefonda çok sinirliydi, efendim...
- Peki, Durmuş bey!.. Teşekkür ederim, ben Bakan beyle görüşeceğim...

Durmuş Gözle, personele bakan Genel Müdür Muaviniydi. Bakanın danışmanlarından gelen tayinleri anında yazıyor, bakanın imzasına sunuyordu. Böyle yaptığı taktirde yerinde kalacağını zannediyordu. Kendisi geçmişte, DKP'den milletvekili aday olmuştu. Bakan açık açık söylüyordu, "Ben politika yapmaya geldim" diye. Yani Durmuş Gözle'nin görevde kalma şansı sıfırdı; ama o, son bir ümitle, görevde kalabilme hırsıyla söylenenleri, sorgulamadan yapıyordu. Yeni bakanın cellatlığına soyunmuştu! "Genel Müdürümün yapmadığı şeyleri, ben de yapmam!" diyemiyordu... Böyle söyleyebilse, Salman'ın elini güçlendirecekti!. Yüzde bir umuda oynuyordu! Salman bir ara Durmuş Gözle'nin Genel Müdür olduğunu hayal etti, ürperdiğini hissetti!... Doğa

Genel Müdürlüğü bu tür yöneticiler yüzünden politize olmuştu. Bu tiplerden doğa ve teşkilat çok çekmişti... Bunlar için koltuk her şeydi!.. Koltuğu korumak için elli, yüz, beş yüz kelle feda olsun!.. Zihniyeti Salman'ı koltuktan bir kat daha tiksindiriyordu!..

Salman köşeye sıkıştığını hissediyordu. Bir karara varması kaçınılmaz hale gelmişti, kararını verdi; istifa edecekti. Ali Akan'ın son cümlesi kulaklarında çınlıyordu, "Bizim tek güvencemiz sizsiniz!.." Salman'ın güvence vermek için gücü yoktu artık. Hiç değilse, kelleleri istenen doğa savaşçılarının celladı olmayacaktı!. Bir de uğruna her şeyin yapıldığı bu adi koltuktan nefret ediyordu!... Tekmeleyecekti onu!... Bu tekmenin vereceği zevki düşündükçe, rahatladığını, vicdanının dinlendiğini hissediyordu.. Bütün bunlar, Salman'a teselli veriyordu. "Biraz esnek oluverin!" diye akıl veren arkadaşlarının tavsiyesini yerine getirmek istiyor; fakat bir türlü Ali Akan'ın tayin yazısına imza atamıyordu... Yapamıyordu, işte... Zorla mı?... Olmuyordu... Bu gücü kendinde göremiyordu... Gelecek günlerde, yüzlerce kendisine güvendiğini söyleyen Ali Akan'ların kelleleri istenecek, Salman'a da cellatlık yapmak düşecekti!.. Bu işin nerede biteceği belli değildi.. Kararını vermişti!.. İstifa en doğru karardı. Bakan Çer'i'yi politika dışına çekemiyordu, her türlü ikna metodunu kullanmış, buna gücü yetmemişti. Yapılacak en iyi iş, istifa etmektir... Başka çözüm kalmamıştı... Salman telefonu kaldırdı, Bakan düşmesine bastı, Bakan karşısındaydı,

– Sayın Bakanım, akşam saat 10.00'dan sonra sizinle özel görüşmek istiyorum. Mümkün mü, efendim?..

– Olur Abdullah!... Saat 10.00'da baş başa görüşelim...

Bakan olacakları hisseder gibiydi. Salman çalışmalarında kendinde değildi. İlk günlerdeki dinamizmi gitmiş, üzerine bir uyuşukluk çökmüştü. İnsan istemediği şeyleri yapınca, haleti ruhiyesi durgunlaşıyordu. Ortaya çıkan durum, Salman'ı huzursuz ediyordu; ama elinden gelen başka bir şey yoktu. Türkiye'yi bu hale getirenler utanmalıydı. Devletin, ülkenin

kaynaklarını, milletin refahına harcamıyorlardı. Ülkemizin milletler liginde, birinci lig dışında dördüncü, beşinci ligde oynaması kimsenin umurunda değildi!... Gelecek kuşaklara, çocuklarımıza bıraktığımız Türkiye, beşinci ligde oynayan, geri kalmış bir ülke olacaktı...

Akşam saat 10.00'da Salman Bakan'ın makamındaydı. Bakan her zamanki samimiyetiyle Salman'a yer göstermişti,

– Merhaba Abdullah, hoş geldin...

– Saygılar, Sayın Bakanım!

– Nasıl gidiyor, Abdullah!..

– İyidir, Sayın Bakanım... Efendim ben... Bir konuyu arzetmek istiyorum!...

– Buyur, Abdullah!...

– Ben, görevden ayrılmak istiyorum!... Müsaadenizle, efendim...

– Ne!... Ne!... Nereden çıktı bu?...

– Ben göreve devam edemeyeceğim, Sayın Bakanım... Bu zaman zarfında şahsıma gösterdiğiniz ilgi, alaka için size müteşekkirim, efendim!...

– Abdullah bu söylediklerini iyi düşündün mü?...

– Çok düşündüm, efendim. Bu konuda kararlıyım, Sayın Bakanım... Daha fazla devam edersem, dostluğumuz bozulacak, efendim. Şartlar bizi çatışmaya götürüyor... Sayın Bakanım... En iyisi kucaklaşalım, dostça ayrılalım, efendim...

– Abdullah!... Bak şöyle yapalım... Ben sana üç gün izin vereyim, sen git güzel bir tatil yap, dönünce bu konuyu tekrar konuşalım. Sen çok yorgunsun, dinlen bir kere, kararını fevri buluyorum, bu konuyu daha sonra görüşelim...

– Hayır, Sayın Bakanım! Ben çok düşündüm... Bu işi götüremeyeceğim... Politikaya çok bulaştık, dün, ben sizin arkanızdayım dediğim arkadaşlarımın, bugün infazını yapmak bana ahlaklı gelmiyor, efendim.

– Abdullah, politika konusunu daha önce konuştuk, ben

olayları asgariye indirmeye çalışıyorum. Durumu sen de görüyorsun, genel başkanımın kararlarını tartışmam ben... İktidarın başlarındaıyız, ileride konulara daha çok politika dışı bakabiliriz!... İlk günlerde politika yoğun olur; ama gün geçtikçe bu yoğunluk azalacak!

– Evet, doğru; ama o güne kadar çok haksızlık yapılacak. Teşkilat alt üst olacak, karışacak. Ben bunları yapan adam olmak istemiyorum! Politika konusunu günlerce tartıştık, fikirlerimiz taban tabana zıt!. Ben dilekçemi hazırladım, bir ay izne çıkıyorum, bu esnada bir tayin yaparsınız, efendim. Bir de iki yılı doldurmak için Danıştay'a dava açacağım, iki yılı doldurunca, Genel Müdürlükten istifa ettiğime dair dilekçeyi gönderirim, efendim.

– Abdullah, sen kesin kararını vermişsin. Kararına saygı duyuyorum. Bak!... Senden rica ediyorum, bu olanları eşin hanımefendiye de anlat. İleride bir toplantı veya bir arada olduğunda, eşinin benim eşime yan bakmasına razı olamam. Böyle bir durumdan çok rahatsızlık duyarım. Hanımefendiye bunları anlat lütfen...

– Anlatırım, Sayın Bakanım, siz merak etmeyin. Bu ince düşüncelerinizden dolayı teşekkür ederim, efendim.

– Senden bir şey daha rica ediyorum. Yarın teşkilatınla bir toplantı yap, bu konuştuklarımızı, görevden ayrılmak istediğini onlara anlat... Seni görevden ben almıyorum!...

– Tamam, arkadaşlara durumu anlatacağım, merak etmeyin...

– Abdullah... Ben izin kağıdını imzalayayım. Yalnız iki gün daha göreve devam et, izine iki gün sonra ayrıl..

– Peki, Sayın Bakanım. Teşekkür ederim...

İkisi de ayağa kalkıp kucaklaşıp, ayrıldılar... Bu ayrılıktan Bakan da hüzünlenmişti.

Salman kapının önüne çıktığında, tonlarca ağırlığın üzerinden kalktığını hissetmişti. Ohhh!... Dünya varmış... Salman

gerçekten yaşadığını hissetti. Devlet adamlığı gerçekten zor işti, adamlar için; adamcıklar için değil tabii!...

Bakan Çeri Salman'ı gerçekten çok seviyordu; ama temel bir problem vardı. Doğa Genel Müdürlüğü Bakanlığın %80'ini oluşturuyordu. Tayin, satınalma, arazi kiralama, taşocağı işletme vb. bütün işler bu genel müdürlükten yürütülüyordu. Bakanlar, etkili olmak için genel müdürlük yapmak istiyorlardı. Bu işi Bakanların yapmadığı yerde müsteşarlar yapmak isterlerdi. Bunun için zayıf bir Doğa Genel Müdürüne ihtiyaç vardı. Salman gibi inisiyatif kullanan, kararlara itiraz eden bir genel müdür, yönetmek arzusu içindeki bakan ve müsteşarlar için uygun değildi. Bir problem de buradan çıkıyordu. Ancak Bakan Çeri, Salman'la eski dosttu ve ona çok güveniyordu. Salman'ın çalışmaları Bakan Çeri'yi rahatlatıyordu. Salman biraz da esneyebilse! Her şey çok güzel olacaktı. Salman Bakan Çeri'nin kafasındakileri böyle değerlendiriyordu.

Salman Bakanla görüştüğü günün ertesi, Doğa Genel Müdürlüğü üst kademesini toplamış, olanları anlatmıştı. Herkesin yüzünde bir hüznün vardı. Kimse bir şey söylemek istemiyordu. İstifa çok sürpriz olmuş, olaylar beklenmedik bir şekilde gelişmişti. Salman'ın Bakanla olan yakınlığı teşkilata güven ve mutluluk veriyordu. Bu istifa da nereden çıkmıştı!... Gerçek acı olsa bile, kısa sürede kabulleniliyordu. Çalışma arkadaşları Salman'ın yüzündeki yorgun ifadeden çok üzülüyorlardı. Ancak Salman niçin görevden ayrıldı? Kimse bunu tam olarak anlayamamıştı. Herkes olayların perde arkasının bir bölümünü biliyordu. Bütünü tahmin etmek mümkün değildi. Kurulan hükümetin taban desteğinin olmaması, hükümeti politize olmaya yöneltiyordu. Aslında olaylar beklenildiği şekilde gelişmişti; basit bir süreçte olanlar olmuş ve neticelenmişti...

Salman eşiyle çıktığı on günlük tatilde hayatta olduğunu

hissetmişti. Gerçekten çok yorulmuştu. Tatil yerinden Bakan Çeri iki defa Salman'ı aramış, bir isteği olup olmadığını sormuştu. Salman Bakanın ilgisine teşekkür etmiş, o sırada devam eden yangından dolayı, söndürme çalışmalarına katılabileceğini söylemiş, bakan kendisine teşekkür etmişti. Daha sonra Bakanlık Müşaviri olan Salman görevden alınmayla ilgili Danıştay'a gitmiş, davayı kazanmış, göreve iade edilmiş, göreve gitmeden Genel Müdür kadrosunu almış, iki yılı doldurduğu gün istifa dilekçesini konuşulduğu gibi Bakan Çeri'ye göndermişti. Bakan Çeri Salman'a telefon açmış, "Abdullah, gönderdiğin istifa dilekçesiyle kaliteli bir insan olduğun kadar, kaliteli bir bürokrat olduğun da gösterdin, seni kutluyorum." demişti...

Salman icraatlarının değerlendirmesini teşkilatın anlayışına bırakmıştı. Genel Müdürken bir çok kişi, "Sayın Genel Müdürüm, çok iyi gidiyorsunuz!" dediğinde; Salman, bunları şimdi söylerseniz, yağcılık; ama ben genel müdürlükten ayrıldıktan sonra söylerseniz değerli sözler olur, demişti. Salman görevden ayrıldıktan sonra, onlarca telefon ve mektup almıştı. Bunları duydukça, okudukça kendini mutlu hissediyordu... Demek ki Salman teşkilat için güzel şeyler yapmış, iyi işlere imza atmıştı!... Buna karar verecek olan meslek kamuoyuydu. Meslek Kamuoyunun kararı objektifti; bir burada torpil yoktu. Salman her zaman kendisini meslek kamuoyunun bir parçası olarak görmüştü. Yaptıklarının doğruluğunu yanlışlığını meslek kamuoyu ayırıcıyla değerlendirmişti. Meslektaşlardan gelen telefon ve mektuplar, Salman'ı hislendiriyor, yapacaklarını neticelendirememek üzüntüsünü bir kat daha artırıyordu. Her neyse!... Salman mutluydu... Bürokratik hayatını şerefli bir şekilde noktalamıştı!...

Salman'a gelen onlarca mektuptan biri çok orijinaldi. Çok kısa yazılmış, Salman'ı en iyi anlatan, Salman'ın kendini bulduğu, içten, samimi, manevi değeri çok yüksek bir mektup;

Değerli Genel Müdürümüz!

Ormancı aşığı, ormancı dostu, hantallaşmış kanun, tamim ve yönetmeliklerle idare edilen güzide teşkilatımızı çağdaş seviyeye ulaştırmak için kısa zamanda dev adımlar attınız. Taşra teşkilatı olarak bizlerin taa... bulunduğumuz yerlere, yolları olmayan yaylalarda bizlerle yer sofrasında çiğdem bağdaş kurarak pilaovimizi, kuru soğanımızı yiyip ekşi ayranımızı içtiniz. O esnada ormancılığımızı çıkmazlardan nasıl kurtarır, iyi seviyeye getirebiliriz diye sohbetler yaptınız, sizler anlattınız bizler dinledik.

Cesurane emirlerinizle teşkilatımızı kurtaracak birini bulduk diye sevinirken, Genel Müdürlüğünden ayrıldığımızı üzüntüyle öğrendim. Kastamonu – Bozkurt Orman İşletmesine gönderdiğiniz veda yazınızı aldım.

İnanın gözlerim yaşardı. Keşke bu yeniliklere başlamasaydınız, bizleri umutlandırmasaydınız, Genel Müdür olmasaydınız. Sizden sonra gelenler ne yapacak? Bu yenilikler silinip gidecek mi?

Halk tipi davranışınız, kibirli olmayışınız aklımdan çıkmıyor. Size yaklaşmak, ulaşmak, konuşmak ve sizinle aracasız direkt görüşmek ne güzeldi.

Gelecekte ormancılığımızı kurtaracak, belki de Dünya Ormancılığında eşi görülmemiş bir uygulama başlatacaktık. Ama olmadı Sayın Genel müdürüm olmadı. Bu teşkilatımız daha ne kadar acı çekecek.

Kaderin belirlediği yolu, yıllar öncesinden tahmin etmek mümkün değil. Hayat böyle işte; ormancılıkta bir bakıyorsunuz, mutluluklar saçıyor gökyüzü (sizler gibi biri varsa), bir bakıyorsunuz hüüngür hüüngür ağlatıyor ormancıyı (sizler gibi biri yoksa).

Böyle yazdım, çünkü; Ormanı ve ormancıyı çok ama çok seviyorum.

11808

Bozkurt Or. İşlet. Müdürü

BU YOLDA GALİP SAYILIR TÖKEZLEYEN

Mustafa Yılmaz, Ahmet Özkan, Hasan Dinler... vb... yazdıkları, Salman'a üzüntü veriyordu. Onların mektuplarını her okuduğundan his yoğunluğu artıyordu... Gözüne yaşlar doluyor, üzüyor, üzüliyordu!... Salman önde, teşkilatı arkada, çağdaşlığa, medeniyete, gelişmişliğe, çağdaş doğacılığı yaratmaya doğru koşuyorlardı... Birdenbire Salman ayağı tökezleyerek düşüyor!... Onu takip edenler hedefi şaşırıyor!... Lidersiz kalıyorlardı!... Salman hep birlikte hedefe ulaşamadığına üzüliyordu... Mustafa'nın dediği gibi keşke hiç başlamayıp, bu arkadaşlara öncülük yapmasaydı!... Bu doğa savaşçılarını ümitlendirmeseydi!... Hayır, bir çok ilklere imza atmıştı... Zamanını boşa harcamamıştı. Bu bir bayrak yarışıydı. Arkadan gelenler bayrağı hedefe ulaştıracaklardı!...

Salman gene de mutluydu. Hedefine ulaşamasa bile, mesajını vermişti. Teşkilatının değişmesi gereğini onlara anlatmıştı. Teşkilatta bir çok tabu yıkılmıştı. Genç mühendisler teknolojiyi takip ediyor, değişim için potansiyel oluşturuyorlardı. Bu gerekte bir çok doğa mühendisi yola çıkmıştı. Yeni Salmanlar çıkacak, mesleği ilerilere, yükseklere, ama hep yükseklerle taşıyacaklardı. Salman da her ulaşılan yüksekliğin ilk ateşleyicisi olma şerefini kazanacaktı. Bu onun için yeterliydi. Treni rayına oturtmuştu bir kere. Hedefe ulaşamasa bile, arkadan gelecek Salmanlar bu ülküyü dünyanın en ileri, en çağdaş, en yüksek hedefine taşıyacaklardı... Bu meslek kutsaldı, ne yapılırsa değerdi!...

Salman "Türkiye 2023-Vizyonu" nu bir türlü kafasından silemiyordu. Hayale daldığı anda, Türkiye-2023 resmi kafasında şekilleniyordu. Bu resimde Türkiye; kalkınmasını başarıya ulaştırmış, uzay çalışmalarında büyük ilerlemeler kaydetmişti. Topunu, tüfeğini, atomunu yapabilen bir Türkiye; iletişim, ulaşım ve finansta Avrasya merkeziydi. Asya ve Avrupa devletleri

arasında büyük mücadele sürüyordu; birincilere göre Türkiye Asyalı, ikincilere göre Avrupalıydı. Büyüklük olarak ilk beşe girmiş, G-5'in en etkili ülkesiydi, Türkiye. Orta Doğu, Balkanlar ve Kafkaslardaki her eylem Türkiye'den soruluyordu. Her gün komşu devlet başkanlarından birisi Türkiye'deydi... 100 milyona yaklaşmış nüfusu ile Türkiye, dünyanın "Yükselen toplum"uydu.

Salman bu hayallere bayılıyordu. Saatlerce uyanmaksızın hayal görmek çok güzeldi. Türkiye-2023-Vizyonu ona yaşama sevinci veriyordu. Gerçekler dünyasına döndüğünde üzüliyordu; ama olsun "Büyük Türkiye" nin hayali bile güzeldi. Gerçekler hayallerle başlamıyor muydu? Salman bunca özveriye, bunca sıkıntıya bu hayalin bir yanına bir çivi çakabilmek için katlanmıştı. Her yaptığı davranışta, icraatta, üretimde bu hayale milim milim yaklaştığını hissediyordu. Bu kutlu hedef, tırnakla kaza kaza gerçekleştirilecekti. Ne mutlu bu hedefte, bir milim yol alacak işlevi yerine getirenlere!...

*****SON*****

KİM KİMDİR?

Abdullah SALMAN : Doğa Koruma Genel Müdürü (Roman Kahramanı)

Hasan KABASAKAL : Sentez Danışmanlığın Sahibi (Başbakan Baş Danışmanı)

Hüseyin BOSTANCI	: Düz Kaldırım Partisi Genel Başkan Yard. (Eski Bakan)
Nafiz ERDEM	: Doğa Koruma Bakanı
Hayri OVALI	: Doğa Koruma Bakanı
Kahraman UZUN	: Doğa Koruma Bakanlığı üst bürokrati
Hüseyin BARKIN	: Doğa Koruma Bakanlığı Müsteşarı
Niyazi Bey	: Düz Kaldırım Partisi Milletvekili
Erhan ÖZTAN	: Mersan'ın Temsilcisi
Hasan Hayri SAYAN	: Tahsan Ltd. Şti. Sahibi
Recep SARICA	: Doğa Koruma Genel Müdür Muavini
Mehmet ÖZTUNA	: Doğa Koruma Eski Genel Müdürü
Osman ORTAÇ	: Doğa Koruma Satışlar Daire Başkanı
İlhan GÜNGÖR	: Doğa Koruma Amasya Bölge Müdürü
Nazmi HOŞGÖR	: Düz Kaldırım Partisi Denizli Milletvekili
Naci Bey	: Doğa Koruma Kamplar Daire Başkanı
Nalan YÜCE	: Doğa Koruma Baş Hukuk Müşaviri
Haydar ARTVİN	: Doğa Koruma Genel Müdür Muavini
Mehmet YÜCEKAN	: Doğa Koruma Genel Müdür Muavini
Serhat ÖZAKAR	: Doğa Koruma Teknik Daire Başkanı
Ferhande	: Abdullah SALMAN'ın sekreteri
Yasin AKFİKİR	: Gazeteci
Yunus KAMALI	: Doğa Koruma Genel Müdürlüğü Başmüfettiş
Cengiz AYGÜN	: Doğa Koruma Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanı
Uçman KARTAL	: Uçan Ltd.Şti. Sahibi
Fehmi KOYUNCU	: Devlet Bakanı
Seyit KOYUNCU	: Fehmi KOYUNCU'nun oğlu
Göksel AYDINLI	: İzmit Valisi
Erhan ÖZÇELİK	: Samsun Milletvekili
Muhlis YÜKLÜ	: Doğa Koruma Samsun Bölge Müdürü
Fehmi BALIK	: Doğa Koruma Samsun Bölge Müdürü
Hasan ASKER	: Doğa Koruma Genel Müdür Muavini
Erhan SALMAN	: Abdullah SALMAN'ın yeğeni
Levent GÖKBUDAK	: Doğa Koruma Bakanı Ovalı'nın bacanağı
Prof.Dr. Mehmet ÇÜRÜK	: Kültür Bakanı

Danyal UÇURAN	: Doğa Koruma Malatya Bölge Müdürü Adayı
İsmail Bey	: Doğa Koruma Personel Müdürü
Hüseyin KARLI	: Doğa Koruma Manisa Bölge Müdürü
Hasan Ali KAMALI	: Abdullah SALMAN'ın Fakültede ev arkadaşı
Serhan TURGUTLU	: Doğa Koruma Serik İşletme Müdürü
Ali Anlar DURMAZ	: Antalya Milletvekili (B.şehir Bel.Başk.kardeşi)
Erhan ERGÖREN	: Doğa Koruma Başmüfettişi
Murat ACAR	: Doğa Koruma Samsun Bölge Müdürü
İsmet ÇOKCESUR	: Toprak Koruma Genel Müdürü
Muhlis SARIKOL	: Hayvan Koruma Genel Müdürü
Orhan DEMİR	: Köy Koruma Genel Müdürü
Mert ASLAN	: Yazılım A.Ş. Genel Müdürü
Selim	: Doğa Koruma Mühendisi
Celil AKILLI	: Doğa Koruma Eski Müsteşarı
Doğan ÇELİK	: Doğa Koruma İstanbul Merkez Müdürü
Ahmet KARSLI	: Doğa Koruma Adana Bölge Müdürü
Salim SEÇER	: Doğa Koruma Adana Bakanlık Bölge Müdürü
Salim EKİNCİ	: Ban Holding Başkanı
Ali ÖZEL	: Müteahhit
Kemal KAÇMAZ	: Ticaret Bakanlığı Eski Genel Müdürü
Ahmet ADANALI	: Doğa Koruma Güdül Müdürü
Osman TARHAN	: Doğa Koruma Genel Müdürlüğü Müfettişi
Mehmet Ali KALAN	: Doğa Koruma Zonguldak Bölge Müdürü
Musa YETEN	: Eski Bakanlık Müsteşarı
Muhsin DEMİR	: Doğa Koruma Daire Başkanı
Tahsin BORSAN	: Türkiye Paris Büyük Elçisi
Suna Hanım	: Tahsin BORSAN'IN Eşi
Ersin Erzurumlu	: Doğa Koruma Bakanlık Daire Başkanı
Nergis TOROS	: Türkiye Paris Büyükelçiliği memuru
Orhan ÖZKARA	: İzmir Milletvekili
Kadir BELEN	: Kısım Şefi
Nejat MERSİN	: Doğa Koruma Satınalma Komisyon Başkanı
Nesrin SAYGILI	: Doğa Koruma Memuru Sekreter Adayı

Serhan BAKKAL	: İş adamı
Vedat ARMAN	: Düz Kaldırım Partisi Marmaris İlçe Başkanı
Ali EREN	: Maden Ltd.Şti. Sahibi
İsmail ERASLAN	: İzmir Milletvekili
Orhan ÇAĞLAR	: Doğa Koruma İzmir Bölge Müdürü
Beher	: Alman Doğa Mühendisi
Nuri TEKİN	: Düz Kaldırım Partisi Genel Başkanı
Salim KULA	: Milletvekili
Naci BOYACI	: Doğa Koruma Sinop Bölge Müdürü
Mehmet KARAÇİÇEK	: Doğa Koruma Antalya Bölge Müdürü
Erhan ÇERİ	: Doğa Koruma Bakanı
Sebahattin TURHAN	: Doğa Koruma Bakanlık Müşaviri
İrfan SERÇE	: Salman'ın eski tanıdığı
Leyla ALTUN	: Doğa Koruma Bakanlık Özel Kalem Müdürü
Işık ÇELEN	: İzmir Milletvekili
Duran YALÇIN	: Doğa Koruma Aydın Bölge Müdürü
Zeki DEMİREL	: Milletvekilleri Derneği Başkanı
Ali AKAN	: Doğa Koruma Anamur Müdür Muavini
Kerim DOĞU	: Doğa Koruma Anamur Müdür Muavini Adayı
Durmuş GÖZLE	: Doğa Koruma Genel Müdür Muavini

ABDURRAHMAN SAĞKAYA,

- 1947 yılında Karaman'da doğdu. İlk ve orta okul tahsilini Karaman'da yaptı. 1965 yılında İ.Ü. Orman Fakültesine girdi.
- 1971 Şubat'ta Orman Yüksek Mühendisi olarak Orman Genel Müdürlüğünde devlet hizmetine başladı.
- Yurdun çeşitli bölgelerinde görev yaptıktan ve askerlik hizmetini

tamamladıktan sonra 1974 yılında Ankara'ya tayin oldu.

- 1974 yılında Devlet Memurları Lisan Okulu'nun Fransızca bölümünden mezun oldu.
- 1977 'de Ticaret Bakanlığı "Antbirlik Genel Müdürü" oldu.
- 1978 yılında Genel Müdürlükten ayrıldıktan sonra Sosyal Güvenlik Bakanlığı APK uzmanı oldu.
- 1981'de tekrar Orman Bakanlığı'nda Başuzman olarak göreve başladı.
- 1986'da İngiltere Norwich'de "University of East Anglia"da "proje gözetleme ve değerlendirme" konusunda 6 ay süreli sertifika eğitimi yaptı.
- 1987-1991 arasında Orman Genel Müdürlüğü "APK Daire Başkanlığı" görevinde bulundu. Bu esnada "Dünya Bankası" proje liderliği yaptı. Türkiye'yi bir çok uluslararası toplantılarda temsil etti.
- 1996-1998'de Orman Bakanlığı, "Orman Genel Müdürü" olarak görev yaptı.
- 1998-2001 Orman Bakanlığı Müşaviri, Mayıs 2001'den itibaren de Başbakanlıkta "Devlette Yeniden yapılanma Kurulu" çalışmalarını sürdürmüştür. 2001 yılı sonunda emekli olmuştur.
- Ormancılıkla ilgili "Sosyal Ormancılık" ve devletin yeniden yapılanmasıyla ilgili "Bilgi Devleti" isimli iki kitabı; ormancılık ve yeniden yapılanmayla ilgili bir çok yayın organında yayımlanmış makaleleri vardır.

Evli 2 çocuk babası, iyi derecede İngilizce, orta derecede Fransızca bilir.